Boutyras, Dēmosthenēs
Nikolaou
Ho Lankas kai alla
diēgēmata

ΔΗΜΟΣΘΕΝΗ Ν. ΒΟΥΤΥΡΑ

Ο ΛΑΓΚΑΣ

ΚΑΙ

ΑΛΛΑ ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ

Γ΄ ΕΚΔΟΣΗ

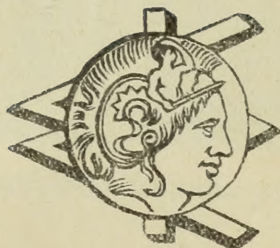
ΕΚΔΟΤΗΣ Ι. Ν. ΣΙΔΕΡΗΣ — ΑΘΗΝΑΙ

ΔΗΜΟΣΘΕΝΗ Ν. ΒΟΥΤΥΡΑ

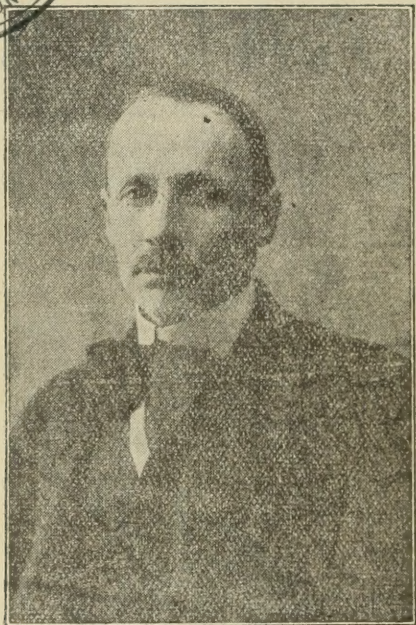
Ο ΛΑΓΚΑΣ

ΚΑΙ ΑΛΛΑ ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ

Γ' ΕΚΔΟΣΗ

ΕΚΔΟΤΗΣ Ι. Ν. ΣΙΔΕΡΗΣ—ΑΘΗΝΑΙ

ΔΗΜΟΣΘΕΝΗΣ ΒΟΥΤΥΡΑΣ

Ο ΛΑΓΚΑΣ

῾Ο Λαγκᾶς ἐκοιμήθηκε βαρὺ ὕπνο σὰν ὁ νοῦς του νὰ βυθίσθηκε σὲ ἀβύσσους. ῞Οταν ἐξύπνησε εἶχε βαρὺ πολὺ τὸ κεφάλι καὶ ὁ νοῦς του εἴτανε θολὸς σὰν ἡμέρα γεμάτη ὁμίχλη. Εἴτανε χαράματα. Μιὰ ἐνθύμηση σὰν ἀκτίνα ἡλίου ἔπεσε στὸ νοῦ του. Θυμήθηκε τὴ χθεσινὴ διασκέδαση, τὴν ἐξαδέλφη του ῾Ελένη καὶ τὴν κόρη τοῦ Πορταλιᾶ, ποὺ εἶχε δεῖ στὴν ᾿Εκκλησιά.

῞Ολα αὐτὰ τοῦ διώξανε τὴν ὁμίχλη καὶ τοῦ καθαρίσανε τὸ νοῦ.

Σηκώθηκε. Καθὼς ντυνόταν, ἔφερνε μὲ τὸ νοῦ του ὅλα τὰ χθεσινά. ῾Η ἐπιθυμία ποὺ εἶχε χθὲς τὸ βράδι, νὰ ἐκτελέσει ἕνα σχέδιο, τοῦ ἦρθε πάλι.

— Εἶδες πῶς μὲ κοίταζε ; εἶπε, σταματώντας τὸ κούμπωμα τοῦ κολλάρου του γιὰ νὰ φέρει τὸ βλέμμα τῆς κόρης ἐμπρός του.

῞Υστερα ἀπ᾿ αὐτό, παρουσιάσθηκε ἡ κόρη τοῦ Πορταλιᾶ καὶ τότε τοῦ φάνηκε σὰ μέσα στὸ νοῦ του δύο λάμψεις νὰ παλαίψανε ποιὰ νὰ νικήσει, ποιὰ νὰ μείνει,

Μία σκέψη φρόνιμη τοῦ ἔλεγε ὅτι δὲν κάνει καλὰ ποὺ θέ-

λει νὰ φερθεῖ ἔτσι, καὶ καλύτερα εἴτανε νὰ ρίξει τὴν ἀγάπη του στὴν κόρη τοῦ Πορταλιᾶ

— Ναί· ἀλλὰ μήπως ξέρω ἂν θὰ μὲ θελήσει ; εἶπε.

Σταμάτησε. Στὸ νοῦ του φάνηκε ἡ κόρη τοῦ Πορταλιᾶ νὰ τὸν ἀκολουθᾶ μὲ τὸ βλέμμα ἴσαμε τὸ στρίψιμο τοῦ δρόμου.

— Καὶ ποὺ τὸ ξέρω ; Μπορεῖ νὰ εἴτανε καὶ περιέργεια ! εἶπε.

Ἔμεινε μόνο στὸ νοῦ του ἡ ἐξαδελφη του. Σκέφθηκε πάλι ὅμως, πὼς δὲ θὰ κάνει καλὰ καὶ ὅτι νομίζεται αὐτὸ κακὸ καὶ αἰσθάνθηκε κι᾿ αὐτὸς σὰν κάτι νὰ τὸν πειράζει.

— Μπᾶ, τί ξαδέλφια καὶ ξαδέλφια ; Γιατί ἐρωτεύονται καὶ πέρνουνται βασιλεῖς ; Μὴ δὲν εἶνε καὶ αὐτοὶ ἄνθρωποι ;

Θυμήθηκε τὰ πουλιά, ποὺ βγάζουνε ζευγάρι τὰ παιδιά τους, καὶ εἶπε μὲ κάποια ἀγανάχτηση στὸν ἑαυτό του :

— Δὲ μπορῶ νὰ καταλάβω αὐτὲς τὶς ἰδέες σ᾿ αὐτὸν τὸν αἰῶνα, πὼς μπορεῖς καὶ τὶς ἔχεις !

Βγῆκε ἔξω. Οἱ ἄλλοι κοιμώντουσαν ἀκόμα. Ὅλη ἡ τραπεζαρία μύριζε κρασίλα. Θυμήθηκε τὴ διασκέδαση καὶ εἶδε τὰ πρόσωπα ποὺ εἴταν ἐκεῖ τριγύρω στὸ τραπέζι σὰν αὐτὰ νὰ εἶχαν ἀφίσει κάτι, μιὰ σκιὰ στὴ θέση τους. Πάλι κοντὰ στὴ μητέρα του εἶδε τὴν ἐξαδέλφη του καὶ κοντὰ στὸν πατέρα τὸ θεῖο του, τὸν πατέρα ἐκείνης. Εἶδε καὶ τὰ κομμάτια τῆς μπουκάλας, ποὺ εἶχε σπάσει.

Πόσο εἶχε λυπηθεῖ ἡ μητέρα του ! , . ,

Ἡ μυρουδιὰ αὐτὴ τοῦ κρασιοῦ τὸν πείραξε καὶ βγῆκε ἔξω, στὴν πόρτα.

Δὲν ἔκανε κρύο· ὁ καιρὸς εἴταν ὑγρός. Ὁ κάμπος, τὰ δέντρα, ὁ μαντρότοιχος, φαινόντουσαν σὰν κοιμισμένα, ἢ σὰ νὰ ξυπνούσανε τότε μόλις καὶ ἡ ὀμίχλη ποὺ τὰ σκέπαζε εἴτανε σὰ ροῦχο νυχτικό, ριχμένο ἐπάνω τους.

Ὁ σωρὸς τῆς κοπριᾶς, ἀπὸ ἄλογα καὶ βόδια, ποὺ πάντα

ὑψωνόταν ἀπέναντι ἀπ' τὸ σπίτι του καὶ κάθε μέρα κοπάδια ὄρνιθες, περιστέρια, διάνοι σκαλίζανε καὶ τρώγανε, εἴταν ἔρημος ἀκόμα.

῾Ο Λεωνίδας Λαγκᾶς εἴτανε τελειόφοιτος τῆς Νομικῆς. Θὰ εἴταν εἴκοσι ἑφτὰ ἢ εἴκοσι ὀκτὼ χρονῶν. ᾿Απὸ πολλὰ χρόνια ἔμενε κοντὰ σ' ἕνα θεῖο του, ἀδελφὸ τῆς μητέρας του, ἄκληρο, καθὼς λένε, καὶ σπούδαζε. Κάποτε πήγαινε ὁ πατέρας του καὶ τὸν ἔβλεπε καὶ πολὺ σπάνια ἡ μητέρα του.

Στὴν πατρίδα του, αὐτὸς εἶχε νὰ πάει ἐννέα χρόνια. Καὶ ὅταν πῆγε ὅλοι οἱ συγγενεῖς του τὸν ὑποδεχτήκανε μὲ χαρὰ καὶ περιφάνεια, σὰ νὰ ὑποδεχόντουσαν κανέναν ἀργοναύτη. Ἴσως πολλοὶ νὰ αἰσθανόντανε φθόνο, πρὸ πάντων οἱ γυναῖκες, ποὺ ὁ ἀδελφός τους ἔβγαλε παιδὶ δικηγόρο Καὶ εἴταν ὁ μόνος γραμματισμένος τῆς οἰκογενείας. Στοὺς ξένους ὅμως μιλοῦσαν μὲ ὑπεριφάνεια καὶ κάθε τόσο τὸ «δικηγόρος» ἔβγαινε παχὺ ἀπ' τὸ στόμα τους.

Τὸ πρωῒ τῆς ἄλλης ἡμέρας, ἐπειδὴ ἔτυχε νὰ εἶνε ἑορτή, ὁ Λεωνίδας πῆγε στὴν ἐκκλησιά. Αὐτὸ δὲν τὸ ἔκανε ἀπὸ εὐλάβεια, ἀλλὰ γιὰ νὰ τὸν δοῦνε καὶ νὰ δεῖ. Πήγαινε καὶ στὴν πρωτεύουσα στὴν ἐκκλησιά, ἀλλὰ σχεδὸν πάντα στεκόταν ἀπ' ἔξω, ἐκτὸς τῆς μεγάλης ἑβδομάδας, ποὺ πήγαινε μέσα.

— Μὲ ἐνοχλοῦν τὰ κεριὰ καὶ ἡ ζέστη ! ἔλεγε πολλὲς φορὲς στὸ θεῖο του, ποὺ τὸν ἄφινε, ὅταν ἔφθαναν ἀπ' ἔξω, καὶ ἔφευγε γιὰ νὰ ξαναγυρίσει ὅταν θὰ τελείωνε ἡ λειτουργία.

Στὴν ἐκκλησιὰ ποὺ πῆγε, συνάντησε τὴν κόρη τοῦ Πορταλιᾶ. Αὐτὴ εἴτανε μιὰ γλυκειὰ μελαχροινὴ κόρη. Φοροῦσε τριανταφυλλὶ φόρεμα καὶ περπατοῦσε σὰν καλὴ κόρη τῶν ᾿Αθηνῶν.

— Εἶνε ἡ κόρη τοῦ Πορταλιᾶ αὐτή ! τοῦ εἶπε σιγὰ ὁ σύνοδός του Μανώλης.

῾Ο Πορταλιᾶς εἴταν ἕνας ἀπὸ τοὺς πλουσιώτερους τῆς χώρας.

Ὅταν ἐσκόλασε ἡ ἐκκλησιά, ἔτσι, χωρὶς νὰ φανεῖ ὁ Λεωνίδας βρέθηκε στὴν ἔξοδο νὰ στέκεται, καὶ πάλι τὴν εἶδε.

Τὰ μάτια τους ἀντικρυσθήκανε. Ἡ κόρη τοῦ Πορταλιᾶ πέρασε. Αὐτός, μὲ τρόπο τὴν ἀκολούθησε, ρωτῶντας πολλὰ πράγματα, ποὺ δὲν τὸν ἐνοιάζανε, τὸν ἐξάδελφό του Μανώλη. Καὶ ὁ καϋμένος ὁ ἐξάδελφος ὅλο μιλοῦσε, διηγόταν, ἐνῷ αὐτὸς εἶχε ἀλλοῦ τὸ νοῦ του. Ἡ κόρη φαίνεται ἐννόησε ὅτι τὴν ἀκολουθοῦσαν, γιατὶ ὅταν ἔφθασε στὸ σπίτι της στάθηκε στὴν πόρτα κάνοντας, τάχα ὅτι κοιτάζει κάπου, ὅσω νὰ πάει αὐτὸς κοντά. Καὶ πάλι κοιταχθήκανε καλά. Κοίταξε καὶ ὁ ἐξάδελφός του. Περάσανε. Στὸ στρίψιμο τοῦ δρόμου γύρισε καὶ εἶδε πίσω. Ἡ κόρη στεκόταν ἀκόμα ἐκεῖ, ἀκίνητη καὶ τοὺς ἔβλεπε.

Πολλὲς φορὲς ὁ Λεωνίδας, ἔτυχε νὰ τρέξει πίσω ἀπὸ μοδιστροῦλες, ἀπὸ κορίτσια τοῦ σχολείου καὶ πολλὲς φορὲς ἔτυχε νὰ τὶς ἀγαπᾶ, πρὸ πάντων τὶς δεύτερες, ὅσο ξακολουθούσανε νὰ κρατοῦνε τὴ σάκκα. Ἅμα παύανε, κάμποσες φορὲς περνοῦσε ἀπ᾽ τὸ σπίτι τους μὲ τὴν ἴδια θερμότητα σχεδόν, καὶ κυκλωμένος ἀπὸ τὶς ἀναμνήσεις. Ἀλλὰ μιὰ μέρα λησμονοῦσε νὰ περάσει γιατὶ ἔτυχε νὰ φύγει ἀπ᾽ τὴν ὥρα τὴν ὁρισμένη, τρέχοντας πίσω ἀπ᾽ ἄλλες, καὶ ἔτσι λησμονιόταν ὁ δρόμος καὶ ὁ ἔρωτας. Τελευταία ὅμως εἶχε ἀγαπήσει μιὰ φτωχιὰ γειτόνισσά του. Καὶ τὴν ἀγάπησε θέλοντας, πρώτα, νὰ παίξει. Σιγά, σιγὰ τὴ λυπήθηκε καὶ μαζὶ μὲ τὴ λύπη μπῆκε κρυφὰ καὶ ἡ ἀγάπη. Σκέφθηκε τότε νὰ τὴν πάρει καὶ ἡ σκέψη αὐτὴ τοῦ ἦρθε σιγὰ καὶ σὰν ἕρποντας. Ἡ σκέψη ὅμως αὐτὴ τὸν τυράννησε, γιατὶ γνώριζε τί τραβοῦσαν πολλοὶ φτωχοί, ποὺ πήρανε φτωχές. Καὶ ἔλεγε καὶ αὐτός, πρὶν ἀγαπήσει, κάνοντας, πολλὲς φορές, τὸ συμβουλάτορα στοὺς φίλους του :

— Ἡ φτώχεια, ὅταν πέρνει τὴ φτώχεια, φκιάνουν μιὰ δυστυχία καὶ κάθονται ! . . . .

Αὐτὲς ὅμως οἱ ἰδέες καὶ τὰ λόγια δὲ μπορέσανε νὰ τοῦ

βγάλουν τὸν ἔρωτα καὶ ἐπειδὴ ὁ ἔρωτας ἔσερνε μαζύ του τὴν παντρειὰ ἀπεφάσισε νὰ τὴ δεχτεῖ. Καὶ τὴν ἐδέχτηκε. Πόσες καὶ πόσες φορές, τότε, δὲν ἐφαντάσθηκε ὅτι εἶνε παντρεμμένος καὶ γύριζε κατάκοπος στὸ φτωχικό του σπιτάκι, ὅπου τὸν περίμενε ἐκείνη . . . Τὸ εἶχε πιὰ ἀποφασίσει. Πολλὲς νύχτες ἔλεγε :

— Αὔριο θὰ τὴν ζητήσω !

Τὴν ἄλλη μέρα τὸ πρωΐ, τὸ ἀνέβαλε γιὰ ἄλλοτε καὶ «δὲν ἐχάθη ὁ καιρός ! » καὶ ἔτσι περνοῦσαν οἱ ἡμέρες. Ἄξαφνα ἦρθε ὁ Σεπτέμβριος. Ἡ κόρη τὸ πρωΐ τῆς πρώτης ἀκολούθησε τὸ κάρρο ποὺ ἀπήγαγε τὰ ἔπιπλά της.καὶ ἔτυχε καὶ κεῖνο τὸ πρωΐ αὐτὸς νὰ μὴν εἶνε κεῖ, καὶ ἔτσι δὲν εἶδε τὴν κόρη ποὺ ἔφυγε καὶ δὲν ἔμαθε ποῦ πῆγε. Ὅταν ἐγύρισε, εἶδε τὰ παράθυρα ἀνοιχτά, τὸ σπίτι ἄδειο. Σ' ἕνα παράθυρο κρεμώταν ἀκόμη ἕνα πολκάκι της κόκκινο, γνωστό του πολύ, ποὺ πολλὲς φορὲς ἡ θέα του τοῦ ἔκανε τὴν καρδιά του νὰ χτυπήσει δυνατά. Λυπήθηκε πολύ. Κρυφὰ στὴν καρδιά του φάνηκε νὰ βγαίνει ἡ χαρά. Ἔκλαψε τότε.

Ὅταν τὴν ξαναεῖδε, ὕστερα ἀπὸ λίγον καιρό, τὴν εἶδε νὰ συνοδεύεται ἀπὸ ἕνα νέο.

Εἴταν ὁ νέος ἐραστής. Τὸ ἐννόησε. Φαίνεται ἡ κόρη αὐτή, εἶπε μὲ τὸν νοῦ του, πὼς τὸν παλιό της ἔρωτα τὸν ἄφησε στὸ παλιὸ σπίτι μὲ τὰ περιττά της ροῦχα, ἢ δὲ θυμήθηκε νὰ τὸν πάρει μαζύ, καθὼς καὶ κεῖνα, καὶ ἔκανε νέον μὲ τὸ νέο σπίτι καὶ τὸ φόρεμα τὸ χειμωνιάτικο. Δὲ λυπήθηκε ποὺ τὴν εἶδε ἔτσι· χάρικε μάλιστα γιατί, πολλὲς φορὲς εἶχε σκεφθεῖ μὲ στενοχώρια ἂν θὰ τὴν συναντοῦσε τί θὰ ἔκανε, καὶ στενοχωριότανε, δὲν ἤξερε πὼς νὰ τῆς φερόταν. Δὲν ἤθελε πιὰ τὸν ἔρωτά της, ἢ καλύτερα τὴ φτώχεια της. Στὸ διάστημα τοῦ χωρισμοῦ εἶχε σκεφθεῖ ψυχρά. Ἀλλὰ καὶ πάλι δὲ θὰ τολμοῦσε νὰ τῆς φερθεῖ κακά, νὰ τὴν περιφρονήσει. Αὐτὴ ὅμως, εὐτυχῶς γι'

αὐτόν, μόνη της ἔσπασε κεῖνο τὸ δεσμό, ποὺ μόνος αὐτὸς αἰσθανότανε νὰ τὸν δένει μὲ κείνη.

Ἀπὸ τότε, γιατὶ θυμώτανε τὶς λύπες, τὸ φόβο τῆς φτώχειας, ποὺ τὸν εἶδε πολὺ κοντά, καὶ τὴν ἀντίσταση ποὺ θὰ εἶχε, καὶ τὸ μάλωμα μὲ τοὺς γονεῖς καὶ συγγενεῖς του, ἀπέφευγε νὰ τρέχει πίσω ἀπὸ κόρες φτωχές.

Αὐτὸ εἶχε γίνει κοντὰ ὅταν ἔφθανε ὁ καιρὸς νὰ πάει στὴν πατρίδα του. Καὶ ὅταν τὴν ἡμέρα κείνη θέλησε νὰ σκεφθεῖ κανένα πράγμα, κάτι νὰ τὸν στενοχωρεῖ ποὺ θὰ ἔφευγε καὶ τὸ ἄφινε, δὲ βρῆκε τίποτα. Ὁ νοῦς του εἴτανε καθαρὸς σὰν τὸν οὐρανὸ μέρας ὡραίας, χωρὶς τὸ παραμικρὸ σύνεφο.

Ὅταν εἶδε τὴν κόρη τοῦ Πορταλιᾶ, τοῦ ἄρεσε, ἀλλὰ δὲ θὰ ἔκανε τὸ παραμικρὸ κίνημα ἂν δὲν ἄκουγε τίνος κόρη εἴταν. Εἶχε πλούτη καὶ αὐτὸ εἴταν ἄδεια στὴν καρδιά του νὰ τὴν ἀγαπήσει. Ἡ κόρη αὐτὴ εἶχε κάνει καὶ ἕνα χρόνο στὴν Ἀθήνα ἐσωτερικιὰ σὲ σχολειό.

Ἴσαμε δῶ καλά. Ἀλλ᾽ ἕνα βράδι οἱ γονεῖς του κάνανε τραπέζι καὶ προσκαλέσανε τοὺς συγγενεῖς γιὰ νὰ ἑορτάσουν, ὅλοι μαζύ, τὸν ἐρχομὸ τοῦ γιοῦ. Μία ἐξαδέλφη του μὲ κόκκινα μάγουλα καὶ μάτια φκιαγμένα γιὰ νὰ ἀνάβουν, ἢ νὰ ρίχνουν τὸ σπόρο τῆς ἐπιθυμίας μὲ τόση δύναμη ποὺ νὰ πιάνει καὶ σὲ πέτρινα στήθια, τὸν ἔκανε νὰ λησμονήσει ὅτι εἶνε κόρη τοῦ ἀδελφοῦ τοῦ πατέρα του καὶ νὰ θυμηθεῖ κάτι θεωρίες βγαλμένες ἀπὸ κάτι σκέψεις του, σὰν ἀπὸ βιβλίο διαβολικό. Στὰ μάτια της εἶδε τὴν ἡδονή, τὴν εὐχαρίστηση, τὸ παίξιμο! Λησμόνησε τὴν κόρη τοῦ Πορταλιᾶ καὶ σὰ νὰ εὐχαριστήθηκε, γιατὶ θὰ ἔφευγε ἀπὸ σκουτοῦρες καὶ ἄλλες φροντίδες.

Μετὰ τὴ διασκέδαση, ὅταν ἔμεινε μόνος, εἶπε, νὰ πάει τὸ πρωῒ νὰ τοὺς δεῖ. Ἂν καὶ δὲν τὸν εὐχαριστοῦσε ἡ φιλία τοῦ ἐξαδέλφου του Ἀντώνη, ἑνὸς νέου ψυχροῦ, μὲ χοντρὸ λαιμό,

ποὺ ποτέ του στὰ χείλια του δὲν εἶδε τὸ γέλιο, θὰ ἀναγκαζότανε νὰ τὸν συναναστρέφεται.

Ἐκοιμήθηκε μὲ τὴν ἀπόφαση αὐτή, ἀλλὰ τὸ πρωΐ σὰ νὰ κλονίσθηκε, νὰ μὴν ἔμεινε στὴ θέση της. Δυὸ σκέψεις, δυὸ ἐπιθυμίες, πολεμήσανε τότε καὶ νίκησε ἡ ἐπιθυμία, ποὺ εἶχε νὰ κάνει ἐρωμένη τὴν ἐξαδέλφη του, γιατὶ εἶχε σύμμαχο τὸν ἑαυτό του τὸν ἴδιον. Καὶ ὅταν βγῆκε στὴν πόρτα τὸ εἶχε πιὰ ἀποφασίσει καὶ μ᾽ ἕνα χτύπημα χαρᾶς εἶδε τὴν ἡμέρα νὰ προχωρεῖ.

Ἕνα κακάρισμα ἀκούστηκε καὶ φτερούγισμα. Οἱ ὄρνιθες ἔβγαιναν ἀπὸ μιὰ τρύπα τῆς μάντρας τοῦ κήπου καὶ διευθυνόντουσαν στὴν κοπριά.

Θυμήθηκε τὸν κόκορά του, τὸ δῶρο τοῦ Μανώλη, καὶ κοίταξε νὰ τὸν δεῖ. Ὕστερα θυμήθηκε τὸ Μανώλη πὼς φερότανε στὴν Ἑλένη, ποὺ εἴτανε καὶ αὐτουνοῦ ἐξαδέλφη. Αὐτὸς τῆς φερότανε σὰ νὰ μὴν εἶχε νὰ κάνει μὲ κορίτσι, ἀλλὰ μὲ κανένα φίλο του. Πὼς τὸ κατώρθωνε; Ὅτι αὐτὸ εἶνε ἁμαρτία νὰ κοιτάζει κανεὶς ἐρωτικὰ τὴν ἐξαδέλφη του, μιὰ συγγενή του στενή, ποὺ τοῦ εἶχε ριζωθεῖ μέσα του, εἶχε βγάλει ἀπ᾽ τὴν καρδιά του, ἀπ᾽ τὸ νοῦ του, καὶ δὲν ἄφινε νὰ γεννηθεῖ ἢ ἔπνιγε στὴ γέννησή του, τέτοιο αἴσθημα, τέτοια σκέψη. Αἰσθάνθηκε μιὰ εὐχαρίστηση ποὺ αὐτὸς εἴταν ἀπαλλαγμένος ἀπ᾽ αὐτά, ἀπ᾽ αὐτὲς τὶς ἰδέες καὶ μποροῦσε νὰ αἰσθανθεῖ τὸ ὡραῖο χωρὶς νὰ μπαίνουν φραγμοὶ στὴν αἴσθηση. Στὶς σκέψεις αὐτὲς παρατήρησε ὅτι μεγάλωσε ἀκόμα ἡ ἐπιθυμία ποὺ εἶχε γιὰ τὴν ἐξαδέλφη του. Ἀλλὰ σὲ λίγο ρώτησε τὸν ἑαυτό του:

— Ἔπειτα;

Εἴταν ἀδύνατο νὰ μὴ μαθευτεῖ. Καὶ τότε; Στὸ νοῦ του φανήκανε οἱ κίνδυνοι, ἀνακατοσοῦρες καὶ τὰ ἄλλα, ποὺ θὰ ἔφερνε αὐτὴ ἡ ἀγάπη. Τοῦ φάνηκε κακὸ νὰ ἐξακολουθήσει,

ἀλλὰ δὲν εἶχε τὴ δύναμη νὰ ξεκολλήσει αὐτὴ τὴν ἰδέα. Ἐπιτέλους κάτι βρῆκε νὰ τὰ συμβιβάσει. Σκέφθηκε ὅτι, ὅταν πάει ἐκεῖ, στὸ σπίτι της, καὶ δεῖ λίγη ψυχρότητα, ἢ κανένα ἀπ᾽ ἐκεῖνα τὰ συνηθισμένα κοριτσίστικα νάζια, βρίσκει ἀφορμή, τραβιέται καὶ δὲν ξαναπατᾶ. Καὶ ἔπειτα, καὶ αὐτὸ ἂν δὲν γὶνει, δὲ θὰ περάσει πολὺς καιρὸς καὶ θὰ πάει στὴν Ἀθήνα, γιὰ τὶς ἐξετάσεις, καὶ κεῖ θὰ βγάλει αὐτὴ τὴν ἰδέα.

Ἐνῷ ἔλεγε αὐτὰ τὰ τελευταία, ἐκοίταξε πρὸς τὸ μέρος τῆς κοπριᾶς. Εἶδε δυὸ πετεινοὺς νὰ πλησιάζουν ὁ ἕνας τὸν ἄλλον, κάνοντας κάποτε ὅτι ψάχνουν κάτω. Ὁ ἕνας εἴταν ὁ δικός του, ὁ μαῦρος, δῶρο τοῦ ἐξαδέλφου του Μανώλη, καὶ ὁ ἄλλος ἕνας ἄσπρος μὲ κοκκινωπὰ φτερά, ἄγνωστος, τοῦ σπιτιοῦ του ἴσως.

Ἐπρόσεξε καὶ συνεκινήθηκε. Θὰ εἶχε κοκορομαχία.

Οἱ δύο πετεινοὶ πλησιάσανε. Σταθήκανε καὶ γυρίσανε τὰ κεφάλια τους στὰ πλάγια γιὰ νὰ κοιτάξουν ἴσια ὁ ἕνας τὸν ἄλλον. Κείνη τὴ στιγμὴ ἕνα κράξιμο πετεινοῦ ἀκούστηκε μέσα στὴ μάντρα. Ὁ μαῦρος ὠρθώθηκε καὶ ἄφησε καὶ αὐτὸς ἕνα δυνατὸ «κουκουρίκου», Πρὶν τελειώσει ὅμως ὁ ἄσπρος ὥρμησε πάνω του. Ὁ μαῦρος ἔκοψε τὸ κράξιμο στὴ μέση, τὸ ἄφησε κολοβὸ καὶ μπῆκε σὲ ἄμυνα. Ὁ ἄσπρος σταμάτησε. Ἐτέντωσε τὸ λαιμό του, τὰ φτερά του τοῦ κυκλώσανε τὸ κεφάλι σὰν ἀκτίνες. Δὲ χωροῦσε πιὰ προσποίηση. Ὁ ἄσπρος πήδησε. Ὁ μαῦρος μὲ γρηγοράδα τέλειου ξιφομάχου ἐκοίταζε τὶς κινήσεις του καὶ ἀπέφυγε. Ἔσκυψε καὶ ὁ ἄσπρος περασε ἀπὸ πάνω, καὶ στράφηκε. Ἀλλάξανε θέση. Πήδησε κι᾽ αὐτός. Ὁ ἄσπρος ἀπέφυγε ὅμοια καὶ πάλι ὥρμησε Ὁ μαῦρος, ἀντὶ νὰ σκύψει τώρα, πήδησε καὶ συγκρουσθήκανε. Ὁ ἄσπρος πῆγε πιὸ πίσω.

Καλὰ τοῦ ἔλεγε ὁ Μανώλης· εἴταιε πολὺ γερὸς πετεινός. Καὶ ὁ ἄσπρος ὅμως δὲν ἐχωράτευε, ἐπάλευε γιὰ τὸ χαρέμι του καὶ ἔκανε τὰ ἀδύνατα δυνατὰ γιὰ νὰ νικήσει.

Ὥρμησε πρῶτος ὁ ἄσπρος, ἀλλὰ πάλι πετάχθηκε στὰ πίσω.

Έγιναν δυό, τρία χτυπήματα καὶ πηδήματα. Στὸ τελευταῖο, ὁ ἄσπρος ἔπεσε ἀνάσκελα, ἀλλὰ πρὶν προφτάσει ὁ ἀντίπαλός του νὰ ὠφεληθεῖ, βρέθηκε ὄρθιος. Ἀρχίσανε πάλι. Εἴτανε ὅμως πιὰ μανιασμένοι, τρελοί. Ἀφήκανε κάθε προφύλαξη καὶ ἀπὸ κοντὰ χτυπιόντουσαν. Ὁ ἄσπρος πέτυχε νὰ ἁρπάξει τὸ μαῦρο ἀπ' τὸ λειρί, ἀλλὰ τοῦ ξέφυγε γρήγορα. Ἄρχισε νέα πάλη. Ὁ ἄσπρος εἶχε κουραστεῖ. Τραβήχθηκε λίγο. Ὁ μαῦρος τὸν ἀκολούθησε καὶ ὥρμησε. Ὁ ἄσπρος βρέθηκε κάτω καὶ ὁ μαῦρος τὸν πατοῦσε . . .

Τὴν ὥρα κείνη φάνηκε στὴν πόρτα ἡ χοντρὴ ὑπηρέτρια τοῦ σπιτιοῦ.

— Μπὰ κακὸ χρόνο νἄχει ! Θὰ τὸν φάει !. . . εἶπε. Οὔξω, βρέ !

Καὶ καθὼς ἔτρεχε κατ' ἐπάνω τους, τοὺς πέταξε τὰ συντρίμματα τῆς μπουκάλας, ποὺ εἶχε σπάσει τὸ βράδι στὴ διασκέδαση, κατὰ λάθος, ἡ μητέρα του, ἐνῶ ἔκανε νὰ τραβηχτεῖ γιὰ νὰ κάνει τόπο στὴ γρηὰ Σελβᾶ, μιὰ συγγενὴ τοῦ πατέρα του, ποὺ εἶχε ἔρθει ἀργά.

Οἱ πετεινοὶ χωρίσανε. Ἕνα ἀπ' τὰ κομμάτια χτύπησε σὲ μιὰ πέτρα καὶ συντρίφθηκε. Ὁ μαῦρος ἀνέβηκε ψηλὰ στὸ σωρὸ τῆς κοπριᾶς, ἀφίνοντας μιὰ φωνὴ μικρή· ὁ ἄσπρος πῆρε δρόμο γιὰ τὰ χωράφια. Ἡ ὑπηρέτρια γύρισε στὸ Λεωνίδα τὸ χοντρὸ πρόσωπό της.

— Τοὺς εἶδες, καλέ, πὼς παλεύανε ! Σὰ νἄχανε νὰ μοιράσουν τὰ ἀμπελοχώραφά τους ! . . . τοῦ εἶπε.

Ὁ Λεωνίδας χαμογέλασε δίχως ὄρεξη, γιὰ νὰ τὴν εὐχαριστήσει, καί, καθὼς αὐτὴ προχωροῦσε νὰ μπεῖ μέσα, τοῦ φάνηκε σὰ νοστιμούλα.

Ὁ πετεινὸς ὁ μαῦρος κοκόριζε γιὰ τὴ νίκη, ἀλλὰ καὶ ὁ ἄσπρος εἶχε λησμονήσει φαίνεται ὅτι τὶς ἔφαγε, γιατὶ ἀκούστηκε νὰ κοκορίζει καὶ αὐτός.

῾Η ὑπηρέτρια βγῆκε πάλι γιὰ νὰ ρίξει σκουπίδια. Τὰ πῆγε στὴν κοπριά.

῾Ο Λεωνίδας ἔβλεπε τὸ χοντρό, ρωμαλέο σῶμά της, τὴν κίνησή του καὶ τοῦ ἄρεσε. Καὶ ὅταν αὐτὴ περνοῦσε πάλι ἀπὸ κοντά του, λησμόνησε ὅλα τὰ ἄλλα καὶ τῆς ἀστειεύθηκε :

— Πρόσεξε, θὰ πέσεις, Κατερίνα !

Μποροῦσε νὰ μὴν πεῖ τὸ ὄνομά της, ἀλλὰ τὸ εἶπε, γιατὶ νόμισε ὅτι αἰσθάνεται κανεὶς κάτι γλυκὺ ὅταν ἀκούει σὲ δυὸ λόγια, ποὺ τοῦ λένε, σὲ μιὰ ἐρώτηση, ἢ ἀπάντηση καὶ τὸ ὄνομά του.

— Δὲν ἔχω φόβο, ἀπάντησε ἐκείνη, κρατοῦμαι καλά ! Καὶ καθὼς ἔλεγε αὐτὰ τοῦ ἔδειξε μιὰ σειρὰ ὡραία δόντια, ποὺ δὲν πίστευε νὰ τὰ ἔχει αὐτὸ τὸ χοντρὸ πρόσωπο.

῎Εκανε νὰ τὴν ἀκολουθήσει, ἀλλὰ κρατήθηκε.

— Τί νὰ κάνω τώρα ; ᾿Εδῶ, ἐκεῖ, πού ;

Τοῦ φάνηκε ὅτι καλύτερα εἴτανε νὰ ριχτεῖ σ᾿ αὐτή, παρὰ νὰ ἐξ ακολουθήσει τὰ ἄλλα. Μιὰ σκέψη πετάχθηκε στὴ μέση :

— Καὶ γιατί ὄχι παντοῦ ;

Χαμογέλασε καὶ κούνησε κὸ κεφάλι :

— Τί διάβολος εἶμαι ᾿γώ ! . . .

᾿Εφέρθηκε στὸν ἑαυτό του σὰν πατέρας σὲ ἀταξίες ἀγαπητοῦ παιδιοῦ του.

Τὴ στιγμὴ ἐκείνη ἕνα σύρσιμο παντούφλας ἀκούστηκε. ῾Εμόρφασε. Εἴταν ἡ μητέρα του. ᾿Εφάνηκε ἀχτένιστη στὴν πόρτα.

— Βλέπω κ᾿ ἐγὼ τὴν κάμαρά σου ἀνοιχτή ! Λέω τί ἔγεινε ; ῎Εχεις πολὺ ὥρα ποὺ σηκώθηκες ;

— Ναί, κάμποση !

— ᾿Εμεῖς τὸ ρίξαμε στὸν ὕπνο ! Τὸ κρασὶ μᾶς ζάλισε. Τί ὡραία ὅμως εἶνε ὅταν κοιμᾶται κανείς ! Τότε πάνε τὰ βάσανα !

᾿Εκοίταξε πέρα.

— Νὰ κι᾿ ὁ ἥλιος βγῆκε ! Θὰ σοῦ κάνει μιὰ μέρα σήμερα,

πού θὰ εἶνε τρέλα. Κοίταξε τὶς κότες! ριχτήκανε στὸ φαΐ πρωΐ, πρωΐ. Γιά, κεῖνος ἐκεῖ ὁ μαῦρος, θὰ εἶνε κεῖνος ποὺ σοῦ χάρισε ὁ Μανώλης! Εἶνε πετεινὸς πρώτης· πρέπει νὰ βγάλουμε σόϊ!... Δὲν ξέρω, τὸ ξέρει ἡ μάνα του ποὺ σοῦ τὸν χάρισε;

— Δὲ ρώτησα!

— Δὲν πιστεύω νὰ τῆς το εἶπε· κρυφὰ θὰ τὸν πῆρε.

— Μὰ γιατί κρυφά; Μὴ δὲν εἶνε δικός του;

— Καὶ ποὺ τὸν βρῆκε αὐτός;

Ὁ Λεωνίδας θέλησε νὰ ἀπαντήσει σχεδὸν μὲ θυμό, ἀλλ' ἀκούστηκε ἡ φωνὴ τοῦ πατέρα του νὰ φωνάζει τὴ μάνα του.

— Στάσου νὰ δῶ τί θέλει αὐτὸς ὁ γέρος πάλι.

Μπῆκε καὶ αὐτὸς μέσα κοντὰ ἀπ' τὴ μητέρα του.

Στὴν τραπεζαρία, καθαρὴ τώρα, ποὺ τοῦ θύμισε τὴ χοντρὴ δούλα, βρῆκε γάλα πάνω στὸ τραπέζι. Εἴτανε ζεστὸ καὶ ἄχνιζε.

Ἐκάθησε, ἔρριξε μέσα ψωμὶ καὶ ἄρχισε νὰ τρώει.

Ὁ πατέρας του φάνηκε σὲ λίγο στὴν πόρτα.

— Καλὴ μέρα Λεωνίδα! Εἶδες; οἱ μπεκρῆδες εἶνε καὶ ἀκαμάτηδες!

— Μπά, δὲν ἔχεις φόβο! εἶπε ὁ Λεωνίδας, καταπίνοντας γρήγορα τὴ μπουκιά.

— Πῶς δὲν ἔχει φόβο! Ὅταν γεράσει κανεὶς ἀπ' ὅλα ἔχει φόβο.

Ἄκουσε τὴ φωνὴ τῆς μάνας του νὰ λέει καὶ εἶδε τὰ φουστάνια της, τὰ πόδια της, πίσω ἀπ' τὸν πατέρα του. Τὸ πρόσωπό της δὲ φαινότανε, εἶχε κρυφτεῖ πίσω ἀπ' τὸν ψηλὸ ὦμό του.

Ὁ πατέρας του γύρισε πρὸς τὰ πίσω καὶ προχώρησε ἔπειτα μέσα χαμογελῶντας καὶ τρίβοντας τὸ μέτωπό του. Πῆγε καὶ κάθισε ἴσα, ἴσα στὸ μέρος, ποὺ εἶχε σπάσει ἡ μπουκάλα.

Ἡ γυναίκα του ἔφερνε ἕνα φλυτζάνι μεγάλο, γεμάτο γάλα καὶ τὸ ἔβαλε μπρός του.

— Ἔλα, τρῶγε! τοῦ εἶπε.

Αὐτὸς ἐκοίταξε μ' ἕνα μικρὸ χαμόγελο τὸ παιδί του, ὕστερα ἄρχισε νὰ κόβει κομμάτια ψωμὶ καὶ νὰ τὰ ρίχνει μέσα στὸ γάλα. Ἕνα κομμάτι ψωμὶ τοῦ ἔπεσε χάμω καὶ ἔσκυψε νὰ τὸ πάρει.

— Πὼς μυρίζει! ἀκόμα βρωμᾶ κρασίλες, εἶπε ἅμα σηκώθηκε.

Ἡ γυναίκα του, ποὺ εἶχε καθίσει ἀντικρύ του, κίνησε τὸ κεφάλι της...

— Σὰν τὸ θυμᾶμαι... κι' αὐτὸ μοῦ ἔρχεται τρέλα! Ἀλλὰ μήπως ἔφταιγα διόλου ἐγώ; Ἂν δὲν ἐρχόταν ἐκείνη ἡ καταραμένη ζητιάνα δὲ θὰ κινούμουνα καὶ δὲ θὰ ἔσπαζε ἡ μποτίλια νὰ χυθεῖ τόσο κρασί. Εἶχε γεμίσει ὁ τόπος! Τὰ πόδια μου κολυμπούσανε μέσα.

— Ἔλα, μητέρα, ἄστα πιά, βαρέθηκα νὰ τ' ἀκούω! τῆς εἶπε ὁ Λεωνίδας μὲ ὕφος ἀνθρώπου ποὺ τοῦ φέρνει ἀηδία καὶ κούραση πιὰ ἕνα πράγμα. Ὁ πατέρας του σήκωσε τὸ κεφάλι, καὶ καθὼς πατοῦσε μιὰ μπουκιὰ νὰ πάρει γάλα, τοῦ εἶπε μὲ χαμόγελο:

— Ξέρεις πόσον καιρὸ θὰ τὸ κλαίει; Ἕνα χρόνο καὶ νὰ δοῦμε!

Καὶ πάλι κατέβασε τὸ κεφάλι, περιμένοντας τὴν τρικυμία, ποὺ αὐτὸς ἄνοιξε καὶ ἄρχισε νὰ σπρώχνει πρὸς τὰ κάτω τὰ κομμάτια τοῦ ψωμιοῦ μὲ τὸ κουταλάκι.

Ἡ μητέρα του ὠρθώθηκε σὰν τὸ μαῦρο πετεινὸ στοῦ ἄλλου τὸ κράξιμο.

— Καὶ γιατί νὰ μὴ τὸ κλαίω; Ὅταν δὲ λυποῦμαι γιὰ τὶς ζημίες, γιὰ τί θὰ λυποῦμαι;

— Μήπως θὰ τὶς διορθώσεις ποὺ λυπᾶσαι;

— Τί ἔχει νὰ κάνει; Λυποῦμαι! τὸ ἔχει ὁ ἄνθρωπος! Δὲν εἶμαι ἀναίσθητη!

Καὶ μὲ μιᾶς ἀγρίεψε, κόρωσε. Τῆς φάνηκε νὰ εἶδε ἕνα μικρὸ χαμόγελο στὰ χείλια τοῦ ἀντρός της.

— Γελᾶς ;

Ὁ ἄνδρας της σήκωσε τὸ κεφάλι μὲ ὕφος ἀνθρώπου ποὺ δὲν ξέρει τίποτα, ἢ παιδιοῦ στὸ δάσκαλό του, καὶ εἶπε:

— Ἐγώ ;

— Ὄχι σὰν καὶ σένα, γέρο ξεκουτιάρη, ποὺ δὲ χαμπαρίζεις ἀπὸ τίποτα ! ποὺ σοῦ τρῶνε τὰ λεφτά σου αὐτοὶ οἱ χαμάληδες οἱ συγγενεῖς σου καὶ ἔτσι θὰ ψοφήσεις στὸ δρόμο, στὴν ψάθα !

Ὁ Λεωνίδας σηκώθηκε. Ἡ μάνα του γύρισε σ' αὐτὸν καὶ ἀλλάζοντας τόνο :

— Γιατί σηκώθηκες, παιδί μου ;

— Γιατί ; Μὰ νομίζεις ὅτι μπορῶ ν' ἀκούω ;

Ἡ μάνα του κούνησε τὸ κεφάλι.

— Ὁρίστε καὶ ἄλλος, ποὺ δὲ μπορεῖ ν' ἀκούει τὴ μάνα του !

— Ὄχι, μάνα, θέλω νὰ σ' ἀκούω, ἀλλὰ δὲν ἔχω συνηθίσει σὲ μαλώματα !

— Καὶ ποιὸς μαλώνει ; Γιατί λέγω τὶς στραβάδες τοῦ πατέρα σου καὶ πολεμῶ νὰ τὸν σιάξω, γιὰ σένα, μαλώνουμε ;

Ὁ Λεωνίδας τῆς εἶπε ὅτι πονεῖ λίγο τὸ κεφάλι του καὶ δὲ μπορεῖ, ἔπειτα θέλει νὰ βγεῖ κ' ἔξω.

Τραβήχθηκε. Καθὼς ἀπομακρυνόταν, ἄκουσε τὴ μάνα του νὰ ψιθυρίζει:

— Ἄμ' δὲν εἶσαι καὶ σὺ ἀπ' τὸ βρωμόσογο τοῦ πατέρα σου ;

Ὁ Λεωνίδας βγῆκε ἔξω. Σκεπτόταν ὅτι αὐτὲς οἱ ἱστορίες θὰ εἴτανε συχνὲς στὸ σπίτι του, καὶ αὐτὸ σὰ νὰ τὸν βάρυνε. Ὕστερα σκέφθηκε πὼς γιὰ νὰ κάνει ἡ μάνα του ἔτσι θὰ πεῖ, ὅτι κάτι συνέβηκε. Ἴσως ὁ πατέρας του νὰ ἔδωσε σὲ κανέναν ἀδελφό του χρήματα καὶ δὲν τοῦ τὰ ἔδωσε πίσω, ἴσως πάλι καὶ νὰ εἴτανε φυσικὸ τῆς μάνας του.

Ἀλλὰ πῶς εἴχανε ἀλλάξει καὶ οἱ δυό! Ἐκεῖνος εἴταν ἕνας ἀπότομος γίγας, τώρα ἔγινε σὰν παιδάκι ἀγαθός, γλυκός. Αὐτὴ ἡ πολὺ γλυκειὰ καὶ ἀγαθὴ ἔγινε δύστροπος καὶ φιλόνικος σὰ μουλάρι, ἢ κριάρι! Μὴν ἀλλάζουνε καὶ τὰ αἰσθήματα, ὅπως μεταβάλλεται ὁ χαρακτήρας; Τὰ ἀδύνατα γίνονται δυνατά, ὁ ἥρως δειλός...

Θυμήθηκε ἄλλο και ἡ καρδιά του χτύπησε.

Νὰ πάει στὴν ἐξαδέλφη του ἀπὸ τώρα δὲν ἔπρεπε καὶ μάλιστα αὐτός, ποὺ ἦρθε ἀπ'τὴν πρωτεύουσα, εἴτανε πρωτευουσιᾶνος. Ἡ ὥρα δὲν εἴτανε κατάλληλη!

Ἐβράδυνε τὸ βῆμα.

Θὰ περπατοῦσε κάμποσο καὶ ἔπειτα θὰ πήγαινε. Νὰ περνοῦσε ἀκόμη λίγη ὥρα. Αὐτοὶ πάλι δὲ θὰ κοιτάζανε τὸ ρολόϊ τους πότε πῆγε!

Ὁ ἥλιος εἶχε πάει ψηλά. Οἱ ἀκτίνες του ἁπλώνονταν στοὺς δρόμους. Αἰσθάνθηκε ἀγαλλίαση. Εἴτανε μιὰ μέρα καλοκαιρινή, πεσμένη στὴν ἀγκαλιὰ τοῦ χειμῶνα. Εἴταν ἥσυχη, ἥσυχη, ὅλο γλύκα. σὰ γυναίκα σὲ ξένου χέρια, σὲ ἐρωμένου χέρια. Καμμιὰ ἰδιοτροπία. Ὁ ἥλιος ἔπεφτε ἁπαλά, ἐχάϊδευε, φιλοῦσε. Ἀέρας δὲ φυσοῦσε, εἶχε σταθεῖ σὰ μαγεμένος. Καὶ ἡ κακία καὶ αὐτὴ στὴν τόση γλυκάδα ἀναλοῦσε σὲ ἀγάπη.

Θυμήθηκε τὸν τρόπο του τὸν ἀπότομο, ποὺ σηκώθηκε ἀπ' τὸ τραπέζι, καὶ λυπήθηκε. Θέλησε νὰ τὸ διορθώσει καὶ γύρισε πάλι πίσω.

Στὸ σπίτι δὲν εἶδε κανένα. Πῆγε στὸν κῆπο. Ἕνα τίναγμα ρούχου βρεμένου ἄκουσε καὶ εἶδε δυὸ χέρια γυμνὰ ἀπὸ μέσα ἀπὸ κλαδιὰ δέντρου μικροῦ, ἔρημου ἀπὸ φύλλα, νὰ ὑψώνουν ἕνα πανὶ βρεμένο καὶ νὰ τὸ κρεμοῦνε σ' ἕνα σχοινί. Εἴτανε ἡ μητέρα του καὶ ἅπλωνε.

Ἤθελε νὰ τῆς μιλήσει καὶ ἔτσι τυχαία εἶπε:

— Ἔλεγα νὰ πάω βόλτα, ἀλλὰ σὰ νὰ βαργιοῦμαι!

— Γιατί, παιδί μου; Εἶνε τόσο ὡραῖος καιρός!

— Ἔχω τεμπελιά!

Καὶ καθὼς ἔλεγε αὐτὰ τεντώθηκε λίγο.

Προχώρησε πέρα. Πῆγε στὸν ὀρνιθῶνα. Εἶδε μιὰ συκιὰ μεγάλη, ποὺ ἔσκυβε πρὸς τὴ γῆ, σὰν νὰ προσπαθοῦσε νὰ πιεῖ νερὸ ἀπὸ ἕναν κουβᾶ, γεμᾶτον ἐκεῖ κοντά, καὶ δὲ μποροῦσε. Ὁ μῦθος τοῦ Ταντάλου φάνηκε στὸ νοῦ του.

Ἐγύρισε πρὸς τὰ πίσω, σκύβοντας κάποτε γιὰ νὰ ἀποφύγει τὰ κλαδιά. Ἄκουσε τὸ τίναγμα τῶν ρούχων. Στὸ μέρος ποὺ εἶχε κρεμάσει τὸ ἕνα ροῦχο ἡ μάνα του, εἶδε, τώρα, τρία νὰ εἶνε ἁπλωμένα καὶ νὰ κουνιοῦνται ἀπὸ ἕνα ἀεράκι, ποὺ ἄρχισε νὰ φυσᾶ ἐλαφρά, σὰν ὁ ἀέρας νὰ περνοῦσε παίζοντας ἀπὸ κάτω, καὶ αὐτά, παίζοντας ἐπίσης, νὰ τὸν χτυπούσανε. Προχώρησε ἔξω στὰ πίσω τοῦ σπιτιοῦ του.

Μιὰ φορὰ ἐκεῖ κυνηγοῦσε πουλιά. Ἐρχόντουσαν νὰ φάνε τὸ στάρι τὸ σπαρμένο καὶ αὐτὸς μὲ τὸ λάστυχο τὰ παραφύλαγε. Τότε ἦταν ἐρημιά, ἐνῶ τώρα ἡ χώρα ξαπλώθηκε ἕως ἐκεῖ.

Τὸ σπίτι τοῦ Λαγκᾶ βρισκότανε στὴν ἄκρη τῆς χώρας καὶ φαινότανε σὰ νᾆταν τὰ πόδια της αὐτὸ καὶ λίγα ἄλλα. Εἴταν ἰσόγειο. Πίσω εἶχε κῆπο, ποὺ ἔβγαινε καὶ ἐμπρός, στὰ πλάγια τοῦ σπιτιοῦ. Ὅταν ἔμπαινε ὁ ἐπισκέπτης βρισκόταν σ' ἕνα διάδρομο μακρὺ καὶ ἀντικρύ του, ἀντικρὺ στὴν πόρτα ποὺ μπῆκε, ἔβλεπε ἀπ' ἄλλη πόρτα, μὲ γυαλιὰ αὐτή, ἔξω τὰ κλαδιὰ τῶν δέντρων τοῦ κήπου. Δεξιὰ τοῦ διαδρόμου εἴτανε τρία δωμάτια. Ἀριστερὰ ἡ τραπεζαρία, καὶ πρὸς τὸν κῆπο τὸ μαγερειό. Ἡ τραπεζαρία ἔβλεπε στὸ δρόμο. Πολλὰ ἔπιπλα δὲν εἶχε τὸ σπίτι. Ἀλλ' ἕνα πράμα ὑπῆρχε πολύ. Τὰ σκεπάσματα τὰ ἐγχώρια καὶ τὰ ἐγχώρια χαλιά. Αὐτὰ γιὰ τοὺς ἀνθρώπους τῶν χωριῶν καὶ τῶν κωμοπόλεων εἶνε μιὰ ἀπόδειξη καλή, ὅτι ὑπάρχει περιουσία. Ἀντικρὺ εἶχε μιὰ μάντρα μὲ ἀγελάδες ξένες, ὄχι ἑλληνικές. Ἡ πόρτα τῆς μάντρας δὲν εἴταν ἀπ' ἐκεῖ, εἴταν ἀπ' τὸν ἄλλο

δρόμο, ἀλλὰ καὶ πάλι ὑψωνότανε στὴ γωνία ἕνας μεγάλος σωρὸς κοπριᾶς, ποὺ κάθε τόσο χανότανε, γρήγορα ὅμως γινότανε πάλι.

Ὅλες οἱ κόττες τῆς γειτονιᾶς ἐκεῖ ἔδιναν συναντήσεις. Περιστέρια, κόττες, πετεινοί, διάνοι, χῆνες, πάπιες καὶ ὅτι ἄλλο ἡμεροτρωγόμενο φτερωτὸ ὑπῆρχε στὴ γειτονιὰ καὶ γύρω, βρισκόταν ἐκεῖ, καὶ αὐτὰ ἔβλεπε χωρὶς νὰ θέλει, κεῖνος ποὺ ἔβγαινε στὸ παράθυρο τοῦ Λεωνίδα ἢ στὴν πόρτα τοῦ σπιτιοῦ, νὰ σκαλίζουνε μὲ μανία τὴν κοπριὰ μὲ τὰ πόδια καὶ νὰ ψάχνουν μὲ τὶς μύτες τους. Ἐκεῖ γινόντουσαν κάτι περίφημες κοκορομαχίες τοῦ Λεωνίδα καὶ τοῦ Μανώλη. Ὅλα τὰ παιδιὰ τῆς χώρας ἐκεῖ μαζευόντουσαν καὶ ἔφερναν καὶ αὐτὰ τοὺς δικούς τους πετεινούς.

Ὁ Λαγκᾶς θυμήθηκε πολλὰ περασμένα καὶ τόσο ἀφαιρέθηκε ποὺ λησμόνησε καὶ τὴν ἐξαδέλφη του καὶ τοὺς ἄλλους ὅμοιους συλλογισμούς του.

Ξαφνικὰ συνῆρθε μὲ ἕνα κύμα χαρᾶς. Θυμήθηκε ποὺ θὰ πήγαινε καὶ ὅτι θὰ ἦρθε ἡ ὥρα. Σιγά, σιγὰ πῆρε τὸ δρόμο. Ὁ θεῖος του κατοικοῦσε στὸ σπίτι, ποὺ καθόταν ἡ γιαγιὰ καὶ ὁ παποῦς του. Δὲν εἴτανε πολὺ μακρυά. Καθὼς βγῆκε ἀπὸ ἕνα σπίτι μὲ κῆπο, ποὺ ἔκλεινε τὸ δρόμο στὰ μάτια, τὸ εἶδε. Ἐβράδυνε τότε τὸ βῆμα περισσότερο. Τοῦ ἦρθε ἐπιθυμία νὰ μὴν πάει. Προχώρησε ὅμως. Ἔφθασε καὶ πέρασε ἀπὸ κάτω ἀπ' τὰ παράθυρα, χωρὶς νὰ κοιτάξει, καὶ διευθύνθηκε στὴν ξυλένια σκάλα, ποὺ εἴταν ἔξω στὸ δρόμο σὰ σὲ αὐλή, ὅταν ἄκουσε :

— Καλῶς τον ! Καλὴ μέρα !

Ἡ φωνὴ τῆς ἐξαδέλφης του. Εἴτανε στὸ τελευταῖο παράθυρο πρὸς τὴ σκάλα, καὶ ἡ φωνή της τοῦ φάνηκε σὰν νἄτανε φκιαγμένη ἀπὸ τὸ πράγμα, ποὺ γίνεται ἡ φλόγα.

— Καλὴ μέρα, τῆς εἶπε καὶ αὐτός, φέρνοντας τὸ χέρι στὸ καπέλο.

— Σὲ εἶδα ἀπὸ πέρα ποὺ ἐρχόσουν καὶ ἔλεγα: ἐδῶ νὰ ἔρχεται ἄραγες;

Ποὺ τοῦ ἔλεγε αὐτά, τοῦ φάνηκε πολὺ ζωηρή, ποὺ τὸν τρόμαξε καὶ τὸν εὐχαρίστησε.

Τῆς μίλησε καὶ αὐτός, κυριευμένος ἀπὸ χαρὰ καὶ τρέμοντας ἀπ' αὐτή. Τὸ σπίτι τοῦ παποῦ του δὲν τὸ ἔβλεπε πιά, δὲν τοῦ ἔφερνε ἀναμνήσεις· ἡ κόρη κείνη τὰ ἔκανε ὅλα νὰ κρυφτοῦνε σὰ μάγισσα καὶ μόνο αὐτὴν ἔβλεπε, εἴτανε στὸ νοῦ του.

— Ἔλα ἐπάνω, τί κάθεσαι κάτω;

Ἀνέβηκε τὴ σκάλα τὴν παλιά, τὴ μαυρισμένη, ποὺ κάπου κάπου ἕνα σανίδι ἄβαφο, ἄσπρο, μαρτυροῦσε ὅτι δὲν εἶχε καμμιὰ παλιὰ σχέση μὲ τὰ ἄλλα.

Οἱ ἀναμνήσεις ἔκαναν νὰ φανερωθοῦν, ἀλλὰ πάλι φάνηκε ἡ κόρη.

— Καὶ εἶμαι μόνη, ξέρεις· ἡ μητέρα πῆγε ἔξω!

Ὁ Λεωνίδας αἰσθάνθηκε χαρά, θαμπώθηκε ἀπ' τὴν εὐτυχία. Ἀλλὰ τὴν ἴδια στιγμὴ εἶδε ἕνα μικρὸ κεφάλι καὶ δυὸ ματάκια περίεργα νὰ βγαίνουν πίσω ἀπὸ μιὰ πόρτα καὶ νὰ τὸν κοιτάζουν. Εἴτανε μιὰ ψυχοπαίδα τοῦ θείου του.

— Δὲν εἶσαι δῶ μόνη καθὼς λές· νὰ ἔχεις ἕνα σύντροφο ἢ φύλακα, τῆς εἶπε, δείχνοντας μὲ κίνηση τοῦ κεφαλιοῦ τὸ μικρὸ κορίτσι.

Ἡ κόρη κοίταξε τὴν ὑπηρέτρια.

— Ἃ! γιὰ τὴν Ἀγγέλω λές; Ἐγὼ στὸ εἶπα, γιατὶ δὲ βρίσκεται ἐδῶ οὔτε ἡ μητέρα, οὔτε ὁ πατέρας, οὔτε ὁ Ἀντώνης.

Αὐτὰ τὰ ὀνόματα πέφτανε σὰν κουβάδες κρύο νερὸ στὴν ἐπιθυμία του, στὶς σκέψεις του.

— Περάστε μέσα!

Μπῆκε. Ἔβγαλε τὸ καπέλο του. Μήπως ἀπατήθηκε ὅτι αὐτὴ ἤθελε; Τοῦ φάνηκε ὅτι δὲν εἴτανε ζωηρὴ πολύ. Ἂν μπο-

ρουσε θὰ ἔφευγε. Ἡ κόρη τοῦ Πορταλιᾶ φάνηκε στὸ νοῦ του.

Τὸ δωμάτιο ποὺ μπῆκε, χρησίμευε ἄλλοτε γιὰ τραπεζαρία, ὅταν ζοῦσε καὶ κατοικοῦσε κεῖ ὁ παπποῦς του. Τώρα τὸ εἶχανε γιὰ σάλα.

— Τὸ θυμᾶσαι αὐτὸ τὸ σπίτι; τὸν ρώτησε ἡ ἐξαδέλφη του.

Ἡ μορφὴ τοῦ παπποῦ του παρουσιάσθηκε...

— Ἀκοῦς δὲν τὸ θυμᾶμαι! Ἐρχόμουνα σχεδὸν κάθε μέρα καὶ μὲ γέμιζε σταφίδες ὁ παπποῦς.

— Αὐτὸν δὲν τὸν θυμᾶμαι διόλου· τὴ γιαγιὰ μόνο θυμᾶμαι.

Σιωπήσανε. Κοιταχθήκανε, ἀφοῦ κοιτάξανε γύρω τοὺς τοίχους. Χαμογελάσανε.

— Καθῆστε, τοῦ εἶπε αὐτή.

Ἐκάθησε. Δὲν ἤθελε νὰ πεῖ πιὰ τίποτα γιὰ τὸν παπποῦ του τὸν στενοχωροῦσε ἡ συγγένεια. Τὴν κοίταξε πάλι, καὶ αὐτὴ ἐπίσης. Μίλησε:

— Εἶσαι δῶ ὅλη τὴν ἡμέρα;

— Ὄχι ὅλη τὴν ἡμέρα! βγαίνω καὶ ἔξω. Ἔρχονται φίλες μου...

— Ὥστε τὸ ρίχνετε ἔξω; εἶπε μὲ εὐθυμία αὐτός.

— Κάποτε! Τί, μόνο σεῖς, οἱ ἄντρες θὰ διασκεδάζετε;

Ἔγινε καὶ πάλι ζωηρή. Καθὼς ἔλεγε αὐτά, ἔπαιζε μὲ ἕνα κορδόνι ποὺ κρεμῶταν ἀπ᾽ τὸ λαιμό της μ᾽ ἕνα ψαλιδάκι. Τὰ μάτια της, τὰ μαύρα μαύρα, τὸν κοιτάζανε.

Ὁ Λεωνίδας εἶδε πάνω ἀπ᾽ τὰ κερασένια χείλια της ἕνα χνοῦδι, ποὺ τὸν ἔκανε νὰ ἐπιθυμήσει τὸ φίλημα

— Ἔτσι ἕ; Διασκεδάζετε λοιπόν; εἶπε μὲ χαμόγελο, κοιτάζοντας αὐτήν· ὕστερα τὸ χαμόγελο ἔφυγε καὶ ἀφοῦ τὴν κοίταξε στὰ μάτια κατέβηκε στὰ χείλια καὶ ἔπειτα κάτω στὸ στῆθος καὶ κεῖ στάθηκε λίγο Ἐζήτησε, κάνοντας αὐτό, νὰ δεῖ ἡ κόρη μὲ τὸ κίνημά του, τὴν ἐπιθυμία του. Ὅταν ἐσήκωσε τὸ βλέμμα, αὐτὴ κατέβασε τὰ μάτια καὶ διώρθωσε τὴν ποδιά της. Τοῦ φάνηκε

νὰ εἶδε στὰ μάτια της μιὰ λάμψη περαστικιὰ χαρᾶς. Καὶ ὅμως τῆς εἶπε :

— Σὰ σοβαρὴ μοῦ φαίνεσαι τώρα ! Σὰ θυμωμένη !

— Τί ;

— Ὅτι σὰν σοβαρή, σὰν θυμωμένη μοῦ φαίνεσαι...

— Ἐγώ ; Μπά ! γιατί νὰ εἶμαι σοβαρή ;

Τοῦ φάνηκε ὅτι σοβαρεύθηκε.

— Μήπως θέλεις νὰ πᾶς σὲ καμμιὰ φίλη σου ; Πέ το ἐλεύθερα· ἐγὼ φεύγω, ρώτησε, παίρνοντας κι᾽ αὐτὸς σοβαρὸ ὕφος.

Δὲν ὑπῆρχε τίποτα, οὔτε εἶδε, ἔτσι τὸ ἔκανε. Στὴν ἀρχὴ τὸ εἶπε γιὰ νὰ νομίσει ἐκείνη, ὅτι αὐτὸς τὴν πῆρε γιὰ θυμωμένη ποὺ εἶδε τὸ κίνημά του, καὶ γιὰ νὰ δεῖ τί αὐτὴ θὰ ἔκανε. Ὕστερα ὅμως ποὺ τὴν εἶδε ὅτι σοβαρεύθηκε, πίστεψε ἐλαφρὰ ἐλαφρά, ὅτι θὰ δυσαρεστήθηκε.

Στὴν ἐρώτησή του μήπως θέλει νὰ πάει σὲ καμμιὰ φίλη της, αὐτὴ τοῦ εἶπε :

— Καλὲ τί λέτε ;

— Ὄχι, πές μου.

Ἡ ἐξαδέλφη του κούνησε τὸ κεφάλι καὶ ἕνα γέλιο εἰρωνικό, γλυκὸ ὅμως, φάνηκε στὰ χείλια της καὶ στὰ μάτια της.

Ὁ Λεωνίδας ἄλλαξε ὕφος.

— Νὰ σοῦ πῶ ὅμως τὴν ἀλήθεια ; Ἔτσι τἄλεγα, καὶ νὰ μὲ διώχνεις δὲ φεύγω !

Ἡ ἐξαδέλφη του γέλασε.

— Ναί...

— Διεκόπηκε. Μιὰ φωνὴ ἀκούστηκε σιγὰ πίσω ἀπ᾽ τὴν πόρτα νὰ λέει :

— Ἑλένη !

Ἡ ἐξαδέλφη του κοίταξε καὶ ρώτησε μὲ κίνημα τῆς κεφαλῆς. Σηκώθηκε καὶ πῆγε ἔξω, στὸ διάδρομο. Μιὰ φωνὴ σιγαλὴ τῆς ἔλεγε κάτι. Ἄκουσε ἔπειτα βήματα νὰ ἀπομακρύνον-

ται. Ἔμεινε ἀκίνητος, ἀλλὰ γρήγορα θυμήθηκε ὅτι δὲν εἴτανε μόνο ἐραστὴς καὶ ὅτι μποροῦσε νὰ παρουσιασθεῖ καὶ ὡς συγγενής, καὶ ἔτσι εἶχε δικαίωμα νὰ δεῖ μὲ ποιόνα μιλᾶ ἡ ἐξαδέλφη του. Ἔσκυψε καὶ εἶδε.

Ἔξω, στὴν πόρτα κοντὰ τοῦ διαδρόμου, ποὺ ἔφερνε στὰ δωμάτια, καὶ κεῖ ποὺ εἴταν αὐτός, ἡ ἐξαδέλφη του μιλοῦσε μὲ μιὰ κόρη, τὴν κόρη τοῦ Πορταλιᾶ!

Αἰσθάνθηκε ταραχή, σκοτούρα καὶ κρύφτηκε, ἐνῶ τὰ μάτια του γεννούσανε στὸν ἀέρα σπίθες.

Γιὰ τὴν κόρη αὐτή εἶχε σκεφθεῖ, εἶχε μείνει ὧρες νὰ τὴν σκέπτεται γιὰ γυναίκα του, ὥστε εἶχε κινήσει τὴν ἀγάπη γι' αὐτή.

Φοβήθηκε γιὰ μιὰ στιγμὴ μὴ ἡ ἐξαδέλφη του μαρτυρήσει τίποτα. Σκέφθηκε ὅμως ὅτι δὲν εἴτανε δυνατό, γιατὶ δὲν εἴτανε καὶ βέβαιη ἀκόμα, καὶ ἔπειτα εἴτανε καί συγγενής της. Ἐχάρηκε ποὺ δὲν εἶχε κάνει κανένα κίνημα νὰ φανερώνει τοὺς σκοπούς του. Ἂν ἔκανε θὰ τοῦ ἔφερνε δυσκολία νὰ στρέψει στὴν κόρη τοῦ Πορταλιᾶ.

Ἄκουσε πατήματα στὸ διάδρομο. Ἡ ἐξαδέλφη του μπῆκε πρώτη καὶ στράφηκε, γιατὶ εἶδε ὅτι ἡ φίλη της ἔμεινε ἀπ' ἔξω.

— Ἔλα! τῆς εἶπε.

Φάνηκε ἡ κόρη τοῦ Πορταλιᾶ στὴν πόρτα. Κοιταχθήκανε. Ἐχαιρέτησε ἐκείνη μὲ κίνηση τῆς κεφαλῆς, σηκώθηκε αὐτὸς καὶ ὑποκλίθηκε ἐλαφρά. Τὸ πολὺ δὲν τὸ καταδεχότανε.

Ἡ ἐξαδέλφη του τοὺς σύστησε.

— Καθῆστε, τί στέκεσθε! τοὺς εἶπε ἔπειτα καὶ πρώτη ἐκάθησε.

— Ἔλεγα πὼς δὲ θὰ ἔρθεις.

— Θὰ ἐρχόμουν τὸ ἀπόγευμα, γιατὶ νόμιζα πὼς θὰ ἐσηκώνεσο ἀργά!

— Μπᾶ! Τὴν ἴδια ὥρα σηκώθηκα καὶ σήμερα.

῾Ο Λεωνίδας παρέβαλε τὴν μία μὲ τὴν ἄλλη, καθὼς αὐτὲς μιλούσανε.

῾Η ἐξαδέλφη του εἶχε κόκκινα τὰ μάγουλά της, κατάμαυρα τὰ μάτια, τὰ διαβολικά, καὶ μαύρα τὰ μαλλιά. ῾Η κόρη τοῦ Πορταλιᾶ εἶχε ὠχρὸ τὸ χρῶμα τοῦ προσώπου, καστανὰ τὰ μαλλιὰ καὶ τὰ μάτια ἐπίσης καστανά. Εἶχε ἕνα μελάνιασμα ἐκεῖ στὴν ἄκρη τῶν ματιῶν της, ἕνα μελάνιασμα, πού, μαζὶ μὲ τὴ γλύκα, ποὺ σκορπούσανε τὰ μάτια της, θύμιζε τὴν ἡδονή. Ἔπειτα αὐτὴ εἶχε καὶ μιὰ χάρη στὸ γέλιο, στὰ κινήματα. Τὸ γέλιο της δὲν εἴτανε γέλιο, εἴτανε τραγούδι σειρήνων, εἴτανε σὰ νὰ χτυποῦσαν ἀργυρὰ κουδουνάκια μαγικὰ γιὰ νὰ ξυπνοῦνε τὰ πάθη.

῾Ο Λεωνίδας τὴν ἔβλεπε καὶ μαγευόταν, ὅταν ξαφνικὰ εἶδε τὸ βλέμμα τῆς ἐξαδέλφης του στηλωμένο πάνω του. Τοῦ φάνηκε ὅτι αὐτὴ ἐζήλεψε. Τὴν κοίταξε κι᾿ αὐτός. Τὰ βλέμματά τους συναντηθήκανε. ῾Η κόρη τοῦ Πορταλιᾶ τὸν κοίταξε κι᾿ αὐτή. Αἰσθάνθηκε στενοχώρια. Δὲν ἤξερε τί νὰ κάνει. Τὴ μιὰ τὴν ἐπιθυμοῦσε περισσότερο, ἀλλὰ μὲ τὴν ἄλλη γρήγορα θὰ τὰ εἶχε καλά. Μὲ τὴν κόρη τοῦ Πορταλιᾶ ἴσως δὲν πετύχαινε, καὶ αὐτὸ τὸ φοβώτανε, γιατὶ θὰ ἔχανε καὶ τὶς δύο. ᾿Αλλὰ ἡ ἄλλη πάλι ποὺ εἴταν ἐξαδέλφη του !

Ἐκοίταζε τὴν ἐξαδέλφη του καὶ προσεπάθησε νὰ μὴ τὸν δεῖ ἡ κόρη τοῦ Πορταλιᾶ, ὕστερα τὴν κόρη τοῦ Πορταλιᾶ, μὲ τὸν ἴδιο τρόπο, προσπαθῶντας νὰ μὴ τὸν δεῖ ἡ ἐξαδέλφη του.

Ἔξαφνα ἕνας ἦχος διαπεραστικός, σουβλερός, μὲ κάτι βροντερὸ μὲ τριγμούς, ποὺ τὸν συνόδευαν, ἀκούστηκε. ῾Η ἐξαδέλφη του σηκώθηκε γρήγορα καὶ ὥρμησε στὸ παράθυρο. ῾Η φίλη της τὴν ἀκολούθησε. ῾Η φωνὴ τῆς κάϊντας καὶ τοῦ τυμπάνου ἐβούϊξε περισσότερο μὲ τὸ ἄνοιγμα τοῦ παραθύρου. ῾Η ἐξαδέλφη του ἔσκυψε νὰ δεῖ. ῾Η κόρη τοῦ Πορταλιᾶ, πρὶν σκύψει, καθὼς ἀκουμποῦσε τὸ χέρι της πάνω στὸ σῶμα τῆς φίλης της, στράφηκε

καὶ τὸν εἶδε. Αὐτὸς αἰσθάνθηκε κλονισμὸ ἡδονικὸ καὶ μαζὶ μ' αὐτὸν νὰ στερεώνεται ἡ ἐπιθυμία, ἡ ἀγάπη γιὰ τὴν κόρη αὐτή.

Εἶπε νὰ ρίξει ἐκεῖ τὴν ἀγάπη του.

Καὶ καθὼς ἔβλεπε τὸ χαριτωμένο σώμα, τὸ ὡραῖο κεφαλάκι ποὺ κάποτε ὑψωνότανε πάνω ἀπ' τὴν ἐξαδέλφη του, γιὰ νὰ τὸν κοιτάξει κρυφά, σκεπτόταν ὅτι εἴτανε καιρὸς νὰ πετάξει τὸ αἴσθημα ποὺ ἄρχισε νὰ ἔχει γιὰ τὴν ἐξαδέλφη του, γιατί, ἂν αὐτὸς δὲν τὸ θεωροῦσε κακό, ὁ πολὺς κόσμος, καὶ ὅλος σχεδὸν στὰ φανερά, τὸ κατεδίκαζε, τὸ θεωροῦσε καὶ τὸ ἔλεγε ἔγκλημα. Ἴσως λύπες θὰ κέρδιζε καὶ κατηγορίες, καὶ ποιὸς γνωρίζει καὶ τί ἄλλα θὰ συμβαίνανε καὶ ἂν μόνο σὲ παιχνίδια θὰ σταματοῦσαν !

Σκέφθηκε ὅτι πολλὰ πράγματα γινήκανε γιὰ ἄλλους λόγους καὶ ὄχι γιατὶ χτυποῦσαν ἢ πατούσανε τίποτε ἱερό. Σιγά, σιγὰ ὅμως στερεωθήκανε τόσο καὶ τόσο ἄλλαξε ἡ μορφή τους, ἄλλαξε ἐξωτερικά, ποὺ σοῦ φαίνεται, ἂν τὰ πατήσεις θὰ κάνεις, ἔγκλημα.

Εἴταν ἀδύνατο αὐτὸς μόνος νὰ μεταβάλλει, νὰ ἀλλάξει αὐτὲς τὶς ἰδέες, ποὺ εἶχαν ἑνωθεῖ μὲ τὴ θρησκεία καὶ ἂς ἔζοῦσαν ὅπως ὅλες οἱ θρησκεῖες ὅταν παλιώσουν πολύ.

Ἡ κάϊντα ἀφοῦ εἶχε σταθεῖ λίγο πέρα καὶ ἔπαιζε, περνοῦσε ἀπὸ κάτω. Τὸ τύμπανο ἐβούϊζε, ἐμούγκριζε.

Πλησίασε καὶ αὐτὸς καὶ εἶδε.

Εἴτανε πέντε, ἕξη χωριάτες, αὐτοὶ ποὺ διασκεδάζανε μὲ τὰ νταβούλια. Οἱ δυὸ εἴχανε τοὺς κούκους ἴσαμε τὴ μύτη, οἱ ἄλλοι στραβὰ τόσο σὰ νὰ προσπαθοῦσαν οἱ κοῦκοι, νὰ ἀνεβοῦνε στὴν κορυφή τους καὶ δὲ μπορούσανε. Περπατούσανε χωρὶς νὰ κοιτάζουνε δῶ καὶ κεῖ. Ἴσια. Μόνο κεῖνος ποὺ ἔπαιζε τὸ τύμπανο σήκωσε κὸ κεφάλι καὶ εἶδε στὸ παράθυρο.

Ὁ Λεωνίδας θυμήθηκε ὅτι τὸν εἶχε δεῖ στὴν ἐκκλησιά,

κοντὰ στὸν ψάλτη. Τὸν εἶχε παρατηρήσει γιὰ τὸ μακρύ του λαιμό. Εἴτανε σωστὴ στρουθοκάμηλος !

Τραβήχθηκε καὶ ἔμεινε κοιτάζοντας τὸ σῶμα τῆς κόρης τοῦ Πορταλιᾶ.

Ἡ φωνὴ τῆς κάϊντας, ποὺ ἔπαιζε ἕνα τραγούδι μελαγχολικό, θρηνώδη, ποὺ τὸ ἄκουγε κάποτε στὰ ξένα καὶ τοῦ ξυπνοῦσε τόσες καὶ τόσες ἀναμνήσεις, τώρα δὲν ἔμπαινε στὸ νοῦ του, χτυποῦσε σὰ θόρυβος, σὰ μιὰ βουὴ στὰ αὐτιά του, δὲν προχωροῦσε, δὲν τὴν αἰσθανότανε, εἴτανε πλημμυρισμένες οἱ αἰσθήσεις του ἀπὸ ἄλλους ἤχους, ἀπὸ ἄλλα μαγικὰ τραγούδια, σωστοὺς λωτούς, ποὺ λησμονοῦσε τὰ πάντα.

Ἡ κάϊντα πέρασε. Αὐτὲς σηκώθηκαν ἀπ᾿ τὸ παράθυρο.

— Ὡραῖο εἴταν κι᾿ αὐτό ! εἶπε ἡ ἐξαδέλφη του, κλείνοντας τὸ παράθυρο.

Ἡ κόρη τοῦ Πορταλιᾶ σιγὰ προχώρησε στὴ θέση της. Εἶχε χαμόγελο στὰ χείλια καὶ τὸ βλέμμα της ἔλαμπε. Ἀντὶ νὰ καθίσει, ἐστήριξε τὰ χέρια της στὸ κάθισμα. Ἡ Ἑλένη πλησίασε.

— Εἶδες τὴν Κατίνα, ἕνα χτένισμα ποὺ εἶχε ;

— Ναί, ὡραία εἴταν χτενισμένη, ἀπάντησε ἡ κόρη τοῦ Πορταλιᾶ, καὶ ἔφερε τὸ χέρι της στὰ μαλλιά της.

Ὁ Λεωνίδας εἶδε ὅτι εἴτανε χτενισμένη πολὺ καλά. Εἶχε καλαισθησία. Εἶδε καὶ τὸ χέρι της, ποὺ διώρθωνε τὰ μαλλιά της.

Εἴτανε χέρι ὡραῖο, ἄσπρο ἄσπρο καὶ φαινόνταν οἱ φλέβες του.

Τὰ κορίτσια μιλούσανε γιὰ χτενίσματα. Ἡ κόρη τοῦ Πορταλιᾶ τῆς ἔλεγε γιὰ ἕνα, ποὺ τῆς εἶχε δείξει μιὰ συμμαθήτριά της στὸ σχολεῖο.

Ὁ Λεωνίδας βρῆκε ἀφορμὴ νὰ ρωτήσει:

— Ἐκάματε ἐσωτερική ;

— Ναί, ένα έτος ! απάντησε αυτή, ρίχνοντας τὰ μάτια σ' αυτόν. . .

Ὁ Λεωνίδας λυπήθηκε. Τί κρίμα καὶ νὰ μὴν τὄξερε !

Τὴ ρώτησε ἂν ἐπιθυμεῖ τὴν Ἀθήνα.

— Ἄ, δὲ μὲ μέλει !

Ὁ Λεωνίδας εὐχαριστήθηκε.

Εἴτανε γνωστὸ στὴ χώρα, ὅτι θὰ ἔκανε τὸ δικηγόρο στὸν τόπο του· καὶ γιὰ νὰ πεῖ αὐτὴ ἔτσι, θὰ τὸ εἶπε μὲ σκοπό !

Ἡ ἐξαδέλφη του δὲν εἶχε πάει στὴν Ἀθήνα καὶ ἐπιθυμοῦσε πολὺ νὰ τὴ δεῖ.

Καθὼς μιλούσανε, κάθε τόσο, ζητοῦσε τὸ βλέμμα του τὸ βλέμμα ἐκείνης. Καὶ αὐτῆς τὸ βλέμμα αὐτὸ ζητοῦσε, ἔτσι φαινότανε. Τοῦ φάνηκε ὅτι ἡ ἐξαδέλφη του τὸ παρατήρησε.

Ὁ ἐρχομὸς τῆς θείας τοὺς διέκοψε.

Αὐτὴ τὸν εἶδε μὲ χαρὰ καὶ εἶπε ὅτι λυπότανε ποὺ Ἀντώνης δὲν εἴταν ἐκεῖ.

Ὁ Λεωνίδας τὴν ἐβεβαίωσε ὅτι καὶ πάλι εἴτανε εὐχαριστημένος γιατὶ ἡ ἐξαδέλφη του τὸν περιποιήθηκε γιὰ ὅλους.

Τὰ εἶπε αὐτὰ καὶ φέρθηκε μὲ ἀγάπη καὶ οἰκειότητα στὴν ἐξαδέλφη του, ζητῶντας νὰ τὴν κάνει νὰ πιστέψει ὅτι καὶ κεῖνα τὰ ἄλλα, τὰ λόγια, τὰ κοιτάγματα, δὲν εἴτανε παρὰ ἀγάπη ἁπλή, ἀδελφικιὰ καὶ τὴν παραξήγησε.

Ἡ κόρη τοῦ Πορταλιᾶ φάνηκε ἕτοιμη νὰ φύγει.

— Ἐγὼ πηγαίνω ! εἶπε.

— Γιατί ; ἀπὸ τώρα ;

— Θὰ ἔρθω...

— Ὄχι, ὄχι !

— Ὁρίστε ! Γιατί τὴν ἐμποδίζεις ; Μπορεῖ νὰ ἔχει δουλειὰ τὸ κορίτσι ! εἶπε ἡ θεία τοῦ Λεωνίδα, καὶ καθὼς ἔλεγε αὐτὰ κοίταζε τὴν κόρη της καλά.

Τοῦ Λεωνίδα τοῦ φάνηκε σὰ νὰ τῆς ἔλεγε καὶ κάτι ἄλλο κείνη ἡ ματιά της.

Ἡ κόρη τοῦ Πορταλιᾶ ἔφυγε.

Ἡ χαρὰ τοῦ Λεωνίδα κόπηκε.

Ἂν μποροῦσε θὰ ἔφευγε κι' αὐτός, ἀλλὰ δὲν ἔπρεπε.

Καὶ ἔμεινε κεῖ λίγο, κάνοντας τὸν εὔθυμο καὶ μιλῶντας μὲ τὴν θειά του καὶ τὴν ἐξαδέλφη του.

Ἐπιτέλους, ἀφοῦ νόμισε ὅτι πέρασε ἀρκετὴ ὥρα καὶ μποροῦσε νὰ φύγει δίχως νὰ παραξηγηθεῖ, σηκώθηκε. Αὐτοὶ θελήσανε νὰ τὸν κρατήσουν ἀκόμα. Ἀλλ' αὐτὸς τοὺς εἶπε ὅτι θὰ πήγαινε καὶ ἀπὸ τὰ ἄλλα συγγενικά τους σπίτια. Ἔφυγε, Ἡ ἐξαδέλφη του τὸν ἀκολούθησε ἴσαμε τὸ τελευταῖο σκαλοπάτι.

Προχώρησε πρὸς τοῦ θείου Τάσσου, τοῦ πατέρα τοῦ Μανώλη, τὸ σπίτι. Ὅταν ἔφθασε σ' ἕνα μαντρότοιχο ἑνὸς σπιτιοῦ, γύρισε καὶ εἶδε πίσω.

Ἡ ἐξαδέλφη του εἴτανε στὸ παράθυρο τοῦ δωματίου, ποὺ εἴχανε καθίσει καὶ τὸν κοίταζε.

Τὴ λυπήθηκε. Ἀλλ' ὄχι ! τώρα ἔπρεπε γιὰ τὸ καλό της νὰ τραβηχτεῖ.

Στοῦ θείου Τάσσου τὸ σπίτι δὲν ἔμεινε πολύ. Ὁ Μανώλης δὲν εἴταν ἐκεῖ· εἶχε πάει μὲ τὸν πατέρα του ἔξω στὰ χτήματα. Ἡ θεία του ἑτοίμαζε τὸ φαΐ. Τῆς εἶπε ὅτι πῆγε καὶ ἀπ' τοῦ θείου Βασίλη. Ἡ θεία του τὸν ρώτησε τότε τί ἔκαναν καὶ ποὺ εἴτανε. Σωστὴ ἀνάκριση τοῦ ἔκανε.

Ἔφυγε καὶ ἀπ' ἐκεῖ, λέγοντας ὅτι θὰ πήγαινε ἄλλοτε νὰ ἔμενε περισσότερο.

Ὅταν ἀπομακρύνθηκε, στράφηκε καὶ κοίταξε πίσω χωρὶς νὰ θέλει, σὰν κάτι νὰ τὸν ἔσυρε.

Εἶδε τότε ἕνα πανὶ μαῦρο νὰ κρέμεται πάνω ἀπ' τὴν πόρτα τοῦ σπιτιοῦ τοῦ Μανώλη, ἀπ' ἐκεῖνα ποὺ κρεμοῦνε στὰ σπίτια

ὅταν ἔχουνε νεκρό! Κοίταξε καλά. Τὸ πανὶ χάθηκε καὶ μόνο τὸν τοῖχο τὸν κόκκινο καὶ τὸ καφὲ τῆς πόρτας χρώμα εἶδε. Ταράχθηκε πολύ, πολύ.

Τοῦ φάνηκε νὰ σημαίνει κακό, καταστροφή. Γιατί, πῶς τοῦ φάνηκε; Κάτι κακὸ θὰ πάθαιναν, ἀδύνατο! Ὁ Μανώλης ἴσως, ὁ πατέρας του...

Θέλησε νὰ τὸ διώξει ἀπ' τὸ νοῦ του, ἀλλ' αὐτὸ ἔφευγε καὶ ξαναρχόταν μὲ ἐπιμονὴ μύγας, ποὺ τὴ διώχνουν καὶ πάλι ἔρχεται. Προσπάθησε νὰ τὸ ἀποδώσει στὸν ἥλιο, σὲ μιὰ στιγμή, ποὺ θὰ ἄρχιζε ὁ νοῦς του νὰ μελαγχολεῖ, καὶ σὲ ἄλλα πολλά!...

Ἡ κόρη τοῦ Πορταλιᾶ, ἡ ἐξαδέλφη του καὶ τὰ ὅσα εἶδε μπήκανε στὴ μέση. Ἐλησμόνησε τὸ πανὶ τὸ μαῦρο, τὸ ἔθαψε μὲ ἕνα: Οὔφ, δεισιδαιμονίες.

Φέροντας μὲ τὸ νοῦ του, ὅ,τι ἀπάντησε καὶ ἄκουσε, ἔφθασε στὸ σπίτι του ἀπ' ἔξω.

Εἶδε ἀπ' τὸ σωρὸ τῆς κοπριᾶς νὰ βγαίνει τὸ λειρὶ καὶ λίγο τὸ κεφάλι τοῦ ἄσπρου πετεινοῦ, ἐκείνου ποὺ μάλωσε μὲ τὸ μαῦρο.

Θυμήθηκε τὴν κοκορομαχία, τὸ Μανώλη, τὸ μαῦρο πανὶ καὶ ἔπειτα πάλι πῆγε στὴν Ξένη ἢ Πολυξένη — ἔτσι εἴτανε τὸ ὄνομα τῆς κόρης τοῦ Πορταλιᾶ — καὶ στὴν ἐξαδέλφη του. Τοῦ φαινόταν ὅτι ἡ μητέρα τῆς ἐξαδέλφης του δὲν ἤθελε νὰ εἶνε ἐκεῖ ἡ κόρη τοῦ Πορταλιᾶ, ποὺ εἶταν αὐτός. Σκεπτότανε τὸ βλέμμα, ποὺ κοίταζε τὴν κόρη της καὶ εὕρισκε ὅτι αὐτὸ εἶχε κάτι σὰ νὰ τῆς ἔλεγε:

— Θὰ σὲ φάω!

Ξαναεῖπε τὰ λόγια τῆς θείας του προσπαθῶντας νὰ μάθει, νὰ βγάλει τὴν ἀλήθεια.

Ὄχι, δὲν ἀπατιώτανε, εἶχε δίκαιο.

Ἡ μορφὴ τοῦ ἐξαδέλφου του Ἀντώνη παρουσιάστηκε στὸ νοῦ του. Τὸ πρόσωπο ἐκεῖνο μὲ τὸ χοντρὸ λαιμό, τὰ μάτια τὰ

δίχως ἔκφραση, ποὺ μόνο κρυμμένος βρισκόταν ὁ φθόνος καὶ ἡ μοχθηρία. Ὁ πατέρας του, ἡ μάνα του εἴταν οἱ δύο μοχθηροὶ τῆς οἰκογένειας.

Εἴτανε καλὴ νύφη ἡ κόρη τοῦ Πορταλιᾶ καὶ εἴταν ἀδύνατο κείνη ἡ Ἀτσιγκάνα ἡ μάνα τοῦ Ἀντώνη, νὰ μὴ κοίταζε νὰ τοῦ τὴ δώσει! Καὶ εἶχε ἐλπίσει νὰ τὴ συναντᾶ ἐκεῖ.

Αἰσθάνθηκε ξαφνικὰ μιὰ κούραση γιὰ τὸν ἔρωτα αὐτόν, καὶ τοῦ ἦρθε ἐπιθυμία καὶ σὰ νὰ λυπήθηκε ποὺ ἄφησε τὴν ἐξαδέλφη του. Καὶ τὸν κοίταζε τόσο!...

Θυμήθηκε πὼς ὅταν τὸν ἔπιασε μιὰ φορὰ νὰ κοιτάζει τὴν κόρη τοῦ Πορταλιᾶ, τὴν εἶδε νὰ δαγκάνει τὰ χείλη της καὶ νὰ χάνει τὴν εὐθυμία της, τὴ ζωηράδα της. Καλύτερα εἴτανε νὰ μὴ ἐρχότανε ἡ κόρη τοῦ Πορταλιᾶ!

Ὅταν ἔφθασε τὸ μεσημέρι ὁ Λεωνίδας ἔκλεισε τὴν ἀπόφαση του. Εἶχε ἀποφασίσει νὰ ἐπιμείνει στὸν ἔρωτα τῆς κόρης τοῦ Πορταλιᾶ καὶ ὅσον καιρὸ ἔμεινε νὰ περνοῦσε ἀπ᾽ τὸ σπίτι της.

Εἶχε μιὰ ἐλπίδα, ὅτι ἅμα ἔβλεπε ὅτι αὐτὸς δὲν πατοῦσε στῆς ἐξαδέλφης του τὸ σπίτι, δὲ θὰ πήγαινε καὶ αὐτή.

Ἐκεῖνο τὸ κίνημα τῆς κόρης κοντὰ στὸ παράθυρο καὶ ἄλλα μικρά, εἴταν ἡ βάση ποὺ στερεωνόταν ἡ ἐλπίδα του.

Τὸ ἀπόγευμα ἦρθε ὁ Μανώλης. Ὁ Μανώλης εἴτανε μεγαλύτερός του κατὰ ἕνα χρόνο. Εἶχε χαραχτήρα ἥσυχο καὶ ντροπαλό. Ὅταν ἔμαθε ὅτι ἦρθε ὁ ἐξάδελφός του ὁ δικηγόρος, ὅπως τὸν ἔλεγε ἡ οἰκογένεια, δὲν ἤξερε πὼς νὰ παρουσιαστεῖ. Τοῦ φαινότανε δύσκολο νὰ πάει ἔτσι μὲ χέρια κρεμασμένα.

Εἶχε καὶ δίκαιο, γιατὶ σχεδὸν ὅλοι οἱ ἐξωμάχοι παντοῦ μὲ γεμάτα χέρια πάνε, καὶ σ᾽ αὐτὴ τὴ δικαιοσύνη.

Τοῦ ἦρθε τότε μιὰ ἔμπνευση. Εἶχε κι᾽ αὐτὸς τὶς ἐμπνεύσεις του. Θυμήθηκε τὶς παλιὲς κοκορομαχίες καὶ χωρὶς νὰ χάσει

καιρό, πηγαίνει στὸν ὀρνιθώνα. Εἴτανε νύχτα καὶ οἱ κότες βρισκόντανε μαζεμένες, καὶ συλλαμβάνει ἕναν ἄγριο, τρομερὸ πετεινὸ ὅμοιο μὲ γεράκι. Τὸν ἔβαλε σ' ἕνα μέρος χωριστὰ γιὰ νὰ τὸν πάρει μαζί του τὸ πρωΐ, ποὺ θὰ πήγαινε στὸν ἐξάδελφό του. Θὰ τοῦ τὸν ἔκανε δῶρο!

Τὸ πρωῒ τὸν πῆρε καὶ πῆγε. Πρὶν φθάσει ἔξω ἀπ' τὸ σπίτι τοῦ Λεωνίδα, τὸν ἀπάντησε ὁ θεῖος του καὶ τὸν ρώτησε ποὺ πάει τὸν πετεινό.

— Μᾶς εἶχε πάει ἀλλοῦ καὶ τὸν ἔπιασα! τοῦ ἀπάντησε.

Ντράπηκε νὰ πεῖ τὴν ἀλήθεια.

Ὅταν παρουσιάσθηκε στὸ Λεωνίδα, δὲν ἐπρόφτασε νὰ τοῦ πεῖ τίποτα. Ὁ Λεωνίδας τὸν ἐτρέλανε μὲ τὶς ἐρωτήσεις καὶ μὲ τὰ ἀστεία του. Ἄξαφνα ὁ πετεινὸς τὸν ἅρπαξε ἀπ' τὸ πόδι καὶ τὸν ἔκανε νὰ τὸν θυμηθεῖ. Τὸν ἔδωσε συστήνοντάς τον γιὰ ἄγριο πολὺ καὶ δυνατό, καὶ ὅτι τὸν φύλαγε ἀπὸ καιρὸ νὰ τοῦ τὸν δώσει! Αὐτὸ εἴταν ἄλλο ψέμμα.

Ὁ Μανώλης τώρα ποὺ ἦρθε κρατοῦσε μιὰ μποτίλια ρούμι. Τὸν εἶχε βρεῖ ὁ πατέρας τοῦ Λεωνίδα καὶ τοῦ τὴ φόρτωσε.

Καλὸ ρούμι! Ὁ Μανώλης τὸ δοκίμασε.

Ἔκανε πολὺ καλὰ ὁ θεῖος Κώστας νὰ ψωνίσει ρούμι, γιατὶ θὰ κάνει κρύο, θὰ ἀλλάξει ὁ καιρός, θὰ ἔχουμε χειμωνιὰ γερή!

Εἶχε ἀκούσει τὸν πατέρα του νὰ λέει πὼς τὸν πονοῦσαν οἱ κάλοι του καὶ αὐτὸ εἴτανε σημεῖο ὅτι θὰ πέσει κρύο!

Ἐπῆρε τὸ Μανώλη καὶ βγῆκε ἔξω.

Περάσανε ἀπ' τὸ σπίτι τοῦ Πορταλιᾶ

Ἡ κόρη του εἴτανε κοντὰ στὸ παράθυρο καὶ ἅμα τοὺς εἶδε τὸ ἄνοιξε καὶ ἔσκυψε.

— Μήπως θὰ πάτε στῆς Ἑλένης; ρώτησε.

— Ὄχι! Ἂν θέλετε ὅμως περνοῦμε!

— Δὲν εἶνε καὶ τόση ἀνάγκη! Νόμισα ὅτι πηγαίνατε ἐκεῖ.

— Τὸ ρίξαμε στὶς βόλτες! εἶπε καὶ ὁ Μανώλης.

Στὸ παράθυρο ἐφάνηκε καὶ μιὰ γυναίκα μὲ ψαρὰ μαλλιά. Εἴτανε ἡ μητέρα της.

Ἡ κόρη γύρισε λίγο καὶ τῆς εἶπε ποιὸς εἶνε καὶ ἡ μάνα ἔκανε ἕνα : Ἄ !

Ὁ Λεωνίδας τὸ ἄκουσε, εἶδε καὶ τὴν περιέργεια ποὺ τὸν κοίταζε καὶ εἶπε μὲ τὸ νοῦ του, ὅτι ἡ κόρη της κάτι θὰ τῆς ἔχει πεῖ.

Μίλησε λίγο καὶ μ' αὐτὴ καὶ φύγανε.

— Ποὺ τὴ γνώρισες ; τὸν ρώτησε ὁ Μανώλης, ἅμα προχωρήσανε λίγο.

Ὁ Λεωνίδας κείνη τὴ στιγμὴ δὲ σκεπτότανε τίποτα. Ἄφινε τὶς σκέψεις νὰ σωριάζονται σ' ἕνα μέρος καὶ νὰ ἀφίνουν τὸ ἄλλο καθαρό. Εἴταν εὐχαριστημένος καὶ ἤθελε ἄλλη ὥρα νὰ σκεφθεῖ.

Κοίταζε τὴ σκιά του. Ὅταν ἄκουσε τὴν ἐρώτηση τοῦ Μανώλη, σήκωσε τὰ μάτια του καὶ εἶπε :

— Στὴ θειὰ Βασίλενα ! Γιατί ;

— Ἔτσι ρώτησα ! Εἶδα πῶς σὲ κοίταζε μ' ἕναν τρόπο !

— Μὲ κοίταζε ; Ποιός !

— Τοῦ Πορταλιᾶ ἡ κόρη.

Ὁ Λεωνίδας ἤθελε νὰ βεβαιωθεῖ ἂν ἀλήθεια τὸν κοίταζε ἔτσι γλυκά, γιατὶ φοβώτανε μὴ τοῦ φαινόταν.

— Αὐτὴ δὲ σὲ κοίταζε ! Αὐτὴ ἔβλεπε σένα κ' ἐγὼ αὐτή ! ὄχι δηλαδὴ μὲ κακό, ἐγώ ! Κάπου κάπου ἔρριχνε καὶ μιὰ ματιὰ σὲ μένα, γιὰ νὰ δείξει τάχα ὅτι καὶ ποὺ σὲ κοίταζε τὸ ἔκανε ἔτσι χωρὶς νὰ τὸ θέλει, τὄφερνε ἡ κουβέντα !

Ὁ Λεωνίδας χαμογελοῦσε. Ὁ ἐξάδελφός του μιλοῦσε σὰν ἄνθρωπος μὲ πείρα.

— Δὲν ξέρεις πόσο καλὸ μοῦ ἔκανε ποὺ σὲ κοίταζε ἔτσι ! Καὶ ξέρεις ποιὸ εἶνε τὸ αἴτιο ;

— Ποὺ νὰ ξέρω !

— Αὐτὴ τὴ φέρνει βόλτα ὁ Ἀντώνης !

Ὁ Λεωνίδας αἰσθάνθηκε ἕνα χτύπημα μεγάλο στὸ στῆθος. Ἔχασε τὸ χρῶμά του.

— Ὁ Ἀντώνης τὴ φέρνει βόλτα ; ρώτησε γυρίζοντας τὸ πρόσωπο ἀλλοῦ.

— Ναί, καὶ αὐτὸς καὶ ὅλη ἡ φαμελιά του ! Χαλοῦν τὸν κόσμο γιὰ νὰ τὴν κάνουν νύφη ! ξέρουνε ὅτι εἶνε μονάκριβη καὶ οἱ γονιοί της δὲν τῆς χαλοῦνε τὸ χατήρι ποτέ, καὶ τῆς ρίχτηκαν ! Φαντάσου ἡ μάνα κατηγορεῖ ὅλους τοὺς νέους τῆς χώρας καὶ ἡ ἀδελφὴ μαζί ! Ἔχουνε ξεσπαθώσει !

\\\

Τὴν ἄλλη μέρα, καὶ εἴτανε Κυριακή, τὸ πρωΐ σύννεφα εἴχανε σκεπάσει τὸν οὐρανό. Ἡ ἀτμοσφαίρα εἶχε γίνει πνιχτικιά. Ἀντὶ χιόνια θὰ εἴχανε βροχή.

Ὁ Λεωνίδας στενοχωρέθηκε στὴ σκέψη ὅτι θὰ ἀρχίσουνε οἱ βροχιές, ποὺ τὶς θυμώτανε νὰ κρατοῦν ἐκεῖ πολλὲς μέρες, καὶ θὰ ἀναγκαζότανε νὰ μένει κλεισμένος. Στὰ καφενεία, καὶ εἴτανε κεῖ πολὺ λίγα καὶ φτωχά, δὲν εὕρισκε εὐχαρίστηση. Αὐτὰ τὰ ἀπέφευγε καὶ στὴν Ἀθήνα.

Σκέφθηκε ὅμως ὅτι στὸ καφενεῖο μποροῦσε νὰ βρεῖ τὸν πατέρα τῆς Ξένης, τὸν Πορταλιᾶ, καὶ νὰ γνωρισθοῦνε. . .

Μιὰ βροντὴ ἔγινε καὶ σὰν κάτι μ' αὐτὴ νὰ συντρίφθηκε ἐπάνω, ἄρχισε ἡ βροχή. Ἀκουσθήκανε στὴ στέγη, στὰ γυαλιά, νὰ χτυποῦν οἱ ψυχάλες δυνατά.

Ἄφησε τὶς σκέψεις καὶ τὴ γνωριμία ποὺ εἶχε ἀρχίσει νὰ κάνει μὲ τὸν Πορταλιᾶ, καὶ πρόσεξε στὴ βροχή.

Οἱ βροντὲς ἐρχόντουσαν ἡ μιὰ μετὰ τὴν ἄλλη καὶ ὁ ἦχος τῆς μιᾶς, ποὺ ἔφευγε, ἀκουμποῦσε στῆς ἄλλης ποὺ ἐρχόταν.

Εἶχε σκοτεινιάσει ἀπ' τὰ μαῦρα σύννεφα καὶ ἀπ' τὸ νερό, ποὺ σὰ μεγάλα, ἄπειρα νήματα, κατέβαινε, κατέβαινε .... Τὸ

νερὸ ἔπεφτε μὲ πάταγο, τρώγοντας τὰ πλευρὰ τοῦ δρόμου καὶ κάνοντας μικρὰ ποταμάκια. μικροὺς χειμάρρους.

Σὲ μιὰ πορτούλα ἀπέναντι, εἴχανε μαζευτεῖ τρεῖς ὄρνιθες. Πέρασε ὥρα καὶ κανεὶς διαβάτης. Κοίταζε τὶς ὄρνιθες ποὺ ἔμεναν ἀκίνητες ἡ μιὰ κοντὰ στὴν ἄλλη, καὶ μόνον κάποτε τὰ βρεμένα τους κεφάλια ἔμπαιναν στὶς φτερούγες τους καὶ κάτι ζητούσανε.

Ἡ δύναμη τῆς βροχῆς ἔπαψε ἡ μεγάλη, ἀλλ' ἔμεινε ἡ μικρή, ποὺ δύσκολα παύει.

Κοντὰ στὴν κοπριὰ εἶχε γίνει μιὰ λίμνη. Ὁ δρόμος, ποὺ ἡ βροχὴ τοῦ εἶχε πάρει τὸ χῶμα καὶ ἔβγαιναν οἱ πέτρες, φαινότανε σὰ ζώο ἀδύνατο ποὺ τοῦ πετοῦνε τὰ κόκκαλά του.

Ἄφησε τὸ παράθυρο.

Ἡ μητέρα του καὶ χοντρὴ δούλα εἴτανε καταβρεμένες. Μαζεύανε νερό.

Ἐκάθησε καὶ ἤπιε κρύο τὸ γάλα, ὕστερα ἔπεσε σὲ σκέψεις. Ξαφνικὰ ἄκουσε τὴν ὑπηρέτρια νὰ λέει :

— Ἔπαψε ἡ βροχή.

Σηκώθηκε. Εἴταν ἀλήθεια. Κείνη τὴ στιγμὴ ἕνας χτύπος καμπάνας τοῦ ἔκανε τὴν καρδιά του νὰ αἰσθανθεῖ γλυκειὰ συγκίνηση. Εἴτανε ἡ καμπάνα τῆς ἐκκλησιᾶς.

Δὲν τοῦ ἔφερε ἀναμνήσεις παιδικές, τοῦ ἔφερε τὴν κόρη τοῦ Πορταλιᾶ νὰ πηγαίνει στὴν ἐκκλησία.

Καὶ εἶχε πάψει καὶ ἡ βροχή ! Ἐβγῆκε ἔξω καὶ ἔφυγε. Καθὼς προχωροῦσε στὸν δρόμο, ἄκουσε τὴ μάνα του νὰ τὸν φωνάζει γιὰ νὰ πιεῖ γάλα ζεστό.

Στράφηκε καὶ τῆς εἶπε.

— Ἔπειτα !

Ζήτησε τὸ Μανώλη στὸ σπίτι του καθὼς περνοῦσε. Τοῦ εἶπαν ὅτι εἶχε βγεῖ ἔξω.

Ἔφθασε στὴν ἐκκλησιά.

Ἄνδρες, γυναῖκες, παιδιά, ἄλλοι μαζὶ καὶ ἄλλοι χωριστά, σὲ ἀποστάσεις, ἢ ὁ ἕνας κοντὰ στὸν ἄλλον, πήγαιναν στὴν ἐκκλησιά. Ἐστάθηκε ἀπ' ἔξω. Ἔκανε ὅτι κοιτάζει τὸ ρολόγι του, ἔπειτα τὸν οὐρανό. Ψηλὰ εἶδε τὰ σύννεφα χωρισμένα, ἀνακατωμένα, σὰ δεμένα, ἀλλὰ ἀχτένιστα μαλλιὰ πολλὰ γυναίκας, νὰ ἔχουν χάσει τὴν παράταξή τους, ἄλλο πιὸ κάτω καὶ ἄλλο πιὸ ἐπάνω. Φαινόνταν ὅμως γεμάτα φοβέρα καὶ ἔτσι. Κοίταξε ἔπειτα πρὸς τὸ δρόμο ποὺ θὰ φαινόταν ἐκείνη. Καὶ τὴν εἶδε νὰ ἔρχεται.

Συγκινήθηκε πολύ, τόσο πολὺ ποὺ τοῦ φάνηκε παράξενο. Ἡ καρδιά του χτυποῦσε φοβερά Τὴν ἀγαποῦσε λοιπὸν πολύ;

Καὶ αὐτὴ τὸν εἶχε δεῖ. Ὅταν ἐπλησίασε τὸν καλημέρισε καὶ προχώρησε στὴν ἐκκλησιά, χωρὶς νὰ στραφεῖ.

Αὐτὸς ψυχράθηκε. Οὔτε χαμόγελο, οὔτε τίποτα! Τοῦ φάνηκε σοβαρά. Εἶδε ὅτι ὁ ἔρωτάς του μὲ τὸν τρόπο της ἐκρύωσε, μαζεύτηκε. Ἐσκέφθηκε μὴ ἡ μητέρα της τῆς εἶπε τίποτα, νὰ μὴ τῆς ἄρεσε. Ἀλλὰ πάλι μποροῦσε νὰ εἴτανε μιὰ σοβαρότητα ψεύτικια, κοριτσίστικα νάζια! Τοῦ ἦρθε ἡ ἐπιθυμία νὰ ἐπιμείνει, ἀλλὰ πάλι θύμωσε. Ὄχι, θὰ ἔκανε τὸ σοβαρὸ κι' αὐτός! Καὶ μάλιστα θὰ ἔφευγε πιὸ γρήγορα πρὶν σχολάσει ἡ ἐκκλησία!..

Ἔτσι σκέφθηκε, ἀλλ' ὅσο πλησίαζε ἡ ὥρα ποὺ θὰ ἔφευγε, ἀντὶ νὰ φύγει αὐτός, ἔφευγε ἡ ἀπόφασή του.

Ἐπιτέλους εἶπε, ὅτι θὰ σταθεῖ μακρυά, χωρὶς νὰ γυρίσει νὰ τὴν δεῖ. Σ' ὅλο τὸ διάστημα τῆς λειτουργίας αὐτὸ σκεπτότανε. Αὐτὴ δὲ φαινόταν, εἶχε χωθεῖ στὸ μέρος τῶν γυναικῶν.

Πρὶν τελειώσει ἀκόμα ἡ λειτουργία βγῆκε ἔξω. Πῆγε καὶ στάθηκε μακρυά, ἀλλ' ὅταν ἀρχίσανε νὰ βγαίνουν, πλησίασε.

Αὐτὴ ὅμως τώρα, δὲν εἴτανε σοβαρή, εἴταν ὅλο γέλιο. Πέρασε ἀπὸ κοντά του. Τὸν ἐκοίταξε καλὰ καλὰ καὶ τὸν χαιρέτησε

με χαμόγελο γλυκό. Αὐτὸς τρελὸς ἀπ' τὴ χαρά, χαιρέτισε, κίτρινος ὅμως.

Τὸ μαῦρο ἐκεῖνο ἀπὸ κάτω ἀπ' τὰ μάτια της, τοῦ φάνηκε πιὸ ζωηρὸ καὶ σὰν τὰ μάτια της νὰ μεγαλώσανε.

Εὐχαριστήθηκε μὲ τὸν ἑαυτό του ποὺ ἔμεινε.

Τὴν ἀκολούθησε σὲ ἀπόσταση.

Τὴν ἄλλη μέρα τὸ πρωΐ, ὁ Λαγκᾶς, καθότανε στὸ παράθυρο τοῦ δωματίου του. Ἔξω ἔκανε ψύχρα καὶ φυσοῦσε ἄνεμος δυνατός. Τὰ παράθυρα στὸ κάθε φύσημά του ταραζόντουσαν. Σύννεφα γυρίζανε στὸν οὐρανό.

Εἶδε τὸν πατέρα του νὰ ἔρχεται. Τὸν εἶδε καὶ αὐτὸς καὶ τοῦ ἔδειξε ἕνα χαρτί. Εἴτανε τηλεγράφημα. Θὰ εἴτανε δικό του. Ἄφησε τὸ παράθυρο. Αἰσθανότανε συγκίνηση. Τί νὰ ἔτρεχε; Κάτι κακὸ βέβαια.

Μόλις βγῆκε στὸ διάδρομο, εἶδε τὸν πατέρα του νὰ σφαλνᾷ μὲ δυσκολία τὴν πόρτα, γιατὶ ὁ ἄνεμος δὲν τὸν ἄφινε. Ἅμα τὴν ἔκλεισε ἔβγαλε ἀπ' τὴν τσέπη του τὸ τηλεγράφημα καὶ τοῦ τὸ ἔδωσε.

— Νά, γιὰ σένα εἶνε! Ὁ θειός σου εἶνε ἄρρωστος! τοῦ εἶπε.

Ταράχτηκε. Αἰσθάνθηκε ὅτι ἔχασε τὸ χρώμα του. Ἐκοίταξε τὸ τηλεγράφημα. Αὐτὸ ἔλεγε, ὅτι ὁ θεῖος του εἶνε ἄρρωστος βαριὰ καὶ νὰ πάει γρήγορα.

Ἡ κόρη τοῦ Πορταλιᾶ, τὰ σχέδιά του καὶ τόσα, τόσα ἄλλα, φανήκανε μὲ μιᾶς στὸ νοῦ του. Θὰ χανόντουσαν αὐτά. Τώρα ποὺ ἄρχιζε ἕνας ἔρωτας σοβαρός, ἀληθινός, νὰ φύγει! Ἡ λύπη ποὺ θὰ ἔφευγε εἴτανε πιὸ μεγάλη ἀπ' τὴ λύπη. ποὺ αἰσθάνθηκε γιὰ τὴν ἀρρώστια τοῦ θείου του.

Τὸ εἶδε καὶ αὐτὸς καὶ σχεδὸν ἐντράπηκε. Ὁ θεῖος του εἴτανε τόσο καλὸς ἄνθρωπος καὶ τὸν ἀγαποῦσε πολὺ αὐτόν. Γιὰ νὰ τὸν λυπηθεῖ ἔφερε μὲ τὸ νοῦ του τὴ μορφή του, ἐσκέφθηκε

τὰ καλά του τὰ λόγια, καὶ ἐπὶ τέλους κατώρθωσε, ἀληθινά, νὰ λυπηθεῖ καί, αἰσθάνθηκε νὰ ὑγραίνουν τὰ μάτια του.

Αὐτὸ τὸν ἱκανοποίησε.

Εἶπε ὅτι θὰ φύγει καὶ νὰ τοῦ ἑτοιμάσουνε τὸ σάκκο.

Ἡ μάννα του ἔσφιγγε τὰ δάχτυλά της λυπημένη. Ὁ πατέρας του τοῦ φάνηκε περισσότερο λυπημένος. Τὸν λυπήθηκε. Ἡ καρδιά του τώρα μαλάκωσε πολύ. Συλλογίστηκε καὶ τὸ θεῖο του, ποὺ λυπότανε πολὺ ὅταν ἔφευγε.

Τώρα τὸν λυπήθηκε καλά. Τον καϋμένο τὸ θεῖο του! Τὸν θυμήθηκε κοντὰ στὴ σκάλα τοῦ σπιτιοῦ νὰ τοῦ λέει μὲ τὴ βαριά του φωνή:

— Στὸ καλὸ Λεωνίδα, καλὴ ἀντάμωση γρήγορα.

Νόμισε ὅτι ἔβλεπε τὰ μάτια του τὰ γαλανά, τὰ μεγάλα, νὰ τὸν κοιτάζουν ἀκόμα.

Ὕστερα ἀπὸ λίγη ὥρα βγῆκε ἔξω. Πέρασε μόνος ἀπ' τὸ σπίτι τῆς Ξένης. Ἔκανε κρύο. Φυσοῦσε πολύ. Δὲν εἶχε φορέσει τὸ ἐπανωφόρι του, γιὰ νὰ φαίνεται κομψός, καὶ τουρτούριζε.

Δὲν εἶδε κανέναν. Τὰ παράθυρα εἴχανε κατεβασμένες τὶς κουρτίνες.

Ἐστάθηκε λίγο πιὸ πέρα μὲ τὴν ἐλπίδα μὴ φανεῖ

Ὁ δρόμος εἴ αν ἔρημος καὶ μόνο δυὸ παιδιὰ τρέχανε, ἔχοντας κάτω ἀπ' τὰ σκέλια τους καλάμια καὶ κάνοντας τοὺς καβαλλάρηδες.

Αὐτὴ δὲν ἐφάνηκε. Προχώρησε νὰ φύγει. Ἄκουσε μιὰ πόρτα νὰ κλείνει μὲ κρότο. Στράφηκε. Τὸ ἕνα παιδὶ εἴτανε στὸ δρόμο μόνο.

Ἔφθασε στὸ σπίτι του.

Τὸ μεσημέρι ὁ πατέρας του δὲν ἦρθε. Αὐτὸ ἔδωσε περισσότερη μελαγχολία στὸ τραπέζι. Τὸ ἀπόγευμα πῆγε πάλι ἀπ' τὸ σπίτι τῆς Ξένης. Τίποτα. Λυπημένος, κλείστηκε στὸ δωμάτιό του. Ἡ μάνα του ἔξω κάτι τοῦ μπάλωνε. Μία σκέψη τὸν ἔκανε

νὰ βγεῖ. Καὶ πῆγε κοντά της, τῆς μίλησε, τὴν περιποιήθηκε τόσο, ποὺ οὔτε ὅταν ἦρθε. Μποροῦσε ἄλλοτε νὰ μὴν τὴν ἔβλεπε, εἶχε σκεφθεῖ, νὰ τὴν ἔχανε, ἢ καὶ αὐτὸς νὰ πάθαινε κάτι.

Ὁ Λαγκᾶς λυπότανε βαθειὰ ποὺ ἄφινε τοὺς γονιούς του, πάνω ὅμως ἀπ' αὐτὴ τὴ λύπη, εἶτανε μιὰ νέα. Γιὰ τὴν κόρη τοῦ Πορταλιᾶ!

Θὰ εἶτανε δύση τοῦ ἡλίου ὅταν ἐφάνηκε ὁ Μανώλης.

— Θὰ φύγεις, ἔμαθα! ἀλήθεια εἶνε;

— Ναί, εἶνε ἄρρωστος ὁ θεῖος.

— Τώρα βρῆκε καὶ αὐτὸς νὰ ἀρρωστήσει;

— Ἔλα δά! ἔκανε καὶ ἡ μάνα τοῦ Λεωνίδα, κουνῶντας τὸ κεφάλι της.

Ξακολουθοῦσε ἀπὸ ὥρας νὰ μπαλώνει κάλτσες τοῦ γιοῦ της.

— Ἔλα, μητέρα, ἄσε τὸ ράψιμο πιά, σκοτείνιασε.

— Θέλεις, παιδί μου, νὰ βγοῦν τὰ δάχτυλά σου ἔξω;

— Ἄφησέ τα!

Καὶ ὁ Λεωνίδας τῆς ἄρπαξε μιὰ κάλτσα ἀπ' τὸ χέρι καὶ τὴν πέταξε μακρυά.

Ἡ μητέρα του σηκώθηκε μὲ γέλιο καὶ τὴν πῆρε.

— Μόνο αὐτὴ ἔχω, ἂς τὴν τελειώσω.

Ὁ Μανώλης τὸν ρώτησε τί ὥρα θὰ ἔφευγε. Τοῦ ἀπάντησε πῶς θὰ ἔφευγε νύχτα σχεδὸν ἀπ' τὴ χώρα γιὰ νὰ προφτάσει τὸν πρῶτο σιδηρόδρομο.

Εἶχε πιὰ σκοτεινιάσει ὅταν ἦρθε ὁ πατέρας τοῦ Λεωνίδα. Ὁ Μανώλης ἔφυγε. Ὁ Λεωνίδας εἶδε ὅτι ὁ πατέρας του δὲν εἶχε ὄρεξη γιὰ φαΐ.

Ἡ μάνα του κάθησε στὴ θέση της, κατὰ τὴν συνήθειά της, τελευταία. Ὁ Λεωνίδας παρατήρησε, ὅτι ἡ μάνα του, ἂν καὶ εἶταν ἀδελφός της ὁ θεῖός του, περισσότερο λυπότανε ποὺ ἔφευγε τὸ παιδί της, παρὰ ποὺ εἶταν ἄρρωστος αὐτός. Δὲν τὴν κινοῦσε ἡ ἀγάπη ἡ ἀδελφικὴ ποὺ τὸν ἄφινε νὰ φύγει, ἀλλ' ἕνα καθῆκον ποὺ αἰσθανότανε.

ΛΙΙ

Όταν έφθασε στὸ σταθμό, δὲν εἶδε οὔτε ἐκεῖ τὸ Μανώλη. Στὸ σπίτι τὸν ζήτησε. Ὁ πατέρας τοῦ Μανώλη ποὺ εἴτανε μαζὶ φάνηκε ἀπορῶντας γι᾽ αὐτό. Τὸ παιδί του εἶχε φύγει ἀπ᾽ τὸ σπίτι νύχτα, νύχτα! . . .

Ὁ Λεωνίδας τὸν ἤθελε. Ἐσκόπευε νὰ τοῦ πεῖ τὸ μυστικό του, τὰ σχέδιά του καὶ θὰ τὸν παρακαλοῦσε νὰ τὸν βοηθήσει. Καὶ λυπότανε πολὺ γι᾽ αὐτό, ποὺ δὲν τὸν εἶδε.

Ἐπίσης δὲν εἶχε ἔρθει κανεὶς ἀπ᾽ τοῦ Βασίλη τοῦ θείου του. Αὐτοὶ δὲ χαλούσανε τὴν ἡσυχία τους χειμώνα καιρὸ γιὰ τέτοια πράγματα!

Ὁ σιδηρόδρομος ἐκίνησε.

Ἔσκυψε ἔξω ἀπ᾽ τὴν πόρτα. Χαμογέλασε στοὺς γονεῖς του, στὸ θεῖο Τάσο καὶ στὸ χοντρὸ Λουρᾶ, τὸ φίλο τοῦ πατέρα του.

— Καλὴ ἀντάμωση. Ἄμα φθάσεις νὰ μᾶς τηλεγραφήσεις τί κάνει ὁ θεῖος σου.

Ἔμεινε κεῖ στὴν πόρτα. Ἂν καὶ στενοχωριότανε ποὺ ἔμενε ἔτσι ὄρθιος μὲ γυρισμένο τὸ κεφάλι.

Ἕνα στρήψιμο ἔγινε. Τοὺς ἔχασε σὰ νὰ τοὺς ἔσυρε τὸ στρηφτὸ τοίχωμα σὰ γλώσσα κρεμασμένη θηρίου πρὸς τὸ στόμα του.

Πάλι στὴν Ἀθήνα! Σὰν ὄνειρο ἄρχισε νὰ τοῦ φαίνεται ποὺ ἔμεινε στὴν πατρίδα του!

Ξαφνικὰ στὸν πρῶτο σταθμὸ πετάχθηκε.

Εἶδε στὴν πόρτα τὸ Μανώλη τὸν ἐξάδελφό του.

Εἴτανε ἕνα κομμάτι ἀπ᾽ τὴν πατρίδα του!

Ἄνοιξε αὐτὸς τὴν πόρτα χαμογελῶντας καὶ μπῆκε, σύροντας δυὸ σακκιά, ποὺ τοῦ χτυποῦσαν τὰ πόδια.

Πήγαινε κι᾽ αὐτὸς στὴν Ἀθήνα, εἶχε καιρὸ νὰ τὴν δεῖ. Εἴτανε σὲ ἄλλο βαγκόνι, ἐπιτοῦτο, γιὰ νὰ τοῦ παρουσιασθεῖ ἄξαφνα! Στὸ σπίτι του τὄξεραν.

Ἡ Ἀθήνα βρισκότανε σὲ μιὰ ταραχή, ποὺ ἔμοιαζε μὲ τὴν ταραχὴ νευρικιᾶς γυναίκας ὅταν τὴ θυμώνουν. Ἂν ἐξακολουθοῦσε αὐτὴ ἡ ταραχή, ἢ δυνάμωνε, εἴταν ἀδύνατο νὰ μὴν ἔβαζε τὶς φωνές, νὰ μὴν ἔσπαζε πράγματα, ἔκανε ζημιὲς καὶ στὸ τέλος νὰ μὴν πάθαινε ὑστερισμούς.

Στὴν Κρήτη εἴχαν ἀρχίσει, ἀπὸ συμπλοκές μικρὲς μάχες. Οἱ ἐφημερίδες εἴτανε γεμάτες ἀπὸ φόνους μωαμεθανῶν καὶ δολοφονίες χριστιανῶν. Μέρα τὴν ἡμέρα τὸ κακὸ μεγάλωνε καὶ οἱ ἐφημερίδες φυσούσανε τὶς σπίθες, ποὺ πεταγόντουσαν ἀπ᾽ τὴν πυρκαϊὰ τῆς Κρήτης, γιὰ νὰ γίνουν φωτιά, μὲ τὰ μεγάλα τους φύλλα.

Χιλιάδες ἐθελοντὲς τρέχανε στὴν Κρήτη. Καὶ ἀπ᾽ αὐτὴ χιλιάδες γυναικόπαιδα καὶ ἄντρες ἀκόμα, γεμίσανε τὴν Ἑλλάδα, πρὸ πάντων τὴν Ἀθήνα καὶ τὸν Πειραιᾶ.

Ἡ σπίθα γινότανε φωτιὰ καὶ κανεὶς δὲ σκεπτότανε νὰ ρίξει νερό.

Ὁ Λαγκᾶς ἔφθασε στὴν Ἀθήνα.

Τὴν ἡμέρα κείνη τὰ πράγματα εἴχανε γείνει πιὸ σοβαρά.

Στὸ δρόμο εἶχε μάθει τί γινότανε ἀπὸ ἐφημερίδα. Στὴν ἀρχὴ αὐτὴ ἔγραφε πολλὰ γιὰ τὴν ἀγάπη τῆς πατρίδας, γιὰ τὸ ἱερὸ ἔδαφος, τοὺς σκλάβους ἀδελφούς...

Ὁ Λεωνίδας ὅσω διάβαζε συγκινιώτανε καὶ αἰσθάνθηκε καὶ αὐτὸς τὴ δύναμη τῆς πατρίδας, ἀλλά, ξαφνικά, μιὰ σκέψη, σὰν ἀλεποῦ ποὺ ξεφυτρώνει ἀπὸ τρύπα φράχτη, τοῦ εἶπε σιγαλά:

— Βλακεῖες!

Δὲν τὴ δέχτηκε, τὴν ἔδιωξε κυριευμένος ἀπὸ τὴ συγκίνηση τῆς πατρίδας.

Ὅταν ὅμως τελείωσε τὸ διάβασμα, γέλασε γιὰ τὴ συγκίνησή του περιγελαστικά.

῞Αμα ἔφθασε στὴν ᾿Αθήνα, κοίταξε νὰ δεῖ ἂν ὑπῆρχε καμμιὰ ταραχή, ἂν ὁ κόσμος βρισκόταν ἄνω κάτω. Καὶ εἶδε μιὰ ἀσυνήθιστη ταραχή. ῍Αν δὲν εἴταν, ἤθελε δυσαρεστηθεῖ.

Στὸ σπίτι τοῦ θείου του κατέβηκε ὁ μικρὸς ὑπηρέτης καὶ τοῦ ἄνοιξε. ῞Αμα τὸν εἶδε αὐτός, ἐφώναξε μὲ χαρὰ σηκώνοντας τὸ σαγόνι του πρὸς τὰ ἐπάνω :

— ῾Ο κύριος Λεωνίδας !

῞Υστερα μὲ χαμόγελο κοιτάζοντας τὸ Λαγκᾶ.

— Καλῶς ὥρισες !

— ῾Ο θεῖος ; ρώτησε ὁ Λεωνίδας.

— Εἶνε καλά !

῾Ο Λεωνίδας τὸν φιλοδώρησε ἕνα χτύπημα, ποὺ τοῦ κατέβασε τὸ κασκέτο τοῦ γυμνασίου, ποὺ φοροῦσε παράνομα, ἴσαμε τ᾿ αὐτιά. ᾿Ανέβηκε πάνω καὶ πίσω του ὁ Μανώλης.

῾Η θεία του, μιὰ χοντρὴ γυναίκα μὲ ἀγαθὸ κόκκινο πρόσωπο, εἴτανε στὴ σκάλα κοντὰ καὶ τὸν περίμενε. Φαινότανε ὅλο χαρά.

῾Ο Λεωνίδας τὴν εἶδε ἔτσι καὶ λυπήθηκε, γιατὶ δὲν τὴν ἀγαποῦσε ὅσο τῆς ἔπρεπε. ῾Ο θεῖος εἴτανε σχεδὸν καλά, δὲν εἶχε σηκωθεῖ ἀκόμα, ἀλλ᾿ αὔριο, μεθαύριο, χωρὶς ἄλλο, θὰ εἶνε στὸ πόδι. Προχθὲς εἴχανε φοβηθεῖ, δὲν εἴταν διόλου καλὰ καὶ γι᾿ αὐτὸ τοῦ γράψανε, ἀλλὰ τὸ βράδι τῆς ἴδιας μέρας, πῆγε καλύτερα.

Μπῆκε στοῦ θείου του. Βρισκότανε στὸ κρεβάτι καθιστὸς καὶ μιλοῦσε μὲ ἕνα γνωστὸ τοῦ σπιτιοῦ καὶ φίλο τοῦ Λεωνίδα. Εἴταν αὐτὸς ἕνας κοντός, κοντὸς καὶ ἀδύνατος μὲ μύτη μεγάλη καὶ γυρτή, ποὺ θύμιζε τὰ ἁρπαχτικὰ ὄρνεα, καὶ μελαψός. Μιλοῦσε μὲ τὴ μύτη τόσο, ποὺ εἴτανε τρομάρα. Νόμιζε κανείς, ὅτι εἶχε κλεισμένη σ᾿ αὐτὴ μηχανὴ θρηνώδη ὀργάνου.

῾Ο θεῖος τοῦ Λαγκᾶ ἔλεγε γι᾿ αὐτόν, νὰ μὴ γελοῦν, ποὺ ἔχει αὐτὴ τὴ φωνή, γιατὶ αὐτὴ κατεβαίνει ἀπ᾿ τὸ κεφάλι.

Ποτὲ ὁ Λαγκᾶς δὲν τὸν εἶδε ἐνθουσιασμένο ἤ, καθὼς μιλοῦσε, νὰ παρασύρεται, νὰ θερμαίνεται.

Ὅταν μπῆκε μέσα ὁ Λεωνίδας, καθότανε κοντὰ στὸ κρεβάτι τοῦ φίλου του, κρατῶντας ἕνα φλυτζάνι καφέ.

Εἴχανε τὰ μάτια στὴν πόρτα καὶ οἱ δυό.

Ὁ Λεωνίδας βιάσθηκε τώρα, ποὺ εἶδε ὅτι ὁ θεῖός του εἴτανε καλά, νὰ ρωτήσει γι' αὐτὰ ποὺ γινόντουσαν.

— Τί εἶνε αὐτά ! Γιὰ λίγες μέρες, ἐδῶ γινήκανε ἄνω κάτω ! Ἐμεῖς χαμπάρι δὲν πήραμε ! εἶπε.

Στεκόταν ὄρθιος, ἀκουμπῶντας στὰ σίδερα τοῦ κρεβατιοῦ. Ὁ Μανώλης εἶχε καθήσει.

— Καλύτερα καὶ μεῖς νὰ μὴν πέρναμε χαμπάρι, εἶπε ὁ θεῖος του.

— Γιατί ;

— Γιατί ; Νά, σὲ καμμιὰ συμφορὰ θὰ μᾶς ρίξουνε οἱ Κρητικοί.

Ὁ Λεωνίδας δυσαρεστήθηκε. Αὐτὰ τὰ λόγια τοῦ θείου του θὰ εἴτανε, δίχως ἄλλο, λόγια τοῦ Ἀριδᾶ.

Αὐτός, μὲ τὴν ἥσυχη φωνή του, τὴ ρινόφωνη, ποὺ θὰ φαινότανε στὸ θεῖό του ὅτι ἄκουγε καμμιὰ ἀδύνατη κάϊντα τῆς πατρίδας του, τὸν πότιζε μὲ τὶς ἰδέες του

— Γιατί, θεῖε, συμφορά ; ἀπάντησε. Ἴσα ἴσα ἐμεῖς δὲν πρέπει νὰ λέμε ἔτσι γιὰ ἀνθρώπους ποὺ ζητοῦν τὴν ἐλευθεριὰ τους, αὐτή, ποὺ μαζὺ ἐργαστήκαμε νὰ τὴν ἀποκτήσουμε καὶ μεῖς μόνοι τὴν ἀπολαύσαμε.

— Καλὰ καὶ ἅγια αὐτά, ἀλλὰ δὲν εἶνε καιρὸς ἀκόμα· λείπει ἡ προπαρασκευὴ καί, τὸ σπουδαιότερο, τὸ χρήμα !

Ὁ Λεωνίδας δὲν ὑπεχώρησε. Εἶπε γιὰ τὸ στρατὸ ὅτι εἶνε καλύτερος ἀπ' τὸν Τούρκικο, σὰ νὰ τὸν ἤξερε, καὶ ὅτι ὑπήρχαν οἱ ὁμογενεῖς, ποὺ θὰ ἔδιναν ὅ τι μποροῦσαν.

Θυμήθηκε καὶ πολλὰ ἀπὸ τὴν ἐφημερίδα. Εἶπε ὅτι ἡ Κυ-

βέρνηση δὲν πρέπει νὰ γίνεται χωροφύλακας τῆς Τουρκίας καὶ νὰ ἐμποδίζει τοὺς ἐθελοντές. Μποροῦσε νὰ ἐνεργήσει καὶ αὐτή, νὰ κάνει ἕνα «τετελεσμένο γεγονός».

Ὁ Ἀριδᾶς τὸν κοίταζε κατάματα, καθὼς μιλοῦσε, ἀλλ' ὁ Λεωνίδας δὲ μποροῦσε νὰ καταλάβει ἂν τοῦ εἶχαν ἀρέσει αὐτὰ ἢ ὄχι

Ἄξαφνα ὁ Λεωνίδας στράφηκε ἀλλοῦ, γιατὶ θυμήθηκε κάτι σκέψεις του, ποὺ προσπαθοῦσε νὰ τὶς κάνει ἀρχές του.

Ἡ ἐξαφάνιση τῶν Τούρκων, θὰ εἴταν εὐεργετικιὰ γιὰ τὴν ἀνθρωπότητα, καθὼς εἶνε τῶν θηρίων.

Ἕνα ἐμπόδιο σ' τὴν πρόοδο τῶν ἀνθρώπων θὰ ἔλειπε !...

Ἤθελε μ' αὐτὰ νὰ δικαιολογήσει, καὶ στὸν ἑαυτό του ἀκόμα, τὰ λόγια του καὶ τὸν τρόπο του, πού, ἐνῶ εἶχε ἰδέες κοσμοπολιτικές, καὶ παρουσιαζόταν ἔτσι, τώρα φαινότανε σὰν ὁ πιὸ θερμὸς πατριώτης.

Βρῆκε τὸν τρόπο νὰ τὰ συμβιβάσει.

Ὁ Ἀριδᾶς, ποὺ δὲν εἶχε ἀνοίξει διόλου τὸ στόμα του, ρώτησε :

— Καλά ! Μὰ ἂν κάνουμε, καθὼς εἶπες, κεῖνο τὸ κίνημα καὶ ἁρπάξουμε τὴν Κρήτη, καὶ ἡ Τουρκία μᾶς κηρύξει τὸν πόλεμο ;

Ὁ Λεωνίδας πάλι δὲν ὑπεχώρησε. Εἶπε ὅτι αὐτὸ θὰ γίνει μιὰ μέρα καί, ἀφοῦ εἶνε νὰ γείνει, καλὰ εἴτανε νὰ γίνει τώρα !...

— Γιὰ νὰ ἐλευθερώσουμε τὴν Κρήτη νὰ σκλαβώσουμε τὴν Θεσσαλία ; τὸν διέκοψε ἡ ρινόφωνη φωνὴ τοῦ Ἀριδᾶ.

Ὁ Λεωνίδας τὴν ἄκουσε πιὸ ρινόφωνη καὶ τοῦ φάνηκε νὰ εἶχε κάτι σχιστοὺς ἤχους μέσα. Ἔγινε πολεμικὸς μὲ μιᾶς. Ἐρεθίστηκε ἀπ' αὐτή, σὰν ταῦρος ἀπὸ κόκκινο πανί.

— Ὅσοι φοβοῦνται, εἶπε, ἂς καθήσουν στὰ αὐγά τους· ἂς κάνουν τὸ φιλόσοφο χωρὶς νὰ εἶνε !...

Όταν βρέθηκε στὸ δωμάτιό του, αἰσθάνθηκε ὅλο τὸ μέρος ἐκεῖνο ποὺ πρὶν εἴτανε θερμό, ψυχρὸ καὶ κενό.

— Βλακεῖες ! εἶπε σιγά, καθὼς ὅταν διάβαζε τὴν ἐφημερίδα. Καὶ γιατί ὁ πόλεμος ; Γιατί οἱ ἄνθρωποι νὰ τρώγωνται ; Ἡ ζωὴ εἶνε τόσο ψεύτικια.

Ἐλυπότανε ποὺ μίλησε ἔτσι στὸν Ἀριδᾶ καὶ μάλιστα πολλά του λόγια εἴτανε γι' αὐτόν. Σκέφθηκε τὸν καλὸ χαρακτήρα τοῦ φίλου του καὶ παρηγορήθηκε ὅτι σὰν ἔξυπνος ἄνθρωπος θὰ τὸν συγχωροῦσε.

Ὕστερα θυμήθηκε τὴν κόρη τοῦ Πορταλιᾶ καὶ μὲ φόβο κοίταξε πρὸς τὸ ἄγνωστο.

Πῶς δὲν ἤθελε τὸν πόλεμο τώρα...

Οἱ εἰδήσεις γιὰ τὶς συμπλοκές, τοὺς φόνους καὶ τὶς πυρκαϊὲς τῆς Κρήτης ἔφθαναν πάμπολλες καὶ ἔρριχναν ταραχὴ σὲ ὅλους. Πολλοὶ φεύγανε γιὰ τὴν ἐπαναστατημένη νῆσο, καὶ ἄλλοι, οἱ περισσότεροι, τρέχανε πάνω κάτω στοὺς δρόμους, στὶς πλατεῖες ἐξαντλῶντας ἔτσι τὸν ἠλεκτρισμό τους. Ἡ κάθε μάχη, ἡ κάθε συμπλοκὴ εἴτανε ρεῦμα ἠλεκτρικὸ σ' αὐτούς.

Καὶ τὸν Λαγκᾶ ἄρχισε νὰ τὸν πιάνει, κάποτε, αὐτὸ τὸ ρεῦμα. Τὸ βράδι, τὸ σπίτι τοῦ θείου του εἴτανε σωστὸ καφενεῖο. Ἐρχόταν ἕνας γείτονας, νέος, πενηντάρης στὰ χρόνια ὅμως, καθηγητής, φιλοπόλεμος πρώτης καὶ γεμάτος ὄνειρα πατριωτικά. Ἐρχότανε μὲ τὴ γυναίκα του, μιὰ χοντρὴ μὲ ἀγαθὸ πρόσωπο, ποὺ τὸν περισσότερο καιρό, ὅταν οἱ ἄντρες μιλούσανε γιὰ τὴ μεγάλη ἰδέα, γιὰ πολέμους καὶ γιὰ πολλὰ μεγάλα ζητήματα, αὐτή, κοντὰ στὴ γυναίκα τοῦ θείου τοῦ Λεωνίδα, στὴν κυρὰ Παγώνα, τῆς διηγότανε σκάνδαλα οἰκογενειακά. Τὰ ἤξερε ὅλα. Αὐτὴν ὁ Θεὸς τὴν εἶχε πλάσει σωστὰ ὅμοια του. Παντοῦ βρισκόταν.

Ὁ Λαγκᾶς παρατήρησε ὅτι ὁ θεῖος του παράδοξα, βρισκότανε σύμφωνος μὲ τὸν καθηγητη.

Ὁ Ἀριδᾶς ὅμως ἔλειπε. Κοντὰ στὸν καθηγητὴ ὁ θεῖος του ἔκανε καὶ αὐτὸς σχέδια πολέμου, ἀποβάσεις στὴν Κρήτη καὶ ἄλλα πολλά. Μιὰ βραδιὰ εἴχανε φθάσει στὴν Κωνσταντινούπολη.

Ὁ Λαγκᾶς εἶχε λάβει μέρος καὶ τοῦ φάνηκε νὰ βλέπει γιὰ μιὰ στιγμή, μιὰ ἐκκλησιά, ποὺ μιὰ φορὰ εἶχε δεῖ σ' ἕνα πανόραμα, νὰ ἔχει τώρα σταυρὸ ἀντὶ μισοφέγγαρο.

Ὁ Μανώλης σὲ ὅλα αὐτὰ ἄκουγε, ἄκουγε χωρὶς νὰ βγάζει μιλιά.

Μιὰ μέρα, μιὰ εἴδηση μεγάλη ἦρθε. Ἔγινε σφαγὴ στὶς πόλεις. Ὅλους τοὺς χριστιανοὺς τοὺς πέρασαν ἀπ' τὸ μαχαίρι.

Τότε, καθὼς ὅταν βρέχει δυνατά, πρώτα σχηματίζονται λίμνες μικρές, γεμίζει ὁ τόπος νερό, ἔπειτα, ἀφοῦ γίνει πολύ, ὁρμᾷ αὐτὸ καὶ τρέχει ὁρμητικό, γίνεται κύμα πλημμύρας, ἔτσι συνέβηκε καὶ τὴν ἡμέρα ἐκείνη.

Τὸ πλῆθος ὥρμησε στὰ ἀνάκτορα.

Σὲ ὅλων τὰ πρόσωπα φαινόταν ἡ μανία, ὁ θυμός, ἡ ἐκδίκηση. Οἱ ἐργάτες ἀφήκανε τὶς ἐργασίες τους, οἱ καταστημαμάρχες τὰ καταστήματά τους. Λησμονήσανε τὶς ἄλλες τους ὑποθέσεις οἱ πατέρες. Τρέχανε, συζητούσανε, φώναζαν.

Τὸ ὄνομα τῆς Ἐθνικῆς Ἑταιρίας εἴτανε στὰ στόματα ὅλων. Τὴ φανταζόντουσαν σὰ σκέπη φυλαχτήριο ἀπὸ πάνω τους, ἀπὸ πάνω ἀπ' τὴν πατρίδα.

Στὴ Βουλὴ σκηνὲς ὅμοιες μὲ τοῦ δρόμου εἴχανε γίνει. Τὴν κυβέρνηση τὴ φοβερίσανε μὲ ἐπανάσταση, ἂν δὲν κουνιώτανε.

Στὴ γενικὴ τρέλα καμμιὰ φωνὴ φρόνιμη δὲν τολμοῦσε νὰ φανεῖ. Καὶ ἂν κάποια φάνηκε, σκεπάσθηκε, ἐθάφτηκε εὐθὺς μὲ τὴ λέξη : προδότης.

῞Ολοι φωνάζανε ὅτι ἡ κυβέρνηση πρέπει νὰ ἐνεργήσει, νὰ κάνει ἕνα τετελεσμένο γεγονός!

Θυμηθήκανε καὶ τὸ στόλο, τὰ τρία δηλαδὴ θωρηκτά, καὶ λέγανε:

— Γιατί τὰ κάναμε; γιὰ νὰ τὰ φάει ἡ σκουργιά;

῾Ο Λαγκᾶς ἔτρεχε καὶ αὐτὸς μὲ τὸν Μανώλη μαζί, μέσα στὸ πλῆθος. ῾Ο Μανώλης περισσότερο ἔτρεχε γιὰ νὰ τὸν ἀκολουθεῖ, καθὼς τὸ σκυλὶ τὸν κύριό του, παρὰ γιὰ τὶς διαληλώσεις.

Αὐτὴ τὴν ἡμέρα ὁ Λαγκᾶς εἴτανε πατριώτης σωστός. ῎Εφερε μὲ τὸ νοῦ του τὴ σφαγή, μιὰ μεγάλη συνάμα πυρκαϊὰ νὰ φωτίζει δρόμους γεμάτους ἀπὸ πτώματα, ἀτιμώσεις καὶ τόσα τόσα ἄλλα καὶ αἰσθάνθηκε τὸ αἷμά του νὰ τὸν καίει σὰ νὰ πῆρε φωτιά.

Στράφηκε στὸ Μανώλη. Νόμισε ὅτι τὸν εἶδε ψυχρὸ καὶ θύμωσε. Τοῦ εἶπε, τότε, τὴν συγγένειά μας μὲ τοὺς Κρητικούς, πὼς εἶνε καὶ αὐτοὶ ῞Ελληνες, ἀδελφοί μας, καὶ τοῦ παρέστησε τὴ σφαγὴ σὰ νὰ εἴτανε καὶ αὐτὸς ἐκεῖ καὶ τὴν εἶδε.

᾿Αλλ᾿ ὁ Μανώλης δὲ βρῆκε ἄλλα λόγια νὰ πεῖ, παρά:

— Βρὲ τοὺς κακομοίριδες τοὺς Κρητικούς, τί κακὸ ποὺ πάθανε!

Περικυκλωμένον ἀπὸ πολλοὺς καὶ νὰ μιλᾶ μὲ χειρονομίες, εἶδε ὁ Λαγκᾶς τὸν Χιμέρα. Κοντὰ σ᾿ ἕνα δεντράκι εἴχανε μαζευτεῖ ῾Ο Χιμέρας φοροῦσε τὸ ἐπανοφόρι του τὸ λαδί, τὴν «μαντύα τοῦ 21», κατὰ τὰ κορίτσια τῆς γειτονιᾶς. Εἴτανε ὁ Χιμέρας δάσκαλος στὸ ἐξωτερικό, στὰ Γιάννενα.

῾Η πατρίδα του εἴτανε ἕτοιμη νὰ σηκωθεῖ στὸ πρῶτο κίνημα. ῎Ας βλέπανε τακτικὸ στρατιώτη, «στρατιώτη τοῦ Βασιλιᾶ», καὶ ὅλοι θὰ βρισκόντουσαν στὸ πόδι. ῎Α! Τὸ Σοῦλι, τὸ Κακοσοῦλι, ἡ Χειμάρα, ὅλα τὰ μέρη τῆς ᾿Ηπείρου, θὰ ἔκαναν ἕνα δεύτερο 21! Τὸ ραβδί του, καθὼς μιλοῦσε τὸ ἔκανε σὰν ὅπλο

καὶ τὸ κρατοῦσε μὲ τὴ λαβὴ πρὸς τὰ κάτω. Ἴσως φανταζότανε πῶς κρατοῦσε τουφέκι. Ἡ σκιά του, ξαπλωμένη στὸ πεζοδρόμιο, σὰ νὰ τὸν περγελοῦσε, ἔκανε τὶς κινήσεις του. Ὅταν δὲ πλησίαζε στὸ δεντράκι, ἡ σκιὰ τῶν δύο γυμνῶν κλαδιῶν του, ἐσχημάτιζε ἀπὸ πάνω ἀπ' τὴ σκιά του σύμβολο ὄχι πολὺ κολακευτικὸ γιὰ τὸν ἀγαθὸ δάσκαλο.

Πέρα λίγο ἀπ' ἐκεῖ, στὴν πόρτα ἑνὸς παπλωματάδικου, εἴτανε μαζεμένοι πολλοὶ καὶ κύκλωναν τρεῖς ἢ τέσσερις ποὺ φαινόντουσαν Κρητικοί.

Στεκόντουσαν λυπημένοι πολύ, οἱ τρεῖς πρὸ πάντων, γιατὶ ὁ τέταρτος περισσότερο φαινότανε νὰ κάνει τὸ λυπημένο, παρὰ εἴτανε, καμαρόνοντας σὰ σὲ σκηνή, ἐμπρὸς στοὺς θεατές.

— Ὅπου βρῶ Τοῦρκο, τὸ αἷμά του θὰ τοῦ πίνω! Τί γυναίκα καὶ παιδιά, ὅλα ἀπ' τὸ μαχαίρι! ἔλεγε.

— Καλὰ τοὺς ἔλεγα νὰ ζητήσουν ξένη προστασία! ἐμούγκριζε ὁ δεύτερος, χοντρὸς καταστηματάρχης, ποὺ ὁ Λαγκᾶς ἤξερε γιὰ κύριο τοῦ παπλωματάδικου. Δὲ μὲ ἀκούσανε, θέλανε τὴν ἕνωση μὲ τὸ ψωροβασίλειο, τὴν κλεφτουργιά!

— Γιὰ νὰ μὴν ἀπαντήσει, γιὰ νὰ μὴν ἀπαντήσει ὁ ὑπάλληλος τοῦ Αὐστριακοῦ προξενείου, ποὺ τοῦ τηλεγράφησα, θὰ πεῖ ὅτι δὲ θέλει, γιατὶ δὲ θὰ ἀφήσανε κανένα ζωντανό! εἶπε ὁ τρίτος, πού, οὔτε θὰ ἄκουσε τί ἔλεγε ὁ χοντρὸς παπλωματᾶς, γιατὶ φαινότανε νὰ βασανίζεται ἀπ' τοὺς συλλογισμοὺς ποὺ φανέρωσε.

Στὰ μάτια τοῦ τέταρτου, ἑνὸς νέου ἀδύνατου μὲ συμπαθητικιὰ φυσιογνωμία, τὰ καστανά, ἐφάνηκε μιὰ λάμψη, ὕστερα γεμίσανε δάκρυα. Τὰ μάτια τοῦ Λαγκᾶ καὶ τοῦ νέου ἀντικρυσθήκανε. Ὁ Λαγκᾶς αἰσθάνθηκε καὶ τὰ δικά του νὰ ὑγραίνουνται.

Ὁ νέος, δίχως νὰ πεῖ λέξη, ἔσχισε τὸν κύκλο καὶ ἔφυγε.

Καὶ ὁ Μανώλης εἶδε τὸ νέο ποὺ δάκρυσε καὶ αὐτὸ τὸν ἔκανε νὰ σκεφθεῖ, γιατὶ στὸ δρόμο εἶπε ξαφνικὰ στὸ Λαγκᾶ,

ὅταν κατὰ σύμπτωση καὶ αὐτὸς σκεπτότανε τὸ νέο ἐκεῖνον καὶ καὶ φανταζότανε τὸν ἑαυτό του στὴν Κρήτη νὰ τοῦ σώνει τοὺς γονεῖς :

— Εἶδες ἐκεινοῦ τὰ μάτια ποὺ γεμίσανε δάκρυα ; Θὰ εἶχε κεῖ τοὺς γονιούς του.

Τὸ βράδι, στὸ σπίτι, πρὶν δειπνήσουν ἀκόμα, βρῆκε ἐκεῖ τὸν καθηγητὴ καὶ τὴ γυναίκα του. Καθόντουσαν γύρω στὸ στρογγυλὸ τραπέζι. Καὶ οἱ γυναίκες εἴτανε στὴ μέση. Ὁ Ἀριδᾶς πάλι ἔλειπε Ὁ καθηγητὴς εἶχε τὸ λόγο. Στηριγμένος στὸ τραπεζάκι καὶ γυρισμένος πρὸς τὸ θεῖο τοῦ Λεωνίδα τοῦ μιλοῦσε. Οἱ γυναῖκες τὸν κοιτάζανε χάσκοντας. Ἡ λάμπα ἀπὸ πάνω του κρεμασμένη φώτιζε τὴ φαλάκρα του, ποὺ ἔλαμπε σὰν κορυφὴ βουνοῦ χιονισμένη στὸν ἥλιο Ἑτοιμαζότανε νὰ πάρει τὸ ὅπλο καὶ νὰ βγεῖ στὸ βουνό.

— Ἕνα τσαντήρι μόνο καὶ τίποτα ἄλλο. Ἐκεῖ ! Πῶς οἱ πατέρες μας τοῦ 21 βάσταξαν;

Σὲ λίγο ἤρθανε καὶ ἄλλοι. Ἦρθε ἕνας γέρος κύριος, ποὺ φαίνεται θὰ εἶχε ἔρθει καὶ ἄλλη φορὰ ἐκεῖ, θὰ εἴτανε γνωρισμένος μὲ τοὺς ἄλλους, ὅταν ὁ Λαγκᾶς ἔτρεχε στοὺς δρόμους μαζὶ μὲ τοὺς διαδηλωτές. Κατόπι του μπῆκε μιὰ γρηὰ κυρία, ποὺ σύστησε γιὰ σύζυγό του, καὶ μία κόρη ἀδύνατη, ἀλλὰ νόστιμη, κόρη του.

Μαζὶ σχεδὸν ἦρθε καὶ ἕνας ψάλτης μιᾶς γειτονικιᾶς ἐκκλησίας. Ὁ γέρος κύριος εἴτανε συγγενὴς τοῦ καθηγητὴ καὶ εἶχε ἔρθει ἀπ᾽ τὴν ἐπαρχία του μὲ τὴν οἰκογένειά του, γιὰ νὰ περάσουνε λίγες μέρες στὴν πρωτεύουσα. Δὲν εἴχανε καθήσει καὶ φάνηκε καὶ ὁ Περικλῆς Ταβλίδης, φαρμακοποιός, κάνοντας τὸν εὐγενῆ.

— Αἴ, πὼς εἶδες ἔξω τὰ πράγματα ! ρώτησε ὁ θεῖος τοῦ Λαγκᾶ, αὐτόν.

— Κοντεύω νὰ χάσω τὸ νοῦ μου ! ἀπάντησε αὐτὸς μὲ μιὰ φωνὴ ποὺ φαινότανε σὰ νὰ τοῦ τὴν τραβούσανε πρὸς τὰ κάτω καὶ μόλις μὲ τὴ βία κατώρθωσε νὰ βγάλει ἕνα κομμάτι καὶ αὐτὸ κουρασμένο. Ὕστερα γύρισε καὶ προσπαθοῦσε νὰ βγάλει τὸ παλτό του.

— Θὰ πέσει μαχαίρι στοὺς Τούρκους ποὺ εἶνε στὰ χωριά, θὰ πέσει ! εἶπε ὁ καθηγητής, καὶ καθὼς ἔλεγε αὐτά, ἔκανε μιὰ κίνηση, σὰ νὰ ἔκοβε ψωμί.

— Ἀλήθεια. Ἀλλοίμονό τους.

— Εἶνε πολλοὶ στὰ χωριά ; ρώτησε ὁ Ταβλίδης καὶ ἔσυρε ἕνα κάθισμα καὶ κάθησε στὴν ἄκρη του μὲ τὰ πόδια ἑνωμένα.

Αὐτό, κατ' αὐτόν, εἴτανε δείγμα εὐγενείας. Εἶχε τὴ λεπτότητα νὰ μὴν πέρνει ὅλο τὸ κάθισμα, ἀλλὰ ἕνα μικρό του μέρος.

— Εἶνε καὶ εἶνε Τοῦρκοι ! . . . Χωριὰ ὁλόκληρα ! ἀπάντησε ὁ καθηγητής. Αὐτοὶ μάλιστα ποὺ εἶνε βαθειὰ θὰ χαθοῦνε ὅλοι.

Καὶ ἀλλάζοντας τόνο σὰ νὰ ἔβλεπε αὐτὸ ποὺ ἔλεγε μὲ τὸ νοῦ του :

— Ἐκεῖ στὴ Σητεία θὰ πέσει μαχαίρι !

Καὶ ἔκανε πάλι ὁ καθηγητὴς τὴν κίνηση τοῦ σφαξίματος μὲ τὸ χέρι, σὰν ὁ Τοῦρκος νὰ εἴτανε ραπάνι καὶ ὁ Ἕλληνας ραπανοφάγος, ἢ καθαριστὴς ραπανιῶν.

Μίλησαν ἔπειτα γιὰ τὴ σφαγή. Ὁ καθηγητὴς διαφωνοῦσε μ' ὅλα τὰ τηλεγραφήματα. Ὅλοι οἱ Ἕλληνες ἔλεγε, κρατοῦνε σουβλὶ στὰ χέρια καὶ εἶνε ἀδύνατο νὰ σφαγοῦν ἔτσι σὰν Ἀρμένιοι, χωρὶς νὰ σφάξουν, νὰ σουβλίσουν καμπόσους καὶ αὐτοί. Αὐτὰ τὰ τηλεγραφήματα δὲν ξέρουν τί λένε ! Αὐτοὶ ποὺ τηλεγραφοῦν εἶνε ξένοι καὶ θὰ τοὺς ἔπιασε φόβος ποὺ εἶδαν τέτοιο πανηγύρι, καὶ δὲν ξέρουν τί γράφουν, Τὰ τηλεγραφήματα τὰ

πρωϊνὰ θὰ διαφωνοῦν λίγο μὲ τὰ ἑσπερινά ! ! Ἔτσι δὲ σφάζονται οἱ Ἕλληνες, χωρὶς νὰ πάρουν τὸ αἷμα τους πίσω, χωρὶς νὰ γίνει μεγάλη μάχη. Καὶ ἔπιτα τὸ παράρτημα τὸ τελευταῖο, λέγει ὅτι δὲν ἐσφάγησαν ὅλοι, ζοῦν πολλοί ! Αὐτὸ θὰ πεῖ, ὅτι αὔριο θὰ ζοῦν περισσότεροι καὶ μεθαύριο ἀκόμα ! Τὸ κάθε σπίτι θὰ ἔγινε φρούριο ! . . .

Ὁ Λεωνίδας στὰ λόγια αὐτά, στὴν ἰδέα ὅτι ἴσως νὰ μὴ εἴτανε γινομένο τίποτα, νὰ μὴ εἴχανε σφαγεῖ πολλοί, αἰσθάνθηκε λύπη, ἀπογοήτευση. Ὅταν δὲν εἴτανε σφαγή, πάει ὁ πόλεμος, ἡ ταραχή.

Τὸ παρετήρησε. Ἡ κόρη τοῦ Πορταλιὰ φάνηκε στὸ νοῦ του. Σταμάτησε νὰ ἀκούει καὶ προσπάθησε νὰ τὴ δεῖ. Τὰ μάτια της λάμψανε πάλι καὶ ἡ μαυρίλα κάτω ἀπ' τὰ μάτια της πάλι φάνηκε.

Ξαφνικὰ εἶδε τὴν κόρη, ποὺ εἶχε ἔρθει μὲ τοὺς γονεῖς της, τὴ συγγενὴ τοῦ καθηγητή, νὰ τὸν κοιτάζει. Εἴτανε νόστιμη, καστανή. Κάτι τῆς εἶπε ἡ θεία του καὶ αὐτὴ ἀπάντησε μὲ χάρη. Αὐτὸς τὴν κοίταξε. Ἡ κόρη τοῦ Πορταλιᾶ φάνηκε στὸ νοῦ του σὰ νὰ ἤθελε νὰ τὸν ἐμποδίσει νὰ προχωρήσει.

Μετανόησε ποὺ κοίταξε τὴν κόρη αὐτὴ καὶ θέλησε νὰ μὴ τὴν παρατηρήσει πιά, ἀλλὰ φοβήθηκε μὴ τὴν προσβάλλει, λυπήθηκε νὰ τὸ ἐκτελέσει.

Ἡ ὁμιλία γιὰ κεῖνα ποὺ εἴχανε συμβεῖ εἶχε περάσει· τώρα μιλούσανε γιὰ κεῖνα ποὺ θὰ γινόντουσαν. Εἶχε κηρυχθεῖ ὁ πόλεμος !

— Εἶνε βέβαιο ὅτι θὰ τοὺς πάμε στὴν κόκκινη μηλιά ! Τὸ λέγει ὁ Ἀγαθάγγελος ! ἔλεγε ὁ ψάλτης.

Ὁ Λεωνίδας δὲ μπόρεσε νὰ κρατηθεῖ καὶ ρώτησε :

— Ποὺ τὄξερε ;

Ὁ ψάλτης στράφηκε καὶ τὸν εἶδε μὲ ὑψωμένο σαγόνι καὶ ἔπειτα τοῦ εἶπε :

— Πού τό'ξερε; ὡραία!

Τοῦ Λωνίδα τοῦ ἦρθε νὰ τὸν μπατσίσει.

— Ἐγὼ σᾶς ἐρωτῶ ποὺ τό'ξερε καὶ σεῖς μοῦ λέτε ὡραία! Πέτε μου λοιπόν, ἐκεῖνο ποὺ σᾶς ρώτησα;

— Καὶ πάλι σοῦ λέγω ὡραία! Εἶνε ντροπὴ σεῖς γραμματισμένος νὰ λησμονεῖτε τὸ «τὰ ἀδύνατα παρ᾿ ἀνθρώποις . . .».

Ὁ Λεωνίδας γέλασε καὶ τὸ γέλιο του σὰ νὰ ἔσβυσε τὰ λόγια τοῦ ψάλτη. Εἶδε τοὺς ἄλλους

Ὁ καθηγητὴς ἀνυπόμονος περίμενε νὰ πάψουνε γιὰ νὰ ἀρχίσει τὸ ἀγαπητό του θέμα, ὁ θεῖος του τὸν κοίταζε λίγο δυσαρεστημένος καὶ περίεργος νὰ δεῖ τί θὰ πεῖ, ὅμοια ὁ πατέρας τῆς κόρης. Ὁ Ταβλίδης τὸν ἔβλεπε καλὰ στὰ μάτια, ἀκίνητος στὸ κάθισμά του, ἔτσι ποὺ καθόταν, σὰν ἄγαλμα Μηδικοῦ θεοῦ.

— Μήπως εἶταν θεὸς ὁ Ἀγαθάγγελος;

— Ὄχι! ἀλλ᾿ εἶχε ἀπ᾿ τὸ θεὸ τὴ δύναμη . . .

— Οὔφ!

— Μὴ μὲ διακόπτεις! ἔκανε ὁ ψάλτης, ἀλλ᾿ ὁ Λεωνίδας εἶχε πάρει φόρα.

Σηκώθηκε.

— Ὅλα βλακεῖες! εἶπε. Τώρα εἶνε καιρὸς τῆς ἐρεύνης, δὲν πιστεύουμε τέτοια πράγματα!

Θυμήθηκε τὸ: «πίστευε καὶ μὴ ἐρεύνα» καὶ τοῦ ρίχτηκε. Ἀκοῦς πίστευε καὶ μὴ ἐρεύνα! Τί χάλια εἶταν αὐτά, τί λόγια κουτά!

— Κουτά!

— Παιδί μου! φώναξε ἡ θεία του.

— Λεωνίδα! εἶπε ὁ θεῖος του μὲ σοβαρὴ φωνὴ γιὰ νὰ τοῦ θυμίσει τὸ σεβασμό.

Ἡ θεία του τρόμαξε γιὰ καλὰ γιὰ τὴν ἀσφάλεια τοῦ ἀνε-

ψιοῦ της καὶ τὴ δικιά τους καὶ μὲ τρόμο κοίταξε τὴ στέγη, τοὺς τοίχους.

Εἶδε μὲ ἔκπληξη αὐτοὺς νὰ στέκονται ἀκίνητοι, χωρὶς νὰ ταραχθοῦνε διόλου στὰ λόγια τὰ βλάστημα τοῦ ἀνεψιοῦ της.

Ἡ κόρη κινήθηκε φοβισμένη λίγο, ἀλλὰ περίεργη. Πίστευε ὅλα χωρὶς ποτὲ νὰ τὰ συλλογισθεῖ. Ἕνα πράγμα αἰσθανόταν καὶ συλλογιζόταν, τὴν ἀγάπη. Τώρα ἄκουγε χωρὶς νὰ συλλογίζεται, ἂν καὶ γινόταν ἕνα μικρὸ πάλεμα γιὰ νὰ συλλογισθεῖ.

Ὁ Λεωνίδας ξακολουθοῦσε Εἶπε γιὰ τὶς δεισιδαιμονίες, ποὺ οἱ παπάδες στηρίζουν, ὄχι ὅτι τὶς πιστεύουν, ἀλλὰ θέλουνε νὰ τὶς πιστεύουν οἱ ἄλλοι. Κ' ἔλεγε :

— Πρὸ καιροῦ εἶδα νὰ πουλοῦν στοὺς δρόμους μιὰ ἐπιστολὴ τῆς Παναγίας, ποὺ τὴν εἶχε ρίξει ἀπ' τὸν οὐρανὸ μέσα σὲ πέτρα κλεισμένη, ὄχι ἀπ' ἔξω, καθὼς πολλοὶ στέλνουν τὰ ραβασάκια.

Καθὼς ἔλεγε αὐτὰ τοῦ ἤρθανε γέλια.

Ὁ ψάλτης πετάχθηκε.

— Ὁ παντοδύναμος δὲν . . .

Ὁ Λεωνίδας δὲν τὸν ἄφησε νὰ ξακολουθήσει πάλι :

— Ξέρω τί θὰ πεῖς ! Ὅλοι τὰ ἴδια λέτε ! Ἀλλὰ νὰ δοῦμε, πρῶτα, πρῶτα, ὑπάρχει αὐτὸς ὁ κύριος παντοδύναμος :

— Ὤ, ὤ ! ἄφηκαν ὅλοι.

Ἡ μάνα τοῦ κοριτσιοῦ ἔκανε τὸ σταυρό της.

— Τὸν Θεὸ τὸν πιστεύουν ἀκόμα καὶ οἱ Τοῦρκοι ! εἶτε ὁ Ταβλίδης ἀνοίγοντας τὰ μάτια περισσότερο καὶ ὑψώνοντας τὰ φρύδια.

Ὁ ψάλτης κουνοῦσε τὸ κεφάλι δηλώνοντας μ' αὐτὸ ὅτι μὲ ἄθεο δὲ συζητᾶ καὶ ὅτι τὸν οἰκτείρει.

Καὶ ὁ Λεωνίδας στὸ λόγο αὐτὸ ποὺ ἔβγαλε, καὶ ποὺ πολὲς φορὲς εἶχε σκεφθεῖ, αἰσθάνθηκε σὰν κάτι κενὸ νὰ τοῦ γίνεται. Ὁ Λεωνίδας δὲν εἶταν ἄθεος. Αὐτὸ τὸ εἶπε γιὰ νὰ

κεραυνώσει, νὰ συντρίψει μὲ τὸν ὄγκο αὐτόν, τὸν ἀντίπαλό του.

Ἐπάνω στὴν ὥρα αὐτὴ φωνὲς παιδιῶν ἀκούσθηκαν ἔξω νὰ φωνάζουν κάτι.

— Παράρτημα ! εἴπανε καὶ ὅλοι φέρανε τὰ χέρια στὶς τσέπες, ἔπειτα, βλέποντας νὰ κάνει τὸ ἴδιο καὶ ὁ οἰκοδεσπότης σταθήκανε καὶ περίμεναν.

Ὁ οἰκοδεσπότης ἔβγαλε μιὰ πεντάρα.

— Νὰ πάει ὁ Κώστας, νὰ πάρει ἕνα παράρτημα.

— Κοιμήθηκε...

— Κοιμήθηκε !

— Πάω 'γώ ! εἶπε ὁ Λεωνίδας καὶ σηκώθηκε πέρνοντας τὸ καπέλο του καὶ ζητῶντας τὸ παλτό του.

— Ἄ, μπράβο, ἔτσι ! Ἔτσι εἶνε τὰ παληκάργια, δὲ βαριοῦνται ποτέ. Καὶ γιὰ κεῖνα ποὺ συζητούσαμε, ξέρω γώ, πὼς ἔτσι τὰ λὲς ἐσύ ! τοῦ εἶπε ὁ ψάλτης ποὺ ἔγινε ὅλο γλύκα στὴ σκέψη ὅτι θὰ διαβάσει νέα.

Ὁ Λεωνίδας ἐκολακεύθηκε λιγάκι. Ἡ θεία του εἶχε γυρίσει στὴ φίλη της καὶ δικαιολογοῦσε τὸν ὑπηρένη της.

— Τὸ κακόμοιρο, κουράστηκε σήμερα ἀπ' τὸ πάε κ' ἔλα ..

— Πάρε τὴν πεντάρα ! ἐφώναξε ὁ θεῖος στὸν Λεωνίδα, ποὺ προχωροῦσε, φορῶντας τὸ πανωφόρι του, στὴν πόρτα.

Αὐτὸς στράφηκε λίγο. Εἶχε θυμώσει.

— Δὲν πειράζει ! εἶπε καὶ ἔφυγε.

Μόλις βγῆκε στὸ δρόμο, ἄκουσε μακρυά, μαζὶ μὲ τὶς φωνὲς τῶν πουλητῶν, ἕνα θόρυβο, μιὰ βουὴ σὰ θάλασσας. Καὶ οἱ φωνὲς τῶν πουλητῶν ἀνακατευόντανε μὲ τὸ θόρυβο αὐτόν, σὰν κραυγὲς θαλασσινῶν πουλιῶν, ποὺ πετοῦνε πάνω ἀπὸ ἀγριεμένη καὶ βοῶσα θάλασσα.

Ἕνας μικρὸς ἐφάνηκε νὰ τρέχει...

— Τὸ παράτημα !

Πολλὲς φωνὲς ἀκουσθήκανε νὰ τὸν φωνάζουν.

Ἀγόρασε καὶ αὐτὸς ἕνα καὶ ἔφυγε τρέχοντας γιὰ τὸ σπίτι του.

Οἱ ἐργασίες εἴχανε πάψει καὶ ὅλοι γύριζαν ἀπ' τὸ πρωΐ ἕως τὸ βράδι. Τὰ καταστήματα ἐρήμωσαν. Ἐργασία δὲν ὑπῆρχε. Στοὺς δρόμους, στὶς πλατεῖες γινόντουσαν μεγάλες συγκεντρώσεις. Κρήτη ἢ πόλεμος! φωνάζανε.

Ὁ Λεωνίδας εἶδε μιὰ νύχτα ἀλησμόνητη νὰ φεύγει ὁ Γεώργιος, τὸ βασιλόπαιδο, γιὰ τὰ νερὰ τῆς Κρήτης. Ζωηρὰ στὴ μνήμη του ἔμεινε ἡ χαρὰ τοῦ κόσμου καὶ ἡ συγκίνησή του. Οἱ ὑπόδουλοι κλαίγανε.

Ὁ κόσμος εἴτανε τρελὸς πιά. Αὐτὸς βρισκότανε κοντὰ στὸ θεῖο του καὶ τὸν Ἀριδᾶ. Ὁ Μανώλης εἶχε φύγει γιὰ τὴν πατρίδα. Ὁ θεῖος του εἶχε δάκρυα στὰ μάτια· τὰ εἶδε νὰ λάμπουνε σ' ἕνα φώτισμα φωσφόρου.

Ὁ Ἀριδᾶς ἐκοίταζε σὰν περίεργος.

Σὲ μιὰ μεγάλη ζητωκραυγή, σὰ νὰ πετάχθηκε ἀπ' αὐτή, ἕνας ψηλός, καμπούρης λίγο, μὲ μορφὴ ὅμοια μὲ τοῦ Ἀριδᾶ, παρουσιάστηκε ἐμπρός τους.

— Ἂν δὲν εἶνε κωμωδίες αὐτές, καλά! εἶτε στὸν Ἀριδᾶ, καὶ χωρὶς νὰ περιμένει ἀπάντηση χώθηκε στὸ πλῆθος.

Τὸ βασιλόπουλο ἔφυγε. Ἡ εὐχὴ ἀπὸ τόσα στήθη θὰ γινότανε καλὸς ἄνεμος.

Τὸ ὄνειρο τὸ Ἑλληνικὸ ἄρχισε νὰ κινῆται, νὰ πέρνει ζωή.

Μιὰ μέρα ἔφευγε καὶ στρατὸς γιὰ τὴν Κρήτη.

Κόσμος, κόσμος εἶχε πλημμυρίσει τὸ μέρος ποὺ θὰ περνοῦσε. Κυρίες, κύριοι, δεσποινίδες, νέοι ἐργάτες, ἄνθρωποι τοῦ λαοῦ, ὅλοι μαζί, σὰν ἕνα σῶμα, χειροκροτούσανε τὸ στρατὸ ποὺ ἔφευγε.

Ὁ Λεωνίδας τὴν ἡμέρα κείνη δὲν ἐγνώριζε τίποτα. Εἶχε

λάβει μιὰ ἐπιστολὴ ἀπ' τὸν ἐξάδελφό του, ποὺ τοῦ ἔγραφε ὅτι ἡ κόρη τοῦ Πορταλιᾶ εὐχαριστήθηκε ἀπ' τὸ δῶρο ποὺ τῆς ἔστειλε καὶ ρωτοῦσε πότε θὰ πάει.

Εἶχε δώσει στὸ Μανώλη, ὅταν ἔφευγε, μυρουδιὲς γιὰ τὴν κόρη τοῦ Πορταλιᾶ καὶ γιὰ τὴν ἐξαδέλφη του.

Εἶχε διαβάσει τὴν ἐπιστολή, ὅταν τοῦ εἴπανε γιὰ τὸ στρατό, ποὺ θὰ ἔφευγε. Κείνη τὴν ὥρα ζητοῦσε νὰ γίνουν ὅλα γαλήνη.

Καὶ εἴτανε σ' ἕνα μπακάλικο γειτονικό, ἑνὸς φίλου του. Ὁ φίλος του, Ἕλληνας ἀπ' τὴν Τουρκία, μπῆκε μέσα καὶ τοῦ τὸ εἶπε. Τοῦ φάνηκε ψέμα. Αὐτὸς τοῦ ὡρκίσθηκε καὶ τοῦ εἶπε πὼς τὸ ἔμαθε ἀπ' ἄνθρωπο, ποὺ γνωρίζει καλὰ ὅλα τὰ μυστικὰ τῶν ὑπουργείων... Ἐνθουσιάστηκε καὶ αὐτὸς καθὼς καὶ φίλος του

Οἱ σάλπιγγες ἀκουσθήκανε καὶ ἡ μουσική. Ὁ κόσμος τρελός, μεθυσμένος, ἔτρεχε πατῶντας ὁ ἕνας τὸν ἄλλον, χωρὶς νὰ θυμώνουν, καὶ μόνον κάποτε καταδεχόντανε νὰ τιναχθοῦνε λίγο, καὶ τότε λέγανε ἕνα λόγο χαρωπὸ ὅμως, καὶ γεμάτο πατριωτισμό, σὲ κεῖνον ποὺ τοὺς πάτησε.

Ἡ μουσικὴ ἔπαιζε καὶ ὅλων οἱ καρδιές, ὁ νοῦς, φαινόντανε νὰ δεθήκανε μὲ ἀόρατα νήματα μὲ τὸν κύκλο κεῖνο τὸ χάλκινο.

Ὁ στρατὸς ἐρχότανε. Φανήκανε οἱ λόγχες νὰ ἀστράφτουν. Ἡ σκόνη σὰν καπνὸς ἀνέβαινε. Χειροκροτήματα ἀρχίσανε καὶ κυκλώσανε σὰ στεφάνι τὸ θόρυβο. Ὁ στρατὸς περνοῦσε !

Πρῶτα οἱ εὔζωνοι. Μὲ τῆς ζωῆς τὸ χρῶμα στὸ πρόσωπο' καθάριοι, βαδίζανε, μὲ τὸ ἐλαφρὸ βῆμα τοῦ ὀρεινοῦ. Ἐλαφόποδες, ἀμέριμνοι περνούσανε. Μερικοὶ βλέπανε μὲ ἀφελὴ χαμόγελο τὸν κόσμο.

Ἕνα πράγμα παρατήρησε ὁ μπακάλης, ὁ Φαλίδης, ὁ φίλος τοῦ Λεωνίδα, ὅτι ὅλοι μοιάζανε, σὰ νὰ τοὺς εἶχε κάνει ἡ ἴδια μάνα.

Ὁ Λεωνίδας παρατήρησε στὴ μέση ἕνα μελαχρινὸ ψηλό, ἀκόμα πιὸ ἀρειμάνιο, ποὺ διέφερε ἀπ' τοὺς ἄλλους σὰν ἀετὸς ἀπὸ γεράκια !

Ἐρχότανε τὸ πεζικό. Οἱ πεζοὶ σκονισμένοι, καὶ αὐτοὶ μὲ χαρωπὸ πρόσωπο.

Ὁ λαὸς ἐφώναζε, ζητωκραύγαζε Οἱ ἀξιωματικοὶ μὲ τὸ σπαθὶ στὸ χέρι, πολλοὶ νέοι μάλιστα, φαινόντουσαν ὅτι δὲν πάνε στὸν πόλεμο, παρὰ σὲ παράταξη. Εἶδε ὁ Λαγκᾶς, ἕναν ἀδύνατο γλυκὸ νέο. Εἶχε γενάκια καὶ μικρὸ μουστάκι

Μιὰ διαταγὴ ἐδόθηκε. Ἀλλάξανε παράταξη. Ὁ νέος ἀξιωματικὸς φώναξε καὶ αὐτὸς τὸ παράγγελμα.

Ὁ κόσμος γεμάτος σκόνη, σὰν ἕνα σώμα, ὥρμουσε. Ζητωκραύγαζε. Οἱ κυρίες χειροκροτοῦσαν ἐπάνω σὲ ἅμαξες, ὄρθιες, μὲ πυρετὸ στὰ μάτια, στὸ σώμα. , χτυπούσανε τὰ χέρια τους ...

Ὁ Λαγκᾶς τὶς ἔβλεπε.

Μὲ κλειστὲς τώρα τὶς ὀμπρέλλες, χωρὶς νὰ τὶς μέλει γιὰ τὸν ἥλιο, ποὺ ἂν καὶ χειμώνας, ἔκαιε σὰν καλοκαιρινός, εἴχανε τὰ μάτια στὸ στρατὸ στηλωμένα.

Κοιτάζανε τὸν κάθε στρατιώτη μὲ ἐνδιαφέρο, μὲ ἀγάπη.

Ὁ Λαγκᾶς αἰσθάνθηκε ἐπιθυμία πολέμου, ἐπιθυμία μάχης ! Ἐπεθύμησε νά εἴτανε μαζί, νὰ ἔφευγε καὶ αὐτός.

Ἂν ἔφευγε μὲ ἕνα σώμα ἀνταρτικό, νὰ εἴταν αὐτὸς ἀρχηγός, αὐτὲς μὲ τρόμο θὰ διαβάζανε τὶς εἰδήσεις τῶν μαχῶν του καὶ θὰ παρακαλούσανε τὸ θεὸ νὰ τὸν φυλάει.

Θυμήθηκε τὴν κόρη τοῦ Πορταλιᾶ. Καὶ κείνη θὰ τὸ μάθαινε καὶ ἡ καρδιά της θὰ χτυποῦσε δυνατὰ στὴν κάθε εἴδηση...

Ὁ Λαγκᾶς εἶδε ἕνα πεδίον μάχης, τὸν ἑαυτό του πληγωμένο, καὶ ἔπειτα τοῦ Πορταλιᾶ τὸ σπίτι καὶ κοντὰ στὸ παράθυρο, μὲ κατεβασμένες τὶς ἄσπρες κουρτίνες, νὰ κάθεται ἡ Ξένη καὶ νὰ κλαίει γι' αὐτόν.

Καὶ ὁ στρατὸς προχωροῦσε μὲ τὸ ἴδιο βήμα, σὰ νὰ εἴταν

ἕνα σῶμα, σὰ θηρίο πολύποδο, ἢ σὰ φείδι μὲ πόδια ὅμως, μὲ χιλιάδες πόδια ...

Ὅταν ἐγύριζε ἀπ' ἐκεῖ, καὶ πάλι ψυχράθηκε καὶ σὰ νὰ θύμωσε γιὰ τὸν ἐνθουσιασμό του. Αὐτός, ποὺ ἔλεγε, νὰ πάψουνε γιὰ νὰ πάει στὴν πατρίδα του, αὐτὸς ἐφάνηκε πολεμικός !

Ἡσύχασε στὴ σκέψη ὅτι πόλεμος δὲ θὰ γινότανε, μὲ ὅλα αὐτά, γιατὶ δὲ θ' ἄφιναν τὰ μεγάλα κράτη.

Κοντὰ στὸ μπακάλικο τοῦ Φαλίδη κάποιος τὸν φώναξε. Εἴτανε ἕνας γνωστός του, τελειόφοιτος τῆς νομικῆς. Κρατοῦσε μιὰ μαγκούρα, στὸ χέρι, γυριστή.

— Τὸ εἶδες ; Ὁ Δεληγιάννης τὄδειξε !

Ὁ Φαλίδης, ποὺ εἶχε προπορευθεῖ καὶ εἶχε πάει στὸ μπακάλικό του, φάνηκε στὴν πόρτα.

— Ἔ, Πάνο ἑτοιμάσου ! τοῦ εἶπε.

— Γιὰ πού ;

— Γιὰ τὴν Κρήτη.

— Τί λέει ; Δὲν πάνε νὰ κουμπουριασθοῦνε ὅλοι !

Ὁ Φαλίδης κατέβηκε στὸ δρόμο. Εἶχε δυσαρεστηθεῖ, σχεδὸν εἴτανε θυμωμένος.

— Αὐτὰ τὰ λόγια δὲ σοῦ δίνουν τιμή, οὔτε γιὰ ἀστεία νὰ τὰ λές ! τοῦ εἶπε.

Οἱ εἰδήσεις ἔφθαναν ραγδαῖες. Ἡ ἀπόβαση τοῦ στρατοῦ, ὁ ἐνθουσιασμὸς τῶν Κρητικῶν, οἱ μάχες μὲ τοὺς Τούρκους καὶ οἱ νίκες τῶν Ἑλλήνων.

Ἡ ἐπιστρατεία εἶχε κληθεῖ, ἀλλὰ μὲ κάποια ἀπροθυμία ἀπὸ μέρους τῆς κυβέρνησης. Εἶχαν προσκληθεῖ μερικὲς ἡλικίες, γιὰ

νὰ φυλάξουνε τὰ σύνορα. Ἄρχισαν οἱ ἐπεμβάσεις τῶν ξένων στὴν Κρήτη.

Ὁ θυμὸς τοῦ λαοῦ μεγάλωσε. Ζητοῦσε πόλεμο! Ἡ Ἑλλάδα ἔμοιαζε μὲ παιδί, τότε, ποὺ ὅταν βλέπει ὅτι τὸ ἐμποδίζουνε νὰ πάρει ἕνα κομμάτι γλυκὸ ζητᾶ νὰ κάνει ἀταξίες, νὰ δείρει ἢ νὰ δαρθεῖ, νομίζοντας ὅτι ἐκδικεῖται ἐκείνους ποὺ τὸ ἐμποδίζουν. Ἕνας λόγος τοῦ Βασιλιᾶ ἔτρεχε στὰ πλήθη καὶ τὰ ἐνθουσίαζε. Ὁ Βασιλιᾶς εἶχε πεῖ, ὅτι ἤθελε τεθεῖ ἐπὶ κεφαλῆς τριακοσίων χιλιάδων Ἑλλήνων!

Ὁ κόσμος ποὺ εἶδε τὸ βασιλόπαιδο νὰ φεύγει γιὰ τὰ νερὰ τῆς Κρήτης, ἐνόμιζε ὅτι ἔβλεπε τὸ Βασιλέα τῶν Ἑλλήνων νὰ κηρύττει τὸν Ἱερὸ πόλεμο κατὰ τῶν Τούρκων καὶ μὲ μυριάδες Ἕλληνες νὰ ὁρμᾶ στὴ Μακεδονία. Τὸ ὄνειρο τῶν Ἑλλήνων, ἂν μὲ τὴν ἀναχώρηση τοῦ παιδιοῦ τοῦ Βασιλιᾶ ἐκινήθηκε, γινόταν πραγματικότης, μὲ αὐτὸ θὰ σηκωνότανε, θὰ εἴτανε πραγματικότης.

Οἱ χάρτες ἁπλώνονταν στὰ τραπέζια καὶ ὅλοι σκυμμένοι ἀπὸ πάνω ζητούσανε νὰ ὁρίσουνε τὰ ὅρια τῆς νέας Ἑλληνικῆς Αὐτοκρατορίας.

Ὁ Λαγκᾶς εἶδε μὲ εὐχαρίστηση τὴν ἀναχώρηση στρατοῦ γιὰ τὴν Κρήτη, ἀλλὰ δὲν ἤθελε τὸν πόλεμο μὲ τὴν Τουρκία. Πολλὲς φορὲς ἐσκέφθηκε τὸ κακὸ τοῦ πολέμου, ἂν θὰ νικώντουσαν, καὶ αὐτὸ ὑποστήριζε στὶς συζητήσεις του. Πολλοὶ ὅμως φίλοι του, τὸν περγελάσανε καὶ τοῦ εἴπανε ὅτι φοβώτανε. Αὐτός, ἀφοῦ προσπάθησε νὰ τοὺς πείσει ὅτι δὲν εἴτανε δειλία αὐτό, τοὺς ἔβρισε γιὰ νὰ τοὺς ἀποδείξει ὅτι δὲ φοβᾶται. Αὐτοὶ δεχτήκανε τὴ βρισιὰ καὶ ἀποσυρθήκανε.

Αὐτὸ εἶχε γίνει στὸ μπακάλικο τοῦ φίλου του. Ἐμπρὸς σ' ὅλη τὴ συζήτηση εἴταν ὁ Πάλας, παλαιὸς ὑπάλληλος τοῦ πρωτοδικείου, καὶ εἶχε ἀκούσει ὅλη τὴ συζήτηση μὲ προσοχή. Ὅταν αὐτοὶ φύγανε, εἶπε:

— Αὐτοὶ νομίζουν ὅτι ὁ πόλεμος εἶνε διαδήλωση! Ἔ, ἀλλοίμονο . . .

Ἕνας ψηλός, ἀδύνατος, μὲ βελάδα πρασινωπή, φάνηκε στὸ κατώφλι. Εἴτανε ὁ Χιμέρας. Εἶχε τὸ πρόσωπο χαρωπό.

— Τί ἔχεις πάλι; ρώτησε τὸν Πάλα.

— Τί ἔχω; Νά, εἴτανε δῶ δυὸ ἀνθρωπάρια καὶ ζητοῦσαν πόλεμο! Νομίζουν ὅτι εἶνε ἔρωτας.

— Ἔχεις ἄδικο! τοῦ ἀπάντησε ὁ Χιμέρας, καὶ γίνηκε σοβαρός.

Πλησίασε.

— Ἐγὼ ἔχω ἄδικο; Μὴ μὲ νομίζεις ὅτι δὲ γνωρίζω αὐτὲς τὶς μαϊμούδες.

Ὁ Χιμέρας τὸν ἀντέκρουσε μὲ τὸν ἥσυχο τρόπο του. Τοῦ εἶπε, ὅτι μπορούσανε νὰ εἶνε ἐρωτάκηδες, χωρὶς νὰ πάψουνε νὰ εἶνε γενναῖοι! Τοῦ ἀνέφερε γιὰ τοὺς παλαιοὺς Ἀθηναίους, ποὺ στολιζόντουσαν σὰ γυναῖκες καὶ εἴχανε κάτι τὴν καλλονή, καὶ ποὺ ὅταν πήγαιναν στὸν πόλεμο ὅμως, φερόντουσαν καλύτερα ἀπ' τὰ παιδιὰ τῆς Σπάρτης. Τοῦ εἶπε καὶ ἄλλα, πολλὰ πολλά, ὑποστηρίζοντας τὴν ἀνδρεία τοῦ Ἕλληνα.

Ὁ Πάλας ὅμως ἀγρίεψε. Σηκώθηκε ἀπ' τὴ θέση του:

- Μὴ τοὺς ἀνακατεύεις μὲ τοὺς ἀρχαίους Ἀθηναίους! Δὲν ἔχουν καμμιὰ σχέση αὐτοί. Αὐτοὶ εἶνε ἔκφυλοι. Μὴ θελήσεις νὰ μὲ διακόψεις! Ὅταν ἐγὼ σ' ἀκούω μὲ ὑπομονή, ἄκουγέ με καὶ σύ Αὐτοὶ νὰ πολεμήσουν; Πῶς θὰ πολεμήσουν αὐτοί, ἐνῷ δὲν ἔχουν διόλου ἐθνικὸ ἐγωϊσμό; Ἔτσι φωνάζουν, τοὺς ἀρέσει νὰ φωνάζουν, νὰ λένε πόλεμο, καὶ ἅμα τοὺς προσκαλέσουν τραβᾶνε γιὰ τὴν Εὐρώπη, ἢ ἂν πάνε, γιὰ τὰ γραφεία. Αὐτοὶ νὰ πολεμήσουν, νὰ δώσουν τὸ αἷμα τους γιὰ Ἔθνος, ποὺ δὲν τὸ ἀγαποῦν, ἀδύνατο! Ὅλοι αὐτοί, ποὺ βλέπεις, ἂν εἴταν δυνατόν, θὰ ἐλέγοντο Γάλλοι, Ἄγγλοι, Γερμανοί, Κινέζοι ἀκόμα, ὄχι Ἕλληνες. Κανεὶς ἀπ' αὐτοὺς δὲν ἔχει τιμή του ὅτι εἶνε Ἕλληνας

ἀλλὰ κάνει τὰ ἀδύνατα δυνατὰ νὰ φανεῖ ξένος, καὶ κάθε τόσο ψάχνουν νὰ βροῦν μήπως ἔχουν αἷμα φράγκικο στὶς φλέβες τους. Πολλὲς φορὲς μάλιστα, φκιάχνουν τέτοιο γιὰ τὰ παιδιά τους. Δὲν κοιτᾶς γύρω σου, ὅταν πᾶς τοὺς καλοὺς περιπάτους, τί γλώσσα μιλιέται ; Ὅλοι φράγκικα μιλοῦν, παιδιά, κορίτσια, μάνες, πατέρες. Τί τιμὴ στοὺς ξένους καὶ τί μουτζούρα σὲ μᾶς ! Ἡ γλώσσα εἶνε τὸ ροῦχο ποὺ φορεῖ τὸ κάθε ἔθνος νὰ διακρίνεται. Ἂν χαθεῖ αὐτή, χάθηκε καὶ τὸ Ἔθνος.

Ὁ Πάλας θὰ ξακολουθοῦσε ἀκόμα, ἂν δὲν ἔμπαιναν μέσα στὸ μπακάλικο τρεῖς ἄντρες ἀγριωποί, ἡλιοκαμένοι πολύ, μὲ κάλτσες, παντελόνι κοντὸ καὶ σκοῦφο.

Ὁ Χιμέρας τοὺς κοίταξε μὲ ἀγάπη. Κοίταξε ἔπειτα τὸν Πάλα καὶ σιγὰ τὸν ρώτησε :

— Καὶ αὐτοὶ εἶνε ἔκφυλοι ;

Αὐτὸς πῆγε κοντά του.

— Δὲν εἶπα γιὰ ὅλους, εἶπα γι᾿ αὐτοὺς ἐδῶ ! Ἂν εἴχαμε αὐτὴ τὴ μοίρα, ἔπρεπε νὰ ἀλλάξουμε τὸ ὄνομά μας ! τοῦ εἶπε σιγά, βουτῶντας τὰ χέρια τους σ᾿ ἕνα σακκὶ ρύζι.

Ὁ Λαγκᾶς σὲ ὅλη αὐτὴ τὴ συζήτηση, ἄλλοτε παρασυρόταν ἀπ᾿ τὰ λόγια τοῦ ἑνὸς καὶ ἄλλοτε ἀπ᾿ τοῦ ἄλλου. Ἔμοιαζε μὲ ἄνθρωπο ποὺ τὸν τραβοῦνε δυό. Ὅταν ὁ ἕνας τὸν σέρνει μὲ ὁρμὴ πάει μὲ κεῖνον, ὅταν ὁ ἄλλος μὲ τὸν ἄλλον.

Εὐχαριστήθηκε στὴ θέα τῶν ἀνταρτῶν. Τοὺς κοίταξε ζητῶντας νὰ βρεῖ Ἑλληνικὸ τύπο. Ἀλήθεια, ἡ περικεφαλαία θὰ πήγαινε θαυμάσια στὰ κεφάλια κεῖνα. Νόμιζε, ὅτι ἔβλεπε ἀναστημένους ἀρχαίους ἥρωας.

Ὁ Φαλίδης ποὺ δὲν εἶταν ἐκεῖ σὲ ὅλη τὴ συζήτηση, φάνηκε στὴν πόρτα. Στάθηκε λίγο στὸ κατώφλι, ὅταν εἶδε τοὺς ἀντάρτες.

Ἡ μορφή του ἔλαμψε ἀπὸ χαρὰ καὶ σφογγίζοντας τὰ χέρια στὴν ποδιά του φώναξε :

— Γιάσας, ἀδέλφια !

— Γιάσου ! εἴπανε βαρειὰ αὐτοί.

Τοῦ Λεωνίδα τοῦ φάνηκε νὰ ἔβλεπε μιὰ κρυφὴ χαρὰ στὰ μάτια τους, γιὰ τὴν περιποίηση καὶ τὴν περιέργεια τοῦ κόσμου, ποὺ ὅμως χαρά, προσπαθούσανε νὰ μὴ φαίνεται.

— Εἶστε γιὰ ἔξω ; τοὺς ρώτησε ὁ μπακάλης πλησιάζοντας.

— Ναί, ἂν θέλει ὁ Θεός ! ἀπάντησε ἕνας μακρυγένης.

Ὁ Χιμέρας πλησίασε καὶ αὐτός.

— Εἶστε τῆς Ἐθνικῆς ; ρώτησε.

— Μάλιστα, ἀπάντησε ὁ μακρυγένης κουνῶντας τὸ κεφάλι.

— Παιδί, φέρτε πιοτά ! φώναξε ὁ μπακάλης σύροντας καθίσματα.

— Καθῆστε ! εἶπε στὸ Χιμέρα.

Ὁ Λαγκᾶς θὰ καθότανε κι' αὐτός, ἀλλὰ μὲ τὸν πόλεμο, ποὺ ἴσως θὰ γινότανε, θυμήθηκε τὴν κόρη τοῦ Πορταλιᾶ καὶ βγῆκε κρυφὰ ἔξω. Στενοχωρέθηκε.

Κανεὶς δὲν τὸν εἶδε, ὅλοι προσέχανε στοὺς τρεῖς ἀντάρτες.

Οἱ προσκλήσεις τῶν ἡλικιῶν ξακολουθοῦσαν.

Ὁ Λεωνίδας ἀπ' τὴν ἀρχὴ τῆς ἐπιστρατείας εἶχε σκεφθεῖ νὰ πάει στὴν πατρίδα του. Θὰ εὕρισκε πρόφαση στὸ θεῖο του γιὰ νὰ πάει, τὴν ἐπιστρατεία, γιατί εἴχανε συμφωνήσει, πὼς ὅταν θὰ ἔδινε ἐξετάσεις, νὰ πήγαινε στὴν πατρίδα του.

Ἂν εἴτανε στὸ χέρι του θὰ εἶχε φύγει, ἀλλὰ χρειαζόταν ἡ ἄδεια τοῦ θείου καὶ τὸ χρήμα.

Ξαφνικὰ ἕνα βράδι, καθὼς ἐγύρισε κουρασμένος ἀπ' τὰ τρεξίματα, βλέπει στὴ σάλα τοὺς γονεῖς του καὶ τὸ Μανώλη. Ἂν καὶ εὐχαριστήθηκε ποὺ τοὺς εἶδε, αἰσθάνθηκε κάτι νὰ τοῦ καταστρέφει ὁ ἐρχομός τους. Εἶχε τόσα σκεφθεῖ γιὰ τὴν ἐπίσκεψη ποὺ θὰ ἔκανε, στὴν πατρίδα του...

Ἡ μορφὴ τῆς κόρης τοῦ Πορταλιᾶ, τὰ μάτια της μὲ τὸ μελάνιασμά τους, τοῦ φάνηκε νὰ φεύγει, νὰ σβύνει στὸν ἀέρα.

ννν

Κεῖνο τὸ βράδι ὁ καθηγητὴς ἦρθε, καθὼς πάντοτε μὲ τὴ γυναίκα του. Ὁ ἐπαρχιώτης συγγενής του εἶχε φύγει μὲ τὴν οἰκογένειά του, γιὰ τὴν πατρίδα του. Ἐκεῖ δὲ θὰ εἴχανε πόλεμο !

Ὁ Λεωνίδας, ἀπ᾿ τὴν ἡμέρα ποὺ ἔφυγε ἡ νόστιμη κόρη τοῦ ἐπαρχιώτη, δὲν ἔμενε τὸ βράδι μαζί τους. Λυπήθηκε ποὺ ἔφυγε. Χωρὶς νὰ βγάλει τὴν ἀνάμνηση τῆς κόρης τοῦ Πορταλιᾶ ἀπ᾿ τὸ νοῦ του, κοίταζε, ὅταν οἱ ἄλλοι σκυμμένοι στὸ χάρτη φιλονεικούσανε γιὰ τὰ νέα ὅρια τοῦ Ἑλληνικοῦ κράτους, τὰ καστανὰ μάτια τῆς κόρης.

Τὸ βράδι ὅμως ποὺ ἦρθαν οἱ γονεῖς του ἔμεινε.

Ὁ καθηγητὴς εἴτανέ στὶς δόξες του. Τὸ τουφέκι καὶ στὸ βουνό. Ὁ Βασιλιᾶς θὰ καβαλίκευε τὸ ἄλογό του καὶ ὅλοι θὰ τὸν ἀκολουθούσανε ! Τί ὡραῖο νὰ βλέπεις ἕνα στρατὸ μὲ τὸ Βασιλιᾶ του ἐμπρός ! Ὅσοι μπορούσανε να βαστάξουν τουφέκι, ὅλοι ἔξω. Γέροι, παιδιά, μπορούσανε νὰ περπατήσουνε, νὰ βαστάξουν ὅπλο ; Ὅλοι στὸ πόδι ..

Ὁ Λαγκᾶς εἶδε τὸ ἀγαθὸ πρόσωπο τοῦ θείου του νὰ θέλει νὰ γίνει πολεμικό. Θυμήθηκε καὶ τὸν πατέρα τῆς Ξένης, τὸν Πορταλιᾶ, Ἂν γινόταν ἔτσι ὁ πόλεμος, θὰ εἶταν ὡραῖος πόλεμος.

Μία βουὴ ἔφθασε στὰ αὐτιά τους· κ᾿ ὕστερα σὰ νὰ ἔσπασε, πετάχθηκαν ἀπ᾿ αὐτὴ ἄπειρες φωνές.

Μιὰ φωτιὰ κόκκινη φάνηκε νὰ βάφει τὸ σκοτάδι, πίσω ἀπ᾿ τὶς σκοτεινὲς στέγες τῶν σπιτιῶν.

— Διαδήλωση ! εἴπανε καὶ σηκωθήκανε.

— Τὰ πράγματα ἐκεῖ θὰ καταλήξουν, στὸν πόλεμο ! εἶπε ὁ καθηγητής.

Ὁ Λεωνίδας κινήθηκε πρὸς τὴν πόρτα μὲ μιὰ πλημμύρα χαρᾶς.

— Ἐγὼ πάω ! Ἔλα Μανώλη.

Ὁ Μανώλης εἴταν ἕτοιμος καὶ ὥρμησε ἔξω.

Ἡ βουή, τὸ μουγκριτὸ τῆς διαδήλωσης ἔφθανε, πλησίαζε. Φῶτα κόκκινα, κίτρινα σημείωναν τὴν πορεία της καὶ βάφανε τὸ σκοτάδι. Φῶτα λάμψανε στὸν ἀντικρυνὸ μεγάλο δρόμο καὶ φάνηκε ἡ κεφαλὴ τῆς διαδήλωσης. Ἡ κεφαλὴ εἴτανε παιδιά, μάγκες καὶ μεγάλοι ἄντρες τῆς ἀγορᾶς. Ἔπειτα ἀπ' αὐτοὺς σημαῖες, σημαῖες...

Βρυχήθηκε μ' ἕνα ἀνακάτωμα φωνῶν παιδικῶν καὶ ἀντρικῶν :

— Ζήτω ὁ πόλεμος !

— Ζήτω ! ἀπάντησε πέρα ὣς πέρα τὸ πλῆθος καὶ φάνηκε νὰ γέμισε ὁ ἀέρας φωνές.

Τὰ χάλκινα ὄργανα καὶ τὰ τύμπανα βουΐζανε. Ἀρχίσανε τὸ «Γιὰ τῆς Πατρίδος τὴν Ἐλευθερία». Σὰ νὰ ἔσπειρε ὁ ἦχος φωτιὰ σὲ μπαρούτι, ἢ σὰ νἆταν αὐτὸς φωτιὰ καὶ ἡ διαδήλωση τὸ μπαρούτι, ξέσπασε αὐτὴ σὲ μιὰ βροντὴ ἀπὸ φωνὲς ἄγριες, Οἱ μάγκες χορεύανε μανιακὰ χοροὺς ἀγρίων καὶ σκάζανε «κατραπακιὲς» ὁ ἕνας στὸν ἄλλον.

Οἱ μεγάλοι, πολλοί, γελούσανε νευρικά, χτυπούσανε τὰ χέρια τους, ἄλλοι φωνάζανε, οὐρλιάζαν, καὶ κάποτε στρέφοντας στὰ πίσω σηκωνόντουσαν στὰ νύχια, ἢ στηρίζοντας τὰ χέρια σὲ ὤμους γνωστῶν, ἀγνώστων — ὅλοι δικοί τους εἴτανε — πηδούσανε ψηλὰ γιὰ νὰ δοῦνε τὸ μάκρος τῆς διαδήλωσης. Αὐτὸ τοὺς ἐνθουσίαζε, γιατὶ τὸ λέγανε μὲ φωνὲς δυνατές, γεμάτες γέλιο νευρικό, τρελό, καὶ τότε ἄλλοι πηδούσανε γιὰ νὰ δοῦνε κι' αὐτοί.

Νὰ στρατός, ὅλοι διαλεχτοί ! Μ' αὐτούς, ἔτσι ἀρειμανίους, χοντρούς, ἄγριους μ' ὅλο τὸν κόσμο θὰ τὰ βάζανε...

Πολλοὶ μεγάλοι, ποὺ τρέχανε μπρός, μιμόντουσαν τοὺς μικρούς. Εἴχανε χωθεῖ στὴ μέση καὶ ἐξείχανε σὰ στύλοι τηλεγραφικοὶ μέσα στὰ στάχια. Πηδούσανε καὶ αὐτοὶ σὰν τοὺς μικροὺς καὶ φαινόντουσαν σὰ γρηὲς φοράδες νὰ κάνουν κινήματα καὶ πηδήματα πουλαριῶν.

Οἱ σημαιοφόροι γεμάτοι ἱδρώτα καὶ σκόνη ἀδελφωμένοι, χωρὶς σακάκι καὶ μὲ ξεκούμπωτο γελέκο, σήκωναν τὶς σημαῖες ψηλά.

Ἕνας χοντρός, στρογγυλοπρόσωπος μὲ κοιλιὰ σὰ βαρέλι ποτοπωλείου, βαλμένο ὄρθιο, φώναζε μὲ μιὰ φωνὴ σουβλερὴ ἀλλὰ καὶ βραχνή :

— Τοὺς φάγαμε.

Ὁ Λαγκᾶς θυμήθηκε, ὅτι αὐτὴ τὴ φωνή, αὐτὰ τὰ λόγια κι᾽ αὐτὸν τὸν ἄνθρωπο τὸν εἶχε δεῖ καὶ τὰ εἶχε ἀκούσει σὲ μιὰ πολιτικὴ διαδήλωση.

Στὴ μέση εἴταν ὅλο ἄντρες. Πιασμένοι ἀπ᾽ τὰ χέρια, ἀγκαλιασμένοι, περνούσανε τραγουδῶντας, φωνάζοντας σὰ μεθυσμένοι. Εἴταν ὅλα τὰ ἐπαγγέλματα ἀνακατωμένα. Ἄντρες μὲ ποδιὰ μπακάλη εἴτανε ἀγκαλιασμένοι μὲ ἄντρες μὲ κούκους καὶ χοντρὸ σακάκι μαῦρο. Ἄλλοι μὲ ροῦχο τεχνίτη, μὲ μανάβηδες, χασάπιδες. Ὅλα τὰ ἐπαγγέλματα εἴταν ἐκεῖ μεθυσμένα ἀπὸ ἐνθουσιασμό.

Τὴν οὐρὰ τὴν ἀποτελοῦσε ἕνας σωρὸς ἀπὸ γέρους. Συζητούσανε. Ἕνας ἔλεγε :

— Στὴν κόκκινη μιλιὰ θὰ τοὺς πᾶμε, αὐτό....

Ὁ Λαγκᾶς θυμήθηκε τὸν ψάλτη.

Ἀφοῦ εἶδε τὸν κόσμο, τὸ πλῆθος ἔτρεξε ἐμπρός, στὸ θόρυβο.

Σὲ λίγο, χωρὶς οὔτε αὐτὸς νὰ τὸ καταλάβει, εἶχε ἑνωθεῖ ἡ φωνή του μὲ τὶς φωνὲς τῶν ἄλλων.

Εκοίταξε τὸ Μανώλη. Αὐτὸς ἀκολουθοῦσε γελαστός. Δὲ φώναζε. Ἡ χαρά του φαινότανε στὸ πρόσωπο.

— Ἐμπρὸς καὶ σύ, τί κάθεσαι! τοῦ εἶπε.

— Πάψανε τὰ ψέμματα, βλέπω, τοῦ ἀπάντησε αὐτός, χωρὶς νὰ κάνει κεῖνο ποὺ τοῦ εἶπε.

Ἕνας πυροβολισμὸς ἀκούστηκε,

Πολλοὶ ταραχτήκανε καὶ διστάσανε νὰ προχωρήσουν. Κοιτάξανε γύρω τους. Εἴδανε ἄλλους μεθυσμένους ἀπὸ ἐνθουσιασμὸ νὰ φωνάζουν:

— Βάρα μωρέ! βάρα! ρίξε!

Γυρίσανε καὶ αὐτοὶ πρὸς τὸ μέρος τῶν πυροβολισμῶν καὶ φωνάξανε με μιὰ φωνή, ποὺ κλονιζότανε, χωρὶς βάση:

— Βάρα, βάρα!

Ἕνας κρότος κουμπούρας σὲ λίγο βρόντησε, ἔπειτα ἄλλος, ἄλλος. Μύρισε μπαροῦτι.

— Νά μυρουδιά! Οὔμ!

— Ψυχή μου μυρουδιά!

Σήκωναν τὸ κεφάλι ψηλὰ γιὰ νὰ πάρουνε μυρουδιὰ καὶ ἔκαναν ὅτι τοὺς ἀρέσει.

- Πούφ! βρώμησε ὁ τόπος! εἶπε ὁ Μανώλης στὸ Λεωνίδα.

Ἕνα βεγκαλικὸ κόκκινο ἔλαμψε πάνω στοὺς ἴσκιους ἑνὸς καταστήματος. Ἕνας κοντόχοντρος μὲ γένεια μαύρα, κοντά, εἶχε ξεφυτρώσει ἀπὸ ἕνα παραθυράκι ποὺ εἴτανε κεῖ ἐπάνω στοὺς ἴσκιους καὶ φώναζε, κουνῶντας τὸ φώσφορο:

— Ζήτω ἡ Κρήτη, παιδιά! Ζήτω ἡ Μακεδονία καὶ ἡ Ἤπειρος!

Οἱ μάγκες μαζευτήκανε ἀπὸ κάτω καὶ φωνάζανε ζήτω, στρώχνοντας ὁ ἕνας τὸν ἄλλον, γιατὶ τὸ θειάφι κυλοῦσε ἀναμμένο ἀπὸ τοὺς ἴσκιους κάτω.

Ἡ διαδήλωση σιγὰ σιγὰ σταμάτησε κεῖ γιὰ λίγο.

Ἕνας ψηλός, ἄγριος, μὲ μορφὴ ροπαλοφόρου, ἔσχισε τὸ πλῆθος τῶν παιδιῶν.

— Ζήτω καὶ τοῦ Ντεληγιάννη! Ζήτω! φώναξε μὲ φωνὴ σχισμένη σὲ χίλιες μεριές.

— Ζήτω! φωνάξανε οἱ μάγκες πάντα πρόθυμοι.

— Ἐμπρός. ἐμπρός! ἐφώναζε τὸ πλῆθος.

Θέλανε νὰ προχωρήσουν.

Ἡ διαδήλωση, ἀφοῦ ἐξωγκόθηκε, ἐκίνησε.

Ἕνας βελαδοφόρος, κοντὸς μὲ γυαλιά, προχώρησε γρήγορα λίγο ἐμπρὸς ἀπ' τὸ πλῆθος, ὕστερα στράφηκε σ' αὐτὸ καὶ βγάζοντας τὸ καπέλο του, ἔρριξε αὐτὴ τὴ φωνὴ στὸν ἀέρα:

— Ζήτω τοῦ βασιλέως μας.

Μὲ μιᾶς τότε, σὰ νὰ συγκρουσθήκανε σὲ ἐργοστάσια Τιτάνων βαρειὰ σιδερένια σφυριὰ μὲ ἀμώνια, μιὰ κραυγὴ σιδερένια ἐγέμισε τὴν ἀτμοσφαίρα.

Καὶ ἡ κραυγὴ αὐτὴ φάνηκε, ὅμοια μὲ μυριάδες, ἑνωμένους, ἀερινοὺς στύλους, νὰ στήριξε τὸ ὄνομα κεῖνο ποὺ πετάχτηκε ψηλὰ στὸν ἀέρα.

Οἱ ἐπίστρατοι πλημμυρούσανε τὴν Ἀθήνα. Τὰ τάγματα φεύγανε γιὰ τὰ σύνορα.

Ὁ κόσμος εἴτανε πιὸ νευρικὸς τώρα. Κάθε μέρα γινόντουσαν διαδηλώσεις. Ἀπὸ ὅλα τὰ μέρη τῆς σκλαβωμένης Ἑλλάδας ἐρχόντουσαν ἐθελοντές. Βράκες, φουστανέλλες, κόκκινα ζουνάρια, σκούφιες, μαντίλια μαύρα Κρητικῶν, ὅλες οἱ φορεσιὲς τῶν Ἑλλήνων εἴταν ἐκεῖ ἀνακατωμένες στὶς διαδηλώσεις μὲ τὰ φράγκικα ρούχα, μὲ τὶς ρεμπούπλικες καὶ τὰ ὑμίψηλα τῶν Ἀθηναίων.

— Ζήτω ὁ πόλεμος! αὐτὴ ἡ φωνὴ κυριαρχοῦσε.

Τὸ Μανώλη τὸν πῆρε μιὰ σειρὰ ἀπ' τὶς ἡλικίες ποὺ προσκαλέσανε. Ἔφυγε γιὰ νὰ παρουσιαστεῖ.

Ὁ Λεωνίδας ἔμεινε μόνος, γυρίζοντας στοὺς δρόμους.

Καὶ καθὼς γύριζε λυπημένος, εἶδε μιὰ γραμμὴ ἀπὸ ἁμάξια γεμάτα κιβώτια καὶ ξυλοκρέβατα. Εἴτανε τοῦ χειρουργείου.

Αἰσθάνθηκε φρίκη στὴν ἐμφάνιση τῶν κιβωτίων, ποὺ μυρίζανε φάρμακα, καὶ τῶν ξυλένιων κρεβατιῶν.

Φαντάστηκε τὸν ἑαυτό του ξαπλωμένο σ' ἕνα ἀπ' ἐκεῖνα τὰ κρεβάτια...

Ξαφνικὰ πετάχτηκε. Ἀπὸ ἕνα δρόμο τέσσερες ἄντρες ἔφερναν πάνω σένα ἀπ' ἐκεῖνα τὰ κρεβάτια ἕνα νέο! Αὐτὸ ποὺ σκεπτόνταν ἄρχισε νὰ γίνεται. Πλησίασε. Εἴταν ἐπίστρατος καὶ εἶχε πληγωθεῖ κατὰ λάθος ἀπὸ πυροβολισμοὺς ἄλλων ποὺ ἔφευγαν.

Ἀκολούθησε λίγο καὶ αὐτός. Ἔβλεπε τὴ μορφὴ τὴν κίτρινη τοῦ νέου, τὰ μάτια του τὰ κλειστά.

Ἄξαφνα τοῦ φάνηκε, καθὼς κοίταζε τὸν πληγωμένο, νὰ εἶνε αὐτὸς ὁ ἐξάδελφός του ὁ Μανώλης...

Ἐφοβήθηκε. Εἴτανε κακὸ αὐτὸ γιὰ τὸν Μανώλη! Θυμήθηκε καὶ τὸ μαῦρο πανί. Εἴταν ἀδύνατο, ὁ δυστυχὴς Μανώλης κάτι κακὸ θὰ πάθαινε.

Ἡ ἐνθύμηση τοῦ μαύρου πανιοῦ, ὁ στρατιώτης ὁ πληγωμένος καὶ ἄλλα μικρὰ τὸν κυκλώσανε. Θέλησε νὰ διώξει αὐτὲς τὶς σκέψεις, ἀλλὰ δὲ μπόρεσε σὰν ὁ νοῦς του νὰ τοῦ πήγαινε ἐνάντια, νὰ μὴν τὸν ἄκουγε, καὶ μὲ κάποια μανία νὰ τοῦ τὶς ξανάφερνε. Καὶ ἀκόμα τὸν αἰσθανότ ινε, στὸ κάθε πάλεμα ποὺ ἔκανε νὰ τὶς διώξει, νὰ προχωρεῖ γιὰ νὰ βρεῖ καὶ ἄλλα πολλά, ποὺ νόμιζε, γιὰ τὸν ἑαυτό του, κακά.

\\\

Ὁ Μανώλης ἔφευγε καὶ αὐτός. Ἦρθε καὶ ὁ πατέρας του. Μαζὶ ἤρθανε καὶ ἄλλοι ἐπίστρατοι.

Ὁ Λεωνίδας εἶδε ἕνα μὲ λαιμὸ μακρὺ μακρὺ καὶ θυμήθηκε μιὰ μέρα γεμάτη εὐτυχία.

Εἶδε τὴν κόρη τοῦ Πορταλιᾶ καὶ τὴν ἐξαδέλφη του σκυμμένες στὸ παράθυρο. Αὐτὸς μὲ τὸ μακρὺ λαιμὸ χτυποῦσε τὸ τύμπανο.

Τὸν κοίταξε μὲ ἀγάπη καὶ θέλησε νὰ τὸν γνωρίσει. Τοῦ μίλησε γιὰ κείνη τὴ διασκέδαση.

— Ἀ, ναί! εἶπε αὐτός, κουνῶντας τὸ κεφάλι.

Φαινότανε λυπημένος Εἶχε ἀφήσει πίσω γυναίκα καὶ δυὸ παιδιά.

Συνοδέψανε τὸ Μανώλη ἴσαμε τὸν Πειραιᾶ. Ὁ Λεωνίδας εἶδε τὰ μάγουλά του νὰ εἶνε πιὸ κόκκινα. Μὲ τὴ βία θὰ κρατοῦσε τὰ δάκρυα. Ὁ πατέρας του τοῦ ἔκανε καρδιά.

— Γιὰ τὴν πατρίδα, τοῦ ἔλεγε, τὸ καθῆκόν σου, παιδί μου, νὰ κανεις.

Ἄξαφνα, κοντὰ στὴν ἀποβάθρα τοῦ Τζελέπη, ἕνας λοχίας τοῦ πεζικοῦ, ξανθὸς μὲ γαλανὰ μάτια, φώναξε τὸ Λαγκᾶ. Εἴτανε ἕνας φίλος του, παλαιὸς συμμαθητής του. Λεγότανε Πουλόπουλος. Σφίξανε μὲ ἀγάπη τὰ χέρια. Ἔφευγε καὶ αὐτὸς γιὰ τὰ σύνορα. Εἶχε τὸ ὅπλο καὶ τὸ σάκκο στοὺς ὤμους. Τοῦ σύστησε τὸν ἐξάδελφό του.

— Νὰ τὸν προσέχεις, τοῦ εἶπε μὲ γέλιο, ποὺ εἶχε καὶ λύπη μέσα.

Ὁ Μανώλης εἴτανε στὸ λόχο του.

— Μεῖνε ἥσυχος.

Μιὰ ζητωκραυγὴ ἀκούστηκε. Ἕνα πλοῖο γεμάτο ἀπὸ στρατιώτες εἴταν ἕτοιμο νὰ φύγει.

— Σεῖς μὲ ποιὸ θὰ φύγετε; ρώτησε ὁ Λαγκᾶς τὸ λοχία.

— Νά, μὲ κεῖνο τὸ μεγάλο. Στοὺς μεγάλους μεγάλο...

Ἐχωρίσθηκαν ἀφοῦ σφίξανε τὰ χέρια καὶ εὐχηθήκανε καλὴ ἀντάμωση.

Ὁ Λαγκᾶς εἶδε τὸ Μανώλη νὰ κάθεται κοντὰ στὸ λοχία στὴ βάρκα. Αὐτὸ τὸν εὐχαρίστησε· θὰ εἶχε φίλο καὶ συντροφιά.

Ἂν δὲν εἴταν ἔτσι, θὰ αἰσθανότανε κάτι βαρὺ ἀπὸ πάνω του· νὰ τὸν σφίγγει.

Ὅταν φθάσανε στὴν Ἀθήνα, ὁ Λεωνίδας δὲν ἀκολούθησε τοὺς ἄλλους· θέλησε νὰ τρέξει μόνος.

Μελαγχολία τὸν βάρυνε καὶ αἰσθανότανε κάποτε τὰ μάτια του νὰ ὑγραίνουν. Ὁ καϋμένος ὁ Μανώλης! Ἔφερνε μὲ τὸ νοῦ του τὶς κινήσεις, τὴ λύπη ποὺ εἶχε ποὺ ἔφευγε, τὰ κόκκινα μάγουλά του, καὶ οἱ ἐνθυμήσεις αὐτὲς τὸν ἐπλήγωναν.

Λυπότανε ποὺ δὲν τὸν περιποιήθηκε περισσότερο. Τοῦ ἦρθανε στὸ νοῦ του καὶ κεῖνα ποὺ τοῦ φάνηκε νὰ εἶδε καὶ μὲ τρόμο ἐκοίταξε στὸ μέλλον, στὸ ἄγνωστο.

Περιπλανήθηκε στοὺς δρόμους.

Ὁ καιρὸς εἴτανε πολὺ πένθιμος. Σύννεφα μεγάλα γυρίζανε στὸν οὐρανὸ καὶ ἀέρας φυσοῦσε δυνατὸς καὶ ψυχρὸς πολύ. Οἱ πλάκες, οἱ δρόμοι, τὰ σπίτια τοῦ φαινόντουσαν πιὸ ἄσπρα, σὰν νὰ ἔχαναν τὸ χρῶμα τους στὸ κάθε φύσημα τοῦ ἀνέμου.

Ὁ ἥλιος, κάποτε φαινότανε, καὶ πάλι γρήγορα κρυβῶταν.

Τοῦ φαινότανε, ὅτι ποτὲ πιὰ ὁ καιρὸς δὲ θὰ γινόταν ἥσυχος, καλός, μὲ λαμπρὸ ἥλιο.

Μετὰ πολλὴ περιπλάνηση γύρισε νὰ πάει σπίτι του. Ἐπεθύμησε νὰ βρεθεῖ κοντὰ στοὺς δικούς του.

Σὲ μιὰ γωνιὰ ἑνὸς δρόμου, εἶδε πέντε ἔξη μάγκες νὰ ἔχουνε περικυκλώσει ἕνα μικρὸ κοτόπουλο ἑτοιμοθάνατο. Εἶχε τὰ μάτια κλεισμένα καὶ ἔτρεμε. Στάθηκε ἀπὸ πάνω καὶ σκέφθηκε νὰ τὸ βοηθήσει.

Ἔδωσε μιὰ πεντάρα σ' ἕνα παιδὶ νὰ τοῦ πάρει λίγο ρούμι. Ὁ μικρός, ἕνας ξανθὸς μάγκας μὲ γυμνὰ πόδια, τὴν πῆρε καὶ ἔτρεξε σ' ἕνα μπακάλικο, ποὺ εἴτανε στὴ γωνιά. Ἕνας ἄλλος ἀδύνατος ψηλός, μὲ πράσινα μάτια καὶ μεγάλη μύτη, εἶπε σιγά:

— Πάει ἡ ψηλή !

Τὸ μικρό ἔφερε γρήγορα τὸ ρούμι καὶ ὁ μεγάλος μάγκας, ἀφοῦ τὸ πῆρε καὶ τὸ μύρισε μὲ ἡδονή, ἄνοιξε τὴ μύτη τοῦ πουλιοῦ καὶ τοῦ ἔρριξε μιὰ σταγόνα. Τὸ πουλὶ κινήθηκε χωρὶς νὰ ἀνοίξει τὰ μάτια του. Πάλι ὁ μάγκας τοῦ ἔρριξε μιὰ σταγόνα ρούμι. Ἄξαφνα τὸ κοτόπουλο ἐτέντωσε τὴ φτερούγα του τὴ μιὰ καὶ ὕστερα τὰ πόδια του πολύ, πολύ ..

— Πάει, ψόφησε, εἶτε ἕνας διαβάτης, ποὺ εἶχε σταθεῖ καὶ ἔβλεπε.

Ὁ Λαγκᾶς λυπήθηκε. Μὴ τὸ σκότωσε τὸ ρούμι ;

Τὸ κοτόπουλο ἔμεινε ἀκίνητο, τεντωμένο. Ὁ μάγκας, ὁ μεγάλος, ἀφοῦ ρούφηξε τὸ ρούμι σύροντας τὰ πόδια τοῦ κοτόπουλου, εἶπε μὲ φωνὴ κωμική, θαυμαστική :

— Πωπώ, κάτι ξυλοπόδαρα !

Πέρασε ἀπ᾽ τὸ μπακάλικο τοῦ φίλου του. Τὸν βρῆκε νὰ διαβάζει ἐφημερίδα. Ἅμα τὸν εἶδε τὴν ἄφησε μὲ ἀγανάκτηση.

— Βρὲ ἀδερφέ, αὐτοὶ δὲν ξέρουνε τὶ γράφουνε ! εἶπε. Ἕνας πατριώτης μου μοῦ ἔλεγε, ὅτι δὲν ξέρω πόση ὥρα χρειάστηκε νὰ περάσει τὸ Τουρκικὸ ἱππικὸ ἕνα γεφύρι καὶ αὐτὲς λένε, ὅτι δὲν ἔχει παρὰ λίγους καὶ μὲ ψωριάρικα ἄλογα. Ποὺ στὸ διάβολο τὰ εἴδανε αὐτοί ; Στὰ σύνορα ;

Ὁ Λαγκᾶς εἶχε διαβάσει καὶ αὐτὸς ἕνα τέτοιο.

Ὁ φίλος του ξακολουθοῦσε.

— Ξέρεις καὶ τὸ ἄλλο ; Εἶχες δεῖ στὶς ἐφημερίδες ὅτι φέρανε κανόνια νέα ; Αἴ, μάθε ὅτι εἶνε ψέματα. Κάποιος ἀπ᾽ τὸ ὑπουργεῖο μοῦ τὸ εἶπε !

Ὁ Φαλίδης εἶχε δίκαιο. Καὶ τοῦ Λαγκᾶ τοῦ φαινόταν ὅτι ἡ κυβέρνηση γελοῦσε τὸ λαὸ καὶ ὅτι περίμενε νὰ τῆς δέσουνε τὰ χέρια τὰ μεγάλα κράτη.

Καὶ ἂν τῆς τὰ ἔδεναν, καλά, ἂν ὅμως ὄχι ; Τί θὰ γινότανε τότε ;

Εἴχαν ἀρχίσει παράπονα οἱ στρατιῶτες γιὰ τὸ ψωμί. Εἴτανε λάσπη σωστή. Ἀπὸ τώρα ; Ἂν περνοῦσε λίγος καιρὸς ἀκόμα, ἢ ἂν ἄρχιζε ὁ πόλεμος ;

Αὐτὰ σκέπτονταν ὁ Λαγκᾶς, καὶ θυμήθηκε τὴν ἀπειθαρχία τοῦ στρατοῦ. Εἶδε πάλι τὸν ἐπίστρατο πληγωμένο ἀπ' τοὺς ἄδελφούς του.

Κανένα δὲν ἄκουγαν ἐδῶ· ἐκεῖ κάτω τί θὰ γινόταν ; Ἂν καμμιὰ ἧττα ;...

— Ὁ Θεὸς νὰ μᾶς φυλάξει ἀπὸ τέτοια δυστυχία ! εἶπε σιγά.

Ἦρθε ἡ 25 Μαρτίου. Ὅλοι περίμεναν ν' ἀρχίσει τὸ τουφέκι αὐτὴ τὴν ἡμέρα.

Στὴ μητρόπολη χιλιάδες κόσμου εἴχανε μαζευτεῖ.

Ὁ λαὸς ἐδέχτηκε τὸ βασιλέα μὲ ζητωκραυγὲς ὑπὲρ τοῦ πολέμου. Ἐπίσης καὶ τὸν πρωθυπουργό. Ὕστερα, ὁ λαός, ἐστεφάνωσε τοὺς ἀνδριάντας τοῦ Ρήγα καὶ τοῦ Κοραῆ.

Ὁ Λαγκᾶς ἐνθουσιάστηκε, ὅπως ὅλο τὸ πλῆθος.

Ξαφνικὰ ὁ ἐνθουσιασμός του ἔπεσε. Μιὰ σφαίρα θὰ τὸν ἔκανε νὰ δεῖ πόσο ψεύτικος εἴταν ὁ κόσμος !

Τὸ βράδι ἄκουσε τὸν καθηγητὴ νὰ λέει ὅτι πολλοὺς Τούρκους τοὺς ἔπερναν μὲ τὴ βία στὸ στρατό. Αὐτὸ τοῦ ξύπνησε καὶ ἄλλες του ἰδέες.

Καὶ αὐτοὶ εἴταν ἄνθρωποι, καὶ αὐτοὶ εἶχαν ὄνειρα, ἐλπίδες. Πίσω τους θὰ τρέμανε γι' αὐτοὺς φτωχὲς μητέρες, παιδιά, γυναῖκες ! Καὶ ἂν κανεὶς ἀπ' αὐτοὺς ἐδειλίαζε ; Ἤθελε τὴ ζωή

του; Θάνατος! Θάνατος σὲ κεῖνον, ποὺ θέλει τὴ ζωή, ποὺ ἀρνιέται νὰ σκοτώσει τὸν ὅμοιό του ἐν ὀνόματι τῆς πατρίδος καὶ τοῦ νόμου! Τῆς πατρίδας! Τὴ λένε μητέρα! μητέρα ὅμως ποὺ τρώει τὰ παιδιά της.

Ἕναν καιρὸ ὑπῆρχε δικαιολογία σὲ ὅλα αὐτά. Τώρα ὅμως; Θυμήθηκε τὰ λόγια τοῦ Ἀριδᾶ. Ἔχουνε συμφέρο πολλοὶ νὰ ὑπάρχουν οἱ στρατοί, τὰ ἅρματα, ἡ μεγάλη ψευτιά, γιατί, ἂν πάψουν αὐτὰ παύει καὶ ἡ ἀρχή τους! Εἶνε καιρὸς ὅμως νὰ τελειώσουν αὐτά, εἶνε καιρὸς νὰ ἀρχίσει ἄλλος πόλεμος, ὁ πόλεμος πιὸ ἔθνος νὰ δώσει στὴν ἀνθρωπότητα τὸ μεγαλύτερο γιατρό, τὸν ἐφευρέτη, τὸ φιλόλογο, τὸ φιλόσοφο. Ποιὸς θὰ ἀνακουφίσει τοὺς δυστυχεῖς, ποιὸς θὰ δώσει ζωὴ καὶ ὄχι νὰ ἀφαιρέσει. Κράτη, πλούσια κράτη, ξοδεύουνε ἑκατομμύρια γιὰ στόλους, γιὰ μπαροῦτι, ἐνῶ ἔχουνε χιλιάδες φτωχοὺς ποὺ πεθαίνουν ἀπ' τὴν πείνα, χιλιάδες δυστυχισμένους ποὺ μαῦτὰ τὰ χρήματα μπορούσανε νὰ τοὺς κάνουν νὰ δοῦνε κι' αὐτοὶ τὴ ζωὴ γλυκειά,

Καὶ ὁ Λαγκᾶς ἔκανε μὲ τὸ νοῦ του καὶ μιὰ εἰκόνα. Ἐδῶ ἕνας φτωχὸς πεθαίνει ἀπ' τὴ δυστυχία καὶ γιὰ νὰ κρατηθεῖ στὴ ζωή, νὰ ἔρθει στὰ καλά του, ἔχει ἀνάγκη ἀπὸ λίγα χρήματα, ἐκεῖ πέρα σ' ἕνα λόφο, ἢ σ' ἕνα πλοῖο, κάποιος μὲ φτερὰ κοκόρου καὶ μὲ χρυσᾶ, ἀνεβαίνει. Τὸ πλοῖο κανοβολεῖ. Ὁ καπνὸς ποὺ βγαίνει, ὁ κρότος ποὺ ἔγινε, στοιχίζουνε πολλὲς λίρες, καὶ γιὰ νὰ βγοῦν ἱδρώσανε πολλοί, πολλοὶ ἄνθρωποι, στενάξανε.

Καὶ ὁ φτωχὸς πεθαίνει ἀπ' τὴν πεῖνα, κοιτάζοντας αὐτὸν τὸν καπνὸ ποὺ διαλύεται στὸν ἀέρα.

Ἄφησε τὶς σκέψεις αὐτὲς καὶ ἔμεινε ἔτσι χωρὶς νὰ σκέπτεται. Τὸν ἔπιασε νύστα. Ἄξαφνα τὸν πῆρε ὁ ὕπνος, ἢ πέρασε αὐτὸς διαβατικός, γρήγορος.

Στὸ στιγμαῖο αὐτὸν ὕπνο εἶδε μιὰ καμήλα ἀποκρηάτικια νὰ χοροπηδᾶ, χτυπῶντας μανιακὰ τὶς μασέλες της ...

Οἱ μικροσυμπλοκὲς καὶ κάτι μάχες μὲ τοὺς ἀντάρτες στὰ σύνορα,εἴτανε τὸ προανάκρουσμα τοῦ πολέμου. Μιὰ μέρα ἄναψε ξαφνικὰ τὸ τουφέκι. Οἱ Τοῦρκοι πρῶτοι ἀρχίσανε. Ἕνα πλοῖο στὸν Ἀμβρακικὸ βυθίστηκε καὶ πολλοὶ ἐπιβάτες σκοτωθήκανε ἀπ' τοὺς πυροβολισμοὺς τῶν Τούρκων.

Φωτιὰ τότε σ' ὅλη τὴν γραμμή.

Ἡ Ἑλληνικὴ κυβέρνηση γιὰ λίγο φάνηκε σὰ νὰ ξύπνησε, σὰ νὰ τίναξε τὴ νάρκη, ἀλλὰ γιὰ λίγο.

Ἔδωκε διαταγὴ νὰ ἀρχίσει τὸ πῦρ παντοῦ, ἀφοῦ ἄλλοι πρῶτοι ἀρχίσανε. Ὁ λαὸς εἴτανε τρελὸς ἀπ' τὴ χαρά.

— Ἐπὶ τέλους ! ἔλεγαν.

Χιλιάδες ἐθελοντές, ντόπιοι καὶ ξένοι, φεύγανε. Τὸ ζήτω καὶ τὰ τραγούδια ἔκαναν τὸν πόλεμο νὰ φαίνεται πανηγύρι. Ἀλλὰ παντοῦ σύγχιση, παντοῦ ἀταξία !

Ὁ Λαγκᾶς ἄκουσε τὸν Ἀριδᾶ νὰ λέει, ὅτι εἴταν ἀδύνατον ἕνας στρατιωτικὸς καλὸς νὰ μὴ βλέπει καταστροφὴ ἀπ' αὐτὰ τὰ μαζέματα,ποὺ ἄλλο δὲν εἴχανε παρὰ τὸν ἐνθουσιασμό τους. Ὅταν ὁ ἐνθουσιασμὸς πέσει ἀπὸ τὴν κακονύχτια καὶ ἀπὸ πολλὰ ἄλλα, τί θὰ μείνει στοὺς στρατιώτες αὐτούς ; Πολλοὶ ἀπ' αὐτοὺς πρώτη φορὰ ἔπιαναν τουφέκι στὸ χέρι τους καὶ πολλοί, πάλι, εἴχανε χρόνια νὰ γυμνασθοῦνε . . .

Ξαφνικὰ ἕνα παράρτημα βγῆκε. Νίκη, νίκη παντοῦ ! Σταθμοὶ πολλοὶ κυριευτήκανε, ὁ Μενεξὲς ἔπεσε !

Ὁ Λαγκᾶς καθότανε στὸ γραφεῖο τοῦ θείου του καὶ ἔγραφε μιὰ ἐπιστολὴ στὸν πατέρα τοῦ Μανώλη.

Ἄξαφνα μιὰ βουή, σὰ θάλασσας ποὺ ἀγριεύει, ἔφθασε στὰ αὐτιά του. Ἔπαψε τὸ γράψιμο γιὰ νὰ ἀκροαστεῖ Δὲν εἶχε ἀπατηθεῖ. Ἡ βουὴ δυνάμωνε. Σηκώθηκε, καὶ καθὼς ἄνοιξε

τὸ παράθυρο βουὴ μεγάλη, φωνὲς ριχτήκανε στ' αὐτιά του καὶ γεμίσανε τὸ δωμάτιο.

— Τί νὰ τρέχει ; ρώτησε τὸν ἑαυτό του.

Σκέφθηκε μήπως νίκησαν οἱ Ἕλληνες ..

Ὁ δρόμος εἴταν ἔρημος. Δυὸ παιδιά, τὸ ἕνα κρατῶντας ἕνα τσουβάλι γεμάτο ροκανίδια, ποὺ πολλὰ κρεμόντουσαν ἀπὸ τὶς τρύπες τοῦ τσουβαλιοῦ κατσαρωτὰ ἀπ' ἔξω, σὰ γλῶσσες, περάσανε τρέχοντας. Τὸ μακρὺ σακκὶ χτυποῦσε στὰ πόδια τοῦ παιδιοῦ, καθὼς αὐτὸ ἔτρεχε.

Ἡ βουὴ μεγάλωσε ἀκόμα. Μὰ σὰ ν'ἄκουσε καὶ ζητωκραυγές.

Νὰ εἴταν ἐθελοντές, ἢ νίκησαν ;

Ἔκανε νὰ σηκωθεῖ καὶ νὰ κλείσει τὸ παράθυρο, ὅταν βλέπει τὸν καθηγητὴ νὰ ἔρχεται κρατῶντας ἕνα χαρτὶ στὸ χέρι. Παράρτημα.

— Νίκη ! Νίκη ! τοῦ ἐφώναξε κουνῶντας τὸ χαρτί.

Ὁ Λαγκᾶς μὲ μιὰ πλημμύρα εὐχαρίστησης, ἐνθουσιασμοῦ, ἔσκυψε ἀκόμα.

— Νίκη σωστή ! πήραμε σταθμούς, αἰχμαλώτους, πάει ὁ Μενεξές !

Ὁ Μενεξὲς αὐτὲς τὶς ἡμέρες, μ' ὅλο τὸ γλυκό του ὄνομα, εἶχε γίνει φόβητρο ! Μενεξὲς ἐδῶ, Μενεξὲς ἐκεῖ, ὅλο τὸ ὄνομά του ἀκουγόταν.

Ὁ Λαγκᾶς ἅρπαξε τὸ καπέλο του, ἔσχισε τὴν ἐπιστολή, φώναξε ἔξω ἀπ' τὸ δωμάτιο τοῦ θείου του, ποὺ εἴτανε μέσα, ὅτι νικήσανε καὶ ὥρμησε κάτω. Ὁ πατέρας του, ἡ μητέρα του καὶ ἡ θεία του εἴχανε βγεῖ ἔξω. Ὁ θεῖος του εἴτανε μόνος ἐκεῖ, ἀδιάθετος.

Στὴ σκάλα λίγο ἔλειψε νὰ συγκρουστεῖ μὲ τὸν καθηγητή. Πῆρε τὸ παράρτημα ἀπ' τὰ χέρια του καὶ διάβασε.

— Νίκη παντοῦ ! Ἀλλ' ὁ Μενεζὲς γιὰ νὰ κυριευτεῖ χρειάστηκε νὰ πέσουνε ὀγδόντα Ἕλληνες νεκροὶ καὶ τριακόσιοι πληγωμένοι.

Συγκινήθηκε. Εΐτανε πολλοὶ γιὰ τὴ μικρὴ Ἑλλάδα !

Ὁ καθηγητὴς τοῦ εἶπε, πὼς ἔτσι ἡ νίκη πληρώνεται.

Ὁ Μανώλης ; Μὴν εἴτανε μαζὶ καὶ αὐτός ;

Βγῆκε ἔξω, ἐνῷ ὁ καθηγητὴς ἀνέβαινε πάνω. Ὁ μικρὸς ὑπηρέτης εἶχε γίνει ἄφαντος. Ἴσως εἴτανε στὴ διαδήλωση. Ἀπ' τὴν ἡμέρα ποὺ εἴχανε ἀρχίσει οἱ διαδηλώσεις, αὐτὸς χανότανε ἀπ' τὸ σπίτι.

Μιὰ μέρα, ὁ Λαγκᾶς τὸν εἶδε κατακόκκινο νὰ φωνάζει μὲ ἄλλους πολλούς, ἐμπρὸς ἀπὸ μιὰ διαδήλωση : — Ζήτω ὁ πόλεμος ! Τοῦ ἔπιασε τότε τὰ αὐτιὰ καὶ τοῦ τὰ τράβηξε, τὰ τίναξε.

Δὲν εἶχε προχωρήσει πολλὰ βήματα καὶ ἄκουσε τὸ ὄνομά του.

Εἴταν ὁ τελειόφοιτος τῆς Νομικῆς.

— Τοὺς ρημάξαμε ! τοῦ φώναζε.

Ὁ Λαγκᾶς τὸν εἶδε ἄγριο μὲ στριμμένο μουστάκι. Κουνοῦσε καὶ τὴ μαγκούρα του σὰ νὰ ἔπαιζε σπαθί.

Δώσανε τὰ χέρια.

— Μωρὲ τὄλπιζες ! Εἶδες τί νίκη ! ὕστερα, κατεβάζοντας τὸν τόνον τῆς φωνῆς του :

— Εἴτανε ὅσο νὰ τοὺς πάρουμε τὸ θάρρος καὶ τώρα ποὺ τοὺς τὸ πήραμε, δὲ θὰ σταθοῦμε οὔτε στὴ Θεσσαλονίκη...

— Ζήτω ὁ Ἑλληνισμός, ἀκουγόντουσαν φωνές.

Ὅλοι γελαστοί, πολλοὶ ἀρειμάνιοι. Ἄλλοι μὲ γουρλωμένα μάτια, στηλωμένα στὸ κενό Ποιὸς ξέρει ποὺ θὰ βρισκόντουσαν καὶ πόσους Τούρκους θὰ ξάπλωναν χάμω !

Καὶ τί κόσμος ; Γέροι, νέοι, παιδιά, ἄντρες, Κύπριοι, Κρητικοί, Στενημαχίτες καὶ ἄλλοι, ἀποτελοῦντες ἕνα μωσαϊκὸ ρούχων, τρέχανε, μιλούσανε, ζητωκραυγάζανε.

Ξαφνικά, μιὰ σημαία φάνηκε νὰ κυματίζει πάνω ἀπ' τὰ κεφάλια. Μὲ μιᾶς σχηματίστηκε διαδήλωση. Οἱ ρήτορες πάλι φανήκανε.

Ὁ Λαγκᾶς στενοχωρέθηκε σ' ἕνα λόγο ποὺ ἔβγαλε κάποιος ἀπ' αὐτοὺς καὶ ἀπεσύρθηκε μὲ κόπο ἀπ' τὸ πλῆθος.

Πέρα λίγο ἀπ' ἐκεῖ, εἶδε τὸν Ἀριδᾶ. Περπατοῦσε αὐτὸς σιγὰ σιγὰ μὲ τὰ χέρια πίσω.

Κοντὰ στὸν Ἀριδᾶ ὁ ἐνθουσιασμὸς τοῦ Λεωνίδα μάζεψε τὰ φτερά του.

— Πῶς σᾶς ἐφάνη αὐτὴ ἡ νίκη ; τὸν ρώτησε.

— Αὐτὰ δὲ σημαίνουν τίποτα· ἔχουμε μάχες πίσω.

Οἱ καμπάνες τῶν ἐκκλησιῶν ἐσήμαναν. Ἡ φωνή τους ἀνακατώθηκε μὲ τὴ βουὴ τοῦ πλήθους, ποὺ συγκινήθηκε καὶ ἀπὸ θρησκεία καθὼς καὶ ἀπὸ πατρίδα.

Ὁ Λαγκᾶς καὶ ὁ φίλος του διακόψανε τὴν ὁμιλία. Ἡ φωνὴ τοῦ ρήτορα ἔφθανε σβυστὴ ἴσαμε κεῖ.

Οἱ καμπάνες χτυποῦσαν.

Ἕνα πρόσωπο φάνηκε κοντά τους. Εἶταν ὁ ψηλὸς καὶ ἀδύνατος φίλος τοῦ Ἀριδᾶ.

— Τώρα θὰ παρακαλέσουν τὸ Θεό, θὰ τὸν εὐχαριστήσουν γιὰ τὴ νίκη καὶ θὰ τὸν παρακαλέσουν νὰ τοὺς βοηθήσει νὰ σκοτώσουν πολλοὺς ἐχθρούς ! Ἀπ' τὴν ἄλλη μεριὰ οἱ ἰμάμηδες καὶ οἱ λοιποὶ χοτζάδες θὰ παρακαλέσουν καὶ αὐτοὶ τὸ Θεὸ γιὰ νὰ τοὺς βοηθήσει καὶ ἔτσι ὁ θεὸς θὰ βρεθεῖ σὲ δύσκολη θέση σὲ ποιὸν ἀπὸ τοὺς δυὸ νὰ δώσει βοήθεια. . . Ἀλλὰ λησμόνησα ὅτι ὁ Θεὸς εἶνε Χριστιανός. . .

Καὶ ὁ ἀδύνατος σὰν ξυλιασμένος ἀητὸς φίλος τοῦ Ἀριδᾶ γέλασε ἕνα γέλιο παράδοξο.

Ὕστερα ἐπρόσθεσε :

— Χάλια, Χάλια ! Ἀντὶ νὰ πάρει ὁ καθένας ἕνα τουφέκι καὶ νὰ πάει ἔξω, κάθεται δῶ καὶ φωνάζει «ζήτω ὁ πόλεμος !» Ὁ πόλεμος γιὰ νὰ ζήσει θέλει τροφὴ καὶ ἡ τροφὴ εἶνε αὐτοὶ οἱ ἴδιοι, ὅταν πάνε ἔξω !

Ὁ Ἀριδᾶς ὅμως τὸν ἀντέκρουσε.

— Ἔτσι δὲ γίνονται οἱ πόλεμοι ἑνὸς ἔθνους ποὺ πάει γιὰ νίκη. Μόνο στὰ ἀντάρτικα γίνονται. Καὶ ὄχι μόνο ἂν πάνε καὶ αὐτοί, ἀλλὰ καὶ ἄλλοι τόσοι, θὰ εἶνε θαύμα θαυμάτων ἂν νικήσουμε.

Μιὰ ζητωκραυγὴ καὶ μιὰ μεγάλη κίνηση, σὰ μεγάλο κύμα ποὺ ὀρθώνεται, ἔγινε καὶ πρὶν προφτάσουνε νὰ παραμερίσουν ἕνα κύμα ἀνθρώπινο τοὺς ἅρπαξε καὶ τοὺς χώρισε. Ἅμα ἔπεσε λίγο, ἡσύχασε τὸ ἀνθρωπόκυμα, αὐτὸς βρέθηκε μακρυὰ πολύ. Πέρα λίγο εἶδε τὸ Χιμέρα. Ἐφώναζε καὶ χειρονομοῦσε. Ἡ βελάδα του ἡ πρασινωπή, εἴτανε σταχτιὰ ἀπ' τὴ σκόνη. Τὸ καπέλο του, τὰ μουστάκια του κι' αὐτὰ σταχτιά.

— Ζήτω ἡ Ἤπειρος! φώναζε.

Κοντά του ὁ Λαγκᾶς εἶδε πολλοὺς ψωμάδες.

— Μὴν ἑτοιμάζεται γιὰ ἔξω; σκέφθηκε ὁ Λαγκᾶς.

Ἀπ' τὸ Φαλίδη ἔμαθα, ὅταν ἐγύρισε ὅτι ὁ Χιμέρας θὰ ἔφευγε γιὰ τὴν Ἤπειρο. Ὁ Πάλας, ποὺ εἴτανε παρὼν καὶ ὑποληπτότανε πολὺ τὸ Χιμέρα εἶπε:

— Καμμιὰ σφαίρα θὰ τοῦ κόψει τὰ ὄνειρα.

Στὴν πόρτα τοῦ σπιτιοῦ του ὁ Λεωνίδας βρῆκε τὸν πατέρα του, τὸν θεῖο του καὶ τὸν καθηγητή. Ὁ τελευταῖος ἅμα τὸν εἶδε τοῦ φώναξε:

— Ἐμπρός, ἐμπρός, τὸ ὅπλο. Τί κάθεσαι;

— Εἶμαι ἕτοιμος· ἂς μὲ καλέσουν.

— Πιστεύω θὰ γίνει αὔριο.

Καὶ ὁ καθηγητὴς στράφηκε στοὺς ἄλλους:

— Θὰ ἐξαντληθοῦν τὰ στρατεύματα· πρέπει νὰ στείλουμε ἐπικουρίες.

Τὸ βράδυ ἔγινε γνωστὸ ὅτι νικήσανε οἱ Ἕλληνες στοὺς σταθμούς, πήρανε τοὺς Τουρκικοὺς καὶ τοὺς κάψανε, ἀλλ' ὁ Μενεξὲς εἴτανε ψέμματα πὼς ἔπεσε.

Τὸ πῦρ ξακολουθοῦσε.

— Μήπως ἀπεκρούσθηκαν ! σκέφθηκε ὁ Λαγκᾶς.

Ὕστερα σκέφθηκε ὅ,τι εἶχε πεῖ ὁ καθηγητής, πὼς θὰ ἐξαντληθοῦνε τὰ στρατεύματα χωρὶς ἐπικουρίες.

Θυμήθηκε τὸ Μανώλη καὶ μαζὶ πέρασε ἡ μορφὴ τοῦ λοχία.

Τί νὰ γίνωνται ; Μὴ ἄρα γε ὁ Μανώλης . . .

Τὸν ἐφαντάσθηκε, χωρὶς νὰ θέλει, πεσμένο κάτω μὲ τὸ κεφάλι γεμάτο αἵματα.

Ὁ Λαγκᾶς ἔβλεπε ὅτι εἴταν ἀδύνατο νὰ μὴ τὸν πάρουνε καὶ αὐτὸν στρατιώτη. Εἴτανε μοναχογιός, ἀλλ' ὅταν θὰ προσκαλούσανε τοὺς ἀπαλλαγέντες θὰ τὸν ἔπερναν. Ἐνθουσιαζότανε στὴ σκέψη αὐτὴ πολλὲς φορές, ἀλλὰ ἄλλες σκέψεις, τὰ τόσα ποὺ εἶχε σκεφθεῖ, ἔρριχναν νερὸ στὸν ἐνθουσιασμό του.

Οὔτε νὰ κοιμηθεῖ πιὰ μποροῦσε ὁ κόσμος. Μεγάλη ἀγωνία Τὰ παραρτήματα ἔβγαιναν τὸ ἕνα μετὰ τὸ ἄλλο.

Στὴ φωνὴ τοῦ παιδιοῦ : «Τὸ παράρτημα ! », δέκα εἴκοσι φωνὲς τὸ φωνάζανε. Στὶς πλατεῖες χαλοῦσε ὁ κόσμος.

— Ἐδῶ, παιδί ! Τὸ παράρτημα.

Ἄλλοι ἀνυπόμονοι τρέχανε κοντὰ στὸ παιδί

— Ἔλα γιά σου, μωρέ, τοῦ λέγανε.

Εἴτανε Ἕλληνας κι' αὐτὸ καὶ τὸ ἀγαπούσανε.

Ἡ μητέρα του εἴτανε κατὰ τοῦ πολέμου. Νὰ πάει τὸ παιδί της στὸν πόλεμο ! Ποτέ. Ἂς ἔστελνε ὁ Βασιλιὰς καὶ οἱ μεγάλοι τὰ παιδιά τους. Αὐτοὶ δὲν καταλάβανε τὶ κόπους ἔχει νὰ ἀναθρέψει κανεὶς τὸ παιδί του. Ἄλλοι τοὺς τὰ ἀνατρέφουνε.

Ἕνα βαπόρι μὲ πληγωμένους ἔφτασε στὸν Πειραιᾶ. Ὁ Λαγκᾶς, ἅμα τὸ ἔμαθε, κατέβηκε στὴν πόλη μὲ τὰ πολλὰ ἐρ-

γοστάσια, μαζὶ μὲ τὸν τελειόφοιτο τῆς νομικῆς καὶ πήγανε στὸ μέρος ποὺ εἶχε ἀράξει τὸ βαπόρι.

Εἴτανε μιὰ πένθιμη μέρα. Ὁ καιρὸς συννεφιασμένος. Ἕνα μεγάλο σύννεφο κρεμώτανε πάνω ἀπ' τὴ θάλασσα, σὰ ζῶο τεράστιο, νεκρό σὲ κρεμάλα.

Ἡ σημαία ἡ ἄσπρη μὲ τὸν κόκκινο σταυρὸ φάνηκε νὰ κυματίζει πάνω ἀπ' τὰ κατάρτια τῶν πλοίων.

Τοῦ Λαγκᾶ ἡ καρδιὰ χτύπησε. Θὰ ἔβλεπε τώρα τὴν ἄλλη ὄψη τοῦ πολέμου, τὴν ἄσχημη, τὴν τερατώδη.

Ἡ σημαία μὲ τὸν κόκκινο σταυρὸ ἐκουνιῶταν μὲ μιὰ νωχέλεια μεγαλοπρεπῆ.

Τοῦ Λαγκᾶ του φάνηκε, νὰ σκεπάζει μὲ τὶς πτυχές της, τὸ θάνατο.

— Νά τοι! ἀκουσθήκανε φωνὲς ξαφνικά.

Ὁ Λαγκᾶς ὑψώθηκε στὶς ἄκρες τῶν ποδιῶν του γιὰ νὰ κοιτάξει.

Εἶδε πέρα τέσσερις ἄντρες νὰ ἔρχωνται καὶ νὰ φέρνουν κάτι σὰ νεκροκρέβατο, κρατῶντας αὐτὸ ἀπὸ τὶς τέσσερις μεριές. Πάνω εἴταν ἕνα σῶμα ξαπλωμένο καὶ σκεπασμένο καλά.

— Πεθαμένος εἶνε!

— Ὄχι χτυπημένος βαρειά.

— Ἔτσι θάνε.

Ὁ Λαγκᾶς εἶδε ἕνα πράγμα μὲ ἕνα ἄσπρο πανὶ αἱματόβρεκτο, τυλιγμένο. νὰ βγαίνει κάτω ἀπὸ τὸ σκέπασμα.

Οἱ τέσσαρες ἄντρες, ποὺ κρατούσανε τὸ κρεβάτι αὐτό, παρώτρυναν ὁ ἕνας τὸν ἄλλο νὰ βαδίζουνε σιγά.

Νά ὁ πόλεμος ποὺ ζητούσανε, νάτος, περνοῦσε!

Ὁ Λαγκᾶς ἔδωσε ἀλλοῦ τὴν προσοχή του. Εἶδε μὲ μιᾶς νὰ βγαίνουν ἄλλα κρεβάτια ἄλλα, ἄλλα. Συνοδεία μακρυνὴ σωμάτων ξαπλωμένων ἀκινήτων.

Τοῦ φάνηκε νὰ ἔβλεπε νὰ περνᾶ συνοδεία μεγάλη λειψάνων, φαντασμάτων, ποὺ ἐνῶ εἶνε νεκρά, κινοῦνται ἄξαφνα, σαλεύουν.

῾Ο πόλεμος ἔρριξε τὴ μάσκα τώρα, ποὺ φοροῦσε, καὶ ἀντὶ ρωμαλέο παληκάρι ποὺ φαινότανε νἆνε, βλέπανε ἕνα σκελετό, ἕνα βορκόλακα.

Καθὼς περνούσανε τοὺς πληγωμένους ἀπ᾽ ἔξω ἀπὸ ἕνα καφενεῖο τῆς ἀποβάθρας, ἕνας ψηλὸς γέρος χτύπησε τὶς παλάμες του, φωνάζοντας :

— Μπράβο !

Τὸν μιμήθηκαν σχεδὸν ὅλοι.

῾Ο Λαγκᾶς ἄκουσε ἕνα ναυτικὸ νὰ μουρμουρίζει:

—῞Ολοι ἕτοιμοι γιὰ παλαμάκια

῞Ενας πολίτης ἀδύνατος, κίτρινος μὲ γενάκια, ἄκουσε τὰ λόγια τοῦ ναυτικοῦ καὶ στράφηκε καὶ εἶπε στὸν Λαγκὰ :

— ῎Εχει δίκαιο ὁ γέρος, ἀλλὰ νὰ σοῦ πῶ, δὲν εἶνε ἀπὸ δειλία ποὺ μένουν ἐδῶ, εἶνε κάτι ἄλλο. Καὶ αὐτὸ τὸ κάτι ἄλλο, εἶνε ὅτι θέλουν ὅλοι νὰ ἀπολαύσουν τὴ Νίκη. ῾Ο καθένας σκέπτεται πώς, ἂν σκοτωθεῖ ἂν γίνει τὸ λίπασμα ποὺ θὰ φυτρώσει ἡ νίκη, πῶς θὰ τὴν ἀπολαύσει ;

῾Η Μεγάλη Βδομάδα περνοῦσε χωρὶς νὰ φαίνεται. ῾Ο κόσμος εἴταν ἐναντίον τῶν ἀπαλλαγέντων.

— Νὰ πάνε καὶ αὐτοὶ ἢ δὲν τὸ κουνᾶμε καὶ μεῖς, φωνάζανε πολλοὶ ἐπίστρατοι. Καὶ μερικοὶ τὸ ἔκαναν. Φεύγανε.

Τὴ Μεγάλη Πέμπτη ὁ Λαγκᾶς σηκώθηκε κακοδιάθετος. Βγῆκε ὅμως ἔξω. Εἴταν ὡραία μέρα. ῾Ο ἥλιος εἶχε ἁπλωθεῖ. Προχώρησε πρὸς τοῦ Φαλίδη τὸ μπακάλικο.

᾽Απ᾽ τὰ γυαλιὰ τῆς πόρτας ποὺ εἴτανε κλειστά, εἶδε τὸ φίλο του νὰ κρατᾶ καὶ νὰ δοκιμάζει ἕνα ὅπλο γκρᾶ. Γύρω του εἴτανε τρεῖς ἄλλοι ποὺ συχνάζανε στὸ μπακάλικό του, γνωστοὶ τοῦ Λαγκᾶ μόνο ἐξ ὄψεως.

— Εἴμαστε γιὰ νἆμαστε ! ἐφώναξε ὁ μπακάλης στὸν Λαγκᾶ, καθὼς τὸν εἶδε.

Ὁ Λεωνίδας συγκινήθηκε.

Ὁ φίλος του ξακολούθησε :

— Θὰ πάμε ἔξω, τί νὰ κάνουμε δῶ ; Ἂν μείνω ἀκόμα θὰ τρελαθῶ. Θὰ φύγουμε πανστρατιά.

Ὁ Λαγκᾶς εἶδε τρία ἄλλα ὅπλα στὴ γωνιὰ τοῦ τοίχου. Ἡ πανστρατιὰ τοῦ μπακάλη εἶταν οἱ τρεῖς πελάτες του, ποὺ εἶταν ἐκεῖ.

Ὁ Λαγκᾶς μὲ δυσκολία ἐκρατιῶταν νὰ μὴν πεῖ ὅτι πάει καὶ αὐτὸς μαζί. Αἰσθανότανε ντροπὴ ποὺ δὲν τὸ ἔλεγε, ἀλλὰ ἄλλες σκέψεις ξεφύτρωναν καὶ γινόντουσαν ἐμπόδια. Ἡ κόρη τοῦ Πορταλιᾶ, τὰ λάγνα μάτια της... Θὰ τὴν χάσει. Ὄχι, ὄχι. Νὰ πολεμήσει ; Καὶ ἂν σκοτωθεῖ ; Καὶ ἔπειτα γιατί πολεμοῦν ; Γιατί τρώγονται ἔτσι οἱ ἄνθρωποι ; Δὲν τοὺς χωρᾶ ἡ γῆ ; Τί κουταμάρα !

Οἱ παλιές του ἰδέες ξυπνοῦσαν.

Ὁ μπακάλης βρισκότανε στὸν ἐνθουσιασμό του. Εἶχε πιεῖ φαίνεται, γιαυτὸ θέλησε νὰ βγάλει λόγο. Ἀνέβηκε σὲ μιὰ καρέκλα. Ὁ Λαγκᾶς καὶ οἱ τρεῖς ἄλλοι τὸν κοιτάζανε χαμογελῶντας. Ἕνα παιδάκι μ' ἕνα μπουκάλι στὸ χέρι, στάθηκε καθὼς ἔμπαινε, στὸ κατώφλι, περίεργο.

Ὁ μπακάλης ἄρχισε. Εἶπε πρῶτα ὅτι φεύγει καὶ χαιρετᾶ τοὺς φίλους του καὶ θὰ τοὺς περιμένει στὴ Θεσσαλονίκη. Καὶ ἔλεγε :

— Ἐμεῖς εἴμαστε σὰν ἐκείνους ποὺ πολεμήσανε μὲ τοὺς Σπαρτιάτες μαζί, τοὺς Πέρσες. Ἔχω χάσει τὸ ὄνομά τους τώρα. Σὰν αὐτούς, ποὺ χωρὶς νὰ τοὺς κρατοῦνε νόμοι καὶ κουρουφέξαλα, μείνανε και σκοτωθῆκαν ὅλοι. Ἔτσι καὶ μεῖς θὰ εἴμαστε. Καὶ ἂς μὴ γράψει ἡ ἱστορία τίποτε καὶ γιὰ μᾶς, ἐπαίνους δηλαδή, ὅπως δὲν ἔγραψε καὶ γιὰ κείνους.

Στὴν πόρτα, πίσω ἀπ' τὸ μικρὸ παιδί, εἴχανε μαζευτεῖ τρεῖς μάγκες. Ὁ Λαγκᾶς ἐγνώρισε τὸν ἕνα. Εἶταν ὁ μάγκας μὲ τὰ

πρασινωπὰ μάτια, ποὺ εἶχε κάνει τὸ νοσοκόμο στὸ κοτόπουλο.

Τὸ ἀπόγευμα μὲ ἄλλους ἐθελοντὲς καὶ στρατὸ ἔφευγε ὁ Φαλίδης μὲ τὸ στράτευμά του.

Ὁ μπακάλης καὶ οἱ φίλοι του εἴτανε καὶ αὐτοὶ στὴ γραμμὴ πίσω ἀπ' τοὺς στρατιῶτες.

Διέκρινε τὸ Λαγκᾶ καὶ τὸν χαιρέτισε. Εἶχε γεμάτο τὸ στῆθος του φουσέκια.

— Καλὴ ἀντάμωση ! τοῦ φώναξε.

Ὁ Λαγκᾶς δὲ μπόρεσε νὰ μιλήσει. Ἡ συγκίνηση τὸν ἔπνιγε. Κούνησε μόνο τὸ κεφάλι καὶ τοῦ χαμογέλασε.

Κείνη τὴ στιγμὴ κάτι εἶδε, ποὺ τὸν ἐφαίδρυνε στὴν ἀρχή, ὕστερα τὸν μελαγχόλησε.

Ὁ Φαλίδης φοροῦσε τὴν ποδιά του. Τὴν εἶχε ἀνασύρει πρὸς τὰ ἀριστερά, καθὼς ἔκανε ὅταν ἔβγαινε ἔξω ἢ ἤθελε νὰ τρέξει. Θὰ λησμόνησε νὰ τὴ βγάλει, ἢ θὰ λυπήθηκε νὰ χωρισθεῖ ἀπὸ ἕνα πανί, ποὺ πολλὰ καλὰ τοῦ θύμιζε, καὶ ποὺ εἶχε πάντα κοντά του.

Οἱ εἰδήσεις γιὰ τὶς μάχες εἴτανε καλές. Ὁ ταξίαρχος Σμολένσκης ἔκανε θαύματα καὶ προχωροῦσε σιγά. Ζητοῦσε τοπομαχικά. Ὁ κόσμος βρισκότανε σὲ ἔξαψη. Ἂν εἴτανε δυνατὸ νὰ τ' ἁρπάζανε καὶ νὰ τοῦ τὰ πήγαιναν.

Τὸ βράδι μιὰ φήμη κυκλοφόρησε. Αὐτὴ ἔλεγε, πὼς κάποιος ταξίαρχος, λησμονῶντας τὸ ἀρχαῖο ρητό, ἐγύρισε τὰ ὀπίσθια στὸν ἐχθρό.

Ἄξαφνα ἔγινε μιὰ ἔλλειψη εἰδήσεων, ποὺ γέμισε ἀνησυχία τὸν κόσμο.

Τρέχανε, ρωτοῦσαν ὁ ἕνας τὸν ἄλλον, πολιορκούσανε τὸ τηλεγραφεῖο. Τίποτε, καμιὰ εἴδηση. . .

— Θὰ κουραστήκανε οἱ Τοῦρκοι μὲ τὶς ἐπιθέσεις ! λέγανε μερικοί. Ἀλλ' οἱ περισσότεροι εἴτανε σκυθρωποὶ πολύ, πολύ. Στὸ νοῦ τους κάτι γύριζε, ποὺ δὲν τολμούσανε νὰ τὸ ποῦνε, βγαλμένο ἀπ' τὴ ξαφνικιὰ σιωπή.

Ὁ Λαγκᾶς γύριζε πάνω κάτω, νευρικός. Ὅλα τὸν στενοχωροῦσαν. Ὁ Χιμέρας εἶχε φύγει καὶ αὐτὸς μὲ ἄλλους πολλούς, γιὰ τὴν Ἤπειρο.

Τὸ Μεγάλο Σαββάτο καμμιὰ εἴδηση ἀκόμα.

Πῆγε στὸν Πειραιᾶ. Σ' αὐτὴν τὴν πόλη ὑπῆρχε μιὰ νάρκη, μιὰ ἡσυχία. Οἱ θόρυβοι ἐκεῖνοι εἴχανε χαθεῖ. Ὅσους εἶδε, ὅλοι εἴτανε σκυθρωποί. Βρῆκε ἕνα γνωστό του καὶ πήγανε στὸ καφενεῖο. Εἴταν ἔρημο. Ὁ καφετζῆς μόνος ξαναδιάβαζε μιὰ περασμένη ἐφημερίδα.

Ζητήσανε καφέ.

Δὲν τὸν εἴχανε τελειώσει, ὅταν ἕνας θόρυβος φοβερὸς ἀκούστηκε καὶ πυροβολισμοί. Πεταχτήκανε. Ἕνας ὅμιλος ἀνθρώπων φάνηκε νὰ περνᾶ τρέχοντας σὰν πρόβατα φοβισμένα :

— Τοῦρκοι, Τοῦρκοι ! φωνάζανε.

Ὁ Λαγκᾶς κοίταζε νὰ βρεῖ ἕνα ὅπλο. Ὁ καφετζῆς ὥρμησε σ' ἕνα μικρὸ γκρᾶ, ποὺ εἶχε κρεμασμένο μ' ἕνα περίστροφο στὸν τοῖχο. Ὁ φίλος του ἔπιασε μιὰ καρέκλα.

Τοῦ Λαγκᾶ δὲν τοῦ φάνηκε καὶ ἀδύνατο νὰ βρεθοῦνε Τοῦρκοι ἐκεῖ. Τολμηροὶ Τοῦρκοι μέσα σ' ἕνα πλοῖο μποροῦσαν...

Πλῆθος πυροβολισμῶν ἐβούϊζε. Στὸ νοῦ του φανήκανε στρατιῶτες μὲ φεσάκια νὰ ὁρμοῦνε στὴν πόλη καὶ πολλοὶ Ἕλληνες νὰ προσπαθοῦνε νὰ τοὺς σταματήσουνε. Γινότανε μάχη !

Βγῆκαν ἔξω. Ὁ καφετζῆς εἴταν ἕνας παληκαρᾶς, καθὼς φαινότανε. Ὁ Λαγκᾶς κρατοῦσε τὸ περίστροφό του. Ὁ φίλος τοῦ Λαγκᾶ ἀκολουθοῦσε ἄοπλος. Φοβερὸς θόρυβος γινότανε ! Κλάμματα, φωνές, ξεφωνητὰ ἀνακατωμένα μὲ χιλιάδες πυροβολισμούς.

Ὁ Λαγκᾶς εἶδε τὸ φίλο του νὰ μαζεύει πέτρες.

Ξαφνικὰ ἕνα πλῆθος ὥρμισε ἀπὸ ἕνα δρόμο.

— Τί τρέχει, μωρέ ; Τί φεύγετε ; τοὺς φώναξε ὁ καφετζῆς ἄγριος.

— Μωρέ, πιάσαμε τὸν Ἐτέμ ! Σαράντα χιλιάδες σκοτωμένοι Τοῦρκοι στὴ Λάρισσα.

— Ζήτω ! φώναξε ὁ καφετζῆς, καὶ ἄδειασε τὸ γκρᾶ του στὸν ἀέρα.

Ὁ Λαγκᾶς ρώτησε ἕναν ἄλλο. Δὲ μποροῦσε νὰ καταλάβει πῶς βρεθήκανε οἱ Τοῦρκοι στὴ Λάρισσα ;

— Σχέδιο εἴτανε, τοῦ εἶπε αὐτὸς ποὺ ρωτοῦσε, ἕνας νέος μὲ κόκκινο καὶ στρογγυλὸ πρόσωπο.

Μποροῦσε ! Ὁ Λαγκᾶς δὲν εἶχε τόσο δυνατοὺς τοὺς Ἕλληνας νὰ κάνουν σχέδια στὸν πόλεμο, παρὰ μόνο σὲ τραπέζια καφενείων. Ἀλλὰ νὰ ποὺ τὰ ἔκαναν καὶ ἐκεῖ ! Πιάσανε τὸν Τοῦρκο στὴ φάκα. Τὸν τινάξανε ψηλὰ μὲ τοὺς ὑπονόμους. Γιὰ μιὰ στιγμὴ λυπήθηκε τὴν κατεστραμμένη πόλη. Ἀλλὰ γιατί...

Ἀπορίες τοῦ ἔμειναν ἀκόμα, ἀλλὰ τὶς ἄφισε ἔτσι καὶ ἀκολούθησε τὸ πλῆθος ποὺ ζητωκραύγαζε.

Εἶχε μέρες νὰ δεῖ διαδήλωση.

Φανήκανε πάλι μεγάλες σημαῖες καὶ χιλίάδες κόσμος πίσω. Ποὺ βρεθήκανε τόσες χιλιάδες ; ρωτοῦσαν ὅλοι.

Τὸ πλῆθος μὲ βῆμα στρατοῦ τροπαιοφόρου κατέβαινε πρὸς τὴν θάλασσα.

Ἀπὸ ἄλλους δρόμους, δρομίσκους, πολλοὶ τρέχανε, ἐρχόντουσαν νὰ ἑνωθοῦν.

Μιὰ βουὴ ἔβγαινε ἄγρια, θριαμβευτική, καὶ μὲ μιᾶς πάλι, καθὼς ἔπεφτε, ἄρχιζε δυνατώτερη. Ἐνθουσιαζόντουσαν ἀπ' τὴ φωνή τους. Ὅλοι φανταζόντουσαν πῶς μπαίνουν στὴν Πόλη.

— Οὔτε στιγμὴ δὲ μένω !

— Μπᾶ ! Ἐγὼ εἶμαι ἕτοιμος.

— Μωρὲ δὲ θὰ μείνει κανείς.

Θὰ τρέχανε ὅλοι νὰ θερίσουν ὅ,τι ἄλλοι ἔσπειραν, ἀλλὰ καὶ αὐτὸ δύσκολο, θὰ τρώγανε ὅ,τι ἄλλοι θὰ θερίζανε!

Καὶ σὰν κύμα πλημμύρας, ποὺ παίρνει τὸν κατήφορο ὅλο θόρυβο, τὰ νιάτα καὶ ἡ παληκαργιά, μὲ στρημμένα μουστάκια, σὰν οὐρὰ σκύλου παληκαρᾶ, ἔπαιρναν τὸν κατήφορο πρὸς τὴ θάλασσα.

Πάλι φανήκαν οἱ βραχνὲς φωνὲς καὶ οἱ χοντρὲς κοιλιές, πάλι τὰ ἀγριωπὰ μούτρα καὶ τὰ ἀγκαλιάσματα τὰ παληκαρίστικα. Ἀλλὰ σὲ λίγο μιὰ εἴδηση κακιὰ σὰ γρηὰ στρίγκλα, ἔτρεχε μέσα στὸ πλῆθος καὶ ἔλεγε τί συμβαίνει:

— Ὁ Ἑλληνικὸς στρατὸς νικήθηκε!

Ὅσο αὐτὸ γινότανε γνωστό, τόσο ἡ διαδήλωση λιγόστευε. Οἱ ἄνθρωποι χανόντουσαν σὰ νὰ ἐξατμιζόντουσαν. Ξαφνικὰ καὶ οἱ σημαῖες χαθήκανε, σὰ νὰ τὶς κατάπιε ἡ γῆ.

Καὶ οἱ ἄπιστοι πεισθήκανε τότε!

Μετὰ τὴν τόση ταραχή, ἦρθε μιὰ ἡσυχία γεμάτη θάνατο. Οἱ δρόμοι ρημώσανε. Ὁ Πειραιᾶς ἔμοιαζε μὲ πόλη ποὺ στοὺς δρόμους της γύριζε ὁ θάνατος.

Τὸ σκοτάδι ἔπεφτε. Νύχτα γεμάτη φόβους, λύπη, πένθος! Πενθούσανε καὶ τὸ θάνατο ἑνὸς ὀνείρου.

ꟷ

Ὁ Λαγκᾶς ἀνέβηκε στὴν Ἀθήνα.

Στὸ σπίτι δὲν εἶδε κανέναν ἄλλον ἀπὸ τὸν πατέρα του καὶ τὴ μητέρα του. Τὸν περίμεναν νὰ πάει. Ὁ θεῖος του καὶ ἡ θεία του εἴχανε πλαγιάσει. Μὲ τοὺς γονεῖς του λίγες λέξεις εἶπε. Τὸν ἀφίσανε μόνο. Ὅλοι ζητούσανε σὰν ἀπὸ ναυάγιο, ἀπὸ τρικυμία, τὸν ὕπνο.

Τὸ σπίτι εἴτανε κατασκότεινο. Ἕνα κερὶ στὸ τραπέζι ἀναμμένο, τοῦ ἔδειχνε τὸ φαΐ του. Ἕνα κλάμα μικροῦ, στὸ κάτω

πάτωμα, ἀκούστηκε. Θέλησε νὰ φάει. Εἶδε ὅτι δὲν πινοῦσε. Ἔμεινε ἔτσι, χωρὶς νὰ σκέπτεται. Οἱ σκέψεις περνούσαν, ἐρχόντουσαν πολλές, ἄμορφες. Ξαφνικὰ ἐδάκρυσε.

— Κρίμα, κρίμα ! εἶπε σιγά, κουνῶντας τὸ κεφάλι.

Αἰσθανότανε σὰν κάτι πολὺ ἀγαπητὸ πράγμα νὰ ἔχασε. Τὸ κλάμα τοῦ παιδιοῦ ἔφθασε στὰ αὐτιά του δυνατώτερα. Θὰ εἶχε βγεῖ στὴν αὐλή. Σηκώθηκε κι' ἄνοιξε τὸ παράθυρο.

Ἕνα κοράκι τῆς νύχτας ἀκούστηκε νὰ φωνάζει.

Ὁ οὐρανὸς εἴτανε καθαρός. Τὰ ἄστρα παίζανε τὶς ἀκτίνες τους σὰ φωτεινὲς ἀράχνες τὰ πόδια τους, κρεμασμένες στὸ κενόν. Ἔμεινε κεῖ στὸ παράθυρο, βυθισμένος σὲ σκέψεις καὶ πηδῶντας ἀπ' τὴ μιὰ στὴν ἄλλη. Ἕνα χτύπημα καμπάνας τὸν ἔβγαλε ἀπ' τὶς σκέψεις. Θυμήθηκε. Εἴτανε Μεγάλο Σάββατο. Ἄλλη καμπάνα ἀκούστηκε νὰ σημαίνει. Ἀλλ' αὐτή, ἀντὶ χαρμόσυνα, σήμανε πένθιμα στὴν ἀρχή. Φαίνεται κεῖνος ποὺ χτυποῦσε ἀκολούθησε τὶς σκέψεις του, τὸ τί αἰσθανότανε.

Ὁ Λαγκᾶς ἐρώτησε:

— Καὶ θὰ κάνουν Ἀνάσταση ;

Τοῦ φάνηκε βρισιὰ νὰ χτυποῦν οἱ καμπάνες χαρμόσυνα, ἐνῶ ὁ στρατός, ἡ πατρίδα, κινδύνευε, χανόταν.

Ξαφνικὰ θυμήθηκε τὰ λόγια ἑνὸς Πειραιώτη, ποὺ φώναζε σὲ κάποιο φίλο του, τὴ στιγμὴ τῆς τρέλας, ποὺ νόμιζαν ὅτι ὁ Τουρκικὸς στρατὸς κατεστράφηκε στὴ Λάρισσα:

—Μποροῦσε κεῖνος κεῖ, κ' ἔδειχνε τὸ σταυρὸ μιᾶς Ἐκκλησιᾶς, μποροῦσε νὰ τοὺς ἀφήσει ; Ὅλους τοὺς χαντάκωσε.

Τότε, σὰ νὰ δυσαρεστήθηκε ποὺ ἔδιναν τὴ νίκη στὸ σταυρό, γιὰ τὸ φανατισμό, γιὰ τὴν ἀνοησία. Ἀλλὰ καὶ τώρα σὰ νὰ χαίρεται μιὰ χαρὰ κακιά, ποὺ σκέπτεται αὐτά. Νά ὁ σταυρός ! Τὸ μισοφέγγαρο θριαμβεύει ! Τί νὰ λέει ἄρα γε κεῖνος, ποὺ φώναζε τότε ἔτσι, καὶ οἱ σύντροφοί του ;

Ὅταν πλάγιασε δὲ μπόρεσε νὰ κοιμηθεῖ. Αἰσθανότανε

λύπη σὲ λύπη, ποὺ καὶ τὴν ἀνάμνηση τῆς κόρης τοῦ Πορταλιᾶ, στὴ σκέψη ὅτι θὰ πάψει ὁ πόλεμος τώρα, γρήγορα, καὶ θὰ τὴν δεῖ, τὴν ἔπνιξε.

Στὸ νοῦ του ἐρχόντουσαν κάποτε ὁ Μανώλης, ὁ λοχίας, ἐκεῖνος ὁ πατριώτης του μὲ τὸ μακρὺ λαιμό, ὁ Φαλίδης, ὁ Χιμέρας. Καὶ ὅλοι αὐτοὶ ἐρχόντουσαν, περνοῦσαν καὶ χανόντουσαν σὰ σ' ἕνα σκοτάδι, ἄλλοτε χαμογελῶντας καὶ ἄλλοτε σοβαροί.

Ἄξαφνα βροχὴ κουδουνισμῶν ἔφθασε στὰ αὐτιά του Γινότανε Ἀνάσταση!

Αἰσθάνθηκε ὄχι θυμὸ τώρα. Τὸ ἀγαπᾶτε ἀλλήλους, τὸ νὰ κάνει κανεὶς καλὸ ἀντὶ κακὸ καὶ τόσα ἄλλα τοῦ Εὐαγγελίου, τὸ μάταιο τοῦ κόσμου, ὅλα αὐτὰ τὰ θυμήθηκε. Ὅλα πέρασαν ἀπ' τὸ νοῦ του μὲ κύμα συγκίνησης.

Εἴτανε μέρα θερμὴ τοῦ Μαΐου. Ὁ ἥλιος εἶχε ὑψωθεῖ καὶ ἁπλονώταν ἀγκαλιάζοντας τοὺς λόφους, τὰ δέντρα, τὰ σπίτια.

Ὁ Λαγκᾶς προχωροῦσε, σὰν τὴν ἄλλη φορά, μόνος στὸ δρόμο ποὺ ἔφερνε στὸ σπίτι τοῦ θείου του Βασίλη. Μποροῦσε νὰ εὕρισκε κεῖ τὴν κόρη τοῦ Πορταλιᾶ.

Ἀνέβαινε πρὸς τὰ ἐπάνω, ἐνῷ ἀπ' τὸ νοῦ του, ποὺ εἴτανε σ' αὐτὴ τὴ σκέψη ριγμένος, περνούσανε γρήγορα ἐνθυμήσεις σὰν ἀστραπές.

Ὁ Μανώλης! Ὁ Μανώλης δὲ θὰ δεῖ τὴν πατρίδα του πιά. Ἔμεινε κεῖ, πάνω σ' ἕνα βράχο τοῦ Γκριτζόβαλι. Πόσο οἱ προαισθήσεις του κεῖνες, τὸ φανταστικὸ πανί, τὸ μαῦρο, στὴν πόρτα τοῦ σπιτιοῦ τοῦ Μανώλη, κεῖνος ὁ στρατιώτης ὁ πληγωμένος, λέγανε τὴν ἀλήθεια.

Ἡ ἀγαθὴ μορφὴ τοῦ φίλου του παρουσιαζόταν μέσα στὴ σκέψη του γιὰ τὴν κόρη τοῦ Πορταλιᾶ σὰ θλιβερὸς ἥλιος.

Ἄλλες μορφὲς πηδούσανε στὴ μέση. Ὁ Χιμέρας! Μιὰ

σφαίρα τὸν βρῆκε στὸ κεφάλι. Πάνε τὰ ὄνειρά του... Ὁ Λοχίας Πουλόπουλος! Αὐτὸς ἐκάηκε πληγωμένος στὸ Γκριτζόβαλι. Ὁ Φαλίδης! δὲν εἶχε ἀκουσθεῖ τίποτε γι' αὐτόν. Ὅλες οἱ μορφὲς αὐτὲς περνοῦσαν, περνοῦσαν ἀπ' τὸ νοῦ του. Μιὰ ἔκανε τὴν ἀρχὴ καί, σὰ νὰ ἄνοιγε καμμιὰ πόρτα, περνούσαν καὶ οἱ ἄλλες.

Ὅταν πλησίασε στὸ σπίτι, δὲ θέλησε νὰ πάει ἀπ' τὴ σκάλα τὴν ξυλένια, ποὺ ἔβγαινε στὸ δρόμο, ἀλλ' ἀπ' τὴν πόρτα τοῦ κήπου.

Ἔφερε βόλτα τὸ σπίτι καὶ ἔφθασε στὸ μαντρότοιχο.

Σ' ἕνα μέρος ὁ τοῖχος εἴτανε γκρεμισμένος καὶ κοίταξε μέσα στὸν κῆπο. Μὲ μιᾶς ὅμως ἐκρύφθηκε.

Μέσα στὰ δέντρα εἶδε τὴν κόρη τοῦ Πορταλιᾶ καὶ τὴν ἐξαδέλφη του.

Ἡ καρδιά του χτυποῦσε τρομαχτικά. Θέλησε νὰ δαμάσει τὴ συγκίνησή του. Ἐκοίταξε πάλι. Μιὰ μορφὴ φάνηκε νὰ βγαίνει ἀπ' τὶς ροδοδάφνες. Εἴταν ὁ ἐξάδελφός του Ἀντώνης μὲ χαμόγελο στὰ χείλια...

Ὁ Λαγκᾶς μαζεύτηκε πίσω ἀπὸ τὶς πέτρες γιὰ νὰ δεῖ.

Ἡ ἐξαδέλφη του κάτι εἶπε καὶ ἔφυγε. Ἡ κόρη τοῦ Πορταλιᾶ μάζευε ἄνθη.

Ὁ Ἀντώνης πλησίασε. Αὐτὴ ξακολουθοῦσε νὰ μαζεύει λουλούδια. Ὁ Λεωνίδας αἰσθάνθηκε πὼς κάτι θὰ συμβεῖ καθὼς τὰ πουλιὰ τῆς θάλασσας αἰσθάνονται τὴν τρικυμία.

Ὁ Ἀντώνης κάτι τῆς εἶπε σιγὰ καὶ αὐτὴ γύρισε καὶ τὸν εἶδε μὲ γέλιο σκανδαλιάρικο καὶ κούνησε τὸ κεφάλι σὰ νὰ τοῦ ἀρνιότανε κάτι ποὺ τῆς ζήτησε. Ὁ Ἀντώνης ἔκανε ἕνα βῆμα ἀκόμα. Αὐτὴ ὠρθόθηκε, ἀλλ' αὐτὸς τὴν ἅρπαξε στὴν ἀγκαλιά του καὶ τὴν ἔσφιξε μὲ μανία στὸ στῆθος του.

— Ἄφησέ με, ἄφησέ με! τοῦ εἶπε κείνη, ἀφοῦ τὴν φίλησε πολλὲς φορὲς καὶ τὴν ἔσφιξε στὸ στῆθος του.

Τὸ ἔλεγε αὐτὸ μὲ ἕναν τρόπο ὅμως...

Ἡ ἀδελφὴ τοῦ Ἀντώνη ἀκούστηκε νὰ φωνάζει.

Ὁ Λεωνίδας ἔφυγε, καὶ ἔφυγε σχεδὸν τρέχοντας, χωρὶς νὰ γνωρίζει ποὺ πάει. Τὸ κεφάλι του ἔκαιε, τὰ μελίγγια του χτυπούσανε δυνατά.

Κάποτε ἐπανελάμβανε τὰ λόγια τῆς κόρης τοῦ Πορταλιᾶ καὶ προσπαθοῦσε νὰ δώσει τὸ πάθος καὶ τὴν ἡδονὴ ποὺ εἶχαν:

— Ἄφησέ με, ἄφησέ με!

Ἐπεθύμησε νὰ εἴτανε τώρα ὁ πόλεμος. Θὰ ἔτρεχε ἀπ' τοὺς πρώτους!

Πλησίαζε μεσημέρι, ὅταν ἐπέστρεφε στὸ σπίτι του.

Σ' ἕνα δρόμο ἀπάντησε μιὰ κόρη. Γύρισε ἀλλοῦ τὸ πρόσωπο Δὲν ἤθελε νὰ κοιτάζει πιὰ γυναίκα. Θὰ τὶς μισοῦσε!..

Κοντὰ στὸ σπίτι του, ἄλλη κόρη φάνηκε νὰ ἔρχεται. Κρατοῦσε ἕνα παιδάκι ἀπ' τὸ χέρι. Θέλησε νὰ ἀποσύρει τὰ μάτια του, ἀλλ' εἶχε ἀντικρύσει τὰ μάτια τῆς κόρης, ποὺ στηλωνόνταν στὰ δικά του μὲ γλύκα φωτεινή. Καὶ τὰ μάτια τῆς κόρης αὐτῆς δὲ μοιάζανε διόλου μὲ τὰ μάτια τῆς κόρης τοῦ Πορταλιᾶ. Πέρασε ἀπὸ κοντά της, καὶ ἅμα προχώρησε λίγο, γύρισε νὰ τὴ δεῖ. Τὴν ἴδια στιγμὴ γύρισε καὶ ἡ κόρη...

Στάθηκε αὐτός.

— Ποὺ νὰ κάθεται;

Καὶ τὴν ἀκολούθησε ἀπὸ μακρυὰ γιὰ νὰ μάθει τὸσπίτι της.

Ὅταν ἐπέστρεφε συλλογίστηκε τὴν πρὶν ἀπόφασή του.

— Μωρέ, γιὰ τὰ μοῦτρά της νὰ μὴν κοιτάξω καμμιά; Δὲν τρελάθηκα ἀκόμα! Καὶ ἔπειτα νὰ σοῦ πῶ, σώθηκα! γιατί, τὶ περίμενα ἀπὸ κορίτσι, ποὺ ἔχει μάτια μελανιασμένα γύρω!

ΠΑΡΑΡΛΑΜΑ

Κάποτε τοῦ Φάρμα τοῦ ἐρχόντανε καὶ ἀναμνήσεις. Καὶ θυμώταν ὅτι εἶχε πατέρα, ποὺ φοροῦσε φέσι καὶ κόκκινο ζωνάρι, καὶ μάνα τῆς ὁποίας εἶχε ξεχάσει καὶ αὐτῆς τὴ μορφή, ποὺ φοροῦσε τσεμπέρι. Ἄλλο τίποτα ! Ὅλα τὰ ἄλλα τὰ εἶχε φάει τὸ γύρισμα τῆς ρόδας καὶ ἔπειτα τὸ κρασί, ποὺ ἔπινε γιὰ ξεκούρασμα. Ἀλλά, τί ἤθελε νὰ θυμᾶται ;

Τὴ γυναίκα τὴν εἶχε λησμονήσει καὶ κανεὶς Δαίμονας δὲν καταδεχόταν νὰ τοῦ τὴ φέρει στὸ νοῦ γιὰ νὰ τὸν πειράξει. Ὅταν κάποτε ἔβλεπε καμιὰ νὰ ἔρχεται μέσα στὸ κατάστημα, τὴν κοίταζε χάσκοντας σὰν παράξενο πράγμα, ποὺ πρώτη φορὰ τὸ ἔβλεπε.

Οἱ τεχνίτες τὸν περίπαιζαν. Αὐτὸς δὲν ἀπαντοῦσε ποτέ. Σχεδὸν εἶχε χάσει τὴ λαλιά του. Μόνο αἰσθανότανε μῖσος, τὸ μόνο ἀνθρώπινο ποὺ τοῦ ἔμενε. Δὲ γελοῦσε ποτέ, εἶχε ἀπομάθει νὰ γελᾶ καὶ κανεὶς ποτὲ δὲν τὸν εἶδε ἔστω καὶ νὰ χαμογελᾶ.

Τὸ μόνο, μέσα στὸ σβυσμένο καὶ ἔρημο ἀπὸ ἄλλα αἰσθήματα σώμα του, ποὺ ἔμενε, εἴτανε τὸ μῖσος, ὅπως μένει σὲ ἐρειπωμένο σπίτι ἢ πύργο, φεῖδι.

Ὅταν ἐσχόλαζε ἔπινε ὅσο ποὺ μεθοῦσε, καὶ ἔτσι παραμιλῶντας χωρὶς νὰ ἐννοεῖ κανεὶς τί ἔλεγε σὰ νὰ μιλοῦσε τὴ γλῶσσα τῆς ρόδας, ἐπήγαινε νὰ κοιμηθεῖ

Εἶχε καὶ παρέα στὸ κρασοπουλειὸ ποὺ πήγαινε, ἀλλ᾿ εἴταν σαὐτὴ σὰ βουβό της πρόσωπο. Φαινότανε μόνο νὰ προσέχει σὲ ὅ,τι λέγανε. Δύσκολα ὅμως νὰ τοῦ μείνει τίποτα στὸ νοῦ ἀπ᾿ ὅ,τι ἄκουγε, ὅλα περνούσανε δίχως ν᾿ ἀφήσουν ἴχνος. Μιὰ βρα·

διὰ ἄκουσε κάποιον πολύξερο τῆς παρέας, νὰ διηγεῖται κάτι τῆς Γραφῆς. Ἔλεγε γιὰ τὸ χέρι κεῖνο, ποὺ εἶχε γράψει στὸ συμπόσιο τοῦ Βαλτάσαρ τὶς λέξεις : Μενέ, Μενὲ θεκέλ, οὖ φαρσίν. Καὶ ὅτι οἱ λέξεις εἶχαν φέρει τὸν τρόμο στὸν Βασιλέα καὶ σὲ ὅλους τοὺς ἄλλους τοῦ συμποσίου καὶ κανεὶς δὲ βρισκότανε νὰ τὶς ἐξηγήσει τί ἐννοοῦσαν.

Αὐτὰ τὰ ἄκουσε μὲ προσοχὴ μεγάλη ἀνοίγοντας καὶ τὰ μάτια του τρομαχτικά. Εἴτανε τὸ μόνο, ποὺ μπόρεσε νὰ χαραχθεῖ στὸ νοῦ του μαζὶ μὲ τοὺς κρότους τῆς ρόδας.

Τὴν ἄλλη βραδιὰ ἅμα ἐσχόλασε, ἀντὶ νὰ πάει στὸ κρασοπουλειό, διευθύνθηκε στὸ δωμάτιό του. Εἶχε συγκάτοικο ἕναν πατριώτη του, ὁ ὁποῖος πήγαινε πολὺ ἐνωρὶς καὶ κοιμώτανε. Τὴν πόρτα ποτὲ δὲν τὴν ἔκλειναν καὶ μπῆκε ὁ Φάρμας μέσα χωρὶς νὰ μεταχειρισθεῖ κλειδὶ ἢ νὰ χτυπήσει. Ὁ συγκάτοικός εἴτανε κεῖ καὶ κοιμώτανε.

Ἕνα λυχναράκι ἔκαιε πάνω στὸ τραπέζι καὶ φώτιζε ἕνα ξερὸ κομμάτι ψωμὶ καὶ τρεῖς ἐληὲς σάπιες βαλμένες ἀντὶ σὲ πιάτο σ᾿ ἕνα χαρτὶ κίτρινο. Μιὰ μυῖγα, ἄγνωστο γιατὶ ξενυχτοῦσε, καθότανε πάνω στὸ ξεροκόμματο τοῦ ψωμιοῦ, συλλογισμένη.

Ὁ Φάρμας ἔμεινε ἀρκετὴ ὥρα συλλογισμένος καὶ αὐτός, ἔπειτα ἔφυγε γρήγορα καὶ πῆρε τὸ δρόμο τοῦ καταστήματος ποὺ δούλευε, κοιτάζοντας κάποτε, καθὼς πήγαινε, τὴν ἡμισέληνο, ποὺ τοῦ φαινότανε σὰ χρυσὸ λαμπερὸ ψάρι φτερωτό.

Τὸ κατάστημα εἶχε καὶ αὐλὴ πίσω καὶ ἀπ᾿ ἐκεῖ πῆγε. Ἀνέβηκε σὲ μιὰ ἐληά, μιὰ ψωριασμένη ἐληά, ποὺ εἴταν ἀπ᾿ ἔξω, καὶ ἀπ᾿ ἐκεῖ ὁ ἄνθρωπος τῆς ρόδας καὶ τοῦ κρασιοῦ, ἐλαφρὸς πήδησε στὴν αὐλή. Φύλακας δὲν ἔμενε στὸ κατάστημα ἄλλος ἀπὸ ἕνα σκυλί, ἀλλ᾿ αὐτὸ πῆγε κοντά του, μετὰ ἀπὸ ἕνα μικρὸ γαύγισμα, καὶ τοῦ ἄγλειψε τὰ χέρια.

Μπῆκε μέσα ἀπὸ ἕνα φεγγίτη πόρτας, ὅπου στήριξε μιὰ μισοσπασμένη σκάλα.

Στάθηκε στὴν κάτω αἴθουσα ὅπου εἴτανε μεγάλα ἐργαλεία καὶ τὰ γραφεία τοῦ καταστηματάρχη. Ἐκεῖ ἄναψε ἕνα σπίρτο καὶ ἀφοῦ κοίταξε σὰ νὰ ζητοῦσε κάτι στὸν τοῖχο, ἀνέβηκε σ᾽ ἕνα ἐργαλεῖο καὶ ἄρχισε νὰ γράφει ψηλὰ στὸν τοῖχο μὲ κάρβουνο μιὰ λέξη — Π α ρ α ρ λ ά μ α.

Εἴταν φανταστικὴ ἡ λέξη· τοῦ τὴν εἶχε βγάλει τὸ κρανίο του, ἀλλὰ τοῦ φαινότανε νὰ λέει κάτι κακό.

Ἔφυγε ὅπως εἶχε πάει.

Τὸ πρωΐ, ὅταν πῆγε στὴν ἐργασία, ἐπρόσεχε νὰ δεῖ τί θὰ γίνει γιὰ τὴ λέξη. Καὶ δὲν πέρασε πολὺ καὶ ἄκουσε τὴ φωνὴ τοῦ καταστηματάρχη νὰ φωνάζει :

— Τί εἶνε αὐτὸ ἐκεῖ ! Ποιὸς τὄγραψε αὐτό ;

Ἡ φωνὴ τοῦ καταστηματάρχη εἴτανε σὰ φοβισμένη.

Ὅλοι ἄφησαν τὶς δουλειές τους καὶ τρέξανε νὰ δοῦν.

— Παραρλάμα !

Ἡ λέξη, ποὺ ἔβγαλε τὸ κρανίο του, βρισκότανε στὰ χείλια ὅλων.

Μὰ ποιὸς τὴν ἔγραψε ;

Ἐπρόβαλε καὶ αὐτὸς τὸ πρόσωπό του ἀπὸ πάνω ἀπὸ τὴ σκάλα καὶ κοίταξε.

Κανεὶς δὲν ἠμποροῦσε νὰ ὑποπτευθεῖ αὐτόν, καὶ οὔτε ἀκόμα παρατήρησαν ὅτι δὲν ἔτρεξε καὶ αὐτὸς νὰ δεῖ.

Ὁ ἀρχιτεχνίτης αὐτὸν ἔβαλε νὰ τὴ σβύσει. Καὶ τὴν ἔσβυσε λέγοντας σιγά σιγὰ τὴ λέξη.

Τὴ νύχτα ἔκανε πάλι τὸ ἴδιο. Ἀλλὰ τὴ λέξη δὲν τὴν ἔγραψε τώρα μὲ κάρβουνο, ἀλλὰ μὲ χρώμα κόκκινο.

Παραρλάμα.

Τὸ πρωΐ ἄλλος θόρυβος. Ὁ καταστηματάρχης κιτρίνησε πολύ. Ζητοῦσε τὸν ἄνθρωπο, ἀλλ᾽ ἔξαφνα φοβήθηκε μὴ δὲν εἴταν ἄνθρωπος. Καὶ ὅμως εἶπε δυνατά :

— Πρέπει νὰ βρεθεῖ !

Ἡ ἰδέα πάλι μὴ κάποιος ἤθελε νὰ παίξει, νὰ τὸν γελωτοποιήσει, τὸν ἔκαναν ἔξω φρενῶν καὶ φώναξε ὅτι θὰ τοὺς διώξει ὅλους.

Ὁ Φάρμας ἄκουσε τοὺς τεχνίτες νὰ λένε μεταξύ τους, μὴ φροντίζοντας γι᾽ αὐτὸν ὅπως καὶ γιὰ τὸ σκύλο, τὸ φύλακα, ὅτι φάντασμα θὰ βγαίνει στὸ κατάστημα καὶ αὐτὸ θὰ τὸ ἔγραφε! Καὶ οἱ τεχνίτες ἔμειναν πεισμένοι, ὅτι φάντασμα, δίχως ἄλλο, βγαίνει τὴ νύχτα καὶ γράφει αὐτὴ τὴν παράξενη λέξη, ποὺ κάτι θὰ σήμαινε στὴ δική του γλώσσα!

Τὴ νύχτα ὁ κύριος τοῦ καταστήματος ἔβαλε φύλακας. Τὸ πρωΐ δὲν ὑπῆρχε ἡ λέξη. Ἀλλὰ σὲ λίγο καθὼς ὁ καταστηματάρχης ἔμπαινε, ἡ λέξη εἴτανε πάλι στὸν τοῖχο γραμμένη μὲ τὰ κόκκινα γράμματά της.

Ὁ Φάρμας εἶχε βρεῖ εὐκαιρία καὶ τὴν εἶχε γράψει.

Ὅλοι στὸ πόδι. Ὁ καταστηματάρχης ταραγμένος, κίτρινος, ὁ ἀρχιτεχνίτης, οἱ τεχνίτες, ὅλοι στεκόντανε μαρμαρωμένοι ἐμπρὸς στὰ κόκκινα γράμματα, ποὺ κάτι θὰ σήμαιναν κακὸ μεγάλο.

Παραρλάμα!

Οἱ τεχνίτες ἄρχισαν νὰ ὁρκίζωνται τοὺς μεγαλύτερους των ὅρκους, πολλοὶ ἔκλαιγαν, ὅτι δὲ γνωρίζουν τίποτα, δὲν ξέρουν ποιὸς τὰ γράφει, ἀλλὰ κάποιος, κάποιο...

Ἤθελαν νὰ ποῦν φάντασμα, ἀλλὰ δὲν τολμοῦσαν...

Ὁ Φάρμας φάνηκε ἀπὸ ψηλὰ νὰ κοιτάζει, ἔπειτα τραβήχτηκε γρήγορα καὶ πῆγε κοντὰ στὴ ρόδα, κ᾽ ἐκεῖ κρατῶντας τὸ χερούλι της γέλασε, ὕστερα ἀπὸ τόσα χρόνια ἕνα σιωπηλὸ γέλιο!...

Ο ΓΕΡΩ ΜΟΥΓΑΣ

Εἶχαν φτάσει. Ὁ ψαρᾶς ἔπαψε τὴ διήγησή του γιὰ νὰ κοιτάξει καὶ αὐτὸς τοὺς βράχους, τοὺς ὑφάλους. Ὁ σύντροφός του εἶχε ἀρχίσει νὰ κωπηλατεῖ σιγά. Τὰ κουπιὰ βυθιζόντανε ἥσυχα στὴ θάλασσα, ποὺ σὰ νὰ κατάπινε μὲ γέλιο, ρυτιδονότανε γύρω ἐκεῖ. Ὁ Δαμίδας ἐκοίταζε τοὺς μυτεροὺς βράχους, ποὺ μαῦροι ὅμοιοι μὲ φαντάσματα, φαινόντανε νὰ σηκόνονται καὶ νὰ παρατηροῦνε τὴ βάρκα ποὺ διάβαινε σιγά, ἀθόρυβα, σὰ νὰ φοβότανε μὴ μὲ πιὸ δυνατὸ χτύπημα τῶν κουπιῶν ξυπνήσει τὸ κοιμισμένο ἄγριο κῦμα.

Ἕνας ὕφαλος ἐπρόβαλε σὰ νὰ τοὺς κρυφοκοίταξε, ἔπειτα σὰ νὰ κουκουλόθηκε μὲ πάπλωμα, ποὺ τὸ εἶχε ἀποσύρει γιὰ νὰ δεῖ, σκεπάσθηκε ἀπὸ ἕνα ἐλαφρὸ κῦμα, ὄνειρο τοῦ κύματος τοῦ ἀγρίου ποὺ κοιμότανε.

Ὁ νέος ψαρᾶς τράβηξε πιὸ γρήγορα κουπί. Ὁ βράχος ὁ κρυφός, ὁ ὕφαλος ἐπρόβαλε πάλι. Ἔλαμψε σὰ μάτι στὸ μικρὸ φῶς τῆς ἡμισελήνου καὶ κρύφθηκε σὰ μὲ χαμόγελο, γέλιο σιωπηλὸ τρελοῦ μανιακοῦ! Ὁ ψαρᾶς γύρισε στὸ Δαμίδα...

— Ἔ; Δὲν εἶναι ἄγριο πολύ;

— Ναί, ναί, ἀγριώτατο.

Ὁ γέρο ψαρᾶς κίνησε τὸ κεφάλι κοιτάζοντας τὰ βράχια.

— Σκεφθεῖτε ὅτι αὐτὰ τὰ καταραμένα βράχια δὲν παύουνε ποτὲ νὰ ἔχουν μέσα στὰ δόντια τους πνιγμένους. Ποτέ! Γιὰ κοιτάτε κεῖ. Δὲ σᾶς φαίνεται σὰ νἄναι μασέλες καὶ δύο μπροστινὰ δόντια θηρίου; Τί λέτε; ἀπαράλλαχτα!

— Μὰ γιὰ πές μου γιὰ τὸ γέρο Μούγα...

— Ἀ! ναί. Ἔχετε δίκαιο. Τί σᾶς ἔλεγα;

— Ἐκεῖ πού...

— Θυμοῦμαι, θυμοῦμαι...

Ὁ γέρο ψαρᾶς τὸν διέκοψε γρήγορα σὰ νὰ φοβότανε μὴν προσβληθεῖ ἡ δύναμη τῆς μνήμης του.

— Ἔλεγα, ὅτι κανεὶς δὲ μποροῦσε νὰ μάθει ἀπὸ ποὺ κρατοῦσε ἡ σκούφια τοῦ γέρο Μούγα! Αὐτὸς μὲ κανένα δὲν εἶχε σχέση, μὲ κανένα δὲν ἔπιανε ὁμιλία, ἀλλὰ μόνος μόνος γύριζε, μόνος μιλοῦσε, μόνος. Ὁ παπᾶς μιὰ ἑορτὴ θέλησε, ὅπως κάνουν, ν᾽ ἁγιάσει τὸ σπίτι του, ἀλλ᾽ ὁ γέρο Μούγας ἀγρίεψε καθὼς τὸν εἶδε, καὶ τοῦ κλείνει τὴν πόρτα στὰ μούτρα. Ἀπὸ τότε τὸν λέγανε καὶ Ἑβραῖο! Δὲ σᾶς εἶπα καὶ τὸ σπουδαιότερο. Ὁ γέρο Μούγας μαζί του ἀπ᾽ ἐκεῖ ποῦ ἦρθε, εἶχε φέρει καὶ ἕνα τρελὸ ἄλογο. Ναί, τρελό. Μὴ σᾶς φαίνεται παράξενο, πὼς βρίσκονται καὶ ἄλογα τρελά, γιατὶ ὅπως τρελαίνονται οἱ ἄνθρωποι τρελαίνονται καὶ τὰ ζώα!... Δάγκανε, κλωτσοῦσε, πηδοῦσε, ἀγρίευε καὶ ἔκανε τέτοια καμώματα, ποὺ εἴτανε τρομάρα. Ἀλλὰ ἕνα περίεργο πράμα, στὸν ἀφεντικό του στεκότανε ἥμερο μὲ μιὰ φωνὴ ποὺ τοῦ ἔβγαζε Ὁ παπᾶς ἔλεγε ὅτι ὁ Ἑβραῖος ἤξερε καὶ τοῦ ἔβγαζε τὸ δαιμόνιο, ποὺ εἶχε μέσα του τὸ ἄλογο, ὅταν τὸ ἤθελε γιὰ δουλειά του, καὶ πάλι τὸ ἄφινε ἐλεύθερο καὶ γινότανε πάλι τρελό, γιὰ νὰ μὴ μποροῦν νὰ τοῦ τὸ κλέψουν...

Μιὰ μέρα ἔγινε ἄφαντος αὐτὸς καὶ τὸ τρελὸ ἄλογό του. Περνοῦνε μέρες· τίποτα, δὲν φάνηκε. Τὶ ἔγινε ὁ Ἑβραῖος, τὶ ἔγινε ὁ γέρο Μούγας κάνεὶς δὲν ἤξερε. Ἔλεγαν πολλοὶ μὴ ψόφησε αὐτὸς καὶ τ᾽ ἄλογό του μέσα στὸ σπίτι, καὶ ὅτι ἔπρεπε νὰ σπάσουν τὴν πόρτα. Ἄλλοι πάλι συμβούλευαν νὰ βάλουν φωτιὰ καὶ νὰ κάψουν τὸ σπίτι, γιατὶ γρήγορα θὰ βροκολάκιαζε ὁ γέρο Μούγας!... Πάνω στὴ συζήτηση αὐτὴ τοῦ κόσμου, νά σου ὁ γέρο Μούγας πάνω στὸ τρελὸ ἄλογό του. Ἀλλὰ δὲν ἐρχότονε μόνος, ἔφερνε καὶ ἕνα κοριτσάκι μαζί του ἴσα μὲ δέκα

χρόνων. Πού τὸ βρῆκε ; Μόνο ὁ γέρο Μούγας τὸ ἤξερε. Ὁ παπᾶς τοὺς ἔβγαλε ἀπὸ τήν ἀπορία. Τὶ ἄλλο τὸ ἤθελε τὸ παιδάκι αὐτό, παρὰ νὰ τὸ θρέψει καλὰ καλὰ γιὰ τὸ αἷμα του! καὶ ἅμα θραφεῖ, νὰ τὸ βάλουν στὸ βαρέλι μὲ τὰ καρφιὰ καὶ σιγὰ σιγὰ κουνῶντας το νὰ τρέξει ὅλο του τὸ αἷμα! Μ' αὐτὸ μεταλαβαίνουν οἱ Ἑβραῖοι!... Θὰ τὸ εἶχαν κλέψει, τοὺς ἔλεγε, ἀπὸ κανένα μακρυνὸ μέρος καὶ τὸ ἔδωσαν στὸ γέρο Μούγα νὰ τὸ θρέψει καὶ νὰ τὸ φυλάει!...Αὐτὸ τοὺς ἔτρωγε πολὺν καιρό· καὶ ὅσο πήγαινε, αὐτὴ ἡ ἰδέα δυνάμωνε, γιατὶ δὲν τὸ ἔβλεπαν ποτὲ μόνο του τὸ κοριτσάκι,ἀλλὰ πάντα μαζὶ μὲ τὸ γέρο Μούγα. Ἐπὶ τέλους ἀποφασίσανε νὰ τὸ ἁρπάξουν, καὶ μάλιστα, καθὼς εἶπε ὁ παπᾶς πλησίαζε τὸ ἑβραΐϊκο Πάσχα. Καὶ τὸ κοριτσάκι ποὺ ἦρθε ἀδύνατο ἀδύνατο, εἶχε ἀρχίσει νὰ παχαίνει καὶ νὰ κοκκινίζει σὰν κεράσι. Φύλαγαν λοιπὸν νὰ δοῦνε πότε θὰ βροῦνε εὐκαιρία νὰ τὸ ἁρπάξουν καὶ ἐπὶ τέλους βρήκανε. Εἴταν μιὰ καλὴ μέρα, ἄνοιξη πειά, καὶ τὸ κοριτσάκι βγῆκε ἔξω στὰ χόρτα ποὺ εἶχαν σκεπασμένη τὴ γῆ, καὶ ἔπαιζε κυνηγῶντας πεταλοῦδες. Αὐτοὶ τὸ εἶδαν καὶ σιγὰ σιγὰ σὰ γάτα σὲ ποντικό, ὡρμήσανε καὶ τὸ ἁρπάξανε. Φώναξε δυνατὰ τὸ κοριτσάκι, ἀλλ' αὐτοὶ τοῦ βούλωσαν τὸ στόμα καὶ κρατῶντας το καλὰ τὸ βάλανε στὰ πόδια.

Ὁ γέρο Μούγας δὲν ἄκουσε τὴ φωνή, ἀλλὰ σὲ λίγο φάνηκε στὴν πόρτα καὶ κοίταζε νὰ δεῖ ποῦ εἴτανε τὸ κοριτσάκι. Ἐπειδὴ δὲν τὸ εἶδε κοίταξε τριγύρω. Τίποτα. Τὸ κοριτσάκι εἶχε χαθεῖ. Στέρνα ἢ πηγάδι δὲν εἴτανε ἐκεῖ κοντὰ γιὰ νὰ φοβηθεῖ μὴν ἔπεσε μέσα.

Ὁρμᾶ στὴ χώρα γύρω καὶ σὰν τρελός, ἀρχίζει νὰ ρωτᾶ τὸν καθένα μὴ τὸ εἶδε. Μιλᾶ τοῦ μιανοῦ, τοῦ ἄλλου, ἀλλὰ κανεὶς δὲν τοῦ δίνει ἀπόκριση. Τί νὰ κάνει ; Κατὰ τὰ μεσάνυχτα γυρίζει στὸ σπίτι του καὶ φεύγει παίρνοντας μαζί του ἕνα τουφέκι παλιό· καὶ πάει ἴσια ἴσια στοῦ παπᾶ τὸ σπίτι.

— Παπᾶ, τοῦ λέει, μοῦ πῆραν τὸ κοριτσάκι μου. Ἐπάνω κάτω ξέρω ὅτι σὺ μοῦ τὸ πῆρες, ἢ ξέρεις ποιὸς τὸ πῆρε....

Ὁ παπᾶς τὸν ἔσπρωξε καὶ τὸν ἔβγαλε ἔξω, ἀλλὰ πρὶν κλείσει τὴν πόρτα, ὁ γέρο Μούγας εἶχε πάρει τὸ τουφέκι του, ποὺ τὸ εἶχε ἀφήσει ἀπ' ἔξω, καὶ τοῦ τραβᾶ μιὰ τουφεκιά. Ἡ σφαῖρα βρίσκει τὸν παπᾶ στὸ κεφάλι καὶ πάει ὁ παπᾶς ... Τότε ὅλο τὸ χωριὸ σηκώθηκε στὸ πόδι καὶ παίρνοντας ὅ,τι ὅπλο βρῆκε ὁ καθένας πρόχειρο, ρίχτηκαν ἀπὸ κοντά του. Ἀλλ' αὐτὸς εἶχε καβαλλικέψει τὸ τρελὸ ἄλογό του καὶ ἔφευγε σὰν ἀστραπή. Ὁρμοῦνε τότε πολλοὶ καβάλλα καὶ ἀπ' ἄλλο δρόμο, καὶ κοντὰ τὰ ξημερώματα, ἐπειδὴ εἴτανε γέρικο, σὰν τὸ γέρο Μούγα, τὸ τρελὸ ἄλογό του, κατωρθώσανε νὰ τοῦ κλεισουν τὸ δρόμο.

Ὁ γέρο Μούγας, μόλις εἶδε ὅτι τὸν ἔφθαναν, χτύπησε καλὰ τὸ ἄλογό του καὶ τοῦ ἔδωσε πρὸς τὴ θάλασσα, καὶ ἴσια ἴσια πρὸς τὸ μέρος, ποὺ ἀρχίζει ὁ μεγάλος γκρεμνός. Οἱ ἄλλοι ἅμα φτάσανε κοντὰ στὸ γκρεμνὸ σταθήκανε. Ὁ γέρο Μούγας ὅμως ὄχι. Χτυποῦσε, χτυποῦσε τὸ τρελὸ ἄλογό του, τρελὸς καὶ αὐτός, καὶ τὸ ἄλογο ἔτρεχε ἔτρεχε τυφλὰ στὸ γκρεμνό . . . Φτάνει ἐκεῖ, πέφτει σὰ βράχος, ποὺ κυλᾶ ἀπὸ βουνό, καὶ ἀπὸ κεῖ ρίχνεται στὴ θάλασσα, ποὺ χτυποῦσε μανιασμένη κάτω. Χαθήκαν καὶ οἱ δύο. Ἀπὸ τότε ὅμως ἡ θάλασσα αὐτὴ δὲν ἔπαψε νὰ εἶνε ἀγριεμένη, ποτέ ! ἐκτὸς ὅταν θέλει νὰ πέσει μεγάλη ἀσθένεια στὴ χώρα. Τότε ἡ θάλασσα παύει νὰ χτυπᾶ ἀγριεμμένη τὰ βράχια, καὶ τὸ μέρος, ποὺ πρὶν δὲ μποροῦσε κανεὶς νὰ περάσει, γίνεται ἥσυχο σὰ λιμανιοῦ καλοῦ νερά. Ἀλλὰ στὴ χώρα πέφτει ἀσθένεια μεγάλη καὶ θερίζει κόσμο...

Πρωΐ, πρωΐ, ἢ μετὰ τὰ μεσάνυχτα, πρὶν ἀκόμα φανεῖ ἡ ἀρρώστεια, ὅσοι εἶναι ξυπνοί, θὰ ἀκούσουνε ἕνα τρέξιμο ἀλόγου μακρυνό, ποὺ ὅσο πηγαίνει θὰ πλησιάζει, ἀλλὰ μόλις κάνει νὰ πλησιάσει, νὰ ἀκουσθεῖ κοντά, πάλι θὰ μακρυνθεῖ καὶ θὰ χαθεῖ, θὰ σβύσει σιγὰ σιγά. Καὶ καθὼς αὐτὸ θὰ σβύσει, θὰ ἀρχίσουν τὸ

οὔρλιασμα τὰ σκυλιὰ τοῦ χωριοῦ...Ὅλοι ξέρουνε, ὅτι ὁ καβαλάρης αὐτός, ποὺ δὲ φαίνεται, ἀλλὰ ἀκούγεται μόνο, εἶνε ὁ γέρο Μούγας πάνω στὸ τρελὸ ἄλογό του...

Καὶ ἔπαψε τὴ διήγησή του. Σὲ λίγο πάλι εἶπε :

— Νὰ καὶ τώρα ἡ ἡσυχία ἐκείνη...Ἄχ ! κύριε, ὁ Θεὸς νὰ μᾶς φυλάει, εἶνε ἀδύνατο νὰ μὴ πέσει ἀσθένεια στὴ χώρα, ἀδύνατο. Θὰ δεῖτε ὅτι θὰ ἀκούσομε τὰ πέταλα τοῦ τρελοῦ ἀλόγου τοῦ γέρο Μούγα.

— Καὶ τὸ κορίτσι τί ἔγινε ;

— Δὲν ξέρω. Ἔτσι μοῦ τὸ εἶπαν καὶ μένα, ἔτσι σᾶς τὸ λέω...Μὰ μὴ νομίζετε ὅτι εἶνε χθεσινὴ ἡ ἱστορία. Εἶνε χρόνια καὶ χρόνια...Ὅλοι ὅμως τὴν ξέρουνε τὴν ἱστορία τοῦ γέρο Μούγα τοῦ Δαίμονα, ποὺ κατοικεῖ στὰ βράχια αὐτὰ τοῦ Σαμαρᾶ, μέσα στοὺς ὑφάλους καὶ στὶς σπηλιές...Ἀλλοίμονο ὅμως σὲ κεῖνον ποὺ τὸν δεῖ ! Χάνει τὴ λαλιά του καὶ δὲν μπορεῖ νὰ ἀποκρυθεῖ τίποτα σὲ κείνους, ποὺ τὸν ρωτοῦνε τί ἔπαθε καὶ τί τοῦ συνέβηκε.

Ὁ Δαμίδας γύρισε καὶ εἶδε τὸ ἄγριο μέρος, ποὺ περνοῦσαν. Τὰ βράχια σὰ μαγεμένα τέρατα ἀπὸ κάποια ἀόρατη μάγισσα, φαινόντανε νὰ τοὺς κοιτάζουν χωρὶς νὰ δύνανται νὰ τοὺς βλάψουν, νὰ τοὺς συντρίψουν. Ἐκοίταξε ἔπειτα τὴ σελήνη καὶ ἐτρόμαξε καθὼς τὴν εἶδε. Τοῦ φάνηκε νὰ ἔχει σχέση μὲ ὅσα τοῦ εἶχε διηγηθεῖ ὁ γέρο ψαρᾶς, γιὰ τὴν ἔξοδο τοῦ γέρο Μούγα ἀπ' τὴ θάλασσα. Ἡ ἡμισέληνος εἶχε χάσει τὸ χρῶμα της, εἶχε κοκκινίσει καὶ ἡ λάμψη της θαμπωθεῖ. Κάτω ἀπ' αὐτὴ καὶ γύρω, ἐκεῖ ποὺ ἑνώνεται ἡ θάλασσα μὲ τὸ κῦμα, εἴταν μιὰ μαυρίλα σὰ βουνό. Ἡ ἡμισέληνος σὲ λίγο ἔφθασε κεῖ. Ἐθάμπωσε περισσότερο καὶ φάνηκε τότε μέσα στὴ μαυρίλα σὰν παράθυρο ἀπέραντης οἰκοδομῆς, παραδόξου σχήματος. Ἡ μαυρίλα εἴταν ἡ οἰκοδομή. Καὶ νόμισε τότε, ὅτι θὰ ἔβλεπε νὰ παρουσιασθεῖ

στὸ παράθυρο κεῖνο μορφὴ μάγου μυθική. Ἔφερε τὰ μάτια στὸν ψαρᾶ. Αὐτὸς μὲ σκυμμένο τὸ κεφάλι λίγο, διεύθυνε τὴ βάρκα. Ὁ ἄλλος ὁ νέος, τραβοῦσε τὰ κουπιὰ σκεπτικός. Φάνηκαν τὰ φῶτα τῆς χώρας. Κανεὶς θόρυβος. Στὸ ἄναμμα ἑνὸς σπίρτου, κοίταξε τὴν ὥρα καὶ τὴν εἶπε καὶ στὸ γέρο ψαρᾶ. Εἶχαν περάσει τὰ μεσάνυχτα.

Ὁ Δαμίδας ἐκοίταξα πίσω. Στὰ μαῦρο ἀπέραντο φάντασμα φαινόταν τὸ σκοτάδι καὶ ἕνα φῶς, ποὺ ἔλαμψε κείνη τὴ στιγμή, φῶς φάρου, σὰ μάτι τοῦ φαντάσματος.

Ἔξαφνα καθὼς ἔμπαιναν στὸ λιμανάκι κ᾿ ἔβλεπαν τὶς μαῦρες γραμμὲς τῶν καταρτιῶν στὸ σκοτάδι, ὁ Δαμίδας σηκώθηκε γεμάτος φρίκη. Μακρυά, μακρυὰ ἐνόμισε ὅτι ἄκουσε ἕνα τρέξιμο μανιακὸ ἀλόγου !... Εἶδε τὸ γέρο ψαρᾶ νὰ σηκώνεται, τὸ νέο νὰ ἀφίνει τὰ κουπιά. Τὸ τρέξιμο πλησίαζε, πλησίαζε, καὶ στὴν ἡσυχία μέσα ἀκουγόταν καλὰ τὸ μανιασμένο κάλπασμα τοῦ ἀλόγου ! . . . Ἀλλὰ πρὶν ἀκουσθεῖ, πρὶν πλησιάσει κοντά, ἄρχισε νὰ ἀπομακρύνεται, νὰ φεύγει, νὰ φεύγει, ἕως ποὺ ἔσβυσε. Καὶ τότε καθὼς ἔκλεινε πάλι ἡ σιωπή, ἕνα οὔρλιασμα σκύλων ἐτάραξε τὸ χωριό.

— Τ' ἀκούσατε ; Ἀλλοίμονο ! ὁ γέρο Μούγας ! . . .

Ὁ γέρο ψαρᾶς τρομαγμένος μίλησε, ἀφοῦ εἶχε χαθεῖ πιὰ ὁ κρότος τῶν πετάλων τοῦ τρελοῦ ἀλόγου καὶ ἀκουγόταν τώρα τὸ οὔρλιασμα τῶν σκύλων τοῦ χωριοῦ. . .

ΤΟ ΕΡΗΜΟΣΠΙΤΟ

Ὁ ἄνεμος τραγουδᾶ θλιβερά, παραπονετικὰ πάντοτε, καὶ τὸ κῦμα τοῦ πελάγους ἀκούγεται νὰ σπάζει στὰ βράχια, νὰ κυλᾶ στὴν ἀμμουδιὰ μ' ἕνα θόρυβο κάποιας ἐργασίας βιαστικῆς. Κάποτε ὅμως τὸ τραγοῦδι τοῦ ἀνέμου τὸ θλιβερὸ γίνεται κλάψιμο, οὔρλιασμα, καὶ ὁ θόρυβος τοῦ κύματος ὄχι πιὰ ἐργασίας, ἀλλὰ καταστροφῆς. Οἱ φωνὲς τῶν γλάρων, ποὺ σὲ μεγάλο πλῆθος βρίσκοντε κεῖ, εἶνε τὰ μόνα, ποὺ ποικίλλουν τὸ θόρυβο τοῦ κύματος καὶ τὸ τραγοῦδι τοῦ ἀνέμου.

Τὸ ἐρημόσπιτο, χτισμένο σ' ἕνα βράχο, εἴταν ὁ μόνος σύντροφος τῆς ἐρημιᾶς, ποὺ ἁπλωνότανε σὲ ὥρα πολλὴ ἐκεῖ τριγύρω.

Ἡ γῆ εἴτανε βραχώδης καὶ κάτι ψηλὰ παράξενα χόρτα ἔβγαζε· οἱ βράχοι μαῦροι σὰν ἀπὸ πυρκαϊά.

Καὶ τὸ ἐρημόσπιτο σὰ σκοπὸς στὸ ψήλωμα τῶν βράχων, φαινότανε νὰ κοιτάζει τὴ θάλασσα σὰ νὰ περίμενε κάποιον νὰ ἔρθει, κάποιον ποὺ εἶχε χαθεῖ πίσω ἀπ' τὸν τοῖχο τὸν οὐράνιο.

Εἶχα φθάσει μὲ κακὴ διάθεση. Ὁ ὁδηγός μου καθὼς κρατοῦσε τὸ μουλάρι του, τραγουδοῦσε ρινόφωνα ἕνα τραγοῦδι, ποὺ φαινότανε νὰ τοῦ τὸ δασκάλεψαν ὁ ἀέρας ὁ θλιβερὸς καὶ ὁ κρότος ὁ μονότονος τοῦ κύματος. Ὅλο γιὰ ἐρημιὲς ἔλεγε :

Ἕνα δεντρὶ στὴν ἐρημιά. . .

Καὶ ὁ ἄνεμος στὰ αὐτιά μου τραγουδοῦσε καὶ αὐτὸς τραγοῦδι ἐρημιᾶς, καὶ τὸ κῦμα ποὺ ἀκουγότανε νὰ χτυπᾶ, νὰ ἁπλώνεται, ἔλεγε, καὶ αὐτό, κάτι ἔρημο, κάτι σὰν παράπονο χιλιάδων ψυχῶν χαμένων στὰ βάθη του. Καὶ ὅλος ὁ κόσμος σὰ νὰ εἶχε

σβύσει πιά, νὰ εἶχαν χαθεῖ οἱ ἄνθρωποι, ἡ ζωή, καὶ μόνος διαβάτης τοῦ κόσμου ἔρημος νὰ εἶμουν ἐγώ!

— Νά το! μοῦ εἶπε, ἅμα εἶδε τὸ ἐρημόσπιτο, ὁ ὁδηγός μου.

Στὸ δρόμο, πρὶν ἀρχίσει νὰ τραγουδᾶ, μοῦ εἶχε διηγηθεῖ τὴν ἱστορία τοῦ Ἐρημόσπιτου. Εἶτανε μιὰ μικρὴ περίεργη καὶ λυπητερὴ ἱστορία, ποὺ μ' ἔκανε νὰ λησμονήσω γιὰ λίγο τὴ στενοχώριά μου.

Κοίταζα, καθὼς περνοῦσα, τὸ σπίτι τὸ ἔρημο. Εἶτανε ἕνα μεγάλο σπίτι μὲ δυὸ πατώματα, δυνατό, γερὸ μ' ὅλα τὰ χρόνια ποὺ εἶχε. Σωστὸ καταφύγιο πειρατῶν καὶ λαθρεμπόρων. Οἱ τοῖχοι του εἶτανε πρασινισμένοι καὶ ὁ τοῖχος τῆς μάνδρας μόνο μισογκρεμισμένος.

Ὁ ἄνεμος, ἐκεῖ σ' ἕνα στρίψιμο ἔγινε πιὸ δυνατός, ἐσφύριξε τρελά, μανιακά.

Ὁ ὁδηγὸς εἶχε πάψει τὸ τραγοῦδι του καὶ κοίταζε τὸ σπίτι καὶ αὐτός. Ξαφνικὰ μοῦ λέει:

— Δὲ σοῦ φαίνεται ν' ἀκοῦς κλάμα;

Ἀκροάσθηκα. Ὁ ἄνεμος αὐτὸς θρηνοῦσε.

— Ὄχι.

— Μὰ ἄκουσε!

Τώρα ἄκουσα, ἢ μοῦ φάνηκε νὰ ἀκούω κλάμα μέσα στὸ σφύριγμα τοῦ ἀνέμου, κλάμα ἀνθρώπινο!

— Μπά! ὁ ἄνεμος τὰ φτειάχνει!

— Ὄχι, ὄχι! εἶνε ἡ γρηὰ τοῦ Βόλγη, ποὺ κλαίει τὰ παιδιά της...

Ἀφίσαμε τὸ ἔρημο αὐτὸ μέρος καὶ φθάσαμε κοντὰ σὲ κήπους. Σὰ νὰ ἔβγαινα ἀπ' τὸ βασίλειο τοῦ Πλούτωνος μοῦ φάνηκε, ἢ ἀπὸ κάποιο κακὸ ὄνειρο.

Ὁ τόπος εἴτανε πράσινος ἐδῶ, τὰ μαγκάνια δούλευαν. Οἱ φωνὲς τῶν ζώων, τῶν ὀρνίθων καὶ πρὸ πάντων τῶν ἀνθρώπων μοῦ δώσανε λίγη χαρά.

Ὁ ὁδηγός μου εἶχε ἀρχίσει ἕνα κλέφτικο τραγοῦδι, γεμᾶτο κρασὶ καὶ ἀρνιὰ σουβλιστά.

Μετὰ μιὰ ὥρα ἔφθασα στὸ μέρος ποὺ θὰ ἔκανα σταθμό. Ὁ ἥλιος ἔγερνε πρὸς τὴ δύση καὶ φαινότανε νὰ χάνεται πίσω ἀπ᾽ τὸ ψηλὸ καὶ ἀπόκρημνο μέρος ποὺ πέρασα καὶ ὅπου εἴτανε τὸ ἐρημόσπιτο.

Ὁ ὁδηγὸς χάθηκε σὲ λίγο καὶ αὐτός, παίρνοντας τὸν ἴδιο δρόμο ποὺ ἤρθαμε...

Ὅταν μετὰ λίγες ὥρες βρέθηκα μόνος στὸ δωμάτιο ποὺ μοῦ ἔδωσαν νὰ κοιμηθῶ, καὶ ὁ θόρυβος ὁ μικρὸς τῆς ἐξοχῆς εἶχε χαθεῖ καὶ ἔμεινα στὸ παράθυρο, ἀκούοντας τὴ θάλασσα νὰ νανουρίζει τὴν κοιμισμένη φύση, ἡ ἱστορία τοῦ Ἐρημόσπιτου ἦρθε στὸ νοῦ μου. Καὶ εἶδα πάλι τὸ σπίτι, ὅπως θὰ βρισκότανε τώρα μέσα στὸ σκοτάδι, σκοτεινό, μὲ μισάνοιχτα παράθυρα σὰν κουρασμένα μάτια ἀπ᾽ τὴ μάταιη παραμονή. Φαντάστηκα τὰ ἔρημα καὶ σκοτεινὰ δωμάτιά του, ποὺ μόνο τὰ ἑρπετὰ θὰ τρέχανε μὲ θόρυβο μέσα, ἀνεβαίνοντας στὸ ἔρημο τζάκι, στὰ παράθυρα, στὶς πιατοθῆκες...

Ἡ φωνὴ τοῦ ὁδηγοῦ, τοῦ ἀγνώστου ἐκείνου ἀνθρώπου, ποὺ ὑπῆρξε γιὰ κάμποσες ὧρες σύντροφός μου, καὶ ποὺ λυπήθηκα ὅταν τὸν εἶδα νὰ φεύγει καὶ νὰ χάνεται καβάλα στὸ ζῶο ποὺ πρὶν ἔφερνε ἐμένα, ἡ φωνή του ἐρχότανε στὰ αὐτιά μου σὰ νὰ μοῦ θύμιζε πολλά, ποὺ λησμονοῦσα.

...Μόνο ἕνα σπίτι θὰ ἀπαντήσωμε στὸ δρόμο μας τώρα, ἕνα μονάχα, ἀλλὰ καὶ αὐτὸ ἔρημο! Καὶ εἶνε ἀπὸ χρόνια πολλὰ ἔτσι, ἀπ᾽ τὸν καιρὸ ποὺ χάθηκαν οἱ δικοί του. Ἀπὸ τότε κανεὶς

δὲν πάτησε μέσα, ὅλοι φοβοῦνται, γιατὶ ἀκούγονται φωνές, παλέματα καὶ βογκητὰ σὰν ἀνθρώπων ποὺ σφάζουν! . . .

Σ' αὐτὸ τὸ σπίτι, τώρα καὶ χρόνια πολλά, ἔμενε ἡ χήρα τοῦ καπετὰν Βόλγη μὲ τὰ δυό της παιδιὰ καὶ μὲ μιὰ κόρη τὴ Μέλπω, ποὺ ὅμοιά της στὴν ἐμορφιὰ δὲ βρισκόταν οὔτε στοῦ κάμπου τὰ χωριά, οὔτε στὰ βουνίσια. Εἴτανε ὡραία σὰν τὶς κόρες ποὺ βγαίνουν τὴ νύχτα ὅταν εἶνε φεγγάρι, στὶς καλαμιὲς κοντά. Ζοῦσαν μονιασμένα, εὐτυχισμένα στὸ σπίτι αὐτό, ποὺ ἂν καὶ εἴτανε μακρυὰ ἀπ' τὴ χώρα, δὲν τοὺς ἔμελλε, εἴχανε γίνει παιδιὰ τῆς ἐρημιᾶς πιά, γιατὶ ἀπ' τὸν καιρὸ τοῦ κουρσάρου Βόλγη ποὺ τὸ εἶχε χτίσει, δυὸ γενεὲς Βόλγη εἶχαν περάσει ἀπ' τὸ σπίτι αὐτό.

Τὴ Μέλπω τὴ λέγανε ἀδελφή τους τὰ παιδιά, ἀλλὰ πολλοὶ ξέρανε ὅτι δὲν εἴτανε καὶ ὅτι τὴν εἶχε βρεῖ ὁ καπετὰν Βόλγης, μικρή, μικρή, μιὰ νύχτα σ' ἕνα πλοῖο μεγάλο, ἔρημο, σκοτεινό, μὲ σπασμένα κατάρτια, ποὺ παράδερνε στὸ κῦμα. Πολλοί νέοι, τρελοὶ ἀπ' τὴν ἀγάπη της, τὴν εἶχαν ζητήσει, ἀλλ' ἡ γρηὰ Βόλγη τὴν ἀρνήθηκε, ὅσο καλοὶ καὶ ἂν εἴτανε.

— Δὲν εἶνε ἀκόμα καιρός! . . . ἔλεγε.

Καὶ τὴν ἀγαποῦσε πολύ, ἡ γρηὰ Βόλγη τὴ Μέλπω, ἴσως πιὸ πολὺ καὶ ἀπὸ τὰ παιδιά της.

Ἕνα πρωῒ καλοκαιριάτικο, πρὶν ἀκόμα φανεῖ ὁ ἥλιος, ὁ Βάσος, ὁ δεύτερος γυιὸς τοῦ καπετὰν Βόλγη, ἄκουσε κρότο στὴν πόρτα καὶ σηκώθηκε νὰ δεῖ ποιὸς εἴτανε. Εἶδε τὴ Μέλπω νά βγαίνει ἔξω. Ντύθηκε γρήγορα καὶ τὴν ἀκολούθησε νὰ δεῖ ποὺ πάει.

Αὐτή, γρήγορα βαδίζοντας, ἔφθασε σὲ μιὰ θέση γεμάτη βράχια, ὅπως εἴτανε παντοῦ, ποὺ κάτω ὅμως τὸ κῦμα κυλιότανε στὴν ἀμμουδιά. Ἐκεῖ τὴν ἔχασε. Αὐτὸς πλησίασε καὶ κρύφθηκε μέσα σὲ δυὸ βράχια, ποὺ πάνω τους σὰ σκλάβος γυρτὸς μὲ τὴν ὀμπρέλα, ἕνα δεντρύλι ἔσκυβε πυκνόφυλλο.

Ἐδῶ καὶ κεῖ πηδοῦσαν πουλάκια ἀφίνοντας ἕνα μικρὸ κελάδημα, χρυσόμυιγες ἔτρεχαν, πετοῦσαν, βουΐζοντας πάνω ἀπ' τὰ λίγα ἄγρια χόρτα, καὶ πέρα στὴ θάλασσα οἱ γλάροι τρέχανε πάνω ἀπ' τὰ νερά.

Ἕνα γέλιο ἄκουσε ξαφνικά, ἕνα γέλιο ποὺ εἴτανε σὰν πέσιμο νεροῦ ἀπὸ βρύση μαγική, σὰ γέλιο ἐρωτευμένης ἄνθρωπο νεράϊδας ! . . . Αὐτὴ γελοῦσε, ἡ Μέλπω, μόνη της, γελοῦσε σὰ θεὰ τῆς θάλασσας μὲ τὸ κῦμα, ποὺ ἐρχότανε σὰν ταπεινὸς προσκυνητὴς καὶ ἁπλονόταν στὰ πόδια της !

Ὁ Βάσος λησμονήθηκε, χάθηκε κοιτάζοντας· . . .

Ξαφνικὰ ὅμως ἕνα γρήγορο περπάτημα τὸν ἔκανε νὰ κοιτάξει ἐπάνω. Ὁ ἀδελφός του ! Εἶδε τὸν ἀδελφό του, τὸ Γιῶργο, νὰ ἔρχεται γρήγορα ἐπάνω του μὲ ἀγριεμένα μάτια ! Καὶ σὲ κεῖνα τὰ ἄγρια μάτια, ποὺ φαινότανε κάτι νὰ ταράζεται, εἶδε τὴν ἀγάπη τοῦ ἀδελφοῦ του στὴν κόρη ποὺ λουζότανε. Στὸ χέρι του ἔλαμπε ἕνα μαχαίρι . . .

Χωρὶς νὰ βγάλει μιλιά, σέρνει καὶ αὐτὸς τὸ μαχαίρι του. Καὶ μὲ μιᾶς ἀρχίζουνε νὰ παλεύουν σιωπηλά, χωρὶς φωνή, χωρὶς μιλιὰ σὰ νὰ φοβόντανε μή, ἂν μιλήσουν, πάψουν τὴ μάχη. Τὰ μάτια τους ὅμως λέγανε πολλά, ἀνοιχτά, μὲ κάτι κακό, κακὸ νὰ λάμπει σὰν κόλαση, ποὺ βράζει καὶ πλημμυρᾶ ἀπ' ἀστραπές !

Ξαφνικὰ ὁ Γιῶργος κλονίστηκε, ἔκανε κάτι τότε νὰ πεῖ, ἀλλὰ δὲ μπόρεσε καὶ ξαπλώθηκε κάτω στὴ γῆ. Ὁ Βάσος σὰν τρελὸς φεύγει, ξαναγυρίζει πάλι πίσω, βλέπει τὸ αἷμα ποὺ τρέχει ποτίζοντας τὴν ξερὴ γῆ, φωνάζει τὸν ἀδελφὸ καὶ μὴ παίρνοντας ἀπάντηση φεύγει πάλι, τρέχει στὸ Σχισμένο βράχο καὶ ἀπ' ἐκεῖ τινάζεται κάτω στὸ γκρεμνό ! . . .

Ἡ γρηὰ ἡ μάνα τους τρελάθηκε, καὶ καιρὸ πολὺ τὴ βλέπανε νὰ γυρίζει στὰ βράχια ζητῶντας τὰ παιδιά της, χωρὶς

νὰ ἔχει κανένα νὰ τὴν προσέχει, γιατὶ ἡ κόρη μετὰ τὸ κακὸ χάθηκε ξαφνικά ! . . . Τί ἔγινε ; Κανεὶς δὲν ἔμαθε ! . . .

Μόνο τὴν ἄλλη μέρα τοῦ σκοτωμοῦ, θαλασσινοί, ποὺ γύριζαν ἀπ᾿ τὸ πέλαγος, διηγόντανε κ᾿ ἔλεγαν γιὰ ἕνα πλοῖο, ποὺ εἴχανε ἀπαντήσει τὴ νύχτα, ἕνα πλοῖο, ποὺ ἔπλεε σκοτεινό, μὲ σβυστὰ τὰ φανάρια καὶ σπασμένα κατάρτια ! . . .

ΤΟ ΜΙΣΟΣ ΤΟΥ ΚΑΜΕΝΑ

῞Αμα ἡ νύχτα, ἡ μάγισσα γρηά, ἡ καντυλανάφτισα, ἄναψε τὰ λυχνάρια της, ὁ Καμένας βγῆκε στὸ δῶμα τοῦ παλῃόπυργου καὶ κοίταξε ἔξω πρὸς τὸ σπίτι τοῦ Παρία.

Τὸ σπίτι ἔλαμπε. Τὰ φῶτα ἔπεφταν ἔξω ἀπὸ τὶς ἀνασυρμένες κουρτίνες καὶ φωτίζανε καὶ ἔδειχναν τὰ σκοτεινὰ ἀκίνητα δέντρα, τοὺς πάγκους, τὴ στέρνα.

— Λίγο ἔλειψε νὰ μοῦ χαλάσουν τὰ σχέδια ! εἶπε σιγά.

Εἶχε κρυφθεῖ στὴν κοιλιὰ τοῦ παλιόπυργου, ἔτσι ἔλεγε τὰ ὑπόγειά του, καὶ οἱ διῶχτες του χωροφύλακες δὲ μπορέσανε νὰ τὸν εὕρουν ! ῎Α ! ὁ παλιόπυργος τὸν προστατεύει, τὰ στοιχειά του τὸν εἶχαν φίλο, καὶ ἅμα οἱ χωροφύλακες κατεβήκανε κάτω ψάχνοντας, αὐτὰ εὐθὺς τὸν κρύψανε ρίχνοντας ἐπάνω του τὸ μαγεμένο ροῦχο τους καὶ τὸν ἔκαναν νὰ μὴ φαίνεται στὰ μάτια τους ! Τὰ ἑρπετὰ τρέχανε γύρω του καὶ κοντά του, ἀλλ' ὅλα εἴτανε φίλοι του ! Εἴταν καὶ αὐτὰ φίλοι τοῦ σκότους, ἐχθροὶ τῆς ἡμέρας, τοῦ φωτός ! ῞Οπως καὶ αὐτός ! ῎Ηθελαν τὴ νύχτα, τὴ μαύρη, τὴ σκεπτικὴ ποὺ κλείνει μέσα της τόσες καὶ τόσες μαγείες καὶ τὰ φαντάσματα κεῖνα ποὺ βγαίνουν ἄφοβα μέσα στὸ σκοτάδι της γιὰ νὰ γυρίσουν στὶς χαλασμένες τους κατοικίες, στοὺς γκρεμισμένους τους πύργους !

῾Ο ἄνεμος ποὺ φυσοῦσε πρὶν δυνατὰ καὶ ἔσειε τὸν παλιόπυργο, τὸν ἔκανε νὰ στενάζει, νὰ βογκᾶ, δὲ φυσοῦσε πιά. Εἴταν ἥσυχη νύχτα ποὺ ἀκουγόταν ὅμως μέσα στὴ σιωπή της γεμάτη ἀπὸ ἕνα θόρυβο ἀόριστο σὰ μουρμούρισμα σκιῶν ἐρωτευμένων, τρέξιμο βρύσης μαγικῆς, ἢ ἕνα τραγούδι τῆς σιωπῆς στὰ ἄστρα ! . . .

— Τί νὰ κάνουν ; Θὰ χορεύουν !

Πλούσιοι !

Ἔτριξε τὰ δόντια του.

Τώρα θὰ βλέπανε τί θὰ τολμοῦσε ἕνας φτωχὸς καὶ δυστυχής ! Κινήσανε τοὺς χωροφύλακες, ἀστυνομία, δικαστές, θὰ μποροῦσαν ὅμως νὰ σταματήσουνε τὴν ἐκδίκηση ;

Καὶ ἡ νύχτα ἡ σκεπτικὴ τὸν ἔβλεπε ἀπὸ πάνω μὲ τὰ μύρια μάτια της.

. . . Θὰ σκαρφάλωνε ἔπειτα στὸ παράθυρο ἀπ᾿ ἐκεῖ ποὺ εἴταν ὁ κισσός. . .

Καὶ εἶδε ὁ Καμένας μὲ τὸ νοῦ του τὸν κισσὸ πιασμένο στὸν τοῖχο καί, σ᾿ ἐκεῖνο τὸ μέρος ποὺ χώριζε ὁ κισσὸς σὰ σημαῖα ψαλιδισμένη. . .

Ἀνέβηκε πιασμένος στὶς πέτρες ποὺ ἐξεῖχαν· ἔπρεπε καὶ νὰ τὸν ἰδοῦν σὰ δαίμονα νὰ ξεφυτρώνει ἀπ᾿ ἐκεῖ. Τὰ φῶτα, τὰ κεριά, οἱ πολυέλαιοι ἔχυναν πλημμύρα φῶς καὶ οἱ κυρίες γύριζαν, χόρευαν ἀσπροντυμένες στὴν ἀγκαλιὰ τῶν ἀντρῶν καὶ τὰ δόντια τους τὰ ἄσπρα τὰ ἔδειχνε τὸ γέλιο. . . Δίνει μιὰ στὸ παράθυρο, καθὼς κρατήθηκε ἀπ᾿ τὸ ἐξώφυλλο. Τὸ παράθυρο συντρίβεται καὶ ἀνοίγει, ἀφίνοντας ἕνα κομμάτι μόνο στὸ σύρτη ἐπάνω, καὶ μέσα στὴν ταραχή:

— Ἐκδίκηση ! φωνάζει αὐτός.

Ὅλα χαλοῦν, τὰ ζεύγη, τὰ γέλια, ἡ χαρά ! Ἄλλη φωνὴ ἀκούγεται :

— Φωτιά !

Τώρα καὶ ὁ δυναμίτης θὰ ἁρπάξει ! Δὲ θὰ φύγουν, ὄχι, ἡ πόρτα εἶνε κλεισμένη, τὰ κλειδιὰ πεταμένα, ἡ ἐκδίκηση τῶν δυστυχῶν ἀρχίζει !

Κατέβηκε γρήγορα ἀλλὰ μὲ προσοχή, ἂν καὶ γνωρίζει ὅλες τὶς πέτρες· ὅλες αὐτὸς τὶς ξαναπελέκησε γιὰ νὰ ἀσπρίσουν πολλὲς πολλὲς φορές ! Κανεὶς δὲ θὰ σωθεῖ. Ὁ δρόμος ποὺ κατέ-

βηκε αὐτός, εἶνε ἄλλος θάνατος γιὰ κεῖνον ποὺ θὰ τολμήσει νὰ τὸν μιμηθεῖ

Ἕνα πήδημα στὴ γῆ καὶ τρέχει γρήγορα νὰ κρυφθεῖ μέσα στὰ δέντρα, ἐνῶ ἕνα γέλιο τοῦ ἔρχεται ποὺ μοιάζει μὲ κλάμα !

Ἡ γῆ σείεται μ' ἕναν κρότο καὶ ὅλα ὑψώνονται μὲ μιὰ λάμψη, σκόνη, καπνὸς ἄσπρος, σκεπάζουν τὰ ἄστρα. . .

Ἡ ἐκδίκηση ἔγινε !

— Ἔπειτα ; ρώτησε τὸν ἑαυτό του ὁ Καμένας

Αἰσθάνθηκε ἕνα κενὸ στὴ θέση ποὺ εἴταν τὰ πρόσωπα τὰ μισητά, καὶ τὸ μῖσος του σὰν αἱμοβόρο, ἀχόρταγο θηρίο, τυφλό, μάταια στὴ θέση τους νὰ ἀνοιγοκλείνει τὰ δυνατά του σαγώνια !

Ὄχι, ὄχι ! τέτοια ἐκδίκηση δὲ θὰ γεννηθεῖ ποτὲ ἀπὸ ἕνα τέτοιο ἀπέραντο μῖσος σὰν τὸ δικό του ! τὸ βουνὸ δὲ θὰ γεννήσει σαῦρα, μιρμίγκι ὁ τίγρις !

Στράφηκε στὸν παληόπυργο :

— Ἔ, γέρο πύργο τί θὰ μὲ συμβούλευες ἂν μποροῦσες νὰ μιλήσεις ;

Ἡ ἠχὼ τοῦ παλιόπυργου προσπάθησε νὰ πεῖ τὰ λόγια του.

Ἔξαφνα νόμισε ὅτι ἄκουσε λυγμό ! Κάποιος ἔκλαιε μέσα στὸν πύργο ! Τρόμαξε. Μιὰ μακρυνὴ ἐνθύμηση τοῦ ἦρθε. Ἔτσι ἔκλαιε ἡ μάνα του ὅταν πέφτανε συμφορὲς στὸ σπίτι τους !

Ὥρμησε μέσα καὶ κοίταξε. Τίποτα. Ἀπ' τὴ χαλασμένη ὀροφὴ εἶδε ἄστρα νὰ παίζουν τὶς ἀκτῖνες τους. Κάποιο τρίξιμο, σούρσιμο ἑρπετοῦ. Μὴν εἴταν ἡ ψυχὴ τῆς μάνας του ;

— Μάνα μου ! εἶπε καὶ τὸ πίστεψε.

Οἱ ὧρες περνοῦσαν καλὲς καὶ κακές, οἱ μαῦρες ὧρες ὅμως, τὰ κορίτσια τὰ μαῦρα τῆς καντυλανάφτισας.

Ὁ Καμένας ἀκουμπισμένος στὸ πεζούλι κοίταζε τὰ φωτισμένα ἀκόμα παράθυρα τοῦ πλούσιου σπιτιοῦ. Ἐκεῖνο ποὺ ἐπιθυμοῦσε εἶχε φανεῖ στὸ νοῦ του. Νὰ τοὺς συντρίβει, νὰ τοὺς θανατώνει καὶ μὲ μιᾶς αὐτοὶ νὰ ἔρχονται στὴ ζωή, καὶ αὐτὸς

πάλι νὰ ἀρχίζει τὸ σύντριμμα, τὸ βάσανο, τὸ θανάτωμα, χωρὶς ποτέ, ποτέ, ἀκούραστος νὰ παύσει καὶ νὰ παύσουν ! Καὶ νὰ μένει ἔτσι ἡ σκηνὴ αὐτὴ σὰν εἰκόνα αἰώνια, θέαμα αἰώνιο ! . . .

Ὁ Καμένας σταμάτησε τὶς σκέψεις του καὶ ζήτησε νὰ φύγει, ἀλλὰ δὲν ἐπρόφθασε. Ὁ παλιόπυργος κουρασμένος ἀπ᾽ τὰ χρόνια καὶ χτυπημένος ἀπ᾽ τὴν πάλη τῶν στοιχειῶν ἔγειρε καὶ σωριάσθηκε θάπτοντας στὸ μεγάλο σωρό του μαζὶ μὲ ἕνα μικρὸ ἄνθρωπο καὶ ἕνα μεγάλο μῖσος !

ΚΑΙ ΗΣΥΧΑΣΑ...

Κάθε σάββατο βράδι, θὰ ἐρχόντουσαν. Καὶ θἄμεναν τὴν Κυριακὴ μαζί μας, καὶ τὴ δευτέρα πρωΐ, πρωΐ, θὰ φεύγανε. Ἔτσι εἴχαμε μείνει σύμφωνοι.

Ἐγὼ θἄμενα μαζὶ μὲ τὴ μάνα μου καὶ τὶς δυὸ ἀδελφές μου, στὴν ἐξοχή, σὲ μιὰ ἥσυχη παραλία. Εἶχαν ἀνάγκη καὶ οἱ τρεῖς ἀπὸ καθαρὸ ἀέρα καὶ λουτρά...

Ὁ πατέρας μου δυσκολεύτηκε στὴν ἀρχή, ποιόνα νἀφήσει ἐκεῖ, ἐμένα, ἢ τὸν ἀδελφό μου τὸ δεύτερο. Μὰ κἐγὼ δυσκολευόμουνα ποιοὺς νὰ προτιμήσω, γιατὶ μ' ὅποιονα νὰ πήγαινα τὴν ἴδια ἀνησυχία θἄχα. Ἴσως ὅμως, περισσότερο γιὰ τὶς ἀδελφές μου ποὺ θἄμπαιναν στὴ θάλασσα. Κἤθελα νἆμαι κοντά τους νὰ τὶς συμβουλεύω...

Ἀλλὰ δὲ μίλησα, ἄφησα τὴν τύχη νὰ μιλήσει μὲ τὸ στόμα τοῦ πατέρα μου, γιὰ νὰ μὴν ἔχω καμμιὰ εὐθύνη. Κιαὐτὸς ἐδιάλεξε ἐμένα νὰ μείνω κοντὰ στὴ μάνα μου καὶ τὶς ἀδελφές μου.

Μὰ τί τράβηξα, ὅταν ἐφύγανε! Τὸ σπίτι δὲ μὲ χωροῦσε. Καὶ χίλια κακὰ ἔβαζα μὲ τὸ νοῦ μου. Φοβόμουνα γιὰ τὸν πατέρα μου, φοβόμουνα γιὰ τὸν ἀδελφό μου, γιὰ τἀδελφάκια μου, μή...μή...Κἔβριζα τὸ σχολεῖο, τὰ ἰδιαίτερα μαθήματα τῶν μικρῶν ἀδελφῶν μου, γιατὶ ἂν δὲν εἴταν αὐτά, θἀρχόντουσαν μαζί μας στὴν παραλία. Κἔτσι θἄχα μόνο γιὰ τοὺς δυὸ νὰ φοβοῦμαι.

Εἰκόνες ἀπαίσιες ἔκαναν νὰ περάσουν ἀπ' τὸ νοῦ μου, καὶ

τὶς σταματοῦσα ταραγμένος. Καὶ ἀκόμα τὴ νύχτα τὰ ὄνειρά μου εἶταν τρομερά.

Ὅταν ἐπὶ τέλους πέρασαν οἱ μέρες καὶ ἦρθε τὸ Σάββατο, ὅσω νὰ τοὺς δῶ εἶχα ἀπελπιστεῖ ἑκατὸ φορές. Ὁ σιδερόδρομος μὲ φόβιζε, τὰ τράμ, τὰ αὐτοκίνητα...

Εὐχάριστα καὶ ἥσυχα περάσαμε τὸ βράδι τοῦ Σαββάτου καὶ τὴν Κυριακή. Ἀλλὰ νὰ ἡ νύχτα, ὁ ὕπνος, κἔπειτα ἡ ἀναχώρηση . . .

Ἄρχισε πάλι, τὸ μαρτύριο. Τοὺς πήγα ἴσαμε τὸ σιδερόδρομο, μόνος αὐτὴ τὴ φορά.

Αὐτοὶ μπήκανε μέσα, καὶ μιλήσαμε λίγο ἀπ᾽ τὸ παράθυρο. Ὁ σιδερόδρομος ξεκίνησε...Χαιρετιστήκαμε καὶ πάλι. Ὁ σιδερόδρομος ἀπομακρύνθηκε καὶ σὲ λίγο, χάθηκε. Μόνος πάλι, χωρὶς ἐκείνους κοντά μου...

Τράβηξα βαδίζοντας ἀργά, γιὰ τὸ σπίτι.

Εἴτανε μέσα Μαΐου καὶ ἀκόμα ὁ ἀέρας ἔτρεχε φορτωμένος μυρουδιὲς λουλουδιῶν ...

Τὰ σπίτια εἶταν ἀραιὰ καὶ μὲ κήπους.

Σ᾽ ἕνα ἀπ᾽ αὐτὰ στάθηκα καὶ κοίταξα μέσα.

Ὁ κῆπος του εἶταν πυκνὸς καὶ μεγάλος. Πεταλοῦδες ἄσπρες εἶδα, νὰ γυρίζουν, κ᾽ ἕνα γατάκι μαῦρο, καθισμένο στὰ πισινά του πόδια, νὰ τὶς κοιτάζει μὲ προσοχή ...

Νερὸ ἔτρεχε καὶ πότιζε τὰ δέντρα καὶ τὰ λουλούδια, κἔπειτα ἔβγαινε ἔξω ἀπὸ μιὰ τρύπα, ποὺ εἶταν κοντὰ ἐκεῖ ποὔχα σταθεῖ.

Καὶ τὸ σπίτι ποὺ βρισκόταν στὸ βάθος, εἶχε κατάκλειστα τὰ παράθυρα, ἐκεῖνα ποὺ φαινόνταν, τοῦ ἐπάνω πατώματος.

Μἄρεσε αὐτὸ τὸ σπίτι μὲ τὰ ψηλὰ δέντρα, τὴν ἡσυχία του, τὸ νερὸ ποὺ ἔτρεχε ... Χωρὶς ἄλλο, σκέφτηκα, θἄνε κάποιου πολὺ πλουσίου, ποὺ ἔρχεται δῶ γιὰ νὰ ξεκουραστεῖ ἀπ᾽ τὰ γλέντια ...

Ἕνα πάτημα ἐλαφρό. Καὶ μιὰ γυναίκα νέα, ἢ κόρη μεγάλη, βγῆκε πίσω ἀπὸ μιὰ σειρὰ πυκνῶν δέντρων καὶ χαμόδεντρων,

Μὰ τί εἴταν ἐκείνη! Ἡ Ἄρτεμις, ἢ Ἀφροδίτη:

Ἔκανα νὰ κρυφτῶ καὶ νὰ φύγω, ἀλλὰ κρατήθηκα. Καὶ τί ἔκανα; Κοίταζα τὸν κῆπο! Ἀλλὰ καὶ εἴταν ἀδύνατο νὰ μὲ δεῖ ἐκεῖ ποὺ εἴμουνα, γιατὶ τὰ κάγκελα κλεινόνταν ἀπὸ ψηλὰ γεράνια.

Καὶ κανεὶς δὲν ὑπῆρχε, δὲν περνοῦσε ἀπ᾽ τὸ δρόμο.

Εἴταν ξανθιά, σχεδὸν ψηλή, παχουλή. Τὸ πρόσωπό της εἶχε τὸ τριανταφυλλένιο χρῶμα τῶν ρόδων, ποὺ ὁ κῆπος εἴτανε γεμάτος.

Τὸ ροῦχο της, ἕνα καφετί, ἄφινε νὰ φαίνεται πολὺ τὸ στῆθος.

Εἶδα ὅτι μάζευε παπαροῦνες ἄγριες.

Λίγο ἔλειψε ὅμως νὰ φύγω γρήγορα, γιατὶ τὴν εἶδα νὰ διευθύνεται πρὸς τὸ μέρος μου.

Ἔσκυψε σιγά, κἔκοψε μιὰ παπαρούνα, ποὺ μέσα σὲ λουλούδια διάφορα ἥμερα, ὕψωνε τὸ κόκκινο κεφάλι της.

Πόση ἀσπράδα εἶχε κεῖνο τὸ στῆθος! . . . Εἶδα καὶ τὴ γραμμή, τὸ χώρισμα . . .

Γύρισε ἔπειτα νὰ φύγει.

— Θεέ μου, εἶπα ἐγὼ τότε, καθὼς αὐτὴ ἔφευγε, σαὐτὸ τὸ σῶμα κατοικεῖ ἡ ἡδονή! . . .

Καὶ σωστὰ ἐκεῖ κατοικοῦσε, τὴν ἔβλεπα νὰ σαλεύει, νὰ κουνιέται προκλητική! . . .

Ἔφυγα κἐγώ. Εἴμουνα ζαλισμένος. Θυμήθηκα ὅμως καὶ τὸ λαιμό της:

— Καὶ παρακάτω πῶς θἄνε; σκέφτηκα.

\\\

Ὥρες τὸ βράδι ἔκανα νὰ κοιμηθῶ καὶ ὅλο στὸ νοῦ μου αὐτὴν εἶχα.

Μὰ παντρεμμένη εἶνε, λεύτερη ; ρωτοῦσα τὸν ἑαυτό μου. Ἤθελα νἄταν κόρη, μεγάλη κοπέλα...

Καὶ εἶχε σηκωθεῖ αὐτὴ τὴ βραδιὰ ἕνας δυνατὸς ἄνεμος, ποὺ ἔκανε τὸ σπίτι νὰ τρέμει. Καὶ μοῦ φάνηκε σὲ μιὰ στιγμή, ποὺ ἄκουσα τά γιαλιὰ ἑνὸς παραθύρου, δίπλα στὸ δικό μου δωμάτιο, νὰ χτυποῦνε, νὰ ταράζονται, πὼς ὁ ἄνεμος κάτι τὰ ρωτοῦσε κιαὐτὰ τοῦ ἀπαντούσανε μὲ κεῖνα τὰ χτυπήματα...

Τὴν εἶχα δεῖ καὶ τὸ ἀπόγευμα, ἔξω στὸ δρόμο, ποὺ εἶχα βγεῖ κοντὰ στὴ δύση τοῦ ἥλιου.

Εἴτανε ντυμένη μὲ κομψά, πλούσια ρούχα, κ' εἶχε μαζί της μιὰ γρηὰ μικρόσωμη, ἀδύνατη μ' ἕνα καπελάκι κωμικό, χωμένο στὸ κεφάλι της.

Πὼς μὲ κοίταξε ! Μισόκλεισε λίγο τὰ μάτια της...

Ἐγὼ στάθηκα. Βρῆκα ἀφορμή, πὼς θέλω ν' ἀνάψω τσιγάρο, γιὰ νὰ καμαρώσω τὸ σῶμά της. Ἀλλὰ τί χαρὰ αἰσθάνθηκα, ὅταν τὴν εἶδα νὰ γυρίζει καὶ νὰ μὲ κοιτάζει ! Πῆρα θάρρος καὶ τὴν ἀκολούθησα ἴσαμε τὸ σπίτι της.

Αὐτὴ τὸ κατέλαβε καὶ γύρισε ἄλλες δυὸ φορές. Ἔπειτα στὴν πόρτα, ἀφοῦ ἄφησε τὴ γρηὰ νὰ περάσει, στάθηκε καὶ μὲ κοίταξε. Στάθηκα ὅμως κἐγώ.

Μοῦ παρουσιάστηκε καὶ στὸν ὕπνο μου. Ἀλλὰ δὲν εἶδα μόνον αὐτή, εἶδα κι' ἄλλες. Καὶ ξύπνησα, ὅταν κάποια ἀπ' αὐτές, μοὔδινε τὰ χείλια της. Καὶ τὸ αἰσθάνθηκα τὸ φίλημά της, θερμό, θερμὸ καὶ γλυκό, καὶ ἂς μὴν εἴταν ἀπὸ κείνη.

Σηκώθηκα καὶ ντύθηκα. Ἡ ἡμέρα εἴταν ὡραία, ἥσυχη, ὁ ἄνεμος εἶχε κοπεῖ.

Σκεπτόμουνα κείνη, ἀλλὰ μοῦ ἦρθε καὶ στὸ νοῦ τὸ φίλημα ποὺ μοὔδωσε ἡ ἄγνωστη κόρη. Εἴτανε μελαχρινή, μὲ κατάμαυρα μαλλιά, καὶ ἀδύνατη. Τί γλυκὸ ὅμως τὸ φίλημά της ποὺ εἴτανε !

Δὲ μὲ χωροῦσε ὁ τόπος καὶ γρήγορα πῆρα δρόμο.

Περισσότερο αὐτὴ τὴν ἡμέρα αἰσθάνθηκα τὶς μυρουδιὲς τῶν λουλουδιῶν. Ὅλη ἡ φύση σὰ νὰ τραγουδοῦσε, νὰ τραγουδοῦσε τὸν ἔρωτα, τὴν ἡδονή. Κἐδῶ χλόη ψηλὴ μὲ διάφορα ἀγριολούλουδα πολύχρωμα, ἐκεῖ πέρα νἀσπρίζει τὸ χαμόμιλο.

Πουλιὰ πλῆθος. Καὶ καμμιὰ φωνὴ ἀνθρώπου . . .

Στάθηκα τυχερός. Τὴν εἶδα νἄνε στὸν κῆπο.

Στὸ βῆμα μου σήκωσε τὸ κεφάλι της καὶ μὲ εἶδε. Πέρασα ἀργὰ βαδίζοντας. Καὶ ὅταν προχώρησα ἀρκετά, γύρισα πίσω καὶ κοίταξα μὲ μιὰ βεβαιότητα, ὅτι θὰ τὴν δῶ στὴν πόρτα.

Κἔτσι εἴταν. Τὴν εἶδα ἐκεῖ, νὰ μὲ κοιτάζει . . .

Πρωί, πρωί, εἴμουν ἕτοιμος καὶ ὅλο ἤθελα νὰ ὁρμήσω ἔξω, ἀλλὰ κρατιόμουνα. Ἔπρεπε νἄρθει κείνη ἡ ὥρα, ποὺ ἤλπιζα νἄνε στὸν κῆπο. Κἔπειτα χωρὶς ὥρα ; Νὰ μὴν ξέρει κιαὐτή...

Ἔφτανα κοντὰ στὸ σπίτι της, ὅταν ἀκούω τὴν πόρτα τοῦ κήπου νἀνοίγει μὲ κρότο καὶ νὰ προβάλλει αὐτή. Τρόμαξα. Αὐτὴ στάθηκε καὶ μὲ κοίταξε μισοκλίνοντας λίγο τὰ μάτια της. Ἐγὼ πέρασα μὲ χαμηλωμένα μάτια, κόκκινος.

—Μὰ ποιὸς νἄνε αὐτός ; τὴν ἀκούω νὰ λέει σιγὰ σὰ νὰ ρωτοῦσε τὸν ἑαυτό της.

Τὴν ἄλλη μέρα πάλι τὴν εἶδα. Αὐτὴ τὴ φορά, ὅταν μὲ εἶδε, ἔφερε τὸ χέρι της στὰ μαλλιά της καὶ τὰ διώρθωσε, ἢ τὰ χάϊδεψε. Ἐγὼ τότε ἔκανα κάτι τολμηρό, ἔβγαλα τὸ καπέλο μου καὶ πέρασα ἔτσι ξεσκούφωτος . . .

Κόντευα νὰ μὴν κοιμηθῶ ὅλη τὴ νύχτα. Κἔπειτα μὲ πῆρε κἕνας φόβος μὴ δὲν ξυπνήσω πρωί. Εὐτυχῶς, ἂν καὶ κοιμήθηκα λίγο, ξύπνησα τὴν ἴδια ὥρα.

Αὐτὴ τὴ φορὰ ὅμως, εἶδα τὸν κῆπο ἔρημο.

Σὲ μιὰ ταράτσα τοῦ σπιτιοῦ, χαμηλότερη ἀπ᾿ τὸ ἐπάνω πά-

τωμα, εἶδα ρούχα, πουκάμισα ἀντρικά, νὰ κουνιοῦνται ἐλαφρά, κρεμασμένα ἀπ' τὰ μανίκια.

Μὲ πείραξε ἡ θέα τους.

Μιὰ μορφὴ μὲ σκοῦφο ἄσπρο, ποὔφτανε σχεδόν, ἴσαμε τὰ σχοινιά, παρουσιάστηκε μέσ' στὰ ρούχα. Πάλι κρύφτηκε. Ἀλλὰ τὰ ρούχα ἀρχίσανε νὰ χορεύουνε σὰν καραγκιοζάκια . . .

Πάνω σαὐτὸ νὰ ἐκείνη στὸν κῆπο.

— Ἄργησες ! τὴν ἀκούω νὰ λέει δυνατά, σὰ νὰ τὄλεγε σὲ κάποιον ποὺ βρισκότανε μέσ' στὰ πυκνὰ δέντρα.

Ὅταν ἀπομακρύνθηκα λίγο, κοίταξα τὴν ὥρα μου. Εἶχε σταματήσει.

Ἀφοῦ προχώρησα ἀρκετά, γύρισα πίσω, γιὰ νὰ πάω στὸ σπίτι μου, καὶ μάθω τί ὥρα εἶταν. Ἔτσι θὰ πίστευα καλά, ὅτι τὄπε γιὰ μένα . . .

Ποὺ πέρασα ἀπ' ἐκεῖ, ἀπ' τὸν κῆπον της, δὲν εἶδα κανέναν. Ἔρημος εἶταν ὁ κῆπος.

Καὶ τὰ ρούχα κεῖνα, δὲν ὑπήρχαν τώρα. Μόνο τὰ σχοινιὰ ἁπλώνονταν . . .

Τὴν ἄλλη μέρα τὸ πρωί, ἐτρόμαξα, καθὼς ἐπῆγα νὰ περάσω ἀπ' ἐκεῖ.

Τὸ σπίτι εἶτανε γωνιαῖο καὶ δὲν εἶδα, πὼς αὐτὴ βρισκότανε στὸν ἄλλο δρόμο μὲ μιὰ δούλα ψηλή, μελαχρινή. Καὶ ξαφνικὰ ποὺ τὶς εἶδα σὰ νὰ ξεφύτρωσαν μπροστά μου, φοβήθηκα μὴ ὅλα ποὺ ἔκανε, τὰ λόγια της, τὰ καμώματά της, εἶταν κωμῳδία καὶ μοῦ ριχτοῦν . . .

Πέρασα ἀπὸ κοντά της χωρὶς νὰ τὴν κοιτάξω διόλου.

— Γιὰ κοίτα καὶ τὶ σώμα ἔχει, τὶ μέση ! . . τὴν ἀκούω νὰ λέει στὴν ὑπηρέτριά της.

Μὰ πὼς πέρασε ἡ βδομάδα ! Οὔτε τὴν κατάλαβα. Ἡ ἀνησυχία ποὺ μὲ τάραζε τόσο, μόλις μἄγκιζε. Καὶ πὼς μοῦ φάνηκε

μιὰ μέρα, ὅτι ἀπὸ μιὰ σὰν κολώνα ἀγάπης καὶ ἡδονῆς, ποὔχα μέσα μου, ἀπ᾽ αὐτὴν νἄβγαινε καὶ ἡ ἀνησυχία, σὰ νὰ ξεκολοῦσε ἀπ᾽ τὴ χαρά, ἀπ᾽ τὴν ἡδονή, ἢ ἕνα κομματάκι τους νὰ γινόταν ἀνησυχία.

Περνοῦσα καὶ τὸ ἀπόγευμα. Στὴν ἀρχὴ δὲν τὴν ἔβλεπα, ἀλλὰ τὶς τελευταῖες μέρες δηλαδὴ Πέμπτη Παρασκευὴ καὶ Σάββατο, τὴν ἔβλεπα στὸ παράθυρο τοῦ ἐπάνω πατώματος. Καὶ τὸ Σάββατο τὸ ἀπόγευμα μοῦ χαμογέλασε . . .

Ἐγὼ πάει εἶχα τρελαθεῖ !

Τὴν Κυριακὴ δὲ μπόρεσα νὰ τὴ δῶ. Μὲ κράτησε ὁ πατέρας μου μόλις ἔκανα νὰ βγῶ.

— Μὰ ποὺ θὰ πᾶς, μοῦ εἶπε, κάτσε . . .

Τὸ πρωὶ τῆς Δευτέρας συνόδεψα τὸν πατέρα μου καὶ τἀδέλφια μου ἴσαμε τὸ σταθμό. Περάσαμε ἀπ᾽ τὸ σπίτι της. Καὶ εἴταν ἐκεῖ στὸν κῆπο.

Στὴ θέα μας στάθηκε σὰ νὰ μαρμαρώθηκε, καὶ μᾶς κοίταζε.

— Τί ὡραῖος κῆπος ! εἶπε ὁ πατέρας μου.

— Μὴ θέλει νὰ πεῖ, σκέφτηκα ἐγώ, τί ὡραία γυναίκα ;

Ποὺ νἄξερε ! . . .

Ὅταν ἐπέστρεψα βρῆκα τὶς ἀδελφές μου καὶ τὴ μάνα μου σὰ ἑτοιμάζονται γιὰ τὸ λουτρό.

Τὴν κυριακὴ εἶχα ἀκούσει τὴ μάνα μου νὰ λέει στὶς ἀδελφές μου στὸ τραπέζι, ποὺ εἴμαστε ὅλοι μαζεμμένοι :

— Κορίτσια, ἀπ᾽ αὔριο πρέπει νἀρχίσουμε λουτρά. Οἱ ἄλλοι ἀρχίσανε. . .

Πρὶν φύγουν τοὺς ἔδωσα συμβουλάς, τοὺς εἶπα νὰ μὴ βουτοῦνε, νὰ προσέχουν, ἡ θάλασσα δὲ χωρατεύει ! Νὰ μὴν ἀνοίγονται, γιατί ἡ θάλασσα ἔχει μάτια καὶ καταπίνει. . .

Ἔμεινα μόνος στὸ σπίτι, ἀλλ᾽ ἀφοῦ σκέφτηκα, σκέφτηκα, τὴν ἀγάπη μου, βγῆκα καὶ πῆγα ἴσαμε τὰ λουτρά, γιὰ νὰ τὶς περιμένω.

Κάθισα σ' ἕνα καφφενεδάκι, ποὺ εἶταν ἀντικρὺ στὰ λουτρά, κάτω ἀπὸ τέντα.

Δὲν πέρασε καὶ πολύ, καὶ τὶς εἶδα νὰ βγαίνουν. Αὐτὲς δὲ μὲ εἶδαν, πὼς εἴμουνα κεῖ, καὶ σηκώθηκα καὶ τὶς φώναξα. Ἦρθαν κοντά μου. Δὲ θέλησαν ὅμως νὰ καθίσουν κἐγὼ φώναξα τὸ παιδὶ καὶ τὸ πλήρωσα, γιὰ νὰ πάω μαζί τους.

Καθὼς ὅμως βγαίναμε ἀπ' τὴν τέντα, καὶ οἱ ἀδελφές μου φλυαροῦσαν, ταράχτηκα δυνατά.

Εἶδα ἐκείνη, ἐκείνη νὰ βγαίνει ἀπ' τὸ λουτρό. . .

Κι αὐτὴ μὲ εἶχε δεῖ. . .

Τὴν εἶδα νὰ κοιτάζει καλὰ τὴ μάνα μου καὶ τὶς ἀδελφές μου.

Μὰ τί ὡραία εἶταν, καὶ τί βάδισμα ! . . .

Οἱ ἀδελφές μου εἶχαν πάψει νὰ φλυαροῦν καὶ τὴ βλέπανε.

— Ὡραία εἶνε, ὡραία γυναίκα, εἶπε ἡ μάνα μου, κουνίστρα ὅμως, πολύ ! . . .

— Τί λές ; ἔκανα γὼ μὲ τὸ νοῦ μου, ποὺ ξέρεις ἐσύ !

Τὸ πρωῒ πέρασα ἀπ' ἐκεῖ, τὴν εἶδα καὶ μοῦ χαμογέλασε γλυκά.

Πήγα ἔπειτα καὶ κάθισα στὸ καφενεδάκι, τάχα ὅτι περιμένω τὶς ἀδελφές μου καὶ τὴ μάνα μου, γιὰ νὰ τὴ δῶ. Εἶχα κάνει καὶ σχέδια διάφορα. . .

Ἀλλὰ τί ταραχὴ αἰσθάνθηκα, ὅταν εἶδα νὰ βγαίνει ἡ μάνα μου καὶ οἱ ἀδελφές μου μαὐτὴν μαζὶ καὶ νὰ μιλοῦν. . .

Καὶ ἦρθαν ἴσια σὲ μένα ! Ἀναμμένος καὶ σὰ νὰ τἄχα χάσει, ἔβγαλα τὸ καπέλο μου καὶ χαιρέτησα. . .

— Εἶνε ὁ μεγάλος ὁ Πέτρος, εἶπε ἡ μάνα μου.

— Ἡ κυρία Παυλίνα. . .

Καὶ ἡ μάνα μου στάθηκε.

— Μαρζάκου, εἶπε κείνη χαμογελῶντας.

— Τί ὡραία, ἔκανε ἡ μικρότερη ἀδελφή μου, ἕνα τρελο-

κόριτσο, Πέτρος, Παῦλος, Παυλίνα ! . . . Τὴν ἴδια μέρα ἑορτάζανε . . .

— Ἒ, ἒ, τῆς εἶπε αὐστηρά, ἀλλὰ μὲ χαμόγελο μικρὸ ἡ μάνα μου.

Ἡ κυρία Παυλίνα χαμογελοῦσε κἔδειχνε κάτι μικρὰ δοντάκια.

Παντρεμμένη εἴταν λοιπόν. . .

Προχωρήσαμε μαζί. Ἐγὼ δὲν τὴν κοίταζα. Γιὰ μιὰ στιγμὴ ὅμως, ποὺ πέρασε μιὰ ἅμαξα μὲ δρόμο, βρεθήκαμε ἐγὼ κι αὐτὴ δίπλα. Τότε τὴν κοίταξα. Ἀλλὰ τὸ ἴδιοἔκανε κι αὐτή. Καὶ μὲ εἶδε μὲ χαμόγελο καὶ μὲ μιὰ λάμψη στὰ μάτια. . .

Χωριστήμακε λίγο πιὸ πέρα ἀπὸ τὸ σπίτι μας. Ἡ μητέρα μου ποὺ τῆς τὄδειξε, τὴν παρεκάλεσε νὰ ἔρθει νὰ πάρει κάτι, ν' ἀναπαυθεῖ, ἀλλ' αὐτὴ ἀρνήθηκε. Εἶπε ὅμως :

— Ἴσως τὸ ἀπόγευμα ἔρθω νὰ περάσουμε λίγη ὥρα. Ἐκτὸς ἂν θέλετε νὰ βγῆτε...

— Μπά, ποὺ νὰ βγοῦμε ! . . .

Καὶ τὸ ἀπόγευμα, ὅταν ἄρχιζε ἡ σκιὰ νὰ μεγαλώνει καὶ ὁ ἥλιος νὰ ὑποχωρεῖ, ἦρθε μὲ τὴ θειά της.

Καὶ εἴταν αὐτή, κείνη ἡ γρηούλα ποὔχα δεῖ μαζί της μὲ τὸ κωμικὸ καπελάκι.

Κι αὐτὸ φοροῦσε καὶ τώρα.

Τὴν ἔλεγε θειά της χωρὶς νἄνε, γιατὶ εἴταν ἐξαδέλφη τοῦ ἄντρα της. Ὁ ἄντρας της πάλι, καθὼς ἔμαθα ἔπειτα, εἴταν ἕνα γεροντάκι πιασμένο.

Ὅταν μὲ χαιρετοῦσε χαμογελῶντας γλυκά, εἶδα στὰ μάτια της νὰ φανεῖ ἕνα φωσάκι. . .

Ἡ γρηά, ἡ θειά της ἂς ποῦμε, εἶχε ἕνα ἐλάττωμα. Εἴτανε βαρύκοος ὅσο παίρνει. Ἀλλὰ κἔτσι ἀγαποῦσε τὴν ὁμιλία, νὰ ρωτᾶ νὰ τῆς λένε, καὶ πρὸ πάντων πολιτικά.

Καὶ ὅταν μὲ εἶδε νὰ κρατῶ μιὰ ἐφημερίδα, κοντὰ στὸ παράθυρο, σηκώθηκε καὶ μὲ πλησίασε :

— Ἔ, πῶς πάνε τὰ πολιτικά ; μ' ἐρώτησε μὲ σιγαλὴ φωνή, ποὺ μόλις τὴν ἄκουσα, θὰ πέσει τὸ ὑπουργεῖο ;

Εἶχα σκύψει γιὰ νἀκούσω τί μοὔλεγε, σὰ νἆμουν ἐγὼ κουφός.

— Ἔτσι φαίνεται, τῆς ἀπάντησα.

— Καὶ τί λέει ἡ ἐφημερίδα ; πάλι σιγὰ σιγὰ μὲ ρώτησε.

Ἡ ἐφημερίδα ποὺ κρατοῦσα εἶταν παλιά, τοῦ Σαββάτου, καὶ τὴν εἶχα πάρει στὰ χέρια μου, γιὰ νὰ κάνω τάχα πὼς διαβάζω καὶ νὰ κοιτάζω τὴν Παυλίνα.

Τῆς ἀπάντησα, τῆς εἶπα πολλά, φωνάζοντας ὅσο μποροῦσα γιὰ νἀκούσει. Κιαὐτὴ ὅλο μὲ ρωτοῦσε. Ἀνακάλυψα ὅμως, πὼς εἴμεθα ἀπ' τὸ ἴδιο κόμμα.

Καὶ καθὼς μιλοῦσα κοίταζα καὶ τοὺς ἄλλους. Καὶ ὅταν προσέχανε σὲ μᾶς γελῶντας, ἔβλεπα τὰ μάτια τῆς Παυλίνας νὰ λάμπουν γλυκά, κοιτάζοντάς με.

Δυὸ φορὲς ἔπειτα, ποὺ πήγα κοντά τους, εἶδα στὰ μάτια της νἀνάβει κεῖνο τὸ φωσάκι.

Φύγανε μόλις ἄρχιζε νὰ σκοτεινιάζει. Δὲν τόλμησα νὰ πῶ νὰ τὶς συνοδέψω.

Θυμοῦμαι πὼς στὸ τραπέζι, κάτι θέλησα νὰ διηγηθῶ, καὶ τὸ ἄρχισα μὲ τόση δυνατὴ φωνή, ποὺ ἀναγκάστηκε ἡ μάνα μου νὰ μοῦ πεῖ :

— Μὰ τί, γιὰ κουφοὺς μᾶς πῆρες καὶ μᾶς φωνάζεις ἔτσι ;

Οἱ ἀδελφές μου καὶ ἡ μάνα μου πήγαν τἄλλο ἀπόγευμα στὸ σπίτι της. Ἐγὼ δὲν ἐπήγα. Ἀλλὰ καὶ οὔτε εἶχα περάσει ἀπ' ἐκεῖ τὸ πρωί.

Τὄκοιψα. Δὲν εἶταν πιὰ ἀνάγκη. Τὴν εἶδα ὅμως, στὰ λουτρά, μὲ τοὺς δικούς μου.

Καὶ πάλι, στὰ μάτια της, ὅταν μὲ κοίταξε εἶδα κεῖνο τὸ φωσάκι νἀνάβει . . .

Όταν γύρισαν ἀπ' τὸ σπίτι της, μοῦ διηγήθηκαν πολλά. Ὁ ἄντρας της εἴταν ἕνα γεροντάκι πιασμένο, ποὺ δὲ μποροῦσε οὔτε νὰ μιλήσει. Κἔμενε αὐτὸς στὸ μεσαῖο πάτωμα μὲ τὴν ἐξαδέλφη του, ἐνῷ αὐτὴ κατοικοῦσε στὸ ἐπάνω.

Κἔλεγε ἡ μάνα μου:

— Κἔχει κάνει καλὰ τὴ δουλιά της αὐτή! Ὅλη τὴν περιουσία του, ποὺ εἶνε μεγάλη πολύ, δὲν ξέρει τὶ ἔχει, τὴν ἔχει δικιά της! . . .

Πόσα ἔβαλα μὲ τὸν νοῦ μου ἔπειτα, τὶ σκέψεις πέρασαν ἀπ' τὸ κεφάλι μου!

Ἃ! εἶνε κακὸς ὁ ἄνθρωπος, κακός!

Τὴν ἄλλη μέρα, καὶ εἴταν πέμπτη, τὴν εἶδα μόνο στὰ λουτρά. Τἀπόγευμα δὲν τὴν εἶδα. Εἶχε πεῖ, πὼς θὰ πήγαινε κάποια φίλη της.

Ἀπὸ ζήλια γύρισα ἀπ' ἔξω, ὄχι λίγες φορές. Ἤθελα νὰ βεβαιωθῶ. Καὶ βεβαιώθηκα. Εἴταν ἀλήθεια.

Πὼς ἔκανε ὅταν μὲ εἶδε ξαφνικά!

— Ἃ, ἔλεγα φεύγοντας, ἀπ' τὴν ἀγάπη καλύτερο δὲν ὑπάρχει! . . .

Τὸ ἀπόγευμα τῆς ἄλλης ἡμέρας ἦρθε μὲ τὴ γρηά.

Αὐτὴ τὴ φορὰ ὅμως, ἄφησα τὴ γρηὰ καὶ πήγα κἐγὼ στὸν κύκλο.

Καὶ ἀργήσανε νὰ φύγουν. Ὅταν σηκώθηκαν πῆρα κἐγὼ τὸ καπέλο μου νὰ τὶς συνοδέψω.

Δὲν εἶπε τίποτα. Μόνο μοῦ χαμογέλασε καὶ μὲ κοίταξε μὲ τέτοιον τρόπο, ποὺ μοῦ φάνηκε σὲ κείνη τὴ ματιὰ νὰ κρυβόταν ὁ παράδεισος, καὶ μοῦ τὸν φανέρωνε.

Ἔξω φώτιζε ἡ σελήνη. Καὶ εἴταν καὶ μιὰ ἡσυχία, φύλλο δὲν κουνιότανε.

— Τὶ ὡραία βραδιά! εἶπε κείνη μόλις προχωρήσαμε λίγο.

— Ναί, ναί, εἶπα ἐγώ, κἔτρεμα σὰ νὰ μ' εἶχε πιάσει τρομερὸ ρίγος.

Πάλι σιωπή. Καὶ προχωρούσαμε.

— Δὲν πάμε λίγο ἀπ' τὴ θάλασσα ; μίλησε κείνη.

— Ναί, ναί, ὡραία θἄνε . . .

Χωρὶς νὰ πεῖ στὴ γρηὰ αὐτή, τῆς ἔνεψε ὅπως κάνουνε στοὺς μουγκούς. Κιαὐτὴ κούνησε τὸ κεφάλι της λέγοντας :

— Μάλιστα, μάλιστα . . .

Πήγαμε ἀπ' ἐκεῖ. Περάσαμε καὶ ἀπ' τὸ καφενεδάκι, ποὺ εἴτανε φωτισμένο μὲ μικρὸ φῶς. Καὶ κανεὶς στὸ δρόμο τῆς θάλασσας.

— Γιατί δὲν περνᾶς πιά ; μὲ ρώτησε ξαφνικά.

— Ἔ, τῆς ἔκανα μόνο, μὲ κούνημα τοῦ κεφελιοῦ.

— Τὸ κατάλαβα, εἶπε κείνη.

Πάλι ἔγινε σιωπή. Τὸ χέρι της ἀκούμπησε, στὸ δικό μου. Μοῦ ἦρθε νὰ τὸ πιάσω, ἀλλὰ δὲν τὄκανα. Κἔτρεμα ἔτρεμα... Σὲ λίγο ρώτησε :

— Βγαίνετε τὸ βράδι ;

— Κάποτε . . .

— Σᾶς ἐμποδίζουν νὰ βγαίνετε συχνά.

— Μπά, ποιὸς νὰ μἐμποδίσει ! . . . Τὸ μικράκι ! . . . Δὲ βγαίνω γιατὶ δὲν ξέρω ποὺ νὰ πάω.

— Καὶ πέφτετε στὸν ὕπνο ;

— Ἐγὼ ὄχι, οἱ ἄλλοι πλαγιάζουν πολὺ νωρίς.

— Καὶ σεῖς τί κάνετε ;

— Ἐγώ ; Διαβάζω, σκέπτομαι . . .

— Καὶ τί σκέπτεσθε ;

— Ἔ, πολλὰ καὶ κάτι . . .

— Τί κάτι ;

— Κάτι ! . . . Γιὰ πέτε μου ὅμως καὶ σεῖς ;

— Κἐγὼ τὸ ἴδιο κάνω, σκέπτομαι πολλὰ καὶ κάτι . . .

— Καὶ τὸ κάτι αὐτό ; . . .

— Τὸ κάτι αὐτό, εἶνε κάτι ! . . .

Κοιταχτήκαμε καλά. Ἐγὼ στάθηκα. Ἀλλ' ἡ γρηὰ ποὖχε προχωρήσει ἐμπρός, εἶχε σταθεῖ καὶ μᾶς κοίταζε.

Κινηθήκαμε. Ἡ γρηὰ μᾶς περίμενε. καὶ μόλις φθάναμε κοντά της στράφηκε καὶ ἄρχισε νὰ περπατᾶ.

— Γιὰ πέτε μου λοιπόν, σᾶς ἀρέσουν οἱ νύχτες ;

— Ὄχι, ὄχι ! . . . προτιμῶ τὸ ἀπόγευμα καὶ τὸ πρωί !

— Κι αὐτὴ ἡ νύχτα ; . . .

— Ἆ, αὐτή, ἄστετην ! . . .

Τὸ χέρι μου ἀκούμπησε στὸ δικό της. Αὐτὴ τὴ φορὰ ὅμως, τὄπιασα. Τἄφησε . . .

Κάτι ἄρχισα νὰ λέω σὰ μεθυσμένος . . . Αὐτὴ χαμογελοῦσε χωρὶς νὰ μὲ κοιτάζει τώρα.

Ἀλλ' ἡ γρηὰ πάλι στάθηκε. Ἄφησα τὸ χεράκι, ποὺ κρατοῦσα. Καὶ πάλι, ὅταν αὐτὴ προχώρησε, τὸ ζήτησα. Καὶ τὸ βρῆκα ἕτοιμο νὰ πιαστεῖ . . .

Τὴν ἄλλη μέρα μόνο στὰ λουτρὰ τὴν εἶδα. Τὸ ἀπόγευμα δὲν ἦρθε.

Τὴν Κυριακὴ ἡ μάνα μου καὶ οἱ ἀδελφές μου δὲν πήγανε στὰ λουτρά.

Πέρασα γὼ τὸ ἀπόγευμα ἀπ' τὸ σπίτι της. Καὶ τὴν εἶδα. Μὲ φώναξε καὶ τὰ μιλήσαμε.

— Τὴ Δευτέρα τὸ βράδι, ἔ ; μοῦ εἶπε καθὼς ἔφευγα.

— Ναί, ναί ! τῆς ἀπάντησα, ὅλο αὐτὸ στὸ νοῦ μου ἔχω !

Πέρασε καὶ ἡ Κυριακὴ καὶ ἦρθε ἡ Δευτέρα.

Ἀλλὰ τὴ Δευτέρα, εἶδα τἀδέλφια μου καὶ τὸν πατέρα μου νὰ μὴ ξεκινοῦν τὸ πρωί . . . Ἀνησύχησα.

— Μὰ δὲ θὰ φύγουν εἶπα τί κάθονται !

Πήγα καὶ ρώτησα τὴ μάνα.

— Θὰ φύγουνε, μοῦ εἶπε αὐτή, μὲ τὸν ἕντεκα.

Καὶ ἡσύχασα . . .

“ΟΤΙ ΦΑΕΙ ΚΑΙ ΟΤΙ ΠΙΕΙ...„

Εἴτανε περασμένο τὸ μεσημέρι, ὅταν ὁ Μπαρδέλης πῆγε στὸ σπίτι του. Καὶ πῆγε βραχνιασμένος ἀπ' τὴ συζήτηση ποὺ ἔκανε γιὰ τὰ πολιτικά, πεινασμένος.

Ἀνέβηκε μὲ βῆμα κουρασμένο τὰ λίγα σκαλοπάτια καὶ μπῆκε στὴν τραπεζαρία. Ἐκεῖ βρῆκε μόνη τὴ γυναίκα του κάτι νὰ κάνει, νὰ πολεμᾶ.

Αὐτὴ οὔτε γύρισε νὰ τὸν κοιτάξῃ, ποὺ μπῆκε, ξακολούθησε τὴν ἐργασία της σὰν νὰ μὴ τὸν ἄκουσε.

— Τὰ παιδιά ; ρώτησε ὁ Μπαρδέλης.

— Τὰ παιδιὰ φάγανε καὶ βγήκαν ἔξω, τοῦ ἀπάντησε αὐτὴ στρέφοντας λίγο τὸ κεφάλι σαυτόν, χωρὶς νὰ τὸν κοιτάξῃ ὅμως.

— Ἐσὺ ἔφαγες ;

— Πῶς δὲν ἔφαγα ! Μήπως ἔπρεπε νὰ σὲ περιμένω ;

Τώρα στράφηκε, μαὐτὰ τὰ λόγια της, περισσότερο καὶ ἡ ματιά της ἔπεσε ἐπάνω του.

— Δὲ λέω αὐτό. . . Μὰ καὶ δὲν ἄργησα πολύ. . .

— Δὲν ἄργησες πολύ ! . . . Ἀφοῦ εἶνε μιάμιση καὶ δὲν ἄργησε πολύ !

— Μὰ τέτοια μέρα. . .

—Τέτοια μέρα. . . Βλέπετε τὶς ἄλλες ἔρχεται στὴν ὥρα του... Συζητεῖ πολιτικὰ στὸν καφενέ. . . γιὰ νὰ βγάλουν τὸ γιὸ τοῦ Μαστέλα, τὸ βλάκα, βουλευτή. Ὁ πατέρας του εἶχε γδύσει ὅλο τὸν τόπο, κι' αὐτοὶ θέλουν νὰ τὸν βγάλουνε βουλευτή. . .

— Θὰ πάψῃς ; . . .

— Ἐγὼ σοῦ μίλησα ;

Αὐτὸς στάθηκε στὸ παράθυρο φέροντας τὸ πρόσωπό του κοντὰ στὰ γυαλιά.

— Φιρί, φιρὶ πάει γιὰ καυγᾶ, σκέφτηκε, μὰ ἐγὼ δὲν ἔχω ὄρεξη.

Εἶδε ἔξω τὰ στάχυα νὰ σαλεύουν καὶ νὰ φαίνονται νὰ βαδίζουν σὰ στρατός, σὰ λαός, πλῆθος λαοῦ, ποὺ βαδίζει πάνοπλο κάπου. Ἀλλοῦ κοκκίνιζε σὰ νἄχε χυθεῖ ἐκεῖ αἷμα πολύ.

Κοίταξε πάλι τὴ γυναίκα του.

— Τὸ φαΐ μου ποῦνε ; τὴν ἐρώτησε.

— Νά το, δὲν τὸ βλέπεις ;

Δὲν τῆς εἶπε τίποτα, ποὺ τοῦ μίλησε ἔτσι ἀπότομα, ἀλλὰ προχώρησε καὶ κάθισε στὸ τραπέζι.

Αὐτὴ κάτι ἔτριβε, κάτι γιάλιζε καὶ φαινότανε νὰ μὴ τὸν προσέχει διόλου, ἡ ματιά της ὅμως, κρυφά, κάθε τόσο, ὅλο σαυτόνα πήγαινε.

— Μὰ δὲν ἔχει λάδι ! τὸν ἄκουσε νὰ λέει...

— Μεγάλο Σάββατο, καὶ λάδι θέλεις ;

— Καὶ τί κακὸ κάνει τὸ λάδι ;

— Δὲν ξέρω ἐγώ, ἔτσι τὸ βρήκα.

Ἔγινε σιωπή. Αὐτὸς ἔτρωγε. Ξαφνικὰ εἶπε σταματῶντας νὰ τρώει :

— Ὁρίστε ! μιὰ μύγα μέσα.

— Ἔ, καὶ τί φταίω ἐγώ ; Σκεπασμένο εἴτανε.

— Ναί, ἀλλὰ μιὰ μύγα :

— Ἔ, καὶ τί ἤθελες νὰ βρεῖς μέσα κανένα λεοντάρι ; ...

Αὐτὸς γύρισε τὴν εἶδε καὶ δὲν τῆς ἀπάντησε.

— Αὐτὴ θέλει καυγᾶ, σκέφθηκε, μὰ ἐγὼ δὲν ἔχω ὄρεξη.

Καὶ ἄρχισε νὰ τρώει πάλι.

Σὲ λίγο τὸν ρώτησε αὐτή:

— Πῆρες κρέας ;

— Ὄχι, θὰ πάρω τὸ βράδι. Ἀκρίβια ὅμως τρομερή. Καὶ

νὰ σοῦ πῶ σκέφτηκα πάλι γιὰ τὴν ἀρνάδα νὰ τὴ σφάξουνε ...

— Μπά, μπά, μπά, τί λές ; Νὰ σφάξω τὴν ἀρνάδα ; Καὶ νὰ σοῦ πῶ γιατί δὲ θέλω ; Γιατί δὲ θέλω νἄχη δυὸ προβατίνες ἡ Λεωνίδενα καὶ μεῖς μιά... Γιατί δὲ σφάζει καὶ αὐτὴ τὴ δικιά της ;...

— Μπορεῖ νὰ τὴ σφάξη...

— Τί λές! τὴ ρώτησα. Καὶ ξέρεις τί μοὖπε ; Αὐτὴ δὲν ἀνακατεύεται, δὲν ἀνακατεύεται! Ἔ, ἡ μουσίτσα, σὲ πιόνα τὰ λέει. Δὲν ἀνακατεύεται διόλου σαυτά, ὁ ἄντρας της ὅμως, τῆς εἶπε, πὼς δὲ θὰ τὴ σφάξουν, ἀλλὰ θὰ πάρουνε λίγο κρέας.

Ὁ Μπαρδέλας ἅμα ἔφαγε βγῆκε. Θὰ πάγαινε πρῶτα ἀπ' τὸ κουρεῖο νἄκοβε τὰ μαλλιά του, ποὺ εἶχαν γίνη σὰ διάκου, ὅπως τοὖπε ἡ γυναίκα του, καὶ νὰ ξυρισθεῖ. Μετὰ ἀπὸ τὴν ἀγορὰ γιὰ νὰ πάρει λίγο κρέας.

Περνώντας ἀπὸ τὴν ἀγορὰ μπῆκε μέσα νὰ δεῖ καὶ νὰ ἀκούσει. Καὶ εἶχε δυὸ χρόνια νὰ πάει τέτοια μέρα, γιατὶ ἔλειπε, εἶχε πάει στὴν Ἀμερικὴ γιὰ νὰ πλουτίσει. Δὲ μπόρεσε ὅμως νὰ μείνει πολὺ ἐκεῖ καὶ ἦρθε φέροντας λίγα μόνο χρήματα. Ἄν, καὶ οἱ δουλιές του πήγαιναν στὴν Ἀμερικὴ καλά ... Οἱ κακὲς γλώσσες λέγανε, πὼς δὲ μπόρεσε νὰ κάνει ἐκεῖ πολύ, γιατί δὲν εἶχε τὴ γυναίκα του νὰ μαλώνουν καὶ νὰ βρίζονται. Ἐπεθύμησε τὸ μάλωμα καὶ τὸ βρίσιμό της.

Στὴν ἀγορὰ εἶδε τὰ ἴδια στολίδια, ποὔξερε, τὶς ἴδιες εἰκόνες, ναυμαχίες, πολέμους.

Σὲ πολλὰ χασάπικα σφάζανε. Εἶδε σὲ μιὰ μακρυὰ σκάφη ἀπ' ἔξω, πολλὰ ἀρνιὰ σφαγμένα. Μερικὰ σπαράζαν ἀκόμα.

Ἕνας νέος ξανθός, μὲ πολλὰ μαλλιά, ἀδύνατος, ξαγριωμένος, ἅρπαζε τ'ἀρνάκια, ποὺ ἄλλοι τοὔδιναν, σὰ νὰ τοὺς εἶχε μῖσος ἄπειρο καὶ τἄσφαζε στὴ σκάφη.

Ἕνα ἀρνάκι μαῦρο, ποὺ μόλις τἄφησε γιὰ νὰ πάρει ἄλλο,

σήκωσε τὸ κεφάλι του μὲ κομμένο λαιμὸ καὶ βουτημένο στὸ αἷμα τὸ δικό του καὶ τῶν ἄλλων, καὶ τὸ γύρισε πρὸς τὸ μέρς τοῦ φονιά του. Κ' εἴταν τὸ κίνημα αὐτὸ σὰ νὰ ἤθελε νὰ τὸν ρωτήσει, τί κακὸ τοῦ εἶχε κάνει καὶ τὄσφαξε. Ἄλλος νέος παρουσιάστηκε, φάνηκε σὰν ἠθοποιός, ἢ σὰν παλαιστὴς στὴ σκηνή, ποὺ θέλει νὰ δείξει τὴ δύναμη του ἐμπρὸς στὸν κόσμο. Ἕνα ἄσπρο καὶ μαῦρο ἀρνάκι τοὔφεραν καὶ τἄρπαξε κοβοντας τὸ λαιμό του καὶ βυθίζοντας ἔπειτα βαθιὰ τὸ μαχαίρι του μέσ' στὸν κομμένο λαιμό. Ἀλλ' ὁ ἄλλος νέος, ποὺ ἐρχόταν κρατώντας ἕνα μαῦρο ἀρνάκι, καὶ πατώντας πάνω στὰ σφαγμένα, ποὺ σπάραζαν, γλίστρησε καὶ λίγο ἔλειψε νὰ πέσει. Θυμωμένος γι' αὐτό, βυθίζει τὸ μαχαίρι στὸ λαιμὸ τοῦ ἀρνιοῦ, ποὺ κρατοῦσε. Μιὰ κόκκινη βούλα φάνηκεν ὅταν τὸ τράβηξε . . .

Ὁ Μπαρδέλης ἔφυγε σκεπτικός.

— Μπά, μπά... εἶπε σὲ λίγο, τί θηρίο εἶνε ὁ ἄνθρωπος...

Στὸ κουρεῖο ποὺ πῆγε, ὁ κουρέας κόβοντας τὰ μαλλιά του, τοῦ μιλοῦσε, τοὔλεγε, τοὔλεγε, καὶ τὸ χτύπημα τοῦ ψαλιδιοῦ του σὰ νὰ κομπανιάριζε τὰ λόγια του.

Ὁ κουρέας εἶχε μιὰ κατσικούλα καὶ τὴν εἶχε σφάξει. Καὶ εἴταν παχιά, τετράπαχια . . . Θἄκανε κοκορέτσι, μαγειρίτσες . . .

Ὁ Μπαρδέλης τὸν μάλωσε ποὺ ἔσφαξε τὴν κατσικούλα. Ἂν τὴν ἄφινε θἄχε κατσικάκι, γάλα . . .

Καὶ τοῦ εἶπε καὶ μιὰ σκέψη, ποὺ τοὔρθε στὸ δρόμο, νὰ κάνει ὅπως κάνουν πολλοὶ στὴν Ἀμερική, νὰ μὴν τρώει κρέας.

— Μπά ! ἔκανε ὁ κουρέας, καὶ τὰ ἀρσενικὰ τότε τί θὰ τὰ κάνουμε ; Αὐτὰ θὰ γεμίσουν τὸν κόσμον, κ' ἐμᾶς θὰ φάνε . . .

Ὁ Μπαρδέλας θαύμασε τὸν κουρέα, καὶ σκέφτηκε, πῶς αὐτὸ δὲν τὸ βάλανε μὲ τὸ νοῦ τους κεῖνοι ποὺ ζητοῦνε νὰ τρῶνε ὅλο χόρτα . . .

Καὶ ὁ κουρέας ξακολούθησε μὲ τὸ χτύπημα τοῦ ψαλιδιοῦ του:

— Καὶ ξέρεις, κύριε Μπαρδέλη, ἐδῶ σ' αὐτὸν τὸν κόσμο ὅτι φᾶς καὶ ὅ,τι πιεῖς...εἶνε. Ἄκουτε καὶ μένα... Ἐγὼ σᾶς συμβουλεύω νὰ σφάξετε τὴν ἀρνάδα σας...Λίγο σκύψετε ἀκόμα, σᾶς παρακαλῶ ... Ὡραία. Λοιπόν, ἐγώ... δὲν ἔχω λεφτά... δὲν εἶμαι νοικοκύρης ὅπως ἐσεῖς ... Μὴ σηκόνετε τὸ κεφάλι σας...Ἔτσι ὡραία...Τί σᾶς ἔλεγα ; Ἅ, ναί !...Πάει, ποὺ λέτε, ὁ καιρός, ποὺ περιφρονοῦσαν τὸ φτωχό...Μὴν κουνᾶτε τὸ κεφάλι σας... Ἔτσι, ὡραία ... Ὅταν εἴταν κανεὶς φτωχός... πάει ὁ καιρὸς ποὺ λέγανε πὼς δὲν ἔχει καὶ μυαλό... Σταθῆτε νὰ σᾶς πάρω αὐτὰ τὰ κατσόμαλλα... Νὰ τὰ πάρω μὲ τὸ ξυράφι ;... Καλά, καλά, ὅπως θέλετε... Ἔτσι ποὺ λέτε, κύριε Μπαρδέλη... Τώρα τὸ φτωχὸ τὸν ἐκτιμοῦνε, ἔχει δὲν ἔχει χρήματα... Δὲν εἶνε τώρα, ὅπως μιὰ φορά... «Φτωχὸς εἶνε δὲν ἔχει μυαλό... Θὰ σᾶς πῶ τώρα, ἕνα μῦθο, ποῦ μοῦ διηγήθηκε μιὰ φορὰ ἕνας φτωχὸς γραμματισμένος... Καὶ νὰ σοῦ πῶ καὶ πῶς τὸν λέγανε...Καραγιάννης, Καραγιαννόπουλος, ἕνα τέτοιο. Πέθανε φτυσικός...Λοιπὸν γιὰ ἄκουσε.

Ἕνας δάσκαλος χωρὶς δουλιὰ εἴτανε μιὰ φορὰ ξαπλωμένος σ' ἕνα χωράφι, στὴν πρασινάδα, καὶ σκεπτόταν...

Ὁ Μπαρδέλης ἀντὶ νὰ πάει στὴν ἀγορά, ἅμα τελείωσε τὸ ξύρισμα, πῆρε τὸ δρόμο τοῦ σπιτιοῦ του.

Καθότανε μακρυά, στὸ τέλος τῆς μικρῆς πόλης.

Περνῶντας ἀπὸ ἕνα μικρὸ καφενεῖο στάθηκε καὶ κοίταξε μέσα. Σ' ἕνα τραπέζι εἶδε μόνο του νὰ κάθεται, τὸ Λεωνίδα, τὸ γείτονά του. Καὶ αὐτὸς τὸν εἶδε καὶ τὸν ἐφώναξε·

— Ὄχι, ὄχι, τοῦ εἶπε ὁ Μπαρδέλης, πάω γιὰ τὸ σπίτι ...

— Ἕ, στάσου νὰ πάμε λίγο μαζὶ καὶ γυρίζω ὕστερα, θὰ πάω στὴν ἀγορά.

Καὶ ὁ Λεωνίδας πλήρωσε τὸν καφέ του, καὶ πῆγε κοντὰ στὸ Μπαρδέλη.

— Τί νέα; τὸν ρώτησε.

— Τί νέα; Νὰ ἀκρίβιες, κι' ἀκρίβιες...Μὰ ἐγὼ δὲν εἶμαι κουτός...Ὅ,τι φᾶς καὶ ὅ,τι πιεῖς, αὐτὸ εἶνε σαὐτὸν τὸν κόσμο. Τἄλλα ὅλα εἶνε κουταμάρες...Ἐγὼ θὰ πάω νὰ σφάξω τὴν ἀρνάδα...Κρίμα;...Ποιὸς τὸ λέει; Ὅτι φᾶς καὶ ὅ,τι πιεῖς, αὐτὸ εἶνε ἡ ζωή...Νὰ καθίσω γώ, νὰ περιμένω...Μὰ θἄμαι κουτός...Ὅ,τι φᾶς καὶ ὅ,τι πιεῖς...Ξέρω γὼ τί μοὔρχεται αὔριο;...Καὶ σ' ἕνα τί σοὔρχεται;...Νὰ πᾶς μὲ τὸ στόμα ἀνοιχτό;...Πάει ποὺ λές, Λεωνίδα μου, ὁ καιρός, ποὺ ὁ φτωχὸς νομιζόταν κουτός. Ὁ φτωχὸς ἔχει κ' ἔχει μυαλό...Ἐσύ, ἔχεις ἀρνάδα, καὶ σύ!...Τὸ σκέφτεσαι;...Εἶσαι κουτός...Βάλτης μαχαίρι νὰ εὐφρανθεῖ ἡ ψυχή σου...Καὶ τέτοιες μέρες...Ὅ,τι φᾶς καὶ ὅ,τι πιεῖς...Ἐγὼ θὰ τὸ κάνω, ἐσύ, ἄστην...Ἄ, θὰ τὴ σφάξεις καὶ σύ...Μπράβο, μωρὲ Λεωνίδα...Ἔχεις μυαλό ...Πάμε τώρα μαζὶ νὰ σφάξω γὼ τὴ δικιά σου, καὶ σὺ τὴ δικιά μου.... Θὰ σοῦ πῶ κ' ἕνα μύθο στὸ δρόμο, ποὺ μοῦ διηγήθηκε ἕνας γέρος, παράγερος, ὅταν εἴμουνα πολὺ μικρός...

Καὶ ὁ Μπαρδέλης ἄρχισε νὰ διηγεῖται στὸ Λεωνίδα, καθὼς πήγαιναν γιὰ τὰ σπίτια τους, τὸ μύθο, ποὺ τοῦ εἶχε διηγηθεῖ ὁ κουρέας:

— Ἕνας δάσκαλος μιὰ φορά, ποὺ δὲν εἶχε δουλιά, πῆγε καὶ ξαπλώθηκε μέσ' στὰ χορτάρια. Κεῖ ποὺ εἴτανε ξαπλωμένος καὶ σκεφτόταν, νἄσου καὶ βλέπει νὰ περνοῦνε δυό, ἕνας γάϊδαρος καὶ ἕνας χωριάτης...

Τὴν ἄλλη μέρα τὸ ἀπόγευμα, κοντὰ στὴ δύση τοῦ ἡλίου, ὁ Μπαρδέλης σηκώθηκε ἀπὸ βαρὺ ὕπνο, καὶ βγῆκε στὴν αὐλή. Ἐκεῖ εἶδε τὴν προβατίνα μόνη...Τὸ ἀρνί της;

Εἶχε μαύρα ταυτιὰ καὶ λίγο τὸ μουτράκι του...Τὄδε μὲ τὸ νοῦ του, ἀκίνητο, γδαρμένο κἔπειτα περασμένο στὴ σούβλα...

Δὲν εἴχανε μείνει παρὰ λίγα κομμάτια κρέας. Τὰ Μπαρδελόπουλα τρώγανε σὰ λυκόπουλα.

— Τί κρίμα ! ἔκανε.

Καὶ ποὺ τὸ φάγαμε τί ;

Καὶ βγῆκε ἔξω καὶ κάθισε σὲ μιὰ πέτρα μεγάλη, ποὺ εἴταν κοντὰ στὴν ἐξώπορτα.

Τώρα ἐπεθύμησε νὰ τὸ ξανάφερνε στὴ ζωὴ ἀλλὰ πώς ;

Καὶ τοὔγλιφε τὰ χέρια, τὸν ἀκολουθοῦσε...

Ὁ Μπαρδέλης ἀγανάχτησε ἐναντίον τοῦ ἑαυτοῦ του :

— Κἐγώ, κἐγώ !... Καὶ νὰ σκεφτεῖς πὼς τώρα, τὄχω στὴν κοιλιά μου, αὐτὴ εἶναι ὁ τάφος του ! Μὰ τί, τὶ θηρίο εἶνε ὁ ἄνθρωπος !

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ ΙΩΑΝ. Ν. ΣΙΔΕΡΗ — ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

Ἐξεδόθησαν:

		Δραχμὰς
Ἀθάνα Γ.	Πρωϊνὸ Ξεκίνημα	8.—
—	Ἀγάπη στὸν Ἔπαχτο	6.—
—	Καιρὸς Πολέμου (ποιήματα).	8.—
—	Τὸ Πράσινο Καπέλλο (διηγήματα) . .	10.—
Ἀννίνου Χ.	Ἀττικαὶ Ἡμέραι	10.—
—	Ἐδῶ κ' Ἐκεῖ	10—
Βερναρδίνου δὲ Σαὶν-Πιὲρ	Παῦλος καὶ Βιργηνία (ἔκδοσις εἰκονογραφημένη)	10.—
Βιζυηνοῦ Γ.	Ποῖος ἦτο ὁ φονεὺς τοῦ Ἀδελφοῦ μου	8.—
—	Τὸ Ἁμάρτημα τῆς Μητρός μου.—Μοσκὼβ-Σελήμ	8.—
—	Τὸ Μόνον τῆς ζωῆς μου ταξείδιον.—Αἱ συνέπειαι τῆς παλαιᾶς ἱστορίας	10.—
Γρυπάρη Ν.	Σκαραβαῖοι καὶ Τερρακότες	8.—
Δροσίνη Γ.	Φωτερὰ Σκοτάδια (ποιήματα)	8.—
—	Κλειστὰ Βλέφαρα (ποιήματα)	8.—
—	Ἀγροτικαὶ Ἐπιστολαί.	10.—
—	Διηγήματα (τῶν ἀγρῶν καὶ τῆς πόλεως)	10.—
—	Τὸ Βοτάνι τῆς Ἀγάπης (διήγημα) . .	10.—
—	Ἑλληνικὴ Χαλιμὰ	8.—
—	Παιδικὰ Παραμύθια	8.—
—	Ἀμαρυλλὶς	10.—
—	Ἔρση	15.—
—	Ἀμάραντα	10.—
—	Πύρινη. Ρομφαία (ποιήματα).	8.—
—	Θὰ Βραδιάζῃ (ποιήματα)	12.50
Δραγούμη Ἰουλίας	Ποριώτικες Ἱστορίες τόμος Α' . . .	10.—
—	Ποριώτικες Ἱστορίες » Β' . . .	10.—
Δημητρακοπούλου Π.	Ἡ Σιδηρᾶ Διαθήκη (κοινωνικὴ Φυσιολογία)	15.—
Δουμᾶ υἱοῦ	Ἡ Κυρία μὲ τὰς Καμελίας (μυθιστήρημα)	15.—
Λυκούδη Ἐμ.	Διηγήματα (1920).	10.—
—	Τὸ Σπιτάκι τοῦ Γιαλοῦ.	10.—
Λαμαρτίνου	Γρατσιέλλα (Μυθιστόρημα)	12.50
Λιδωρίκη Μ.	Ἄσπρη - Κόκκινη - Κίτρινη	15.—
Μπάρετ Ο.	Αἱ ἡμέραι τοῦ Νέρωνος.	15.—
Μωραϊτίδου Α.	Διηγήματα τόμοι 5, ἕκαστος.	10.—
Μαλακάση Μ.	Συντρίμματα	8.—
—	Ὧρες (ποιήματα)	10.—
Παλαμᾶ Κ.	Διηγήματα (πεζὰ)	12.50
—	Βωμοὶ	15.—
—	Πολιτεία καὶ Μοναξιὰ	15.—
—	Παράκαιρα (ποιήματα)	12.50
Πολέμη Ι.	Σπασμένα Μάρμαρα (ποιήματα) . . .	8.—
—	Βασιληᾶς Ἀνήλιαγος	8.—
—	Παληὸ Βιολὶ.	8.—
—	Ἑσπερινὸς (ποιήματα)	8.—
Προβελεγγίου Α.	Ὁ Φάουστ τοῦ Γκαῖτε	12.50
Ρενὰν Ἐρνέστου	Ὁ Βίος τοῦ Ἰησοῦ	12.50
Σιεγκιεβὶτς Ἐρρίκου	Quo Vadis.	15.—
Σκίπη Σ.	Αἰολικὴ Ἅρπα.	8.—